

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΠΟΛΥΤΕΧΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ
ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ, ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ
ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Διπλωματική Εργασία:

**Προοπτικές ανάπτυξης του ν. Έβρου στο πλαίσιο μιας νέας
διαπεριφερειακής-διασυνοριακής συνεργασίας**



ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΑΓΓΕΛΟΣ ΚΟΤΙΟΣ

ΕΚΠΟΝΗΤΗΣ: ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΚΑΡΑΝΙΚΟΛΑΣ

ΒΟΛΟΣ, ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2003



**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ & ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ
ΕΙΔΙΚΗ ΣΥΛΛΟΓΗ «ΓΚΡΙΖΑ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ»**

Αριθ. Εισ.: 2414/1
Ημερ. Εισ.: 01-12-2003
Δωρεά:
Ταξιθετικός Κωδικός: ΠΤ - ΜΧΠΠΑ
2003
ΚΑΡ

**ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΟΥ Ν. ΈΒΡΟΥ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΜΙΑΣ ΝΕΑΣ
ΔΙΑΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ-ΔΙΑΣΥΝΟΡΙΑΚΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ**

Σύντομη περίληψη

Μια από τις κυριότερες προκλήσεις για την ευρωπαϊκή προοπτική της περιφερειακής ανάπτυξης και της ολοκλήρωσης, καθώς και της πολιτικής συνοχής και σταθερότητας στο εσωτερικό της Ε.Ε., συνίσταται στη δημιουργία πραγματικά κοινών και ολοκληρωμένων δομών συνεργασίας, οι οποίες θα προορίζονται να διαχειριστούν προγράμματα που εκπονούνται και εφαρμόζονται από κοινού.

Το κύριο ενδιαφέρον της παρούσας διπλωματικής εργασίας, επικεντρώνεται στην αντιμετώπιση των αναπτυξιακών προβλημάτων της διασυνοριακής περιοχής των νομών Έβρου (Ελλάδα), Ανδριανούπολης (Τουρκία) και της περιφέρειας του Χάσκοβο (Βουλγαρία), μέσω της δημιουργίας ενός ολοκληρωμένου προγράμματος διασυνοριακής συνεργασίας (4^ο κεφάλαιο). Η εργασία ακολουθεί, εν συντομία, την εξής δομή: Στο 1^ο κεφάλαιο γίνεται ανάλυση των παραγωγικών κλάδων και των βασικών χαρακτηριστικών του νομού Έβρου, ενώ παράλληλα εντοπίζονται οι αναπτυξιακές δυνατότητές του. Στο 2^ο κεφάλαιο επιχειρείται μια αξιολόγηση των αναπτυξιακών πολιτικών στο επίπεδο της Περιφέρειας Α.Μ.-Θ., αλλά και του νομού Έβρου. Στο 3^ο κεφάλαιο, αρχικά αναφέρονται κάποια ενδεικτικά παραδείγματα διασυνοριακής συνεργασίας στον ευρωπαϊκό χώρο, καθώς και τα προγράμματα συνεργασίας, στα οποία μετέχουν οι τρεις χώρες (Ελλάδα, Τουρκία, Βουλγαρία), ενώ στη συνέχεια εξετάζονται οι δυνατότητες συνεργασίας στη διασυνοριακή περιοχή. Τέλος, όπως προαναφέραμε, στο 4^ο κεφάλαιο παρατίθενται η δομή και τα μέτρα-δράσεις του προτεινόμενου προγράμματος διασυνοριακής συνεργασίας για την περιοχή μελέτης.

Abstract

One of the biggest challenges for the european perspective of regional development and integration, as well as the political cohesion and stability inside the EU, consists on constituting really common and integral structures of cooperation, which will be predestinated to administrate common applied programs.

The main concern of this diploma work focuses on dealing with development problems in the frontier areas of the regions of Evros (Greece), Edirne (Turkey) and Haskovo (Bulgaria), within the constitution of an integral program of cross border cooperation(4th chapter). The work has the following structure: The 1st chapter embraces an analysis of the productive sections and the basic characteristics of the province of Evros, while at the same time the development perspectives are located. The 2nd chapter undertakes a consideration of the policy for development, in both levels of circumference of Eastern Macedonia and Thrace and province of Evros. The 3rd chapter, includes examples of cross border cooperation in the european territory, as well as the programs of cooperation, in which the three countries (Greece, Turkey, Bulgaria) participate, followed by an examination of the perspectives for cross border cooperation in the territory. Finally, as we said before, the 4th chapter contains the structure and the measures - actions of the proposed program for cross border cooperation in the territory.

Λέξεις κλειδιά

Ανάπτυξη, σύνορα, συνεργασία, συνοχή, σταθερότητα, εξωστρέφεια, καινοτομία

Ευχαριστίες

Σε αυτό το σημείο, θέλω να ευχαριστήσω τον επιβλέποντα καθηγητή της παρούσας διπλωματικής εργασίας και διευθυντή του Εργαστηρίου Αξιολόγησης Πολιτικών και Προγραμμάτων Ανάπτυξης (Ε.Α.Π.Π.Α.) του Τμήματος Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης (Τ.Μ.Χ.Π.Π.Α.) του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, Αναπληρωτή Καθηγητή κ. Αγγελο Κότιο, για τις πολύτιμες παρατηρήσεις και προτάσεις του όσον αφορά τη διάρθρωση του κειμένου, τη βιβλιογραφία που μου διέθεσε και την αμέριστη συμπαράσταση καθ' όλη τη διάρκεια εκπόνησης αυτής της εργασίας. Επίσης, θέλω να ευχαριστήσω τον κ. Ιωάννη Σαράτση, Μηχανικό Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης του Ε.Α.Π.Π.Α., για τις πολύτιμες συμβουλές και παρατηρήσεις του, καθώς και για το ενδιαφέρον και την βοήθεια που μου παρείχε στην επίλυση των προβλημάτων που παρουσιάστηκαν κατά τη διάρκεια της συγγραφής. Ακόμη θα ήταν παράλειψη να μην ευχαριστήσω τους υπαλλήλους της Αναπτυξιακής Εταιρίας Έβρου Α.Ε., της Διεύθυνσης Σχεδιασμού και Προγραμματισμού του Νομαρχιακού Διαμερίσματος Έβρου, της Πολεοδομίας και της Βιβλιοθήκης του Δήμου Αλεξανδρούπολης, και του Τ.Ε.Ε. Αλεξανδρούπολης, για τα στοιχεία που μου παρείχαν και για τις εποικοδομητικές συζητήσεις, τις οποίες είχα την ευκαιρία να επισυνάψω μαζί τους. Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω την μητέρα μου Δήμητρα, τον πατέρα μου Στράτο, τον αδερφό μου Κώστα, τους υπόλοιπους συγγενείς μου και τους φίλους μου, για την κατανόηση, τη στήριξη και την υπομονή τους.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εισαγωγή: Διασυνοριακή συνεργασία στη νοτιοανατολική Ευρώπη: ευκαιρίες & προκλήσεις	1
1^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ: Υπάρχουσα κατάσταση νομού Έβρου	4
1.1. ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΑ – ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ	4
1.2. ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	4
1.3. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ (Α.Ε.Π., ΕΙΣΟΔΗΜΑ Κ.Α.)	6
1.4. ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ	8
1.5. ΑΝΕΡΓΙΑ	8
1.6. ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	9
1.7. ΤΟΜΕΙΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ	10
1.7.1. Πρωτογενής Τομέας	10
1.7.1.1. Γεωργία	10
1.7.1.2. Κτηνοτροφία	11
1.7.1.3. Μεταλλεία	12
1.7.1.4. Ξυλεία	12
1.7.2. Δευτερογενής τομέας	12
1.7.3. Τριτογενής τομέας	13
1.7.3.1. Εμπόριο - Υπηρεσίες	13
1.7.3.2. Τουρισμός	14
1.8. ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ	15
1.9. ΥΠΟΔΟΜΕΣ	17
1.9.1. Οδικό Δίκτυο	17
1.9.2. Διασυνοριακοί Σταθμοί	18
1.9.3. Σιδηροδρομικό Δίκτυο	18
1.9.4. Αμάνι Αλεξανδρούπολης	19
1.9.4.1. Υφιστάμενες λιμενικές υποδομές	20
1.9.5. Αεροπορική Σύνδεση	22
1.9.6. Ενέργεια - Τηλεπικοινωνίες	23
1.9.7. Βιομηχανικές υποδομές	24

1.9.8. Μεγάλα Έργα.....	25
1.10. ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΖΩΗΣ.....	26
1.10.1. Υγεία - Πρόνοια.....	26
1.10.2. Φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον.....	27
1.11. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ.....	27
1.11.1. Δημογραφικά Χαρακτηριστικά.....	28
1.11.2. Οικονομικά Χαρακτηριστικά.....	29
1.11.3. Απασχόληση.....	30
1.11.4. Ανεργία.....	31
1.11.5. Εκπαίδευση και Κατάρτιση.....	31
1.11.6. Τομείς Παραγωγής.....	31
1.11.7. Επενδύσεις.....	32
1.11.8. Υποδομές.....	32
1.11.9. Περιβάλλον - Φυσικοί Πόροι.....	33
1.11.10. Συσχετίσεις με το Ευρωπαϊκό και Διεθνές Περιβάλλον.....	34
1.11.11. Νέες Τεχνολογίες.....	34
1.11.12. Άξονες προτεραιοτήτων.....	35
1.12. ΑΝΑΛΥΣΗ ΙΣΧΥΡΩΝ – ΑΣΘΕΝΩΝ ΣΗΜΕΙΩΝ (SWOT ANALYSIS) ΓΙΑ ΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ.....	35
2^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ: Αξιολόγηση των αναπτυξιακών πολιτικών σε επίπεδο Περιφέρειας Α.Μ.-Θ. & σε επίπεδο Νομού Έβρου.....	38
2.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	38
2.2. ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ-ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΤΑΣΕΙΣ & ΒΑΣΙΚΕΣ ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ.....	38
2.3. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ 2ΟΥ Κ.Π.Σ. ΣΕ ΕΠΙΠΕΔΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ Α.Μ.-Θ.	40
2.3.1. Βασικοί στόχοι και στρατηγική.....	40
2.3.2. Κύρια Έργα - Δράσεις.....	40
2.3.3 Αποτελέσματα - Βαθμός επίτευξης στόχων.....	41
2.4. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΠΟΡΕΙΑΣ 2ΟΥ Κ.Π.Σ. ΣΤΟ Ν. ΈΒΡΟΥ.....	43
2.4.1. Γενική εκτίμηση.....	43
2.4.2. Ιστορική αναδρομή των στόχων.....	43
2.4.3. Ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των στόχων.....	44

2.4.4. Οικονομική διάσταση - Απορρόφηση.....	44
2.5. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΣΤΟΧΩΝ & ΜΕΓΑΛΩΝ ΕΡΓΩΝ.....	45
2.5.1. Άρση απομόνωσης της περιοχής και αξιοποίηση της θέσης της.....	45
2.5.2. Αγροτική ανάπτυξη.....	46
2.5.3. Αξιοποίηση πόρων και βελτίωση ελκυστικότητας της περιοχής για προσέλκυση επιχειρηματικών δραστηριοτήτων.....	48
2.5.4. Βελτίωση κοινωνικής υποδομής.....	50
2.5.5. Αξιοποίηση ανθρώπινου δυναμικού.....	51
2.5.6. Περιβάλλον.....	51
2.6. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ.....	52
2.6.1. Γενικά.....	53
2.6.2. Νέες θέσεις εργασίας.....	53
2.7. ΔΙΑΣΥΝΟΡΙΑΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ.....	53
2.7.1. Σύντομο ιστορικό.....	53
2.7.2. Τα προγράμματα INTERREG II & PHARE CBC (1994-1999).....	54
2.7.3. Τα βασικότερα προβλήματα των προγραμμάτων.....	58
2.8. Το 3ο Κ.Π.Σ. (2000-2006).....	59
2.7.4. Συμπεράσματα.....	59
2.8.1. Γενικά χαρακτηριστικά.....	59
2.8.2. Το Π.Ε.Π. Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης.....	60
2.9. ΓΕΝΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ & ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ.....	62
3ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ: Η εμπειρία & το σύγχρονο πλαίσιο της	
διαπεριφερειακής - διασυνοριακής συνεργασίας.....	64
3.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	64
3.2. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΣΧΕΔΙΩΝ ΔΙΑΣΥΝΟΡΙΑΚΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΣΤΟΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΧΩΡΟ.....	65
3.2.1. Δημόσιες μεταφορές του Salzburg-Land (Euregio).....	65
3.2.2. Σχέδιο Enterprise.....	66
3.2.3. Σιδηροδρομική σύνδεση του Ελσίνκι με την Αγία Πετρούπολη.....	67
3.2.4. Το δίκτυο TGV.....	67
3.2.5. Δίκτυο θυρών πρόσβασης στην τηλεματική (παροχή συμβουλών & υποστήριξη σε απευθείας σύνδεση).....	68

3.2.6. Σχέδιο Eunikon (διασυνοριακή τηλεκατάρτιση)	69
3.2.7. Διασυνοριακή κατάρτιση στον ξενοδοχειακό τομέα.....	70
3.2.8. Σχέδιο Interreg news	71
3.2.9. Σχέδια Planning the Gateway I & II.....	72
3.2.10. Διασυνοριακά κέντρα δημόσιας υγείας στα Βαλκάνια	72
3.2.11. Το σχέδιο Vision Planet.....	73
3.2.12. Διασυνοριακή ζώνη εκτατικής καλλιέργειας	74
3.2.13. Διασυνοριακή Ελεύθερη Βιομηχανική Ζώνη Οικονομικών Συναλλαγών	75
3.2.13.1 Χαρακτηριστικά του έργου.....	75
3.2.13.2. Αρχές λειτουργίας.....	76
3.3. ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΤΩΝ ΒΑΛΚΑΝΙΩΝ (Ε.Σ.Ο.Α.Β.).....	77
3.4. Ο ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΜΑΥΡΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ (BSEC).....	79
3.4.1. Γενικές παρατηρήσεις	79
3.4.2. Οι αντικειμενικοί στόχοι του BSEC.....	80
3.5. Η ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕΤΑΞΥ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ & ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΙΑΣ.....	83
3.6. ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ & ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ INTERREG III-A / ΕΛΛΑΔΑ – ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ	87
3.6.1. Άρση της γεωγραφικής και επικοινωνιακής απομόνωσης της περιοχής	88
3.6.2. Οικονομική ανάπτυξη της περιοχής και προώθηση της απασχόλησης.....	88
3.6.3. αναβάθμιση της περιοχής με σκοπό την αντιμετώπιση των κοινωνικών, πολιτιστικών & περιβαλλοντικών επιδράσεων - επιπτώσεων.....	89
3.6.4. Άξονες του προγράμματος Interreg III-A / Ελλάδα – Βουλγαρία.....	90
3.6.4.1. Δομή του προγράμματος	90
3.6.4.2. Άξονας 1: Υποδομές μεταφορών.....	91
3.6.4.3. Άξονας 2: Οικονομική ανάπτυξη & απασχόληση	93
3.6.4.4. Άξονας 3: Ποιότητα ζωής/ περιβάλλον/ πολιτισμός	95
3.6.4.5. Άξονας 4 - Τεχνική βοήθεια.....	96
3.7. ΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΠΡΟΕΝΤΑΞΙΑΚΗ ΠΟΡΕΙΑ ΤΗΣ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑΣ & Η ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΑΠΟ ΤΗΝ Ε.Ε.	97
3.7.1. Γενικές παρατηρήσεις	97

3.7.2. Η περιφερειακή συμμετοχή στο πρόγραμμα Phare CBC Βουλγαρίας	99
3.7.3. Η Κ.Π. SAPARD (2000-2006) για την Βουλγαρία	100
3.7.4. Η Κ.Π. ISPA (2000-2006) για την Βουλγαρία	101
3.7.5. Η ελληνική επιχειρηματικότητα στην Βουλγαρία	102
3.7.5.1. Οι λόγοι της ύπαρξης ελληνικών επιχειρήσεων στην Βουλγαρία	102
3.7.5.2. Οι ελληνικές επενδύσεις στη Βουλγαρία τα έτη 2002 & 2003	104
3.7.5.3. Εξωτερικό εμπόριο Ελλάδος-Βουλγαρίας	105
3.8. Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕΤΑΞΥ Ε.Ε. & ΤΟΥΡΚΙΑΣ	110
3.8.1. Η Euro-Med & τα Κοινοτικά προγράμματα MEDA στην Τουρκία	110
3.8.2. Ευρωπαϊκοί στρατηγικοί διακανονισμοί για την Τουρκία	111
3.8.3. Η προενταξιακή οικονομική βοήθεια στην Τουρκία	111
3.8.4. Οικονομικές συναλλαγές Ε.Ε. & Τουρκίας	112
3.9. Η ΟΜΟΡΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΤΟΥ ΧΑΣΚΟΒΟ	114
3.9.1. Φυσιογνωμία και πληθυσμιακά στοιχεία	114
3.9.2. Κλάδοι οικονομικής δραστηριότητας	114
3.10. Ο ΟΜΟΡΟΣ ΝΟΜΟΣ ΤΗΣ ΑΝΔΡΙΑΝΟΥΠΟΛΗΣ	116
3.11. ΣΥΣΧΕΤΙΣΕΙΣ & ΔΙΑΦΟΡΟΠΟΙΗΣΕΙΣ ΜΕΤΑΞΥ ΈΒΡΟΥ – ΧΑΣΚΟΒΟ –	
ΑΝΔΡΙΑΝΟΥΠΟΛΗΣ	116
3.12. ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΔΙΑΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ – ΔΙΑΣΥΝΟΡΙΑΚΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΜΕΤΑΞΥ	
ΈΒΡΟΥ – ΧΑΣΚΟΒΟ – ΑΝΔΡΙΑΝΟΥΠΟΛΗΣ	118
4ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ: Σχέδιο διαπεριφερειακής - διασυνοριακής συνεργασίας	
μεταξύ Έβρου – Χάσκοβο - Ανδριανούπολης	120
4.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	120
4.2. ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΟΥ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΔΡΑΣΗΣ	120
4.3. ΟΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ & ΟΙ ΑΝΑΜΕΝΟΜΕΝΕΣ ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΤΟΥΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ	124
4.3.1. Γενικές παρατηρήσεις & παραδοχές	124
4.3.2. Μέτρα & δράσεις για το στόχο της ανάπτυξης του ανθρώπινου δυναμικού της διασυνοριακής περιοχής	125

4.3.3. Μέτρα & δράσεις για το στόχο της ανάπτυξης του παραγωγικού συστήματος της διασυνοριακής περιοχής.....	126
4.3.4. Μέτρα & δράσεις για το στόχο της βελτίωσης του χωρικού συστήματος της διασυνοριακής περιοχής.....	127
4.3.5. Χρονοδιαγράμματα προτεραιότητας στην εφαρμογή των προτεινόμενων μέτρων.....	130
4.4. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΕΠΙΛΟΓΟΣ.....	131
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	135
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	176

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ, ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ & ΧΑΡΤΩΝ

Πίνακες

Πίνακας:1.1. Απογραφές πληθυσμού & μέσος ετήσιος ρυθμός

Πίνακας:1.2. Δείκτες ευημερίας

Πίνακας:1.3. Αναλυτική κλαδική κατανομή Α.Ε.Π. του νομού το 1994 (σε εκατ. Δρχ.)

Πίνακας:1.4. Χαρακτηριστικά επιχειρήσεων που εγκαθίστανται στο νομό

Πίνακας:1.5. Διαχρονική εξέλιξη ιδιωτικών επενδύσεων στο νομό

Πίνακας:1.6.& Πίνακας:1.7. Διακίνηση εμπορευμάτων και επιβατών με τρένο μέσω των μεθοριακών σταθμών Ορμένιου & Πυθίου (έτος 1996).

Πίνακας:1.8. Στοιχεία κίνησης του αεροδρομίου της Αλεξανδρούπολης

Πίνακας:1.9. Κατανάλωση ενέργειας στον ν.Έβρου

Πίνακας:1.10. Πλήθος των τηλεφωνικών συνδέσεων

Πίνακας:2.1. Χρηματοδότηση τομέων 1995 – 1999

Πίνακας:2.2.Χρηματοοικονομικά Χαρακτηριστικά του Π.Ε.Π. Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης (σε euro)

Πίνακας:3.1. Χρηματοδοτικός πίνακας προγράμματος Interreg III – Α / Ελλάδα – Βουλγαρία για την χρονική περίοδο 2000 – 2006

Πίνακας:3.2. Οι ελληνικές επενδύσεις στη Βουλγαρία ανά περιοχή (αριθμός μονάδων)

Πίνακας:3.3. Η εξέλιξη του εμπορίου μεταξύ των δύο χωρών τα τελευταία 7 έτη

Πίνακας:3.4. Οι πρώτες κατά σειρά επιδόσεων πέντε εξαγωγικές αγορές της Ελλάδας

Πίνακας:3.5. Κατά σειρά κατάταξη των 28 κυριότερων ομάδων προϊόντων το 2001

Πίνακας:3.6. Κατά σειρά κατάταξη των 28 κυριότερων ομάδων προϊόντων Ιανουάριος - Σεπτέμβριος 2002

Πίνακας:3.7. Ελληνικές εξαγωγές στη Βουλγαρία

Πίνακας:3.8. Εισαγωγές στην Ελλάδα από τη Βουλγαρία

Πίνακας:3.9. Παροχές της Ε.Ε. προς την Τουρκία (Ιανουάριος 2003)

Πίνακας:3.10. Εμπορικές συναλλαγές μεταξύ Ε.Ε. και Τουρκίας το 1998

Πίνακας:3.11. Εμπορικές συναλλαγές μεταξύ Ε.Ε. και Τουρκίας ταξινομημένες ανάλογα με τον τύπο χρήσης (1998)

Πίνακας:3.12. Διαχρονική εξέλιξη του πληθυσμού της περιφέρειας του Χάσκοβο

Πίνακας:4.1. Χρονοδιαγράμματα προτεραιότητας στην εφαρμογή των προτεινόμενων μέτρων

Πίνακας Παραρτήματος:1. Interreg III- Συμμετοχή της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Πίνακας Παραρτήματος:2. Χρηματοοικονομικά χαρακτηριστικά Κ.Π. Interreg III (σε ευρώ)

Πίνακας Παραρτήματος:3. Χρηματοοικονομικά χαρακτηριστικά Κ.Π. EQUAL (σε ευρώ)

Πίνακας Παραρτήματος:4. Χρηματοοικονομικά χαρακτηριστικά Κ.Π. LEADER+ (σε ευρώ)

Πίνακας Παραρτήματος:5. Χρηματοοικονομικά χαρακτηριστικά Κ.Π. URBAN II (σε ευρώ)

Πίνακας Παραρτήματος: 6.&7. Έργα που εκτελούνται στο νομό Έβρου

Πίνακας Παραρτήματος:8. Ανδριανούπολη: City and village population, area and density (1990)

Πίνακας Παραρτήματος: 9. Ανδριανούπολη:Population by economic activity, 1990 (1)

Πίνακας Παραρτήματος:10. Ανδριανούπολη:Gross domestic product by districts (εκατ. Τ.Λ.)

Πίνακας Παραρτήματος:11. Ανδριανούπολη:Gross domestic product by kind of economic activity (1997)

Πίνακας Παραρτήματος:12. Τουρκία: GDP by sector (at current prices, %)

Πίνακας Παραρτήματος:13.Τουρκία: Main Economic Indicators(Βασικοί οικονομικοί δείκτες)

Διαγράμματα

Διάγραμμα:1.1. Διάρθρωση του οικιστικού δικτύου του ν. Έβρου σε επίπεδο Περιφέρειας Α.Μ.-Θ.

Διάγραμμα:1.2. Γραφική απεικόνιση διαχρονικής εξέλιξης ιδιωτικών επενδύσεων στο σύνολο του νομού Έβρου

Διάγραμμα:3.1. Οι τέσσερις άξονες & τα μέτρα του Interreg III / Ελλάδα – Βουλγαρία

Διάγραμμα:4.1. Οι βασικοί στόχοι του σχεδίου διασυνοριακής συνεργασίας

Διάγραμμα:4.2. Η δομή της λειτουργίας του διαχειριστικού φορέα

Χάρτες Παραρτήματος

Χάρτης 1: Τα 53 προγράμματα Interreg III – Α για την εξαετία 2000-2006

Χάρτης 2: Διευρωπαϊκά οδικά δίκτυα στα νότια Βαλκάνια

Χάρτης 3: Το οδικό δίκτυο του νομού Έβρου

Χάρτης 4: Η θέση της διασυνοριακής περιοχής στην Ευρώπη

Χάρτης 5: Η περιοχή μελέτης

Χάρτης 6: Ο νομός Ανδριανούπολης

Χάρτης 7: Τρίγωνο επιρροής των πόλεων του Χάσκοβο, της Ανδριανούπολης και της Αλεξανδρούπολης

ΑΡΚΤΙΚΟΛΕΞΑ

Ελληνόγλωσσα

Α.Ε.Ι.	Ανώτατο Εκπαιδευτικό Ίδρυμα
Α.Ε.Π.	Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν
Α.Μ.-Θ.	Ανατολική Μακεδονία & Θράκη
Α.Σ.	Αναπτυξιακές Συμπράξεις
ΒΙ.ΠΕ.	Βιομηχανική Περιοχή
ΒΙΟ.ΠΑ.	Βιοτεχνικό Πάρκο
Δ.Ε.Β.Ζ.Ο.Σ.	Διασυνοριακή Ελεύθερη Βιομηχανική Ζώνη Οικονομικών Συναλλαγών
ΔΕΔ	Διευρωπαϊκά Δίκτυα
Δ.Ε.Κ.Κ.Ε.Ε.	Διεθνές Εμπορευματικό Κέντρο & Κέντρο Επιχειρηματικότητας Έβρου
ΔΙ.ΚΕ.Δ.Υ.	Διασυνοριακό Κέντρο Δημόσιας Υγείας
ΔΙ.Π.Ε.Κ.	Διαβαλκανικό και Παρευξείνιο Επιχειρηματικό Κέντρο
Ε.Γ.Τ.Π.Ε.	Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Προσανατολισμού & Εγγυήσεων
Ε.Ε.	Ευρωπαϊκή Ένωση
Ε.Κ.Τ.	Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο
Ε.Ο.Δ.	Επαρχιακό Οδικό Δίκτυο
Ε.Ο.Τ	Εθνικός Οργανισμός Τουρισμού
Ε.Π.	Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ε.Σ.Ο.Α.Β.	Ελληνικό Σχέδιο για την Οικονομική Ανασυγκρότηση των Βαλκανίων
Ε.Σ.Υ.Ε.	Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδος
Ε.Τ.Π.Α.	Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης
Θ.Π.Τ.	Θύρες Πρόσβασης στην Τηλεματική
Κ.Π.	Κοινοτική Πρωτοβουλία
Κ.Π.Σ.	Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης
Μ.Κ.Α.	Μονάδα Καθαρισμού Αποβλήτων
ΜΜΕ	Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις
Μ.Ο.Ε.	Μέτρα Οικοδόμησης Εμπιστοσύνης
Ν.Δ.	Νομαρχιακό Διαμέρισμα

Α.ΚΑΡΑΝΤΚΟΛΑΣ

Ο.Η.Ε.	Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών
Ο.Σ.Ε.	Οργανισμός Σιδηροδρόμων Ελλάδος
Ο.Τ.Α.	Οργανισμός Τοπικής Αυτοδιοίκησης
Ο.Τ.Δ.	Ομάδα Τοπικής Δράσης
Π.Ε.Π.	Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Σ.Υ.Κ.Ε.	Σταθμός Υγειονομικού και Κτηνιατρικού Ελέγχου
Χ.Κ.Α.Ε.	Χώρες Κεντρικής & Ανατολικής Ευρώπης
Χ.Μ.Π.Α.	Χρηματοδοτικό Μέσο Προσανατολισμού της Αλιείας

Ξενόγλωσσα

B.S.E.C.	Black Sea Economic Cooperation
C.B.P.H.C.	Cross-Border Public Health Centres

Εισαγωγή: Διασυνοριακή συνεργασία στη νοτιοανατολική Ευρώπη: ευκαιρίες & προκλήσεις

Οι παραμεθόριες περιοχές της ευρωπαϊκής επικράτειας και της νοτιοανατολικής Ευρώπης ειδικότερα, ήταν για πολλά χρόνια αποκομμένες από τις πρωτεύουσες και από τα κέντρα αποφάσεων και αποτελούσαν συχνά ένα «σύμβολο» διάσπασης της γηραιάς ηπείρου, στο επίκεντρο των εδαφικών διενέξεων που τη δίχαζαν κατά καιρούς. Το ευρωπαϊκό οικοδόμημα συνετέλεσε στην άρση αυτής της αρνητικής και προβληματικής εξέλιξης. Η κατάργηση των συνόρων στο εσωτερικό της Ε.Ε., η ελεύθερη κυκλοφορία και διακίνηση εμπορευμάτων, καθώς και οι πολυσύνθετες Κοινοτικές Πρωτοβουλίες στη νοτιοανατολική Ευρώπη, όπως η Phare, η I.S.P.A., η Sapard, το Σύμφωνο Σταθερότητας, τα προενταξιακά προγράμματα, σε συνδυασμό με την πτώση των κομμουνιστικών καθεστώτων, προσέφεραν στις παραμεθόριες περιοχές των Βαλκανίων νέες ευκαιρίες για συνεργασία πέρα των εθνικών τους συνόρων.

Τα Βαλκανικά κράτη, αποτελούν μικρές χώρες με μεγάλη συνοριακή γραμμή μεταξύ τους. Ιδιαίτερα η Ελλάδα, έχει συνολικό μήκος συνόρων με τις γειτονικές της χώρες περίπου 1000 χλμ. Στο παρελθόν, αυτά τα σύνορα αποτελούσαν ένα ιδεολογικό «τείχος» μεταξύ Ανατολής και Δύσης, κάτι το οποίο άλλαξε τη δεκαετία του '90, όταν με την πτώση του υπαρκτού σοσιαλισμού ανοίχθηκαν τα μέχρι τότε ερμητικά, από πολιτικής και οικονομικής απόψεως, κλειστά σύνορα και οι πρώην σοσιαλιστικές χώρες βρέθηκαν να «παλεύουν» για να πραγματοποιήσουν τα πρώτα τους βήματα στα πλαίσια της οικονομίας της ελεύθερης αγοράς.

Ενας παράγοντας που αυξάνει τη διεθνή σημασία των συνόρων αυτών είναι η παρουσία της Ελλάδας στην Ε.Ε., καθώς και η προοπτική της ένταξης κάποιων Βαλκανικών χωρών σε αυτήν. Για τα Βαλκάνια, τα οποία χαρακτηρίζονται από μικρές εγχώριες αγορές, από ελλιπή διασυνοριακή υποδομή και από πολύχρονες πολιτικές εντάσεις και διαφορές, η πλήρης εξουδετέρωση της μέχρι πρότινος επίδρασης που είχε ο όρος σύνορα στις πολιτικές και οικονομικές διμερείς σχέσεις των Βαλκανικών κρατών, θα μπορούσε να ωφελήσει την συνεργασία, την αλληλεπίδραση και την ανάπτυξη των παραμεθόριων, και όχι μόνο, περιφερειών τους (βλ. Κοτίος 2003).

Ο ρόλος του ιδιωτικού τομέα στη διασυνοριακή συνεργασία είναι καθοριστικός. Είναι απόλυτα κατανοητό πως ο ιδιωτικός τομέας δεν αποτελεί μόνο μια πολύ σημαντική πηγή πλούτου και ανάπτυξης, αλλά και έναν παράγοντα που προωθεί, μέσω των επενδύσεων και των εμπορικών συναλλαγών, την πολιτική σταθερότητα μεταξύ γειτονικών κρατών. Το διασυνοριακό εμπόριο και οι επενδύσεις, δημιουργούν δεσμούς μεταξύ των χωρών και κοινά οικονομικά ενδιαφέροντα, επιτυγχάνοντας την ειρήνη και την σταθερότητα στην περιοχή. Το διασυνοριακό εμπόριο και οι επενδύσεις των επιχειρήσεων χρειάζονται και απαιτούν υποστηρικτικές πολιτικές, καθώς και ένα κατάλληλο πλαίσιο δράσεων, το οποίο παράλληλα με τα οικονομικά προγράμματα ανασυγκρότησης στις Βαλκανικές χώρες, θα μπορεί να επιταχύνει τη διαδικασία ανάπτυξης των διασυνοριακών επενδύσεων και του εμπορίου, όπως επίσης και να βοηθήσει την προώθηση και την ολοκλήρωση της αγοράς της περιοχής και την βελτίωση της επιχειρηματικής συνεργασίας (βλ. Κοτίος 2003).

Εξάλλου, η διασυνοριακή συνεργασία, πέρα από το επίπεδο της τοπικής και περιφερειακής διοίκησης, δεν μπορεί να νοηθεί χωρίς την **ανάπτυξη συνεργασιών σε επιχειρηματικό επίπεδο**. Στις συνοριακές περιοχές, η επιχειρηματική συνεργασία τείνει να είναι μια φυσική και αυθόρμητη μορφή συνεργασίας, οδηγούμενη από την αγορά και τη

δυνατότητα επίτευξης σημαντικών οικονομικών ωφελειών. Σε όρους στόχων περιφερειακής ανάπτυξης, η συνεργασία μπορεί να ανοίξει νέες και μεγαλύτερες ευκαιρίες οικονομικής ανάπτυξης μέσα από μια συνδυασμένη χρήση των ενδογενών πόρων των διασυνοριακών περιοχών. Η διασυνοριακή συνεργασία μπορεί να συνεισφέρει στην ενίσχυση της οικονομικής βάσης μιας περιοχής, να εμβαθύνει στις προοπτικές για ανάπτυξη και βελτιωμένο ανταγωνισμό και να βοηθήσει στην πρόσβαση και ανάπτυξη των επιχειρήσεων, μέσα από πρακτικές μορφές συνεργασίας, σε μεγαλύτερες αγορές (εθνικές, δυτικοευρωπαϊκές, διεθνείς). Ειδικότερα, η διαπεριφερειακή-διασυνοριακή συνεργασία, δύναται να λειτουργήσει σαν ένας πρακτικός μηχανισμός για να ξεπεραστούν προβλήματα των επιχειρήσεων που σχετίζονται με τις οικονομικές συνθήκες που επικρατούν στις διασυνοριακές περιοχές, καθώς και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των επιχειρήσεων.

Με τη διεύρυνση της Ε.Ε. τίθεται μια νέα πρόκληση για τις παραμεθόριες περιοχές της Ελλάδας, όπως και για τις γειτονικές περιφέρειες των υποψηφίων προς ένταξη χωρών της Βουλγαρίας και της Τουρκίας. Οι τρεις χώρες καλούνται να συνειδητοποιήσουν ότι η δημιουργία προγραμμάτων συνεργασίας κατά μήκος των συνόρων τους, μπορεί να τις προετοιμάσει σωστά για αυτή τη σημαντική γεωπολιτική μεταβολή στην Ευρώπη.

Ο σκοπός της παρούσας διπλωματικής εργασίας επικεντρώνεται στην αντιμετώπιση των αναπτυξιακών προβλημάτων της διασυνοριακής περιοχής των νομών Έβρου (Ελλάδα), Ανδριανούπολης (Τουρκία) και της περιφέρειας του Χάσκοβο (Βουλγαρία). Το πρόγραμμα διαπεριφερειακής - διασυνοριακής συνεργασίας (4^ο κεφάλαιο), που προτείνεται, για την περιοχή, μπορεί να την βοηθήσει ουσιαστικά και, με τη στήριξη της Ε.Ε. και των κρατικών φορέων, να την οδηγήσει στο ζητούμενο της οικονομικοκοινωνικής ανάκαμψης και της ομαλής ένταξής της στο νέο διεθνές περιβάλλον, ξεπερνώντας τις διαφορές που παρατηρούνται, στην κουλτούρα και τη γλώσσα, καθώς και στα διοικητικά και νομικά συστήματα των τριών χωρών. Αξίζει, σε αυτό το σημείο, να επισημάνουμε ότι ο αντικειμενικός σκοπός της εργασίας, δεν περιορίζεται στην οικονομική ανάπτυξη, σε πρώτο βαθμό, του νομού Έβρου και σε δεύτερο βαθμό, των γειτνιαζουσών, σε αυτόν, περιοχών, αλλά απεναντίας επιδιώκει και τη δημιουργία ενός κλίματος ασφάλειας και σταθερότητας στην ευρύτερη περιοχή, κάτι το οποίο μπορεί να επιτευχθεί μόνο μέσα από τη σύσφιξη των σχέσεων των τριών λαών, την αμοιβαία εμπιστοσύνη και τη στενή συνεργασία.

Η διάρθρωση της εργασίας δίδει τη δυνατότητα στον αναγνώστη να κατανοήσει, εκτός των άλλων, το σύγχρονο πλαίσιο της διασυνοριακής συνεργασίας και το ρόλο που δύναται αυτή να έχει στις επιδιώξεις των παραμεθόριων περιοχών των ευρωπαϊκών χωρών για τοπική και περιφερειακή ανάπτυξη. Στη συνέχεια, παρατίθεται μια συνοπτική εικόνα για το κάθε κεφαλαίο ξεχωριστά.

Στο **πρώτο κεφάλαιο** δίδεται η υφιστάμενη εικόνα του νομού Έβρου, τόσο σε επίπεδο ποσοτικών και ποιοτικών μεγεθών, όσο και σε επίπεδο κοινωνικοοικονομικής κατάστασης, ενώ παράλληλα εντοπίζονται οι αναπτυξιακές δυνατότητές του. Το κεφάλαιο αυτό, στην ουσία, καλύπτει την ανάγκη για αναγνώριση και διασαφήνιση της υπάρχουσας κατάστασης του νομού, προβαίνοντας, όμως, όχι μόνο στην παράθεση πρωτογενών και δευτερογενών δεδομένων, αλλά ακολούθως και στην αξιολόγηση της γενικότερης αναπτυξιακής εικόνας και των αναγκών του νομού.

Τα στοιχεία που παρατίθενται στο πρώτο κεφάλαιο αποτελούν τη βάση του **δεύτερου κεφαλαίου**, στο οποίο επιχειρείται η αξιολόγηση των πολιτικών που σχεδιάστηκαν και εφαρμόστηκαν σε επίπεδο Περιφέρειας Α.Μ.-Θ. και νομού Έβρου, τα τελευταία χρόνια. Η

αξιολόγηση των αποτελεσμάτων του Β' Κ.Π.Σ. και της πορείας του Interreg II και του Phare-CBC για την προγραμματική περίοδο 1994 – 1999 σε επίπεδο Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, θεωρείται σκόπιμη προκειμένου να αποκτηθεί μια συνολική εικόνα για τις εξελίξεις και τα αποτελέσματα των αναπτυξιακών πολιτικών στην ευρύτερη περιοχή του νομού Έβρου, καθώς και των επιπτώσεων-επιδράσεων που αυτά είχαν στην αναπτυξιακή πορεία της Περιφέρειας και του νομού. Τέλος, γίνεται μια σύντομη περιγραφή των βασικών χαρακτηριστικών και των αξόνων προτεραιότητας του 3^{ου} Κ.Π.Σ. και του Π.Ε.Π. Α.Μ.-Θ, με στόχο την κατανόηση-διασαφήνιση των πολιτικών που εφαρμόζονται στην Περιφέρεια κατά την τρέχουσα προγραμματική περίοδο και την αξιοποίησή τους στο 4^ο κεφάλαιο (προτεινόμενα μέτρα και δράσεις).

Στο **τρίτο κεφάλαιο**, αρχικά αναφέρονται ορισμένα ενδεικτικά παραδείγματα διασυνοριακής συνεργασίας στον ευρωπαϊκό χώρο, με απώτερο στόχο την ανάδειξη των εμπειριών, των δυνατοτήτων και των αναπτυξιακών ευκαιριών που τα Κοινοτικά και τα διακρατικά προγράμματα συνεργασίας μπορούν να προσφέρουν στις μεθωριακές περιοχές των ευρωπαϊκών χωρών. Ακολούθως, γίνεται εκτενής αναφορά και στα προγράμματα και τις συμφωνίες συνεργασίας, στις οποίες μετέχουν οι τρεις χώρες (Ελλάδα, Τουρκία, Βουλγαρία). Στη συνέχεια, έπειτα από μια σύντομη αναφορά για το επίπεδο της κοινωνικο-οικονομικής κατάστασης του Χάσκοβο και της Ανδριανούπολης, εντοπίζονται οι συσχετίσεις και οι διαφοροποιήσεις μεταξύ Έβρου-Χάσκοβο-Ανδριανούπολης, καθώς και οι δυνατότητες διαπεριφερειακής-διασυνοριακής συνεργασίας μεταξύ τους. Η έκταση του κεφαλαίου, οφείλεται στην ανάλυση πολλών διαφορετικών ζητημάτων που σχετίζονται, άμεσα ή έμμεσα, με τη διαπεριφερειακή-διασυνοριακή συνεργασία και τα οποία θα παίξουν καταλυτικό ρόλο στη διαμόρφωση του πλαισίου λειτουργίας και των αξόνων προτεραιότητας του σχεδίου δράσης στο επόμενο κεφάλαιο.

Στο **τέταρτο**, και τελευταίο, **κεφάλαιο**, επιχειρείται αρχικά η διαμόρφωση του πλαισίου λειτουργίας του σχεδίου δράσης, όπως είναι ο καθορισμός του σκοπού και των στόχων του σχεδίου, καθώς και η δημιουργία της διαχειριστικής αρχής του. Στη συνέχεια και με βάση τους στόχους που έχουν τεθεί, προτείνονται μέτρα διασυνοριακής συνεργασίας, βασιζόμενα κυρίως στις ανάγκες του νομού Έβρου έτσι όπως εντοπίστηκαν στο 1^ο κεφάλαιο, με αποκλειστικό γνώμονα, όμως, το κοινό συμφέρον των τριών περιοχών. Παράλληλα, προσδιορίζονται και οι πιθανές επιπτώσεις που τα μέτρα αυτά, ενδεχομένως, να επιφέρουν στη διασυνοριακή περιοχή. Ακολούθως, προσδιορίζεται το χρονοδιάγραμμα προτεραιότητας για την υλοποίηση των προτεινόμενων μέτρων, ενώ τέλος γίνεται η αξιολόγηση του σχεδίου και των μέτρων του, μέσω της εξαγωγής κάποιων συμπερασμάτων.

1^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ: Υπάρχουσα κατάσταση νομού Έβρου

Στο παρόν κεφάλαιο δίδεται η υφιστάμενη εικόνα του νομού Έβρου, τόσο σε επίπεδο ποσοτικών και ποιοτικών μεγεθών, όσο και σε επίπεδο κοινωνικοοικονομικής κατάστασης. Τα στοιχεία που παρατίθενται με μια διαχρονική παρουσίαση έχουν σαν στόχο να αποτελέσουν τη βάση, η οποία θα χρησιμοποιηθεί στη συνέχεια (2^ο κεφάλαιο) με σκοπό, την αξιολόγηση των πολιτικών που σχεδιάστηκαν και εφαρμόστηκαν σε εθνικό, περιφερειακό και νομαρχιακό επίπεδο, τα τελευταία χρόνια.

1.1. ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΑ – ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Ο νομός Έβρου με πρωτεύουσα την Αλεξανδρούπολη καταλαμβάνει το βορειοανατολικό ακραίο τμήμα της χώρας, συνορεύει ανατολικά με την Τουρκία, και βόρεια με την Βουλγαρία. Είναι ένας από τρεις νομούς της Θράκης και διοικητικά εντάσσεται στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, η οποία έχει δύο διευρυμένες νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις, της Ροδόπης - Έβρου και της Ξάνθης-Καβάλας- Δράμας.

Έχει συνολική έκταση 4.242.000 τετρ. χλμ. και καλύπτει το 3,2% της συνολικής έκτασης της χώρας. Ο νομός αποτελεί την ανατολική πύλη της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης προς την Ανατολή και έχει σαν όριο με την Τουρκία τον ποταμό Έβρο.

1.2. ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ

Ο πληθυσμός του νομού ανέρχεται σε 149.354 κατοίκους σύμφωνα με την απογραφή πληθυσμού της ΕΣΥΕ το 2001. Ο νομός Έβρου συγκεντρώνει ποσοστό 1,2% του συνολικού πληθυσμού της χώρας με τάση μείωσης αφού έχει υψηλό ποσοστό φυσικής μείωσης του πληθυσμού. Η υπεροχή των γεννήσεων ανά 1.000 κατοίκους ήταν -2,18 τα έτη 1997 και 1998, με μέσο όρο Α.Μ.-Θ. το 0,96 και μ.ό. χώρας 0,22. Ο νόμος κατατάσσεται στην 35 θέση στο σύνολο των 52 νομών στον άξονα της φυσικής αύξησης του πληθυσμού.

Ο ρυθμός μεταβολής του πληθυσμού του νομού αυξομειώνεται τις τελευταίες δεκαετίες και πιο συγκεκριμένα την περίοδο 1971-81 ο πληθυσμός αυξήθηκε κατά 6,63%, την περίοδο 1981-91 υπήρξε μείωση της τάξεως του 3,19%, ενώ την περίοδο 1991-2001 αυξήθηκε κατά 3,8%. Τα αντίστοιχα ποσοστά αύξησης του πληθυσμού την περίοδο 1971-81 για τη χώρα ήταν 11,09% και για την περιφέρεια Α.Μ.-Θ. 6,15%. Η χρονική περίοδος 1981-91 ήταν πτωτική όσον αφορά την πληθυσμιακή αυξομείωση με μεγέθη που παρουσίασαν σχετική μείωση σε σχέση με τις προηγούμενες δεκαετίες. Αναλυτικότερα, η χώρα παρουσίασε αύξηση της τάξης του 5,33% και η περιφέρεια Α.Μ.-Θ. μείωση 0,82%. Η Θράκη και ειδικότερα ο νομός Έβρου αντιπροσωπεύει ολόένα και μικρότερο τμήμα του συνολικού πληθυσμού της χώρας, και η πληθυσμιακή πυκνότητα του νομού (33,89 άτ./τ. χλμ.) είναι χαμηλότερη από το μέσο όρο της Θράκης (40,29 άτ./τ. χλμ.) και έναντι της χώρας (77,75 άτ./τ. χλμ.).

Ο αστικός πληθυσμός, που ανερχόταν στο 36,87% του συνολικού πληθυσμού του νομού το 1991, παρουσιάζει αυξητικές τάσεις και το 2001. Η εξέλιξη του πληθυσμού στα μεγάλα αστικά κέντρα του νομού Έβρου την περίοδο 1991-2001 ήταν θετική για την

Αλεξανδρούπολη κατά 2,33% και θετική και για την Ορεστιάδα κατά μία μονάδα. Αντίθετα, όλοι οι υπόλοιποι Ο.Τ.Α. του νομού εμφανίζουν αρνητική πληθυσμιακή τάση.

Ο αγροτικός πληθυσμός ανέρχεται στο 43,27% του συνολικού πληθυσμού και παρουσιάζει πτώση σε σχέση με το 1981 και το 1991, ενώ ο ημιαστικός πληθυσμός οριακά αυξάνεται και ανέρχεται στο 19,86% του συνόλου

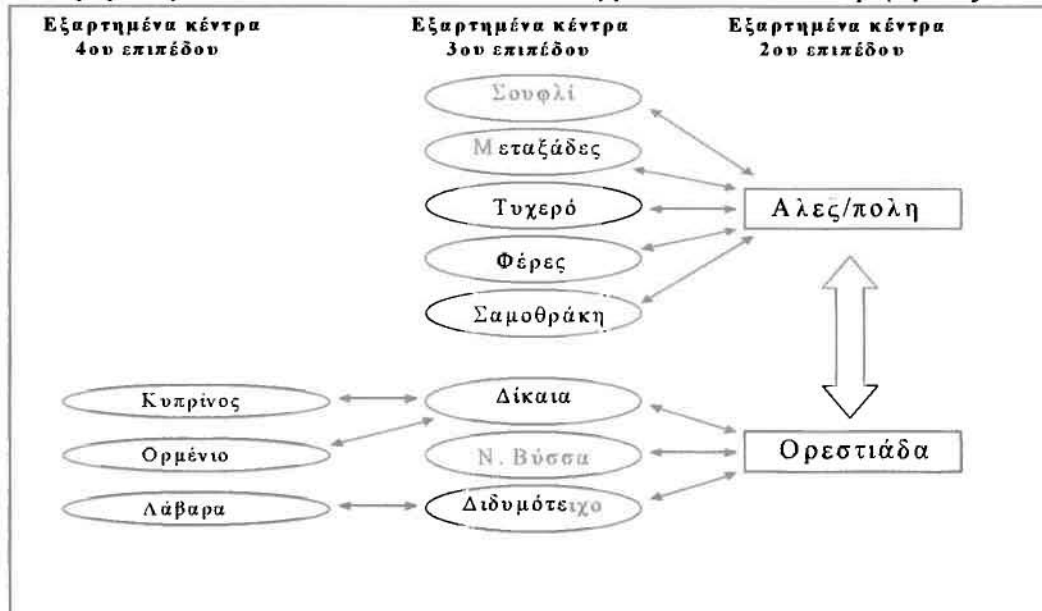
Π:1.1. Απογραφές πληθυσμού & μέσος ετήσιος ρυθμός

	Πληθυσμός				Μέσος ετήσιος ρυθμός		
	1971	1981	1991	2001	1971-1981	1981-1991	1991-2001
Ν. Ξβρου	138.988	148.486	143.752	149.354	0,66	-0,32	0,38
Δ. Αλεξανδρούπολης	29.935	39.702	41.860	52.720	2,86	0,53	2,33
Δ. Νέας Βύσσας	9.513	10.150	8.968	8.184	0,65	-1,23	-0,91
Δ. Διδυμοτείχου	21.622	20.857	19.540	18.998	-0,36	-0,65	-0,28
Δ. Κυπρίνου	3.742	3.743	3.478	2.915	0,00	-0,73	-1,75
Δ. Μεταξάδων	7.063	6.728	5.777	4.486	-0,48	-1,51	-2,50
Δ. Ορεστιάδας	17.637	20.297	19.669	21.730	1,41	-0,31	1,00
Δ. Ορφέα	7.799	7.296	6.905	6.146	-0,66	-0,55	-1,16
Δ. Σουφλίου	9.570	8.754	8.191	7.519	-0,89	-0,66	-0,85
Δ. Τραιανούπολης	3.343	3.461	3.390	3.335	0,35	-0,21	-0,16
Δ. Τριγώνου	9.977	8.951	8.706	6.656	-1,08	-0,28	-2,65
Δ. Τυχερού	5.161	4.616	4.188	4.103	-1,11	-0,97	-0,20
Δ. Φερών	10.614	11.060	9.997	9.839	0,41	-1,01	-0,16
Δ. Σαμοθράκης	3.012	2.871	3.083	2.723	-0,48	0,71	-1,23

Πηγή: Απογραφές ΕΣΥΕ 1971, 1981, 1991, 2001.

Στο παρακάτω διάγραμμα βλέπουμε τη διαμόρφωση του οικιστικού δικτύου του νομού στο επίπεδο της Περιφέρειας, με κέντρο 1^ο επιπέδου την πόλη της Κομοτηνής.

Δ:1.1. Διάρθρωση του οικιστικού δικτύου του ν. Έβρου σε επίπεδο Περιφέρειας Α.Μ.-Θ.



Πηγή: Ίδια επεξεργασία από Υπ. Περιβάλλοντος, Χωροταξίας & Δημοσίων Έργων (2002)

1.3. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ (Α.Ε.Π., ΕΙΣΟΔΗΜΑ Κ.Α.)

Ο νομός συνεισφέρει το 1,3% του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος της χώρας, από το οποίο το ¼ προέρχεται από τη γεωργία (3^η υψηλότερη αναλογία στη χώρα). Με κατά κεφαλήν προϊόν 3,79 εκατ. δρχ. (10^ο στην κατάταξη των νομών) ή 104% του μέσου όρου της Ελλάδος, η θέση του ως προς το μέσο της χώρας σε διάστημα μιας 10ετίας βελτιώθηκε σημαντικά (78% το 1990). Οι κάτοικοι του νομού καταναλώνουν το 83% του οικιακού ρεύματος του μέσου έλληνα και τους αναλογούν 22 αυτοκίνητα ανά 100 κατοίκους (μέσος όρος χώρας 28), με δηλωθέν εισόδημα 1,22 εκατ. δρχ. ανά φορολογούμενο το 1999 (80% του μέσου όρου της Ελλάδος) και καταθέσεις 1,3 εκατ. δρχ. ανά κάτοικο το 1998. Οι κάτοικοι του πλήρωσαν το 1997 κατά μέσο όρο για άμεσους φόρους 93 χιλ. δρχ., έναντι μέσου όρου για τη χώρα 253 χιλ. δρχ.

Το δηλωθέν εισόδημα ανά κάτοικο είναι 1,22 εκατ. δρχ. σε σχέση με το μέσο όρο που είναι 1,52 και ο νομός καταλαμβάνει την 16 θέση σε σχέση με το σύνολο των νομών (Στοιχεία 1999).

Σε επίπεδο της οικογένειας ο μ.ό. ατόμων ανά οικογένεια είναι 2,48, το συνολικά δηλωθέν εισόδημα είναι 144.127.590 δρχ., ενώ το μέσο δηλωθέν οικογενειακό εισόδημα αγγίζει τα 2.739.443 δρχ. με σχετική βαρύτητα 83,91 με βάση της χώρας το 100.

Επίσης, οι αποταμιευτικές καταθέσεις ανά άτομο αγγίζουν το 1,29 εκατ. δρχ., σε σχέση με το μ.ό. 1,57 και ο νομός βρίσκεται στην 21^η θέση συνολικά. Οι αποταμιευτικές καταθέσεις ως συνολικό μέγεθος συμμετοχής στη χώρα είναι 1%.

Οι άμεσοι φόροι ανά κάτοικο είναι 93 χιλ. δρχ., με μ.ό. 253 χιλ. δρχ και 24η θέση στο σύνολο της χώρας.

Το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν κατά κεφαλήν άγγιξε τα 3.795.100 δρχ. το 1998, ποσοστό 104% κατά κεφαλήν Α.Ε.Π., με μ.ό. χώρας: 3,64 εκατ. δρχ. Η θέση του νομού

όσον αφορά το κατά κεφαλήν Α.Ε.Π. σε σύγκριση με τους 52 νομούς είναι αρκετά υψηλή και βρίσκεται στην 10η θέση.

Οι πληρωμές προγραμμάτων δημοσίων επενδύσεων την 5ετία 1992-96 ανήρθαν σε 60.939 εκατ. δρχ. το οποίο αντιστοιχεί σε 27,2% των συνολικών πληρωμών της περιφέρειας.

Π:1.2. Δείκτες ευημερίας

	1994	1996
Κατά κεφαλή ηλεκτρικό ρεύμα (KWH)	735	867
Επιβατικά αυτοκίνητα / 1000 κατοίκους	132	151
Τηλέφωνα / 1000 κατοίκους	408	444
Κατά κεφαλή καταθέσεις	875.000	1.152.800
Γιατροί / 1000 κατοίκους	3.1	3.2
Κατά κεφαλή φόροι	45.670	70.300
Κατά κεφαλή δηλωθέν εισόδημα	450.400	715.300
Κατά κεφαλή νοσοκομειακές κλίνες / 1000 άτομα	2.5	2.8

Π:1.3. Αναλυτική κλαδική κατανομή Α.Ε.Π. του νομού το 1994 (σε εκατ. Δρχ.)

Πρωτογενής	Ποσό	Ποσοστό %
Γεωργία, Κτηνοτροφία, Δάση, Αλιεία	62.856	0.334
Ορυχεία	438	0.002
Δευτερογενής		
Μεταποίηση	18.317	0.097
Ηλεκτρισμός - Φωταέριο	1.586	0.008
Κατασκευές	23.909	0.127
Τριτογενής		
Μεταφορές - Επικοινωνίες	8.584	0.046
Εμπόριο	20.050	0.107
Τράπεζες	4.518	0.024
Κατοικία	11.761	0.063
Δημόσια Διοίκηση - Ασφάλεια	11.249	0.059
Υγεία - Εκπαίδευση	12.316	0.065
Διάφορες υπηρεσίες	12.485	0.066
Σύνολο	188.069	

Πηγή: «Στρατηγικό σχέδιο ανάπτυξης ν. Έβρου, Α' φάση», 2000

1.4. ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ

Ο ενεργός πληθυσμός του νομού ανέρχεται σε 52.086 ενώ οι απασχολούμενοι είναι 48.100 (1991). Η διαχρονική εξέλιξη του ενεργού πληθυσμού και της απασχόλησης για την περίοδο (1991-97) παρουσίαζε φθίνουσα πορεία, όπως και ο πληθυσμός του νομού.

Το ποσοστό των απασχολούμενων στην μεταποίηση ήταν 11,7% (1991) στο νομό, σε σύγκριση με 19,2% συνολικά της χώρας.

Τα συγκριτικά στοιχεία της απασχόλησης στη μεταποίηση σε σχέση με τη χώρα δείχνουν ότι παρόλο που υπάρχει μια συνολική σε επίπεδο χώρας αύξηση της απασχόλησης στον τομέα της μεταποίησης από το 1971 έως το 1991, αυτή η αύξηση γίνεται εμφανέστερη σε επίπεδο νομού. Πιο συγκεκριμένα, το ποσοστό των απασχολούμενων στη μεταποίηση παρουσίασε άνοδο από 6,1% το 1971 σε 11,7% το 1991. Τα αντίστοιχα ποσοστά στη χώρα ήταν 1971: 17,5% και 1991: 19,2%. Οι δημιουργηθείσες νέες θέσεις εργασίας την περίοδο 1982-90 ήταν 3.937.

Επιπλέον, την περίοδο 1993-97 είχαμε στην περιφέρεια πτώση της απασχόλησης συνολικά με τους άνδρες να προηγούνται στην αρνητική αυτή τάση με -4,39% και τις γυναίκες να ακολουθούν με -3,17%.

Όσον αφορά τη μεταβολή της απασχόλησης κατά θεματικό πεδίο την περίοδο 1993-97 σε επίπεδο περιφέρειας Α.Μ.-Θ., είχαμε υψηλό προσανατολισμό προς τον πολιτισμό, αθλητισμό, ΜΜΕ & Επικοινωνίες της τάξεως του 22,5%, και στην οικονομία και Διοίκηση κατά 14,6%. Ακολουθούν τα παιδαγωγικά επαγγέλματα με 6,8%, οι τεχνικές δραστηριότητες και μεταφορές με 5,5% και τέλος η πληροφορική, ο τουρισμός και οι αγροτικές δραστηριότητες με 4,6%, 3,9% και 1,5% αντίστοιχα.

Επίσης, τα στοιχεία της περιφέρειας αποτυπώνουν την εργασιακή κατανομή ως εξής: Το 40,1 % των απασχολούμενων εργάζεται στον πρωτογενή τομέα, το 17,9% στον δευτερογενή τομέα και το 42,1% στον τριτογενή τομέα, ενώ τα αντίστοιχα εθνικά ποσοστά είναι 19,8%, 22,5% και 57,7% (1997). Τα τελευταία χρόνια και συγκεκριμένα την περίοδο 1993-97 παρατηρείται μια σαφής τάση ενίσχυσης του τριτογενή τομέα και μείωσης του πρωτογενή, ενώ ο δευτερογενής τομέας παραμένει περίπου στο ίδιο επίπεδο.

1.5. ΑΝΕΡΓΙΑ

Η διαχρονική εξέλιξη του ενεργού πληθυσμού και της απασχόλησης τα τελευταία χρόνια (1991-98) παρουσιάζεται φθίνουσα όπως και ο πληθυσμός της Περιφέρειας, ενώ το μέσο ποσοστό της ανεργίας για το 1998 κυμαίνεται σε επίπεδα υψηλότερα του αντίστοιχου εθνικού.

Η ανεργία στο Νομό μειώθηκε κατά 2 μονάδες σε διάστημα ενός έτους, στο 15% τον Δεκέμβριο 1998.

Τα αντίστοιχα ποσοστά ήταν 9,8% για την Περιφέρεια Α.Μ.-Θ. και 11,1% σε εθνικό επίπεδο. Η κατάταξη του νομού στον άξονα της ανεργίας είναι 28η θέση, σε σχέση με τους 52 νομούς της χώρας.

Είναι αξιοσημείωτο να αναφέρουμε τα ποσοστά ανεργίας σε σχέση με το μορφωτικό επίπεδο στην περιφέρεια. Τα μεγαλύτερα ποσοστά ανεργίας παρουσιάζονται στα άτομα με Γυμνασιακή εκπαίδευση με ποσοστό ανεργίας 16,4%, ακολουθούν σε επίπεδο δεικτών ανεργίας οι απόφοιτοι σχολών ανωτέρας εκπαίδευσης με ποσοστό 15,3% και ακολουθούν τα άτομα με απολυτήριο μέσης εκπαίδευσης με 14,1 %. Μηδενική ανεργία παρουσιάζουν

οι κάτοχοι μεταπτυχιακού τίτλου, οι οποίοι είναι και σημαντικά ολιγάριθμοι. Στις χαμηλότερες βαθμίδες εκπαίδευσης δεν παρουσιάζεται υψηλή ανεργία με δείκτες ανεργίας για τα άτομα που κατέχουν απολυτήριο στοιχειώδους εκπαίδευσης, οι οποίοι αποτελούν και την πλειοψηφία, 6%. Αυτοί που τελείωσαν τα στοιχειώδη καθώς και αυτοί που δεν πήγαν σχολείο παρουσιάζουν ανεργία της τάξης του 3,3% και 7,8% αντίστοιχα.

Ενδιαφέρον για εστίαση παρουσιάζουν τα στοιχεία της Περιφέρειας Α.Μ.-Θ. για την ανεργία κατά ομάδα ηλικιών και σε σχέση με το φύλο, όπου υψηλούς δείκτες ανεργίας παρουσιάζουν οι γυναίκες ηλικίας 20-24 με 42,2%, και 15-19 ετών με ποσοστό ανεργίας 32,3%. Ακολουθούν οι άνδρες ηλικίας 15-19 με 25%, ενώ οι άνδρες 20-24 ετών παρουσιάζουν ποσοστό ανεργίας 20,2%. Γενικά, θα μπορούσαμε να αναφέρουμε αξιολογώντας τα στοιχεία, ότι όσον αφορά το φύλο οι γυναίκες προεξέχουν στους δείκτες της ανεργίας, ενώ ηλικιακά, με εξαίρεση την ηλικία των 14 ετών, τα άτομα από 20 έως 24 ετών αντιμετωπίζουν εντονότερα το πρόβλημα της ανεργίας.

1.6. ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Όσον αφορά το νομό Έβρου ειδικότερα, οι μαθητές γυμνασίων - λυκείων/ 1000 κάτοικους ήταν 67 το 1998, σε σύγκριση με το μ.ό. της χώρας που είναι 69 και κατατάσσεται στην 22 θέση σε σχέση με τους 52 νομούς. Οι μαθητές δημοτικού/ 1000 κάτοικους είναι 62 με μ.ό. χώρας 61 και θέση στη συνολική κατάταξη του νομού 24η.

Οι ανάγκες σε αίθουσες διδασκαλίας όσον αφορά την πρωτοβάθμια εκπαίδευση είναι 96 και την δευτεροβάθμια 55.

Ο αριθμός των δημόσιων δημοτικών - γυμνασίων - λυκείων (και ΤΕΛ-ΕΠΛ), ήταν το 1998 116, 24, 20 αντίστοιχα. Ενώ, ο αριθμός των ιδιωτικών δημοτικών ήταν 21. Το διδακτικό προσωπικό των δημοτικών - γυμνασίων - λυκείων ήταν το 1998 640, 349, 386 εκπαιδευτικοί αντίστοιχα. Οι μαθητές κατά το έτος 1998 ανήρθαν σε 8.125, 4.403, 4.292 σε δημοτικά - γυμνάσια και λύκεια αντίστοιχα.

Οι ανάγκες κατάρτισης του ανθρώπινου δυναμικού του Νομού, όπως αυτές διαμορφώνονται και σε επίπεδο Περιφέρειας Α.Μ.-Θ., με βάση το θεματικό πεδίο είναι:

- ❖ Περιβάλλον
- ❖ Υγεία - Πρόνοια
- ❖ Πολιτισμός, αθλητισμός, Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης
- ❖ Παιδαγωγική, εκπαίδευση εκπαιδευτών
- ❖ Οικονομία και Διοίκηση
- ❖ Πληροφορική
- ❖ Τουρισμός και Παροχή Υπηρεσιών
- ❖ Αγροτικός τομέας
- ❖ Τεχνικοί κλάδοι και Μεταφορές

1.7. ΤΟΜΕΙΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ

Ο Ν. Έβρου είναι κατά κύριο λόγο γεωκτηνοτροφικός, τα κύρια δε προϊόντα που χαρακτηρίζουν την οικονομία της περιοχής είναι γεωκτηνοτροφικά. Ο νομός συμβάλλει σημαντικά στην Εθνική Οικονομία της χώρας, με την αυξημένη παραγωγή στους τομείς γεωργίας και κτηνοτροφίας.

1.7.1. Πρωτογενής Τομέας

1.7.1.1. Γεωργία

Το σύνολο καλλιεργειών του νομού σε στρέμματα το 1999 ήταν 1.687.520, ενώ της περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας Θράκης οι καλλιεργήσιμες εκτάσεις σε στρέμματα ήταν 4.170.527 και της χώρας 39.152.688.

Η γεωργία ως τομέας παραγωγής του νομού παρουσιάζει ως ποσοστό του Α.Ε.Π. 24%, ενώ στην περιφέρεια η γεωργία κατέχει το 17% ως ποσοστό του Α.Ε.Π., και στο σύνολο της χώρας το 8% του Α.Ε.Π.

Το ποσοστό των αρδευόμενων καλλιεργειών του νομού είναι 34,55% (1999). Η γεωργική παραγωγή του νομού αφορά κυρίως τις καλλιέργειες πατάτας, βαμβακιού, τομάτας και σιτηρών, ενώ επίσης περιλαμβάνει την παραγωγή ελαιόλαδου, καπνού, μήλων και ροδάκινων.

Η συνολική έκταση του νομού είναι 4.242 χιλ. στρ. και η κατανομή της συνολικής γης είναι κατανεμημένη σε δάση 1.602 χιλ. στρ., αγροτική γη 1.956 χιλ. στρ., δασικές εκτάσεις-θάμνοι 317 χιλ. στρ., βοσκότοποι 195 χιλ. στρ., άγονες εκτάσεις 107 χιλ. στρ., οικισμοί 53 χιλ. στρ., και το υπόλοιπο των 12 χιλ. στρ. αποτελείται από νερά κλπ. Τα στοιχεία αυτά δείχνουν ξεκάθαρα ότι τον κυριότερο όγκο της διάρθρωσης της γης του νομού καταλαμβάνουν οι αγροί με 46,12% στο σύνολο του νομού. ο νομός καταλαμβάνει σε έκταση 30% της περιφέρειας Α.Μ.-Θ. και το 39,3% του συνόλου των αγρών της περιφέρειας. (Πηγή: Υπ. Γεωργίας, Γ.Γ. Δασών, Χαρτογράφηση 1994)

Επισημαίνεται το συγκριτικό πλεονέκτημα της Ανατολικής Μακεδονίας - Θράκης σε δάση και δασικές εκτάσεις (θαμνότοπους) με ποσοστό μεγαλύτερο από αυτό της χώρας (53% έναντι 49,7% του μέσου της χώρας), με πρώτο σε εθνική κλίμακα το Ν. Δράμας (65%). Επίσης, υπάρχει σημαντικό πλεονέκτημα σε γεωργική γη, με πρώτο σε επίπεδο Περιφέρειας (ίσως και χώρας) το Ν. Έβρου με ποσοστό 46,12%.

Ο αριθμός των αγροτεμαχίων του νομού είναι 205.820 στρ. σε σχέση με την περιφέρεια που είναι 565.710 στρ. και το σύνολο της χώρας 5.434.800 στρ. Επίσης, η μέση έκταση ανά αγροτεμάχιο είναι 7,25 στρ. με τα αντίστοιχα της περιφέρειας 6,53 και 6,75 της χώρας.

Το ιδιοκτησιακό καθεστώς της χρησιμοποιούμενης γης στους νομούς Έβρου και Ροδόπης είναι ιδιόκτητη γη 1.095.244 στρ., νοικιασμένη με αγρομίσθωση 379.360 στρ. και μεσιακή 17.412 στρ. Τα ποσοστά της περιφέρειας Α.Μ.-Θ. και της χώρας είναι αντίστοιχα, ιδιόκτητη γη 2.598.696 (Α.Μ.-Θ.), 28.758.732 (Χώρα), νοικιασμένη με αγρομίσθωση 1.053.446 (Α.Μ.-Θ.), 7.643.765 (Χώρα), και μεσιακή 45.287 (Α.Μ.-Θ.), 311.487 (Χώρα).

Ο μέσος γεωργικός κλήρος στο Ν. Έβρου, κατά εκμετάλλευση, ανέρχεται σε 60 στρ. έναντι 40 στρ. του μέσου κλήρου της χώρας και 180 στρ. του μέσου κλήρου της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Οι παραδοσιακές καλλιέργειες και εκτροφές στην περιοχή είναι το Σαρωθρόχορτο στην Ορεσιάδα, η Σηροτροφία με παραγωγή μεταξιού στο Σουφλί και το πεπόνιο της Θράκης «Χρυσή Κεφαλή» στην περιοχή του Πέπλου - Τυχερού. Επισημαίνεται και η μοναδική στην περιοχή μονάδα καλλιέργειας μανιταριών, που λειτουργεί στην Αλεξανδρούπολη.

Είναι εμφανής η συμβολή των εγγειοβελτιωτικών έργων και του αναδασμού της γης στη συμπίεση του κόστους παραγωγής των αγροτικών προϊόντων. Η άρδευση στο νομό γίνεται τόσο από τα επιφανειακά νερά των ποταμών Έβρου και Άρδα, όσο και από υπόγεια νερά με ευρύ φάσμα γεωτρήσεων. Σημειώνεται ότι η νομαρχιακή αυτοδιοίκηση εκτελεί και σύντομα θα ολοκληρώσει το σχέδιο που έχει εντάξει στο Β' Κ.Π.Σ. για την κατασκευή πολλών μικρών και μεσαίων φραγμάτων, η ανόρυξη και αξιοποίηση αρδευτικών δικτύων, καθώς και το πρόγραμμα αναδασμού σε πολλά αγροκτήματα του Νομού.

1.7.1.2. Κτηνοτροφία

Η κτηνοτροφία στο Ν. Έβρου παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον στην αγελαδοτροφεία, αιγοπροβατοτροφία και χοιροτροφία. Ενδεικτικά, αναφέρουμε κάποια ποσοτικά στοιχεία της κτηνοτροφικής παραγωγής που στόχο έχουν να αποτυπώσουν την κατάσταση της κτηνοτροφίας στην διάσταση των αριθμών. Χαρακτηριστικά αναφέρουμε ότι, η παραγωγή κρέατος ανήρθε σε 8.533 τόνους, του γάλατος σε 27.256 τόν., το μαλακό τυρί σε 1.766 τόν., το σκληρό τυρί σε 285 τόν., και τέλος αυγά 40.586 χιλ. τεμάχια (Στοιχεία 1998).

Το κόστος παραγωγής των κτηνοτροφικών προϊόντων είναι υψηλό, για τη συμπίεση του οποίου απαιτείται αφενός εξασφάλιση από τους κτηνοτρόφους άφθονων ιδιοπαραγόμενων χονδροειδών ζωοτροφών, και αφετέρου η βελτίωση των βοσκοτόπων. Σήμερα στο Νομό εφαρμόζεται ευρύτατο πρόγραμμα βελτίωσης βοσκοτόπων με τη συμμετοχή της Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Οι εφαρμοζόμενες βελτιώσεις στους βοσκότοπους είναι οι λιπάνσεις, οι υδρομαστεύσεις, η κατασκευή ποτίστρων κ.λ.π..

Κάθε όμως προσπάθεια ανάπτυξης και αύξησης της παραγωγικότητας του κτηνοτροφικού κεφαλαίου στο Νομό, προϋποθέτει τη μείωση των απωλειών από τα νοσήματα των ζώων, με την αποτελεσματική κτηνιατρική περίθαλψη, και την εξυγίανση του κτηνοτροφικού κεφαλαίου, από τα ενδημικά μεταδοτικά νοσήματα, που πολλά από αυτά μειώνουν την παραγωγικότητα των ζώων με ανυπολόγιστες συνέπειες τόσο στην τοπική, όσο και στην εθνική οικονομία. Να σημειωθεί ότι κατά το Β' εξάμηνο του 1996 θανατώθηκαν 54.000 αιγοπρόβατα και 4.500 βοοειδή, λόγω αφθώδους πυρετού και ευλογιάς, ασθένειες οι οποίες προήλθαν από την Τουρκία διαμέσου του ποταμού Έβρου.

Επίσης λειτουργούν στο Νομό μία (1) μονάδα πάχυνσης ορνίθων με 450.000 παχυνόμενα πουλερικά σε ετήσια βάση, καθώς και μία (1) μονάδα αυγοπαραγωγής δυναμικότητας 70.000 ορνίθων.

1.7.1.3. Μεταλλεία

Το πλήθος των μεταλλευτικών περιοχών στο νομό είναι 11 και η έκταση που καταλαμβάνουν ανέρχεται σε 356.966 στρ. σε σύγκριση με την περιφέρεια που τα αντίστοιχα μεγέθη είναι 77 μεταλλευτικές περιοχές, και η έκταση που καταλαμβάνουν είναι 951.063 στρ..

1.7.1.4. Ξυλεία

Ο όγκος βιομηχανικής ξυλείας στις πόλεις Αλεξανδρούπολης και Διδυμότειχου είναι 2.335.748 κυβ. μ. και 633.644 κυβ.μ., και ο αντίστοιχος όγκος για πρίση είναι 481.826 κυβ.μ. για Αλεξανδρούπολη και 42.334 κυβ.μ. για Διδυμότειχο. Τα ποσοστά των όγκων κωνοφόρων και πλατύφυλλων για πρίση σε σύγκριση με τον συνολικό όγκο της βιομηχανικής ξυλείας είναι 20,6% στην Αλεξ/πολη και 6,7% στο Διδυμότειχο.

1.7.2. Δευτερογενής τομέας

Είναι κοινά παραδεκτό από τη σχετική διεθνή εμπειρία ότι δεν μπορεί να υπάρξει μακροχρόνια και σταθερή ανάπτυξη μιας περιοχής χωρίς τη συμμετοχή και μάλιστα τον πρωτεύοντα ρόλο του βιομηχανικού τομέα (βλ. Adapt 1997). Ο ρόλος του στην αύξηση της παραγωγής, την απορρόφηση εργατικού δυναμικού και την ολοκλήρωση του παραγωγικού ιστού που καλείται να διαδραματίσει είναι αναμφισβήτητος.

Τα στατιστικά στοιχεία που αφορούν τη βιομηχανία έχουν ως εξής: αριθμός μεταποιητικών και κατασκευαστικών επιχειρήσεων 484, όπου η μέση ετήσια απασχόληση σε άτομα ήταν 2.842 και με κύκλο εργασιών (σε εκατ. δρχ.) 65.744 με βάση τα στοιχεία του 1995. Ωστόσο, παρόλο που ο αριθμός των μεταποιητικών και κατασκευαστικών επιχειρήσεων και ο κύκλος εργασιών αυξήθηκαν, η μέση ετήσια απασχόληση-άτομα μειώθηκε από το 1994 στο 1995 από 17.218 σε 16.402, τάση η οποία επικυρώνεται τόσο από τη συνολικότητα της σε επίπεδο περιφέρειας όσο και σε επίπεδο χώρας.

Σημαντικά ποσά δαπανήθηκαν για τη διεκπεραίωση επενδύσεων στον τομέα της μεταποίησης τα έτη 1993-94-95-96, τα οποία παρουσίασαν αύξηση άνω του 50% από έτος σε έτος. Η αύξηση αυτή σε επίπεδο επενδύσεων στις μεταποιητικές επιχειρήσεις ξεπέρασε κατά πολύ τα αντίστοιχα μεγέθη της περιφέρειας και συνολικά της χώρας.

Τα ποσοστά των απασχολούμενων ατόμων στη μεταποίηση στο νομό αυξήθηκαν από το 1981 στο 1991 από 9,9% σε 11,7%, ενώ αντίθετα τα ίδια ποσοστά της χώρας κινήθηκαν μειούμενα από 19,6% σε 19,2%.

Για την αποτελεσματικότερη και αποδοτικότερη αξιοποίηση των φυσικών, τεχνολογικών, οικονομικών, και ανθρώπινων πόρων που διαθέτει ο νομός και για την περαιτέρω ενίσχυση της μεταποιητικής δραστηριότητας της περιοχής του Έβρου, πρέπει να ληφθούν υπόψη οι παρακάτω άξονες, τόσο σε επίπεδο προβληματισμού όσο και σε επίπεδο ανάλυσης και σχεδιασμού συγκεκριμένων δράσεων για την αντιμετώπιση των υπαρχόντων και των δυνητικών προβλημάτων που διακινδυνεύουν τα προβλήματα του νομού και της ευρύτερης περιοχής της περιφέρειας:

❖ Η μέχρι πρόσφατα απουσία επαρκούς μεγέθους οικονομικής ενδοχώρας (ευρύτερη περιοχή Βαλκανίων),

❖ Η ανεπάρκεια των υποδομών, που σε συνδυασμό με τις αποστάσεις από τις εσωτερικές και εξωτερικές αγορές προϊόντων, αποθάρρυναν την προσέλκυση κεφαλαίων, και

❖ Το υψηλό κόστος εργασίας που ισχύει για τους κλάδους στους οποίους εξειδικεύεται η μεταποίηση της περιοχής, και που σε συνδυασμό με τους δύο πρώτους λόγους, καθίσταται απαγορευτικό για τη λειτουργία των μικρών-βιοτεχνικών συχνά επιχειρήσεων, αλλά και των μεγαλύτερων ακόμη μεγέθους βιομηχανιών.

Παρ' όλη την έλλειψη επαρκών στατιστικών στοιχείων, την ετερογένεια αυτών που υπάρχουν και συχνά την ακαταλληλότητά τους, είναι δυνατόν να σχηματισθεί μία αρκετά ευκρινής εικόνα για τη μεταποίηση της περιοχής και κυρίως για τα προβλήματα των κλάδων που έπαιζαν και προτίθενται να παίζουν κάποιο σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη της.

Στην Ανατολική Μακεδονία-Θράκη, η κύρια ώθηση για τον δευτερογενή προέρχεται από την μέχρι πρότινος εκμετάλλευση των κοιτασμάτων πετρελαίου του Θρακικού πελάγους και του σημαντικού ορυκτού πλούτου, την κατασκευαστική δραστηριότητα και την μεταποίηση, ειδικά στους τρεις νομούς της Θράκης, εξαιτίας της παροχής ισχυρών επενδυτικών κινήτρων, μέσω των αναπτυξιακών νόμων της τελευταίας εικοσαετίας.

Η κατασκευαστική δραστηριότητα εκτιμάται ότι από τα μέσα της τρέχουσας δεκαετίας εξελίσσεται με γοργούς ρυθμούς, υψηλότερους μάλιστα από τους αντίστοιχους για το σύνολο της χώρας. Η τόνωση προέρχεται τόσο από την κατασκευή δημόσιων έργων στα πλαίσια της συγχρηματοδοτούμενης από την Ε.Ε. δραστηριότητας, όσο και από την ιδιωτική οικοδομική δραστηριότητα, η οποία συνδέεται με την οικιστική επέκταση ορισμένων αστικών κέντρων (Αλεξανδρούπολη, Ξάνθη, Κομοτηνή) και την κατασκευή κτιριακών εγκαταστάσεων των μονάδων παραγωγής που ιδρύθηκαν ή εκσυγχρονίστηκαν στα πλαίσια του Ν.1892/90.

1.7.3. Τριτογενής τομέας

1.7.3.1. Εμπόριο - Υπηρεσίες

Οι επιχειρήσεις χονδρικού εμπορίου αυξήθηκαν από το 1994 στο 1995, από 418 σε 444. Στον τομέα της απασχόλησης τα στοιχεία παρουσίασαν αύξηση από 817 σε 859, με κύκλο εργασιών το 1995 στο χονδρικό εμπόριο 52.580 αυξημένο κατά 2,7%. Οι επιχειρήσεις λιανικού εμπορίου παρουσίασαν αύξηση από 1.108 σε 1.197 τις ίδιες χρονολογίες, και η μέση ετήσια απασχόληση αυξήθηκε από 993 σε 1.049, με κύκλο εργασιών αυξημένο κατά 12,7% (από 53.137 σε 59.881). Οι επιχειρήσεις υπηρεσιών αριθμούνται σε 576 το 1995 σε αντίθεση με το 1994 όπου ήταν 595, με πτώση της μέσης ετήσιας απασχόλησης από 1.339 σε 1.216 και κύκλο εργασιών μειωμένο κατά 0,2% (από 32.613 σε 32.520). Τα αντίστοιχα ποσοστά της περιφέρειας Α.Μ.-Θ. όσον αφορά τους κύκλους εργασιών στις επιχειρήσεις χονδρικού - λιανικού εμπορίου και υπηρεσιών είχαν την εξής διάρθρωση: χονδρικό εμπόριο άνοδο 5,8%, λιανικό εμπόριο άνοδο 16%, Υπηρεσίες άνοδο 9,7%. Στο σύνολο της χώρας τα ποσοστά είναι τα εξής: χονδρικό εμπόριο άνοδο 8,8%, λιανικό εμπόριο άνοδο 17,5%, και υπηρεσιών άνοδο 8%. Συνεπώς, είναι εμφανές ότι παρουσιάζεται μία ιδιαιτερότητα στο τομέα των υπηρεσιών για το νομό

Έβρου όπου ενώ η περιφέρεια και η χώρα συνολικά παρουσιάζουν αυξητικές τάσεις, ο νομός παρουσιάζει μία οριακή μείωση για την περίοδο 1994-95 ενώ τα προηγούμενα έτη υπήρχε αύξηση στο συγκεκριμένο τομέα.

1.7.3.2. Τουρισμός

Η τουριστική υποδομή περιλάμβανε 41 ξενοδοχεία, 1354 δωμάτια και 2560 κλίνες το 1996, με διανυκτερεύσεις 304.084 ημεδαπών και 28.876 αλλοδαπών. Το 1998 οι κλίνες αυξήθηκαν σε 2.658, ενώ οι διανυκτερεύσεις των ημεδαπών και αλλοδαπών ήταν 344.846 και 29.462 αντίστοιχα. Οι αντίστοιχες υποδομές και τουριστική κίνηση σε επίπεδο περιφέρειας ήταν το 1998 14.903 κλίνες σε ξενοδοχειακά καταλύματα, με διανυκτερεύσεις ημεδαπών 1.023.632 και αλλοδαπών 464.765 άτομα. Τα αντίστοιχα εθνικά ποσοστά είναι κλίνες: 584.834, διανυκτερεύσεις ημεδαπών: 14.453.593, και διανυκτερεύσεις αλλοδαπών 43.282.391.

Για την προώθηση της τουριστικής ανάπτυξης το νομού έχουν σχεδιαστεί και υλοποιηθεί οι παρακάτω δράσεις και έργα:

- ❖ Δημιουργήθηκε επιτροπή τουριστικής προβολής, στην οποία συμμετέχουν, εκτός από τη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση, όλοι οι εμπλεκόμενοι τουριστικοί φορείς (ξενοδοχοί, τουριστικοί πράκτορες, εκπρόσωποι των Ο.Τ.Α. με τουριστικό ενδιαφέρον κ.λ.π.).

- ❖ Ιδρύθηκε γραφείο τουρισμού στη Νομαρχία το οποίο στηρίζει τεχνικά την παραπάνω επιτροπή και προωθεί θέματα τουρισμού.

- ❖ Επιτεύχθηκε θαλάσσια σύνδεση του νομού με τα νησιά του Αιγαίου, δρομολογώντας επιβατικό πλοίο μέχρι τη ρόδο, αλλά και δρομολόγηση Δελφινιών τους καλοκαιρινούς μήνες για τη Σαμοθράκη και τη Λήμνο.

- ❖ Συνδέθηκε το Αεροδρόμιο της Αλεξανδρούπολης με πτήσεις charters επιλύοντας το μεγάλο πρόβλημα των καυσίμων για ανεφοδιασμό των αεροπλάνων.

- ❖ Δρομολογήθηκε τρένο υψηλών ταχυτήτων (Intercity) από Ορεστιάδα μέχρι Θεσσαλονίκη.

- ❖ Ανοιξαν τα σύνορα στο Ορμένιο και για πολίτες κρατών εκτός Ε.Ε. και Βουλγαρίας, ενώ επαναλειτούργησε το τελωνείο των Καστανέων.

- ❖ Ο νομός εκπροσωπείται στις μεγαλύτερες τουριστικές εκθέσεις (Φιλοξένεια, Agrotica).

- ❖ Αποκτήθηκε από τον Ε.Ο.Τ. το κτίριο στο τελωνείο κήπων για τη διαμόρφωση του σε τουριστικό περίπτερο, μέσα στο οποίο θα γίνεται η τουριστική προβολή του νομού και η προβολή προϊόντων του νομού.

- ❖ Παράλληλα προωθούνται οι ανασκαφές σε όλους τους αρχαιολογικούς χώρους, ενώ ανακαινίζονται παλιά σπίτια και τα ιστορικά κέντρα, κυρίως στο Σουφλί και Διδυμότειχο.

- ❖ Τέλος, συντάχθηκαν μελέτες για την αξιοποίηση των παραλίων του νομού από τη Μάκρη μέχρι τα Δίκελλα και σύντομα δημοπρατούνται τα έργα αναβάθμισης παραλίων ύψους 500 εκ. δρχ.

Η υφιστάμενη τουριστική δραστηριότητα στο Νομό εκτιμάται ότι δεν αντιστοιχεί στους αξιόλογους φυσικούς και ανθρωπογενείς πόρους που συγκεντρώνει και ευνοούν την ανάπτυξη πολλών μορφών τουρισμού (εναλλακτικός τουρισμός, αγροτουρισμός κ.λ.π.). Ενώ, η υφιστάμενη τουριστική υποδομή δεν ευνοεί την ανάπτυξη συνεδριακού και επιχειρηματικού, τουρισμού που κάτω από άλλες προϋποθέσεις θα μπορούσε να αποτελεί μόνιμη τουριστική δραστηριότητα.

Το πρότυπο του μαζικού, κυρίως θαλάσσιου, τουρισμού που κυριαρχεί στη χώρα και έχει εισχωρήσει και στην Περιφέρεια, έχει μεν επιφέρει την αναπτυξιακή εξάρτηση ορισμένων χωρικών ζωνών από τον θερινό τουρισμό μέσης ποιότητας (παράλια Καβάλας, Θάσος), δεν ανταποκρίνεται όμως στις ευρύτερες δυνατότητες της Περιφέρειας για την ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού, οι οποίες επιμηκύνουν την τουριστική περίοδο και προσελκύουν τουρισμό υψηλής ποιότητας.

Τα τελευταία χρόνια μόνο στην πόλη της Αλεξανδρούπολης έχουν πραγματοποιηθεί επενδύσεις σε τουριστικές υποδομές υψηλών προδιαγραφών. Έτσι, έχουμε φτάσει στο σημείο εντός του πολεοδομικού σχεδίου της πόλης να υφίστανται 3 ξενοδοχειακά συγκροτήματα 5 αστέρων, με υποδομές και για συνεδριακό και επιχειρηματικό τουρισμό.

1.8. ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ

Οι επενδύσεις στο νομό σε ιδιωτικές κατοικίες έφθασαν σε 31.108 το 1998, οι δημόσιες τις 12.613 το 1995.

Το ύψος των επενδύσεων οι οποίες εγκρίθηκαν βάσει των δύο τελευταίων αναπτυξιακών νόμων έφθασε για την περίοδο 1985-1995 τα 38,4 δισ. δρχ. στον ν. Έβρου (15,7 δισ. σύμφωνα με τον 1262/82 και 22,7 δισ. σύμφωνα με τον 1892/90). Ο βαθμός υλοποίησης των επενδύσεων του 1262/82 είναι κάτω του 40%, ενώ του 1892/90 είναι άνω του 40%.

Οι επενδύσεις αυτές σύμφωνα με έρευνα του ΕΛΚΕΠΑ έγιναν κατά 70% με βασικό κριτήριο τα παρεχόμενα κίνητρα κι ελάχιστα λόγω άλλων παραμέτρων ανταγωνιστικότητας. Αφορούσαν ιδρύσεις, επεκτάσεις και εκσυγχρονισμό εγκαταστάσεων και κατατάσσονται κυρίως στους κλάδους: Είδη Τροφίμων, υπόδηση- Ένδυση, Έπιπλα και Εκδόσεις - Εκτυπώσεις, με έντονη συμμετοχής στους δύο πρώτους κλάδους που είναι και κλάδοι υψηλών εξαγωγικών επιδόσεων.

Όσον αφορά ολόκληρη την Θράκη οι επιχειρήσεις που εγκαθίστανται με βάση τους παραπάνω αναπτυξιακούς νόμους έχουν τα εξής χαρακτηριστικά:

Π:1.4. Χαρακτηριστικά επιχειρήσεων που εγκαθίστανται στο νομό

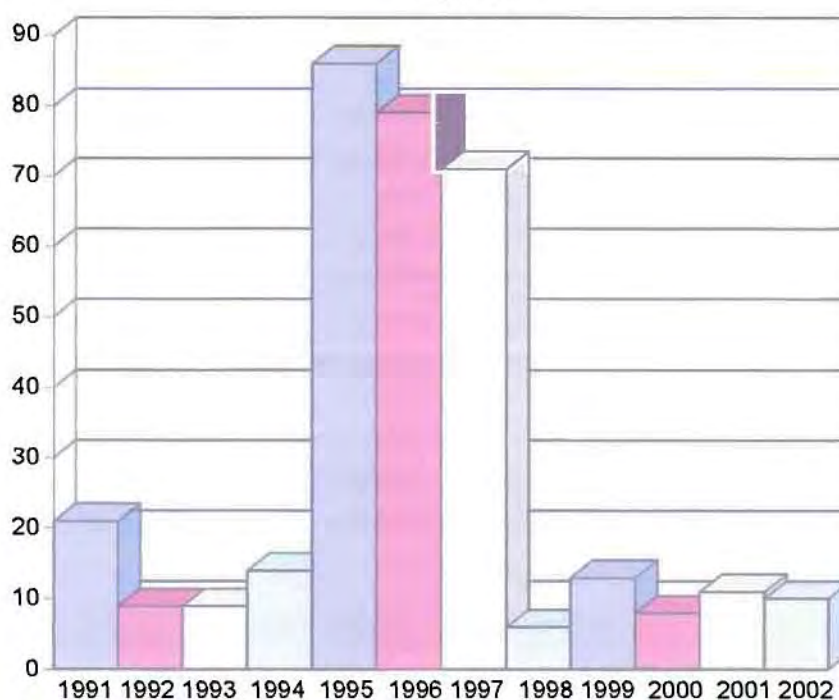
ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ	1983-1992	1993-1996
Ιδρύσεως	65%	40%
Επεκτάσεις	20%	40%
Εκσυγχρονισμοί	15%	20%
Εξαγωγικός προσανατολισμός	29%	15%
ΕΠΙΛΟΓΗ ΚΛΑΔΩΝ %		
Είδη διατροφής-Ποτά	20	24
Καπνός	4	-
Κλωστ/γία - Υπόδηση-Ένδυση	25	9
Ξύλο- Έπιπλα	8	6
Εκδόσεις - Εκτυπώσεις	8	12
Πλαστικά - Χημικά	5	8
Μη μεταλλικά ορυκτά	4	11

Κατασκευές από μέταλλο και λοιποί κλάδοι	20	27
Τουριστικές επιχειρήσεις	6	3

Πηγή: «Στρατηγικό σχέδιο ανάπτυξης ν. Έβρου, Α' φάση», 2000

Στο παρακάτω διάγραμμα απεικονίζονται οι ιδιωτικές επενδύσεις που πραγματοποιήθηκαν στο ν. Έβρου από το 1991 έως και το 2002. Όπως εύκολα μπορούμε να παρατηρήσουμε την τριετία 1995-1997 οι επενδύσεις αυτού του είδους γνώρισαν μια έξαρση.

Δ:1.2. Γραφική απεικόνιση διαχρονικής εξέλιξης ιδιωτικών επενδύσεων στο σύνολο του Νομού Έβρου



Π:1.5. Διαχρονική εξέλιξη ιδιωτικών επενδύσεων στο νομό

Έτος	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Αριθμός ιδ. επενδύσεων	21	9	12	14	86	79	71	6	13	8	11	10

Πηγή: « Δ/ση σχεδιασμού & προγρ/σμου Νομαρχιακού Διαμερίσματος Έβρου »

Σχετικά με την χωροταξική κατανομή των επιχειρήσεων συγκεντρώνονται κατά κύριο λόγο στην επαρχία Ορεστιάδας και στην περιοχή Αλεξανδρούπολης (κυρίως ΒΙ.ΠΕ. Αλεξ/πολης).

Εκείνο που είναι άξιο προβληματισμού είναι ο πολύ χαμηλός δείκτης βιομηχανικής ευελιξίας {I.F.I.} της περιοχής. Σύμφωνα με στοιχεία της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Ροδόπης - Έβρου, κατά την περίοδο 1981-1993 η κλαδική διάρθρωση παρέμεινε σχεδόν σταθερή, εφ' όσον ο ανωτέρω δείκτης που δείχνει την μεταστροφή από φθίνοντες προς δυναμικούς κλάδους ήταν 11,2% ενώ για ολόκληρη την χώρα ήταν 29,5%, πράγμα που σημαίνει καθυστέρηση της περιοχής ως προς την ανάπτυξη επιχειρήσεων έντασης τεχνολογίας και υψηλής προστιθέμενης αξίας. Ένας σημαντικός λόγος αυτής της κατάστασης είναι η γενικότητα των κινήτρων των αναπτυξιακών νόμων που δεν συνέβαλαν στην κλαδική διαφοροποίηση της μεταποίησης προς ανταγωνιστικές διεθνώς κατευθύνσεις.

1.9. ΥΠΟΔΟΜΕΣ

Στο κεφάλαιο αυτό επιχειρείται μια συνοπτική περιγραφή των υπαρχουσών υποδομών καθώς και των υποδομών υπό εκτέλεση και σχεδιασμό.

1.9.1. Οδικό Δίκτυο

Ο Ν.Έβρου, διαθέτει **δύο βασικά οδικά δίκτυα**, τα οποία αποτελούν τμήματα του εθνικού δικτύου μεταφορών:

1. Το τμήμα της εθνικής οδού Θεσσαλονίκης - Καβάλας - Αλεξανδρούπολης, προς Κωνσταντινούπολη και Ασία
2. Το τμήμα της εθνικής οδού Αλεξανδρούπολης - Ορεστιάδας - Ορμένιου προς Svilegrand- Haskovo - Varna της Βουλγαρίας.

Και τα δύο οδικά δίκτυα είναι υπό εκτέλεση διαπλατύνσεων, νέων διανοίξεων, κ.ά.

Οδικώς ο Ν.Έβρου, συνδέεται με την ενδοχώρα αλλά και τα αστικά κέντρα των γύρων νομών, όπως και με την Θεσσαλονίκη και Αθήνα με τακτικά δρομολόγια που εκτελεί το Κ.Τ.Ε.Λ. Έβρου.

Οι συγκοινωνίες του νομού το 1999 σε αριθμούς επιγραμμатικά παρουσιάζουν την εξής εικόνα:

- ❖ Επιβατικά αυτοκίνητα Ι.Χ. σε κυκλοφορία: 28.214
- ❖ Εγγραφές καινούργιων επιβατικών Ι.Χ.: 2.852
- ❖ Ταξί και αγοραία σε κυκλοφορία: 232
- ❖ Λεωφορεία σε κυκλοφορία: 169
- ❖ Φορτηγά σε κυκλοφορία: 16.766

❖ Τροχαία ατυχήματα: 253

Η υψηλή αναλογία των τροχαίων ατυχημάτων ανά 1.000 κάτοικους (2,6 το 1998) υποχώρησε στο 1,9 το 1999 με μέσο χώρας 2,3.

Υπό εκτέλεση έργα αποτελούν:

❖ Ο κάθετος οδικός άξονας Αλεξανδρούπολης - Ορμένιου, στον οποίο έχουν εκτελεστεί και εκτελούνται έργα στο 60% του συνολικού μήκους του. Η υλοποίηση αυτού του οδικού άξονα, συμβάλλει τα μέγιστα στην άρση της απομόνωσης του Ν. Έβρου και αναβαθμίζει τον ρόλο και την αποτελεσματικότητα του λιμανιού της Αλεξανδρούπολης και της Εγνατίας οδού.

❖ Υπό σχεδιασμό έργο και με διαμορφωμένη την χάραξη είναι ο οδικός άξονας Ε9 Ελσίνκι - Αλεξανδρούπολης, ενταγμένος στα διευρωπαϊκά δίκτυα μεταφορών, έργο που θα συμβάλλει επίσης στην άρση απομόνωσης της περιοχής.

Εδώ θα πρέπει να γίνει ιδιαίτερη αναφορά στην Εγνατία Οδό, η κατασκευή των τμημάτων της οποίας έχει σχεδόν ολοκληρωθεί. Μέσα στον Νομό η Εγνατία Οδός έχει συνολικό μήκος 54 km και η κατασκευή της ξεκίνησε, από τα σύνορα με την Τουρκία, με τρεις εργολαβίες. Το τρίτο τμήμα, το οποίο, παρακάμπτει την πόλη της Αλεξανδρούπολης είναι και το μόνο στο οποίο γίνονται ακόμη κάποια συμπληρωματικά έργα (στην έξοδο για την Αλεξανδρούπολη). Εντάσσεται στα διευρωπαϊκά δίκτυα και στο συνολικό της μήκος καλύπτει τον άξονα Ηγουμενίτσα-Γέφυρα Κήπων Έβρου, μήκους 680 χλμ. περίπου, ενώ τμήμα της διασχίζει την Περιφέρεια Α.Μ.-Θ. σε μήκος 258 χλμ. περίπου. Μέχρι το 2000 προβλεπόταν η ολοκλήρωση τμήματος μήκους 100 χλμ. περίπου εντός της Περιφέρειας. Η Εγνατία Οδός, επίσης συνδέεται με 8 κάθετους οδικούς άξονες που αποβλέπουν στην διασύνδεση της Ελλάδας με τους κύριους Διευρωπαϊκούς οδικούς άξονες, εκ των οποίων οι 4 κάθετοι άξονες προς Βουλγαρία βρίσκονται μέσα στα όρια της Περιφέρειας, συνολικού μήκους 254 χλμ. περίπου.

1.9.2. Διασυνοριακοί Σταθμοί

Υπάρχουν και λειτουργούν δύο διασυνοριακοί σταθμοί:

❖ Ο **συνοριακός σταθμός Ορμένιου**, όπου αποτελεί την βασική πύλη εισόδου εξόδου από και προς την Βουλγαρία, Ρουμανία και χώρες της Μαύρης Θάλασσας, ο οποίος πρόσφατα ανακαινίσθηκε διαθέτοντας πλέον μεγάλες και σύγχρονες εγκαταστάσεις.

❖ Ο **συνοριακός σταθμός Κήπων**, όπου αποτελεί το πλησιέστερο σημείο κοινοτικού εδάφους και την βασική πύλη εξόδου προς την Τουρκία και την Ασία και αντίστοιχα την μοναδική οδική διέξοδο αυτών των χωρών προς τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και ο οποίος έχει σχεδιαστεί να αναβαθμιστεί πλήρως ως προς τις εγκαταστάσεις και τις υπηρεσίες του με την ολοκλήρωση του τμήματος την Εγνατίας οδού που κατασκευάζεται.

1.9.3. Σιδηροδρομικό Δίκτυο

Το σιδηροδρομικό δίκτυο, ακολουθεί τους γεωγραφικούς άξονες του οδικού δικτύου:

- ❖ Τον άξονα Θεσσαλονίκης-Αλεξανδρούπολης- Δικαίων προς Κωνσταντινούπολη - Τουρκία
- ❖ τον άξονα Αλεξανδρούπολης - Ορεστιάδας - Ορμένιου προς Sviligrand -Βουλγαρία.

Η χαμηλή ποιότητα της μετακίνησης (επιβατικής και εμπορικής) έχει βελτιωθεί μόνο ως προς την επιβατική κίνηση, με την δρομολόγηση σιδηροδρόμων ταχείας κυκλοφορίας (INTERCITY), οι οποίοι φθάνουν έως την Ορεστιάδα. Υπάρχει σχεδιασμός αναβάθμισης του σιδηροδρομικού δικτύου, όπου απαιτείται δαπάνη 20.000.000.000 δρχ. για τα 150 Km σιδηροδρομικών γραμμών.

Π:1.6. & 1.7. Διακίνηση εμπορευμάτων και επιβατών με τραίνο μέσω των μεθοριακών σταθμών Ορμένιου & Πυθίου (έτος 1996).

Εμπορευματική Κίνηση			
ΤΕΛΩΝΕΙΟ	ΕΙΣΟΔΟΣ	ΕΞΟΔΟΣ	ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ
Ορμένιου	1.308 βαγόνια	1.011 βαγόνια	Το μέσο ωφέλιμο βάρος βαγονιού υπολογίζεται σε 30.000 kgr
Πυθίου	35 βαγόνια	6 βαγόνια	

Επιβατική κίνηση			
ΤΕΛΩΝΕΙΟ	ΕΙΣΟΔΟΣ	ΕΞΟΔΟΣ	ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ
Ορμένιου	2.761	2.722	
Πυθίου	9.040	8.633	

Πηγή: «Στρατηγικό σχέδιο ανάπτυξης ν. Έβρου, Α' φάση», 2000

1.9.4. Λιμάνι Αλεξανδρούπολης

Το λιμάνι της Αλεξανδρούπολης είναι τεχνητό και αναπτύσσεται κατά μήκος του ΝΑ ανοικτού θαλάσσιου μετώπου της πόλης, σε δύο λειτουργικούς χώρους. α) το νέο εμπορικό - επιβατικό λιμάνι και β) το υπάρχον λιμάνι. Το λιμάνι της Αλεξανδρούπολης, έως σήμερα δεν μπορούσε να έχει την προσδοκώμενη αποτελεσματικότητα από την πλεονεκτική γεωγραφική του θέση, λόγω της ευρύτερης απομόνωσης του ν. Έβρου. Η κατάσταση αυτή αναμένεται ότι θα αλλάξει σε μεγάλο βαθμό μετά την ολοκλήρωση των έργων επέκτασης και εκσυγχρονισμού συνολικού προϋπολογισμού 11 δις δρχ.

Η αναβάθμιση και ολοκλήρωση του λιμένα σε συνδυασμό με την αναβάθμιση των παρεχόμενων υπηρεσιών, θα καταστήσουν την πρωτεύουσα του Έβρου δυναμικό αναπτυξιακό πόλο του εμπορίου από την Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη, τα Βαλκάνια και τις Παρευξείνιες χώρες προς τους θαλάσσιους δρόμους της Δυτικής Μεσογείου και της Μέσης Ανατολής.

Ο ρόλος του λιμανιού της Αλεξανδρούπολης αναμένεται ότι θα αναβαθμιστεί ακόμη περισσότερο με την ολοκλήρωση του έργου του πετρελαιοαγωγού Μπουργκάς - Αλεξανδρούπολης.

Η διεθνής διάσταση του Λιμένα Αλεξανδρούπολης αναγράφεται ρητά στην συνθήκη του Μάαστριχτ, παράλληλα με απόφαση της Ελληνικής Κυβέρνησης που κατατάσσει τον Λιμένα στα Λιμάνια της Χώρας με διεθνή σημασία. Έτσι, αποφασίσθηκε η δυναμική ανάπτυξη του Λιμένα της Αλεξανδρούπολης, με την ένταξη όλων των απαιτούμενων υποδομών στο 2ο και 3ο Κ.Π.Σ., ώστε σύντομα να καταστεί ο Λιμένας ποιοτικός κόμβος συνδυασμένων μεταφορών με σημαντικές αναπτυξιακές προεκτάσεις στην ευρύτερη περιοχή, σ' όλα τα γειτονικά μας κράτη, καθώς και στην Ευρωπαϊκή Ένωση, που θα μετατρέψουν τον Λιμένα σε αναπτυξιακό υπερτοπικό πόλο διακρατικού επιπέδου, σε πύλη της Ε.Ε. προς τις βόρειες και ανατολικές χώρες της Ευρώπης και ποιοτικό κόμβο διακίνησης ολοκληρωμένων και συνδυασμένων μεταφορών.

Ο Λιμένας διαθέτει ήδη σήμερα άνετη Λιμενολεκάνη, μεγάλο μήκος Κρηπιδωμάτων και Προβλητών, Δίαυλο για την άνετη προσέγγιση μεγάλων εμπορικών και επιβατικών πλοίων, ικανοποιητικούς αποθηκευτικούς χώρους σε νέα κτίρια, αυτοκινούμενο μηχανικό εξοπλισμό, Ιχθυόσκαλα και Σταθμό Αλιευμάτων, Μαρίνα, Ναυτικό Όμιλο, άνετους χώρους Parking, και εκτεταμένη Χερσαία Ζώνη, εντός της οποίας



βρίσκονται και κτιριακές εγκαταστάσεις ουσιαστικών εξυπηρετήσεων, όπως το Τελωνείο, Ο.Σ.Ε., Στέγη Ναυτεργατών, Δ/νση Χημικών Υπηρεσιών κλπ. Βρίσκεται πολύ κοντά στο κέντρο της Αλεξανδρούπολης και στις αστικές της λειτουργίες, με άνετες οδικές πολλαπλές προσπελάσεις και σε άμεση γειτνίαση με τον εμπορευματικό και επιβατικό σιδηροδρομικό σταθμό και με τα κέντρα αστικής και υπεραστικής συγκοινωνίας. Εγγύς της Χερσαίας Ζώνης είναι εγκατεστημένα Ναυτικά πρακτορεία, Τουριστικά Γραφεία και Γραφεία μεταφορών εμπορευμάτων. Ως προς την ευρύτερη περιοχή βρίσκεται σε στρατηγική θέση τομής κύριων συγκοινωνιακών Ευρωπαϊκών Αξόνων (Οδικών και Σιδηροδρομικών) και αποτελεί Κόμβο του άξονα Βορρά - Νότου και Δύσης Ανατολής (Αυτοκινητόδρομος Εγνατία - Κάθετος Άξονας Αλεξανδρούπολης - Βουλγαρίας, Αλεξανδρούπολη - Ταλλίν, Λιμένες του Δούναβη στα σύνορα Βουλγαρίας/Ρουμανίας και στην Ρουμανία, Σιδηροδρομικός Άξονας Θεσσαλονίκη/ Κωνσταντινούπολη/ Αλεξανδρούπολη/ Φιλιππούπολη/ Σόφια). Βρίσκεται επίσης εγγύς του Αεροδρομίου της Αλεξανδρούπολης που συνδέεται με την Αθήνα με καθημερινές πτήσεις.

1.9.4.1. Υφιστάμενες λιμενικές υποδομές

Συνολικό μήκος κρηπιδωμάτων

Το συνολικό μήκος τους είναι 2.110 μέτρα από τα οποία τα 700 έχουν βάθος θεμελίωσης 11 μέτρα και τα υπόλοιπα 8,5 μέτρα.

Λιμενολεκάνη

Η συνολική έκταση της λιμενολεκάνης είναι 285.000 τ.μ. με βάθος περί τα -6,50 μ.

Δίαυλος

Βάθος σήμερα - 8,50 μ. σε συνολικό μήκος 1.500 μ. από την είσοδο του λιμανιού.

Αποθηκευτικοί χώροι

Στην Λιμενική ζώνη υπάρχουν σήμερα 6.200 τ.μ. στεγασμένου χώρου καθώς και χερσαίοι χώροι συνολικής επιφάνειας 350.000 τ.μ.

Μηχανολογικός εξοπλισμός

- ❖ Αυτοκινούμενος λαστιχοφόρος γερανός ανυψωτικής ικανότητας 20/40 τόνων
- ❖ Μηχανικοί μέθοδοι φορτώσεως δημητριακών προϊόντων σε χύδην μορφή ικανότητας 1.200 τόνων την ώρα (600+600)
- ❖ Δυνατότητα διακίνησης φορτίων containers σε ειδική προβλήτα με μήκος κρηπιδωμάτων 400 μ. και χερσαία έκταση 50.000 τ.μ. με πλήρη υποδομή φορτοεκφόρτωσης
- ❖ Υποθαλάσσιος αγωγός και εξέδρα εκφόρτωσης πετρελαιοειδών σε έκταση 3 χιλιομέτρων με δυνατότητα εξυπηρέτησης πλοίων με ωφέλιμο φορτίο μέχρι 2.000 τόνων. Το μέγιστο βύθισμα του πλοίου που μπορεί να εξυπηρετηθεί μέσα στο λιμάνι σήμερα είναι 8 μ. περίπου

Το λιμάνι διαθέτει πέντε προβλήτες με τα εξής χαρακτηριστικά:

❖ Προβλήτα Νο1

Βρίσκεται δυτικά του λιμένος στην βάση του προσήνεμου μώλου με μήκος κρηπιδωμάτων 330 μ., έκταση χερσαίου χώρου 19.800 τ.μ. και βάθος - 10,5 μ. Η προβλήτα εξυπηρετεί κυρίως πλοία εμπορευματικής διακίνησης αγαθών όπως ξυλεία - σίδερα - τσιμέντα κ.ά. Διαθέτει αυτοκινούμενο γερανό ικανότητας ύψωσης 20/40 τόνων, συνδέεται άμεσα με το οδικό και σιδηροδρομικό δίκτυο και λειτουργεί όλο το 24ωρο.

❖ Προβλήτα Νο2

(Ναυτικού Ομίλου) Μήκος κρηπιδωμάτων 160 μ., χερσαία έκταση 3.900 τ.μ. βάθος - 8 μ. Εξυπηρετεί κυρίως Ε/Γ - Ο/Γ - Υδροπτέρυγα (τύπου Dolfin), συνδέεται με τους συγκοινωνιακούς άξονες και λειτουργεί όλο το 24ωρο.

❖ Προβλήτα Νο3

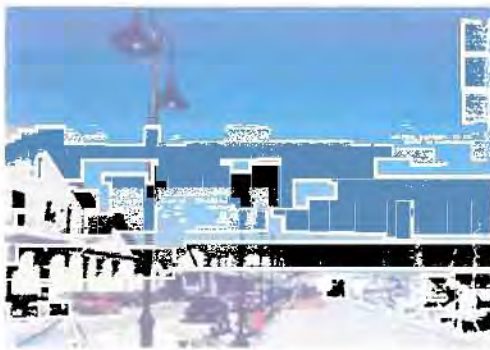
Βρίσκεται ανατολικά της προβλήτας Νο 2 με μήκος κρηπιδωμάτων 280 μ. και έκταση χερσαίου χώρου 11.200 τ.μ. Διαθέτει αυτοκινούμενους κοχλίες φορτώσεως δημητριακών προϊόντων ικανότητας 600 τόνων την ώρα, αυτοκινούμενο γερανό και εξυπηρετεί κυρίως πλοία διακίνησης δημητριακών προϊόντων σε χύδην μορφή.

❖ Προβλήτα Νο4

Βρίσκεται στο κέντρο της λιμενολεκάνης, έχει μήκος κρηπιδωμάτων 460 μ. και έκταση χερσαίου χώρου 26.900 τ.μ. Το βάθος της είναι - 10 μ. και διαθέτει αυτόματη φόρτωση χύδην φορτίων (δημητριακά) ικανότητας 600 τόνων την ώρα, αυτοκινούμενο γερανό και εξυπηρετεί πλοία που διακινούν δημητριακά προϊόντα.

❖ Προβλήτα Νο5 (Ιγθυόσκαλα)

Βρίσκεται στην ανατολική πλευρά της λεκάνης, έχει μήκος κρηπιδωμάτων 410 μ. και έκταση χερσαίου χώρου 12.000 τ.μ. Το βάθος της είναι - 6 μ. Διαθέτει σταθμό και υποδομή διακίνησης των αλιευμάτων και εξυπηρετεί κυρίως τα αλιευτικά σκάφη όλων των κατηγοριών



Η μαρίνα χρησιμοποιείται για τον ελλιμενισμό σκαφών αναψυχής και άλλων μικρότερων σκαφών ερασιτεχνών αλιέων με μήκος κρηπιδωμάτων 470 μ. και μέσο βάθος περίπου 4 μ. Διαθέτει φωτισμό και ζώνες πρασίνου για αστικές λειτουργίες, ρευματολήπτες, παροχές νερού και τηλεφώνου. Παρέχει απόλυτη προστασία από τα κύματα. Μεγάλο τμήμα του χερσαίου της χώρου διαμορφώθηκε ελκυστικά για την εξυπηρέτηση των ενδιαφερομένων αλλά και των κατοίκων της πόλης μας, με χρηματοδότηση από ίδιους πόρους

του Λιμενικού Ταμείου. Λόγω του μεγάλου αριθμού των σκαφών η Λιμενολεκάνη της είναι ήδη κορεσμένη. Το Λιμενικό Ταμείο λαμβάνοντας υπόψη την στρατηγική ανάπτυξης της περιοχής που υλοποιείται από την Πολιτεία, σε συνδυασμό με τις προοπτικές τουριστικής ανάπτυξης, έχει προτείνει στους αρμόδιους φορείς την κατασκευή Μαρίνας είτε δυτικά του επιβατικού σταθμού είτε στη θέση Απολλωνιάδα, σύμφωνα με προκαταρκτική μελέτη του Ε.Ο.Τ.. Η κατασκευή αυτού του έργου θα εξυπηρετήσει πάγια αιτήματα των ενδιαφερομένων πολιτών και θα συμβάλει δυναμικά στην τουριστική ανάπτυξη της ευρύτερης περιοχής, συμπεριλαμβανομένου του τουριστικού τριγώνου, Θάσος-Σαμοθράκη-Αλεξανδρούπολη.

1.9.5. Αεροπορική Σύνδεση

Το αεροδρόμιο της Αλεξανδρούπολης «Δημόκριτος» έχει χαρακτηριστεί με Κ.Υ.Α. ως γενικότερης σημασίας. Μελλοντικός στρατηγικός στόχος είναι η ένταξη του στα αεροδρόμια Κοινοτικού ενδιαφέροντος, δηλαδή να λειτουργεί ως πύλη της χώρας. Ωστόσο, οι προβλέψεις της αναμενόμενης επιβατικής κίνησης δεν δικαιολογούν τον χαρακτηρισμό αυτό. Ο προγραμματισμός της Υ.Π.Α. για την αντιμετώπιση διαφόρων προβλημάτων στο αεροδρόμιο περιλαμβάνει έργα συνολικού προϋπολογισμού 510 εκατ. δρχ. περίπου, τα οποία αφορούν:

- ❖ Μελέτη ανάπτυξης του αεροδρομίου (Master Plan)
- ❖ Διάφορα έργα στα κτίρια του αεροσταθμού, της διοίκησης και στο αμαξοστάσιο
- ❖ Επέκταση του δαπέδου αεροσκαφών για χώρο ελαφρών αεροσκαφών-εφοδίων εδάφους
- ❖ Έργα οδοποιίας και αποστράγγισης
- ❖ Κατασκευή πεδίου ασκήσεων πυρασφάλειας, και
- ❖ Εγκατάσταση εξοπλισμού στον αεροσταθμό

Το αεροδρόμιο της Αλεξανδρούπολης, έχει ικανότητα αερολιμενισμού και μεγάλων αεροσκαφών (airbus), διαθέτοντας αεροδιάδρομο μήκους 2.645 m. Έχει καθημερινή σύνδεση με την Αθήνα και τους καλοκαιρινούς μήνες με την Θεσσαλονίκη, και την Γερμανία – Στουτγάρδη, ενώ από τη φετινή καλοκαιρινή σεζόν συνδέεται και με την Ολλανδία με εβδομαδιαίες πτήσεις charter.

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζονται τα στοιχεία κίνησης του αεροδρομίου της Αλεξανδρούπολης για το 1996, συγκριτικά με τα αντίστοιχα του πλησιέστερου αεροδρομίου της Καβάλας προκειμένου να δοθεί η δυνατότητα σύγκρισης.

Π:1.8. Στοιχεία κίνησης του αεροδρομίου της Αλεξανδρούπολης

Αλεξανδρούπολη	Καβάλα
Αναχωρήσεις αεροσκαφών 1.552	Αναχωρήσεις αεροσκαφών 2.292
Επιβάτες 100.509	Επιβάτες 137.372
Φορτίο (χιλ. τόνους) 779	Φορτίο (χιλ. τόνους) 431

Πηγή: «Στρατηγικό σχέδιο ανάπτυξης ν. Έβρου, Α' φάση», 2000

Όπως προκύπτει από τις συγκρίσεις των μεγεθών, το αεροδρόμιο της Καβάλας παρουσιάζει μεγαλύτερη επιβατική κίνηση, ενώ το αντίστοιχο της Αλεξανδρούπολης

υπερτερεί στο θέμα της μεταφοράς φορτίων. Το γεγονός ότι η Καβάλα εμφανίζει μεγαλύτερο αριθμό αφίξεων κατά 50% σχετίζεται σε μεγάλο βαθμό με το ότι η πόλη αποτελεί το μεγαλύτερο αστικό κέντρο της Περιφέρειας Α.Μ.-Θ..

1.9.6. Ενέργεια - Τηλεπικοινωνίες

Τόσο η βιομηχανική χρήση ηλεκτρικής ενέργειας, όσο και η συνολική κατανάλωση ενέργειας στον ν.Έβρου, βρίσκεται σε χαμηλά επίπεδα, περίπου στο 50% του μ.ό. της χώρας. Ιδιαίτερα σοβαρό πρόβλημα, είναι η εξάρτηση σε ενέργεια από το κεντρικό σύστημα διανομής της ευρύτερης περιοχής της Θράκης.

Π:1.9. Κατανάλωση ενέργειας στον ν.Έβρου

	Ν. Έβρου	Χώρα
κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας '81	0,8	1,8
κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας '91	1,9	3
%βιομηχανικής χρήσης '81	21,9	41
% βιομηχανικής χρήσης '91	18,8	44,6

Πηγή: «Στρατηγικό σχέδιο ανάπτυξης ν. Έβρου, Α' φάση», 2000

Ο νομός παρουσιάζει μέτριους δείκτες όσον αφορά το πλήθος των τηλεφωνικών συνδέσεων και των συσκευών νέας τεχνολογίας, γεγονός που αποτελεί σοβαρό ενδιαφέρον για τη διεύρυνση του φάσματος των βιώσιμων παραγωγικών δραστηριοτήτων σε ένα από τα περισσότερο αραιοκατοικημένα τμήματα της ελληνικής επικράτειας. Παρότι το επίπεδο της προσφοράς και της ποιότητας τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών έχει βελτιωθεί λόγω του γενικότερου εκσυγχρονισμού του δικτύου (ψηφιοποίηση παροχών, κ.λ.π.) εκτιμάται ότι οι ανάγκες για κατασκευή σύγχρονης τηλεπικοινωνιακής υποδομής θα αυξηθούν δεδομένου της ευρύτατης χρήσης των δυνατοτήτων της πληροφορικής και της τηλεματικής στην παραγωγική διαδικασία και στο κοινωνικό πεδίο, καθώς επίσης και από την κομβική θέση της περιοχής σε σχέση με τα διευρωπαϊκά και διηπειρωτικά δίκτυα τηλεπικοινωνιών.

Π:1.10. Πλήθος των τηλεφωνικών συνδέσεων

	Ν. Έβρου	Χώρα
κύριες τηλ. συνδέσεις / 100 κατ., 1981	6,9	30,2
κύριες τηλ. συνδέσεις / 100 κατ., 1989	23,8	36,7
κύριες τηλ. συνδέσεις / 100 κατ., 1993	36,9	45,4
συνδρομητικά κέντρα / 100 κατ., 1989	1,97	4,95
συνδρομητικά κέντρα / 100 κατ., 1993	2,47	6,11
% μείωση εκκρεμών αιτήσεων, 1989-93	90,1	61,8

Πηγή: «Στρατηγικό σχέδιο ανάπτυξης ν. Έβρου, Α' φάση», 2000

1.9.7. Βιομηχανικές υποδομές

1. ΒΙ.ΠΕ. Αλεξανδρούπολης

Η ΒΙ.ΠΕ. Αλεξανδρούπολης, είναι εγκατεστημένη κοντά στην πόλη της Αλεξανδρούπολης και καλύπτει έκταση 2100 στρεμμάτων. Διαθέτει 250 βιομηχανικά οικόπεδα.

Η κατασκευή των υποδομών είναι υπό εξέλιξη και εξετάζεται η κατασκευή ή όχι της μονάδας καθαρισμού αποβλήτων - Μ.Κ.Α. (βιολογικός καθαρισμός). Η υπαγωγή μεταποιητικών μονάδων στις εγκαταστάσεις της ΒΙ.ΠΕ. και σύμφωνα με τον Ν.1892/90, έχει φθάσει τον αριθμό 37 και έχει καλύψει σχεδόν τα προσφερόμενα βιομηχανικά οικόπεδα και κτίρια.

2. ΒΙ.ΠΕ. Ορεστιάδας

Η χωροθετηθείσα ΒΙ.ΠΕ. Ορεστιάδας αφορά την ανάπτυξη βιομηχανικής υποδομής σε ιδιόκτητη έκταση του Δήμου Ορεστιάδας 450 στρεμμάτων σε α' φάση, με δυνατότητα επέκτασης σε 1.000 στρέμματα. Εκπονείται η ρυμοτομική μελέτη και η μελέτη τεχνικών υποδομών με στόχο την άμεση έναρξη των εργασιών. Συγκριτικά πλεονεκτήματά της θεωρούνται:

- ❖ η δυνατότητα άμεσης σύνδεσής της με τον υφιστάμενο βιολογικό σταθμό.
- ❖ η πρόβλεψη σύνδεσης με το σιδηροδρομικό δίκτυο.

3. ΒΙΟ.ΠΑ. Φερών

Με πρωτοβουλία του Δήμου Φερών έχει δρομολογηθεί η δημιουργία βιοτεχνικού πάρκου (ΒΙΟ.ΠΑ.) σε έκταση 300 στρεμμάτων εντός των ορίων του Δήμου. Έχει εκπονηθεί η μελέτη σκοπιμότητας - βιωσιμότητας και η μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων, και η εν λόγω έκταση έχει χωροθετηθεί.

4. Δ.Ε.Β.Ζ.Ο.Σ.

Η Διασυνοριακή Ελεύθερη Βιομηχανική Ζώνη Οικονομικών Συναλλαγών, αφορά καινοτόμο και πιλοτική ενέργεια. Θα αναπτυχθεί σε μια έκταση 600 στρεμμάτων στη θέση Αμπέλια της Κοινότητας Ορμενίου. Η υλοποίηση της ενέργειας αυτής δεν έχει ξεκινήσει ως επί του παρόντος, λόγω γραφειοκρατικών κολλημάτων.

5. Τεχνολογικό Πάρκο

Το τεχνολογικό πάρκο, το οποίο θα εγκατασταθεί στα όρια των νομών Ροδόπης και Έβρου και κοντά στο δήμο των Σαπών, έχει ήδη θεσμοθετηθεί με την προοπτική να γίνει μια Τεχνόπολη.

1.9.8. Μεγάλα Έργα

❖ Αγωγός πετρελαίου Burgas - Αλεξανδρούπολης, ο οποίος κυρίως θα μεταφέρει ποσότητες πετρελαίου από το Καζακστάν. Είναι επιλογή στρατηγικού χαρακτήρα και πλήρως ανταγωνιστική της υπάρχουσας ναυτιλιακής γραμμής μέσω των στενών του Βοσπόρου.

❖ Αγωγός φυσικού αερίου από την Θεσσαλονίκη στην Θράκη, με κυρίαρχη χρήση την βιομηχανική (γύρω στο 53%).

❖ Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο Αλεξανδρούπολης: Έργο 25 δις δρχ. περίπου, το οποίο θα εξυπηρετεί την τρίτοβάθμια υγειονομική περίθαλψη ολόκληρης της Περιφέρειας και θα επιλύσει τα χρόνια προβλήματα της Ιατρικής Σχολής Αλεξανδρούπολης, όσον αφορά τη στέγαση και τον μηχανολογικό της εξοπλισμό. Έχουν ολοκληρωθεί η κατασκευή των κτιριακών συγκροτημάτων και η εγκατάσταση του μηχανολογικού εξοπλισμού.

❖ Εθνικός Δρόμος Αλεξανδρούπολης - Ορμένιου: Αρρηκτα συνδεδεμένο με την αποτελεσματικότητα του λιμανιού της Αλεξανδρούπολης και της Εγνατίας οδού, είναι το κάθετο εθνικό οδικό που διασχίζει το νομό και ανοίγει διέξοδο και προοπτική προς τα Βαλκάνια. Ενώ εκτελούνται η εκτελέστηκαν έργα στο 60% του συνολικού του μήκους, παραμένει σε εκκρεμότητα το μεγάλο "έλλειμμα" των 20 δις. δρχ. περίπου, τα οποία απαιτούνται για να αποπερατωθεί το έργο μέχρι το Ορμένιο. Οι προσπάθειες είναι εντατικές διότι χωρίς την οδική σύνδεση με τη Βουλγαρία ένα σημαντικό ποσοστό των προσδοκώμενων ωφελειών της χώρας (οικονομικού, κοινωνικού η εξωτερικής πολιτικής χαρακτήρα) από τα προαναφερόμενα έργα που κατασκευάζονται και αποβλέπουν στην άρση της απομόνωσης του νομού και τη σύνδεση του με την ενδοχώρα της Βαλκανικής εκμηδενίζονται.

❖ Εμπορευματικός Σταθμός Αλεξανδρούπολης: Στα πλαίσια δημιουργίας του εθνικού δικτύου εμπορευματικών κέντρων και σταθμών, η Αλεξανδρούπολη έχει επιλεγεί ως χώρος δημιουργίας Εμπορευματικού Σταθμού Μεταφορών, λόγω της γεωγραφικής της θέσης, αλλά και λόγω της δυνατότητας υποστήριξης των συνδυασμένων μεταφορών, εφ' όσον υλοποιείται μεταφορικό έργο από οδικούς, σιδηροδρομικούς άξονες και την αεροπλοΐα.

Ο νέος λιμένας της Αλεξανδρούπολης σχεδιάστηκε και κατασκευάζεται με την προοπτική να έχει σημαντική διαμετακομιστική κίνηση, με απαραίτητη προϋπόθεση την εξασφάλιση οδικής και σιδηροδρομικής σύνδεσης με το Ορμένιο και κατ' επέκταση με τον διευρωπαϊκό αυτοκινητόδρομο που συνδέει την Κεντρική Ευρώπη με την Κωνσταντινούπολη. Επίσης, η λειτουργία του αποτελεί εναλλακτική λύση μεταφοράς φορτίων από τις Παρευξείνιες χώρες, έναντι της διάπλευσης του Βοσπόρου, προοπτική που συνδέεται ακόμα και με την πιθανή κατασκευή αγωγού πετρελαίου Burgas - Αλεξανδρούπολη.

1.10. ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΖΩΗΣ

1.10.1. Υγεία - Πρόνοια

Η τοπική αυτοδιοίκηση του νομού έδωσε έμφαση τα τελευταία χρόνια στην αποπεράτωση των υποδομών υγείας. Πιο συγκεκριμένα, δόθηκε προτεραιότητα:

❖ Στη νοσοκομειακή περίθαλψη, η στελέχωση και λειτουργία της νέας πτέρυγας του νοσοκομείου Διδυμοτείχου αποσυμφόρησε το νοσοκομείο Αλεξανδρούπολης, ενώ παράλληλα επιταχύνθηκε η κατασκευή του νέου πανεπιστημιακού νοσοκομείου στη Δραγάνα.

❖ Στην πρωτοβάθμια υγεία (Αγροτικά Ιατρεία, Κέντρα Υγείας, Σταθμοί Υγειονομικοί) εντάχθηκαν έργα ύψους 300 εκατ. δρχ. για την αναβάθμιση τους.

❖ Παράλληλα, προωθήθηκαν μέτρα και υποδομές για την Δημόσια Υγεία:

Συνεργασία με τις γειτονικές χώρες για την προστασία των πολιτών από μετάδοση επιδημιών, η οποία σχετίζεται άμεσα με τη γειτνίαση της χώρας με τρίτες χώρες και επιδεινώνεται με την παράνομη μετανάστευση, καθώς και η ενίσχυση μονάδων που επιβαρύνονται ιδιαίτερα από τη νοσηλεία των μεταναστών.

Επίσης ενισχύονται υποδομές, εξοπλισμός, δημιουργούνται κέντρα παροχής υπηρεσιών υγείας, στηρίζεται η οργάνωση και λειτουργία δικτύου ανταλλαγής πληροφοριών υγείας, περίθαλψης καθώς και η λήψη μέτρων σε έκτακτες ανάγκες. Για το σκοπό αυτό διατέθηκαν 500 εκατ. δρχ. όπου:

❖ Διαμορφώνεται ειδικός χώρος στην Ορεστιάδα για την στέγαση του γραφείου που θα ασχοληθεί με τα θέματα αυτά

❖ Διεξάγονται διαγνωστικές μελέτες - έρευνες για τους δείκτες νοσηρότητας, τους παράγοντες κινδύνου (κάπνισμα, αλκοόλ κλπ), την μετάδοση ασθενειών σε ζώα και ανθρώπους, έλεγχοι νερών κλπ.

❖ Καταρτίζεται προσωπικό για την αντιμετώπιση της μετάδοσης ασθενειών

Ο νομός Έβρου διέθετε το 1996 506 κλίνες θεραπευτηρίων και 44 κλίνες ιδιωτικών θεραπευτηρίων, το 1997 ο αριθμός των κλινών μειώθηκε σε 477 και οι κλίνες των ιδιωτικών θεραπευτηρίων σε 14. Ο αριθμός των γιατρών το 1997 ήταν 459 και των οδοντιάτρων παρέμεινε σταθερός το 1994-95 σε 97, ενώ τα φαρμακεία μειώθηκαν από 88 σε 86. Η Περιφέρεια το 1996 διέθετε 1911 κλίνες θεραπευτηρίων και αναλογούν 3,4 κλίνες θεραπευτηρίων ανά 1000 κατοίκους. Το αντίστοιχο ποσοστό για τη χώρα ήταν 5,6. Επίσης, στην Περιφέρεια το ίδιο έτος υπήρχαν 1492 γιατροί και η αναλογία ανά 1000 κατοίκους ήταν 2,66 γιατροί, ενώ στη χώρα η αντίστοιχη αναλογία ήταν 4,0.

1.10.2. Φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον

Στο νομό Έβρου δεσπόζουν από πλευράς φυσικού περιβάλλοντος το δέλτα του Έβρου και το δάσος της Δαδιάς.

Ο ποταμός σχηματίζει ένα οικοσύστημα διεθνούς σημασίας, το Δέλτα του Έβρου. Η συνολική έκταση του Δέλτα είναι 500.000 στρέμματα από τα οποία τα 100.000 ανήκουν στην Τουρκία. Στις λίμνες που σχηματίζονται (Παλούκια, Δρανά, Νύμφων και Λακί) λιμνάζουν άφθονα ψάρια όπως Γουλιανοί, Σαζάνια κ.ά. Στο Δέλτα συναντιούνται όλοι οι τυπικοί σχηματισμοί και οι μονάδες βλάστησης ενός μεσογειακού Δέλτα. Περισσότερα από 350 φυτικά είδη έχουν καταγραφεί στη ζώνη κατά μήκος του ποταμού. Στο Δέλτα του Έβρου έχουν παρατηρηθεί 304 είδη πουλιών από τα 407 είδη της Ελλάδας. Η ποικιλότητα αυτή αποτελεί σπάνιο φαινόμενο για τα ευρωπαϊκά δεδομένα και αποδεικνύει τη μεγάλη σπουδαιότητα του Δέλτα του Έβρου. Η οικολογική αξία του ποταμού είναι τεράστια καθώς εξασφαλίζει νερό για πόση και άρδευση, λειτουργεί σαν φίλτρο καθαρισμού των νερών από τη ρύπανση, εμποδίζει το αλμυρό νερό της θάλασσας να εισβάλλει στην ξηρά, επηρεάζει ευνοϊκά το κλίμα της περιοχής και προσφέρει ιδανικές συνθήκες για τη σωστή ανάπτυξη της κτηνοτροφίας και ιχθυοκομίας.

Η προστατευόμενη περιοχή του δάσους της Δαδιάς-Λευκίμης, βρίσκεται στο μέσο του νομού Έβρου και αποτελεί τμήμα της νότιο-ανατολικής απόληξης του ορεινού όγκου της Ροδόπης. Εντάσσεται στην πεδινή - ημιορεινή ζώνη με υψόμετρο που κυμαίνεται από 10 μέχρι 604μ., και δυτικά της περιοχής βρίσκεται μια ορεινή ζώνη με ψηλότερες κορυφές τη Σάπκα (1044 μ.) και το Σιλό (1065 μ.). Η προστατευόμενη περιοχή αποτελείται από δύο πυρήνες αυστηρής προστασίας (έκτασης 7.200 εκτάρια) και περιφερειακή ζώνη, τα όρια της οποίας ταυτίζονται με τα όρια του δασικού συμπλέγματος Δαδιάς-Λευκίμης-Σουφλιού.

Το πλούσιο φυσικό περιβάλλον του νομού αποτελείται από περιοχές με μεγάλη βιοποικιλότητα και μεγάλο αριθμό σπάνιων ειδών και οικοτόπων. Τα κύρια προβλήματα - κίνδυνοι για τους φυσικούς τόπους (δάση, ποταμοί, λίμνες λιμνοθάλασσες, θαλάσσιο περιβάλλον) του είναι οι πυρκαγιές, η λαθροθηρία, λαθροϋλοτομία, τα αστικά λύματα οικισμών και τα υγρά απόβλητα των κτηνοτροφικών και μεταποιητικών μονάδων, η ρύπανση από ανθρωπογενείς δραστηριότητες (αστικά-βιομηχανικά λύματα, άντληση πετρελαίου), οι τουριστικές δραστηριότητες. Τέλος η μη ορθολογική διαχείριση του νερού μπορεί να έχει μελλοντικά σοβαρές περιβαλλοντικές επιπτώσεις στις παραθαλάσσιες περιοχές, στο Δέλτα Έβρου.

1.11. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ

Στο σημείο αυτό, επιχειρείται η δημιουργία εμπεριστατωμένης και ολοκληρωμένης εικόνας της τρέχουσας πραγματικότητας ούτως ώστε να διερευνηθούν σε βάθος οι παράγοντες και οι μηχανισμοί, οι οποίοι προσδιορίζουν της αναπτυξιακή επίδοση και απόδοση της οικονομίας του νομού.

Με την εξαγωγή κύριων συμπερασμάτων επιδιώκεται η παρουσίαση του νομού στους βασικούς άξονες επίδοσης και απόδοσης της τοπικής οικονομίας, λαμβάνοντας πάντα υπόψη τους παράγοντες τόσο του εσωτερικού όσο και εξωτερικού περιβάλλοντος του νομού. Στους παράγοντες αυτούς προεξέχοντα ρόλο διαδραματίζουν μεταβλητές όπως οι

μεταβολές στο τοπικό, περιφερειακό, εθνικό και διευρωπαϊκό επίπεδο και της επίδρασης των μεταβολών αυτών στα χαρακτηριστικά και τις προοπτικές του νομού Έβρου, έτσι ώστε μέσα από την παρούσα ανάλυση να ανακλύψουν τα κανάλια σύνδεσης με ευκαιρίες και απειλές οι οποίες θα αξιοποιηθούν και θα αποφευχθούν αντίστοιχα, χρησιμοποιώντας τα πλεονεκτήματα του νομού Έβρου.

Όπως όμως είναι σαφές και καταγεγραμμένο από τη διεθνή εμπειρία τα συγκριτικά πλεονεκτήματα που προσδιορίζουν τη δομή των αναπτυξιακών εξελίξεων δεν είναι δεδομένα και στατικά, κατά συνέπεια η ad hoc προσέγγιση του νομού και η διαμόρφωση στρατηγικών προτάσεων ανάπτυξης δεν αποτελούν ξεχωριστό και αυτοτελές κομμάτι, αλλά η παρούσα διπλωματική εργασία έχει ως κύριο στόχο την ενσωμάτωση των τάσεων και ενδείξεων τάσεων του διεθνούς και εθνικού περιβάλλοντος, συμπεριλαμβάνοντας πάντα στο σχεδιασμό, τις επιλογές και παρεμβάσεις των φορέων της ανάπτυξης σε κάθε περιφέρεια.

Τα περιθώρια χειρισμών των φορέων που θα αξιοποιήσουν το παρόν σχέδιο δράσης, είναι οριοθετημένα με βάση τόσο τη σχετική θέση του νομού όσο και από τη θεσμική δυνατότητα του νομού να επηρεάσει τις εξελίξεις.

Η ραγδαία εξέλιξη στην παγκόσμια οικονομία και τεχνολογία, με τομείς όπως η πληροφορική και οι υπηρεσίες να κυριαρχούν, αλλά και οι γεωπολιτικές ανακατατάξεις ενδυναμώνουν το ρόλο της αναπτυξιακής πολιτικής του νομού αλλά και της περιφέρειας για τη δημιουργία διατηρήσιμων συγκριτικών πλεονεκτημάτων.

1.11.1. Δημογραφικά Χαρακτηριστικά

Η διαχρονική εξέλιξη του πληθυσμού και η συγκέντρωση του στα αστικά κέντρα καταδεικνύει την ανάγκη για άμεση αντιμετώπιση αυτής της τάσης εγκατάλειψης της υπαίθρου. Πρέπει, ακόμη να δημιουργηθούν εκείνες οι προϋποθέσεις στα αστικά κέντρα για τη φιλοξενία των νέων αυτών ατόμων και την εξασφάλιση ενός βασικού επιπέδου ποιότητας ζωής. Με βάση αυτά τα δημογραφικά στοιχεία και τη συσσωρευμένη εμπειρία σε θέματα αστικοποίησης είναι προφανές το ενδεχόμενο να παρουσιαστούν προβλήματα σε επίπεδο απασχόλησης, εγκληματικότητας, κοινωνικής και εκπαιδευτικής διάρθρωσης και διεύρυνσης των αναγκών.

Ο νομός Έβρου, όπως άλλωστε διαφαίνεται και από την πληθυσμιακή διάρθρωση του, παρουσιάζει μικρή αύξηση σε πληθυσμιακό επίπεδο (Ε.Σ.Υ.Ε. 2001) ακολουθώντας την πληθυσμιακή πορεία της περιφέρειας αλλά με εντονότερα μειούμενους ρυθμούς, και με τάσεις συγκέντρωσης του πληθυσμού στα αστικά κέντρα του νομού. Στη στατιστική αποτύπωση της πληθυσμιακής δομής είναι φανερό ότι η μείωση του πληθυσμού τη δεκαετία 81-91, ήταν ενδεικτικό χαρακτηριστικό της μετοίκησης σημαντικού τμήματος του γηγενή πληθυσμού σε άλλες περιφέρειες της χώρας ή και εκτός Ελλάδας. Τα εκτιμώμενα πληθυσμιακά μεγέθη προφανώς δεν συνυπολογίζουν τη θετική πληθυσμιακή μεταβολή εξαιτίας της εισροής νέων προσφύγων καθώς και εκείνης των οικονομικών προσφύγων από τις βαλκανικές και Παρευξείνιες χώρες λόγω του μεταβατικού και εποχιακού χαρακτήρα της επίδρασης αυτής. Ο νομός και η ευρύτερη περιφέρεια του νομού εντάσσονται στις λιγότερο ακμαίες δημογραφικά περιφέρειες της Ελλάδας και κατ' επέκταση της Ε.Ε., από άποψη πληθυσμιακού μεγέθους, πληθυσμιακής πυκνότητας, φυσικής μεταβολής και εκροής από τις ακριτικές περιοχές, ενώ το πληθυσμιακό ισοζύγιο επηρεάζεται θετικά εξαιτίας της εγκατάστασης νέων προσφύγων ποντιακής καταγωγής (υπολογίζονται σε περίπου 50.000 στο σύνολο του νομού), χωρίς όμως να έχει πλήρως

καταγραφεί το μέτρο της σχετικής πληθυσμιακής μεταβολής. Τόσο η πληθυσμιακή εξέλιξη του νομού, με μειωτικούς ρυθμούς, όσο και η διάρθρωση του πληθυσμού σε αστικό, ημιαστικό και αγροτικό σε άμεση συσχέτιση με τις αλλαγές σε οικονομικό επίπεδο, ενδεχομένως να δημιουργήσουν νέο ρεύμα μετακινήσεων πληθυσμιακών ομάδων και να οδηγήσουν στη συγκέντρωση τους στα αστικά κέντρα του νομού. Σε σύγκριση με την υπόλοιπη χώρα ο πληθυσμός του νομού παρουσιάζει υψηλότερη αναλογία ατόμων ανά νοικοκυριό ή οικογένεια, στοιχείο που συνδέεται με τις κυρίαρχες κοινωνικές δομές και νοοτροπίες. Σημαντική μεταβλητή ανάλυσης είναι και η φύση του πληθυσμού που είναι κατεξοχήν αγροτικός και λιγότερο πεδινός με άμεσες και έμμεσες προεκτάσεις στον γενικότερο σχεδιασμό. Ο βασικότερος παράγοντας ερμηνείας της αρνητικής δημογραφικής εξέλιξης εντοπίζεται στην πτώση του λόγου γεννήσεων προς θανάτους, όπου ο λόγος γεννήσεων προς θανάτους είναι ο χαμηλότερος της περιφέρειας (0,82). Ο λόγος αυτός, βάσει των καταγεγραμμένων γεννήσεων - θανάτων (Ε.Σ.Υ.Ε.) στα έτη 1994-95-96 εμφανίζεται αρκετά χαμηλότερος της μονάδας, δημιουργώντας εύλογες ανησυχίες για την περαιτέρω εξέλιξη του πληθυσμού, αλλά η επιβεβαίωση της αρνητικής αυτής τάσης δύναται να προέλθει μόνο από συγκρίσεις μακροχρόνιων διαστημάτων.

Ο υψηλός βαθμός φυσικής ανανέωσης του αστικού πληθυσμού δεν φαίνεται ικανός να ισοσκελίσει τις αρνητικές ροπές στα άλλα πληθυσμιακά στρώματα, με συνέπεια σε ενδοπεριφερειακό επίπεδο να μην εντοπίζεται κάποια ζώνη με την απαιτούμενη πληθυσμιακή δυναμική ώστε να αντισταθμιστεί η μακροχρόνια δημογραφική αποψίλωση της περιφέρειας.

Ο νομός κατατάσσεται στους λιγότερο πυκνοκατοικημένους νομούς της χώρας, γεγονός που συνάδει και με την κατάσταση που επικρατεί στην περιφέρεια, και σηματοδοτεί τις μεγάλες ανάγκες σε υποδομές έτσι ώστε να εξασφαλιστεί επίπεδο εξυπηρέτησης του πληθυσμού που να συγκλίνει προς τον μέσο όρο της χώρας και της Ε.Ε. . Χαρακτηριστικό είναι η μετοίκιση μεγάλου τμήματος του αγροτικού κυρίως αλλά και του ημιαστικού πληθυσμού σε Αλεξανδρούπολη και Σαμοθράκη τη δεκαετία 81-91. Η χωρική αυτή ερήμωση στις μη αστικές ζώνες και η έξοδος του ηλικιακά νεώτερου και του σχετικά περισσότερο μορφωμένου ανθρώπινου δυναμικού κατ' αρχήν προς τη πρωτεύουσα του νομού και κατόπιν εκτός νομού και περιφέρειας, δημιουργεί εύλογες ανησυχίες τόσο για τη διατήρηση εν δυνάμει εργατικού δυναμικού στα χωρικά όρια του νομού, όσο και για την εμφανή τάση πληθυσμιακού μαρασμού και την επιβεβαίωση των αρνητικών ασυνεπειών και κοινωνικό-οικονομικών προεκτάσεων που μπορεί να έχει μια τέτοια εξέλιξη.

Η εστίαση και η εκτενής αναφορά στην δομή του πληθυσμού και στην διαχρονική του εξέλιξη συνδέεται προφανώς με την ανάλογη εξέλιξη του οικονομικά ενεργού πληθυσμού και τον αριθμό των ανέργων που πρέπει να απασχοληθούν. Η διερεύνηση των μεγεθών της τοπικής αγοράς εργασίας του νομού αποτελεί πρώτο και απαραίτητο βήμα για την εκτίμηση των νέων θέσεων εργασίας που θα πρέπει να δημιουργηθούν στους μη γεωργικούς τομείς του νομού και του υπολογισμού των αναγκαίων επενδύσεων για την επίτευξη του στόχου της πλήρους απασχόλησης.

1.11.2. Οικονομικά Χαρακτηριστικά

Η παραγωγικότητα της εργασίας, με αναφορά στο κατά κεφαλήν Α.Ε.Π. παρουσιάζεται αρκετά υψηλά στο νομό, καταλαμβάνοντας υψηλότερη θέση σε σχέση τόσο με την περιφέρεια όσο και σε σχέση με τη χώρα. Οι υψηλοί αυτοί δείκτες

δημιουργούν ένα ελπιδοφόρο περιβάλλον που μπορεί να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις της διεθνούς ανταγωνιστικότητας. Αποτέλεσμα αυτής της εικόνας είναι και το γεγονός ότι έχουν γίνει σημαντικά βήματα βελτίωσης της παραγωγικότητας του πρωτογενούς τομέα την τρέχουσα δεκαετία εξαιτίας των διαρθρωτικών παρεμβάσεων που έχουν υλοποιηθεί. Ωστόσο, παρά το γεγονός ότι η γεωργία έχει αναδειχθεί σε προεξέχοντα κλάδο με δεσπόζουσα σημασία για το νομό, η μεγάλη ανισορροπία που υπάρχει στην υφιστάμενη τομεακή σύνθεση λειτουργεί ανασχετικά ως προς τη συνολική ανάπτυξη της οικονομικής δραστηριότητας και θέτει επιτακτικά το ζήτημα της αναδιάρθρωσης των τομέων παραγωγής. Η υστέρηση του νομού στον τομέα των υπηρεσιών και η όλο και χαμηλότερη συμμετοχή του τομέα αυτού στο Α.Ε.Π. του νομού προκαλεί εύλογες ανησυχίες και ίσως βάζει τις βάσεις του προβληματισμού για το ρόλο των υπηρεσιών στις δεκαετίες που θα ακολουθήσουν. Αξίζει να τονισθεί ότι παρότι η ανισορροπία στην τομεακή σύνθεση της απασχόλησης στο νομό, αποτελεί σημείο έντονης ανησυχίας επί του παρόντος, ταυτόχρονα στοιχειοθετεί ένα εν δυνάμει πλεονέκτημα αφού το απόθεμα συντελεστών τρέχουσας παραγωγικότητας μπορεί να συμβάλλει σε ταχείς ρυθμούς ανάπτυξης, με την προϋπόθεση ότι θα βρεθούν τρόποι άμεσης διοχέτευσής τους σε περισσότερο παραγωγικούς κλάδους. Δηλαδή, κάτι το οποίο καλείται να διερευνηθεί και αποτελεί και αντικείμενο της παρούσας διπλωματικής εργασίας είναι η εύρεση «γέφυρας» που θα συνδέει τις δυναμικές των διαφορετικών τομέων παραγωγής με κύριο στόχο την βέλτιστη αξιοποίηση των υπαρχόντων πόρων του νομού. Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι τα αντίστοιχα ποσοστά απασχόλησης ανά τομέα, το 1999, είχαν ως εξής: πρωτογενής τομέας 39,2%, δευτερογενής τομέας 15,1%, τριτογενής τομέας 43%(το αντίστοιχο ποσοστό το 1991 ήταν 42,95 %). Επίσης, με δεδομένη την καχεξία του κοινωνικού τομέα της οικονομίας και την ασθενέστατη αποκέντρωση στην υλοποίηση αναπτυξιακών παρεμβάσεων, η ύπαρξη ανάγκης για δημιουργία ολοκληρωμένης βιώσιμης ανάπτυξης των αγροτικών περιοχών, περιοχές οι οποίες θα έχουν πολλαπλές λειτουργίες, παραγωγής ζωής και πολιτισμού, προστασίας και διατήρησης του φυσικού περιβάλλοντος και της ιστορικής κληρονομιάς, και η ανάγκη για πρωτοβουλίες καινοτομικού χαρακτήρα είναι επιτακτική. Τέτοιες πρωτοβουλίες αφορούν τον τομέα αξιοποίησης της γεωργικής παραγωγής, τη διάθεση και το μάρκετινγκ των αγροτικών προϊόντων, τα επώνυμα ποιοτικά και τυποποιημένα προϊόντα, την προσφορά σύγχρονων τουριστικών υπηρεσιών και την εισαγωγή νέων τεχνολογιών επικοινωνίας στην τοπική αγροτική ύπαιθρο.

1.11.3. Απασχόληση

Η τομεακή διάρθρωση της απασχόλησης στο νομό προσδιορίζει τόσο την παραγωγικότητα της εργασίας όσο και την κλαδική εξειδίκευση σε περιφερειακό επίπεδο, δύο παράγοντες που οριοθετούν την αναπτυξιακή εξέλιξη του νομού και αποτελούν σημείο εκκίνησης για τον στρατηγικό σχεδιασμό του νομού. Η συγκέντρωση της απασχόλησης του εργατικού δυναμικού στον πρωτογενή τομέα είναι διαπεριφερειακό φαινόμενο που λειτουργεί σε αντιδιαστολή με την απασχόληση στην μεταποίηση. Επιπλέον, το γεγονός ότι ο τεχνολογικός εκσυγχρονισμός της παραγωγής συνοδεύεται, τουλάχιστον μεσοπρόθεσμα και για ιδιαίτερες ηλικιακές ομάδες χωρίς εξειδίκευση, από μείωση των θέσεων εργασίας, υπαγορεύει την αναγκαιότητα για τεχνική εξειδίκευση και κατάρτιση των ατόμων, μέσα σε ένα ευρύτερο πλαίσιο ανασχεδιασμού των εκπαιδευτικών διαδικασιών, ικανό να παρακολουθεί την δυναμική εξέλιξη των

ειδικοτήτων και να ανταποκρίνεται άμεσα και ταχύτατα στις αναδυόμενες ανάγκες σε ειδικότητες και θέσεις εργασίας.

1.11.4. Ανεργία

Η ανεργία στο νομό κινείται σε αρκετά υψηλά επίπεδα σε σύγκριση τόσο με την κατάσταση που επικρατεί στην περιφέρεια, τη χώρα συνολικά αλλά και το μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Σημαντικό λοιπόν πρόβλημα του νομού η ανεργία, με δείκτες υψηλότερους από το μ.ό. τόσο της περιφέρειας όσο και της χώρας, με αποτέλεσμα να επιτάσσεται μια συνολική προσέγγιση της απασχόλησης και της ανεργίας και να απαιτείται κατάλληλη μεθόδευση των επόμενων ενεργειών ούτως ώστε να ελαχιστοποιηθούν οι αρνητικές επιπτώσεις της ανεργίας. Στην πραγματικότητα ο πρωτογενής τομέας λειτουργεί ως βραχυπρόθεσμης αποτελεσματικότητας μέσο περιορισμού της δυνητικής ανεργίας, με αποτέλεσμα να προσανατολίζονται οι πολιτικές αντιμετώπισης της ανεργίας στους άλλους παραγωγικούς τομείς.

1.11.5. Εκπαίδευση και Κατάρτιση

Το μορφωτικό επίπεδο των κατοίκων του νομού έτσι όπως αυτό μπορεί να περιγραφεί από τις εκπαιδευτικές υποδομές αλλά και από το εκπαιδευτικό δυναμικό (καθηγητές και μαθητές) σε σχέση με την περιφερειακή αλλά και εθνική κατάσταση, μπορεί να χαρακτηριστεί σε φυσιολογικά επίπεδα με δείκτες που προσεγγίζουν το μ.ό.. Η σύσταση και η διάρθρωση του ανθρώπινου δυναμικού στο νομό και η δυναμική της εξέλιξης του, αποτελούν τις βασικές παραμέτρους της ανάπτυξης του και προσδιορίζουν τα κύρια προβλήματα που πρέπει να αντιμετωπιστούν σε επίπεδο στρατηγικού σχεδιασμού.

Η αξιολόγηση του ανθρώπινου δυναμικού του νομού, εξαρτάται άμεσα από το μορφωτικό επίπεδο του πληθυσμού. Ωστόσο, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι το μορφωτικό επίπεδο του πληθυσμού μιας περιοχής βρίσκεται σε άμεση συνάρτηση με τις δυνατότητες απασχόλησης που δίδονται στη συγκεκριμένη περιοχή, αλλά και τη διάρθρωση της απασχόλησης.

Για την ορθή αντιμετώπιση των προβλημάτων σε μορφωτικό επίπεδο, θα πρέπει σε άμεσο χρονικό διάστημα να επιχειρηθεί η περαιτέρω αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού του Πανεπιστημίου Θράκης.

1.11.6. Τομείς Παραγωγής

Ο νομός Έβρου ιστορικά αποτελεί αγροτική περιοχή και συγκεντρώνει πλούσιους φυσικούς πόρους, ισχυρή πολιτιστική παράδοση, διαθέτει ανά περιοχή καλύτερες συνθήκες διαβίωσης σε σχέση με τα επιβαρημένα μεγάλα αστικά κέντρα της χώρας και αποτελεί εν δυνάμει σημαντικό τουριστικό προορισμό. Η υπέρμετρη εξάρτηση από παραγωγικές δραστηριότητες που αναλώνουν φυσικούς πόρους και ειδικότερα μέσα από γεωργικές καλλιέργειες, καθιστά ευάλωτη την τοπική οικονομία στις πιέσεις που οφείλονται στην αναγκαία αναπροσαρμογή του πρωτογενούς τομέα στις προδιαγραφόμενες εξελίξεις της αγοράς σε διεθνές επίπεδο. Η υψηλή ανταγωνιστικότητα στον τομέα της γεωργίας σε διευρωπαϊκό επίπεδο έχει οδηγήσει πολλές αγροτικές και κτηνοτροφικές μονάδες στον εκσυγχρονισμό του εξοπλισμού αλλά και στην υιοθέτηση

νέων, εφάμιλλων των ευρωπαϊκών, μεθόδων παραγωγής. Ωστόσο, υπάρχει ακόμα περιθώριο για περαιτέρω βελτίωση έτσι ώστε να αναδειχθούν οι δυνατότητες της τοπικής γεωργίας με ανταγωνιστικές αξιώσεις στην ευρωπαϊκή και τις γειτονικές αγορές.

1.11.7. Επενδύσεις

Όπως καταγράφηκε από την απορρόφηση των πόρων που σχετίζονται με την εφαρμογή των αναπτυξιακών νόμων 1262/82 και 1892/90 η συμμετοχή του νομού αξιολογείται ως αρκετά θετική σε σχέση με τα αντίστοιχα μεγέθη των υπόλοιπων νομών της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας Θράκης. Χαρακτηριστικά αναφέρουμε ότι σε πλήθος επενδύσεων ο νομός είχε την πρώτη θέση, ενώ τόσο σε ύψος επενδύσεων, σε ποσά εκταμίευσης και προβλεπόμενες θέσεις εργασίας ο νομός βρισκόταν στις υψηλότερες θέσεις, γεγονός που αποδεικνύει τη δυναμικότητα του νομού αλλά παράλληλα και την ανάγκη για ανάπτυξη και νέες επενδύσεις.

Ωστόσο θα πρέπει να επισημανθεί ότι εκφράζονται ανησυχίες, οι οποίες προκύπτουν από το γεγονός ότι ορισμένες μεταποιητικές μονάδες της περιοχής δεν επανεπενδύουν σε δραστηριότητες με χώρο αναφοράς τον Έβρο. Η κατάσταση επιβαρύνθηκε από το 1998, καθώς σύμφωνα με το Ν.2601/98, μειώθηκαν τα κίνητρα για την προσέλκυση νέων επενδυτών στην Θράκη.

1.11.8. Υποδομές

Η κατασκευαστική δραστηριότητα στο νομό εκτιμάται ότι από τα μέσα της τρέχουσας δεκαετίας εξελίσσεται με γοργούς ρυθμούς, υψηλότερους μάλιστα τόσο από την περιφέρεια όσο και από το σύνολο της χώρας. Η τόνωση προέρχεται τόσο από την κατασκευή δημοσίων έργων στα πλαίσια της συγχρηματοδοτούμενης από την Ε.Ε. παρεμβατικής δραστηριότητας, όσο και από την ιδιωτική οικοδομική δραστηριότητα, η οποία συνδέεται με την οικιστική επέκταση ορισμένων αστικών κέντρων (π.χ. Αλεξανδρούπολη) και την κατασκευή κτιριακών εγκαταστάσεων των μονάδων παραγωγής που ιδρύθηκαν ή εκσυγχρονίστηκαν στα πλαίσια του Ν.1892/90. Ο ετήσιος ρυθμός εξέλιξης της νέας ιδιωτικής οικοδομικής δραστηριότητας είναι καίριος δείκτης του δυναμισμού της τοπικής οικονομίας, διότι προδιαγράφει έμμεσες πολλαπλασιαστικές επιπτώσεις και ωφέλειες σε άλλους παραγωγικούς τομείς, οι οποίοι συνδέονται με την οικοδομική δραστηριότητα, στο άμεσο μέλλον. Ο νομός Έβρου τοποθετείται υψηλά ως προς τον άξονα νέων κατοικιών σε σχέση με τους υπόλοιπους νομούς της Ελλάδας, παρουσιάζοντας αύξηση από 0,8 νέες κατοικίες ανά 100 κατοίκους το 1997 σε 1,1 το 1998.

Η ανάπτυξη σύγχρονου συστήματος υποδομών και η πλήρης κάλυψη του γεωγραφικού πλαισίου του νομού αποτελεί μακροχρόνια τοπική επιδίωξη λόγω της συσχέτισης με το καθεστώς της απομόνωσης και της συγκριτικής υστέρησης που χαρακτηρίζει ιστορικά την περιοχή. Σήμερα, είναι σημαντική και ορατή η βελτίωση που έχει επιτευχθεί σε πολλούς τομείς της βασικής και τεχνικής υποδομής τους νομού, χωρίς όμως να έχουν εξαλειφθεί πλήρως ορισμένες αδυναμίες σε κομβικά σημεία του συστήματος και ακόμα, χωρίς να έχει διασφαλισθεί το υψηλού επιπέδου δίκτυο υποδομών (μεταφορικό, τηλεπικοινωνιακό, ενεργειακό) που αποτελεί βασική προϋπόθεση για την προσέλκυση και βιώσιμη λειτουργία επενδυτικών δραστηριοτήτων μεγάλης εμβέλειας και προστιθέμενης αξίας για

το νομό. Επομένως, η απουσία αυτών των έργων που θα είναι ικανά να φιλοξενήσουν μεγάλα και φιλόδοξα επιχειρηματικά σχήματα δημιουργεί κενά στις υφιστάμενες υποδομές.

1.11.9. Περιβάλλον - Φυσικοί Πόροι

Ο φυσικός πλούτος της γεωγραφικής περιοχής του Έβρου δημιουργεί τις κατάλληλες προϋποθέσεις και εκπληρώνει τις θεμελιώδεις απαιτήσεις τόσο για τη «μικτή» ή συνδυασμένη διαφύλαξη όσο και για την προώθηση και προβολή του τόπου. Ο εναλλακτικός τουρισμός ή αγροτουρισμός, η συστηματική διοργάνωση φυσιολατρικών εκδηλώσεων και εκδρομών και η προσπάθεια βελτίωσης των βασικών υποδομών για την φιλοξενία παρόμοιων δράσεων μπορεί να ωφελήσει πολλαπλά, τόσο από άποψη αναγνωρισιμότητας και προσέλκυσης τουρισμού όσο και από άποψη ευαισθητοποίησης των ατόμων για τη διαφύλαξη του περιβάλλοντος.

Υψηλή προτεραιότητα πρέπει να δοθεί στην διαφύλαξη του φυσικού πλούτου του νομού, ο οποίος όπως διαφαίνεται και από τα στατιστικά δεδομένα αποτελεί και την κύρια πλουτοπαραγωγική πηγή του νομού. Κίνδυνοι που απειλούν τον φυσικό περιβάλλον του νομού πρέπει να εξαλειφθούν.

Τέτοιοι κίνδυνοι και προβλήματα είναι:

❖ Στα δάση: α) οι πυρκαγιές (κυρίως κατά τους θερινούς μήνες), β) η λαθροθηρία, γ) η λαθροϋλοτομία (ιδίως στο Δάσος της Δαδιάς, αλλά και σε περιπτώσεις όπου η λαθροϋλοτομία οδηγεί σε παράνομη οικοπεδοποίηση), δ) παράνομη βόσκηση, ιδίως σε δασικές εκτάσεις και υπερβόσκηση, ε) τεχνικά έργα, όπως οι δασικοί δρόμοι οι οποίοι είναι πολύ σημαντική υποδομή και διευκολύνει τη δασική διαχείριση και την κατάσβεση των πυρκαγιών, αλλά παράλληλα διευκολύνει την πρόσβαση των λαθροκυνηγών σε κάθε περιοχή του δάσους. Παράλληλα τα λατομεία αποτελούν αιτία όχλησης και αλλοίωσης του φυσικού περιβάλλοντος, στ) σκουπιδότοποι, πολλοί από τους οποίους βρίσκονται σε ρέματα και κοντά σε δάση και αποτελούν εστία ρύπανσης και πυρκαγιάς λόγω αυτανάφλεξης των σκουπιδιών.

❖ Στους ποταμούς: α) τα αστικά λύματα οικισμών και τα υγρά απόβλητα των κτηνοτροφικών και μεταποιητικών μονάδων, β) οι εκχυλίσες από χώρους διάθεσης απορριμμάτων κοντά σε κοίτες ποταμών, γ) η ανεξέλεγκτη χρήση φυτοφαρμάκων και λιπασμάτων για τη γεωργία. Η επιβάρυνση που δέχεται ο Έβρος ποταμός είναι πολύ μεγάλη. Διερχόμενος από τρεις χώρες (Βουλγαρία, Ελλάδα, Τουρκία) και σημαντικό αριθμό κέντρων, με ανύπαρκτες εγκαταστάσεις επεξεργασίας λυμάτων, αποτελεί συχνά αποδέκτη στερεών και υγρών αποβλήτων.

❖ Στο δέλτα του ποταμού Έβρου: α) η λαθροθηρία, που έχει στόχο την πλούσια ορνιθοπανίδα που τεμαχίζει ή σταθμεύει στις υδροτοπικές εκτάσεις, β) η ρύπανση από φυτοφάρμακα και λιπάσματα, λόγω των εκτεταμένων αγροτικών δραστηριοτήτων, γ) η βόσκηση πολλών αγροτικών ζώων στον υγρότοπο, δ) οι καταπατήσεις των αλμυρών ελών και αμμοθινών με σκοπό την κατασκευή έργων υποδομής και την ανέγερση παραθεριστικών κατοικιών.

Η αντιπλημμυρική προστασία είναι ένα από τα μόνιμα και δύσκολα προβλήματα, λόγω των γεωμορφολογικών χαρακτηριστικών του νομού, με το μεγαλύτερο πρόβλημα αντιπλημμυρικής προστασίας να εμφανίζεται στην πεδινή περιοχή του νομού Έβρου, που αποτελεί τμήμα της δυτικής λεκάνης απορροής του ομώνυμου ποταμού. Πρόκειται για περιοχή με γενικά χαμηλά υψόμετρα, η οποία προστατεύεται από τις πλημμυρικές παροχές του ποταμού με σειρά αποστραγγιστικών και αντιπλημμυρικών έργων, αλλά όχι, όπως έχει αποδείξει το πρόσφατο παρελθόν, αποτελεσματικά.

1.11.10. Συσχετίσεις με το Ευρωπαϊκό και Διεθνές Περιβάλλον

Οι εξελίξεις που παρατηρούνται τόσο σε παγκόσμιο όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο, η παγκοσμιοποίηση, οι αλλαγές στις συνθήκες του διεθνούς εμπορίου, και η περαιτέρω απελευθέρωση της αγοράς η οποία εκτιμάται ότι θα μειώσει την παρεχόμενη στήριξη κατά κλάδο ή τομέα της παραγωγής καθώς και των αντίστοιχων εξαγωγικών επιδοτήσεων και των προστατευτικών δασμών, επηρεάζουν άμεσα το πλαίσιο μέσα στο οποίο θα ενεργήσει ο νομός σαν ανταγωνιστική οντότητα στο διεθνές και στο ευρωπαϊκό οικονομικό περιβάλλον. Παράλληλα, ο προτεινόμενος μετασχηματισμός της Ευρωπαϊκής πολιτικής αγροτικής ανάπτυξης σημαίνει ότι η ανάπτυξη του αγροτικού χώρου δεν θα έχει ως κύριο άξονα την ενίσχυση της γεωργικής, κτηνοτροφικής κ.λ.π. παραγωγής, αλλά τη σύνδεση του αγροτικού με τον αστικό χώρο, διαδικασία που παρατηρείται άλλωστε στις ήδη ανεπτυγμένες οικονομικά αγροτικές περιοχές της Δυτικής Ευρώπης. Πρόκειται στην ουσία για τη μετάβαση από μια έννοια, που περιόριζε τους αγροτικούς χώρους σε χώρους παραγωγής, σε μια έννοια η οποία θεωρεί τον αγροτικό χώρο ως χώρο ζωής. Ταυτόχρονα, η προστασία του περιβάλλοντος αποτελεί κύριο στόχο και μέσο επίτευξης μιας νέας μορφής αειφορικής ανάπτυξης, με άμεση προέκταση την οικολογική προσέγγιση να κατευθύνει την γεωργική δραστηριότητα.

1.11.11. Νέες Τεχνολογίες

Οι επιπτώσεις και οι εξελίξεις στην τεχνολογία επιβάλλουν τη δημιουργία σύγχρονων υποδομών, ώστε να μην αποκλεισθεί ο νομός από την ολοένα εξελισσόμενη αγορά των πληροφοριών και αναδεικνύουν την καθοριστική σημασία των πολιτικών της γνώσης (έρευνα, εκπαίδευση και κατάρτιση).

Επιτακτική, επίσης, είναι η ανάγκη ενίσχυσης της αποκεντρωμένης εφαρμοσμένης έρευνας και μεθόδευσης της μεταφοράς της συνεχώς μεταβαλλόμενης τεχνογνωσίας στις αγροτικές εκμεταλλεύσεις με δίκτυα αποδεικτικών και δοκιμαστικών δραστηριοτήτων. Παράλληλα, οι δυνατότητες της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης του εργατικού δυναμικού του νομού καθιστούν τη συνεχή κατάρτιση και επιμόρφωση προσιτότερη και ελκυστικότερη, ενώ και οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις του νομού αναμένεται να ωφεληθούν από την αξιοποίηση των δυνατοτήτων των υπηρεσιών τηλεματικής, αφού δημιουργούνται νέες ευκαιρίες απασχόλησης ανθρώπινου δυναμικού χάριν της τηλεργασίας και μειώνεται σε σημαντικό βαθμό το κόστος προώθησης των νέων προϊόντων.

Στο εγγύς μέλλον θα πρέπει να εξεταστεί ένα πλέγμα συνιστωσών που έχει άμεση συσχέτιση με την νέα κοινωνία των πληροφοριών που παρουσιάζεται ως νέος παραγωγικός τομέας παγκοσμίως αλλά και με ιδιαίτερη έμφαση που δίνεται από την Ε.Ε..

Καλούνται λοιπόν οι τοπικές δυνάμεις του νομού να απαντήσουν σε βασικά ερωτήματα γύρω από το ρόλο που θα παίζει ο νομός στη νέα αυτή τάξη πραγμάτων, όπου το εικονικό θα συμβαδίζει με το πραγματικό (Πανεπιστήμια - τηλεδιασκέψεις - αλλαγές στο επιχειρείν). Στο 5^ο κεφάλαιο (πρόγραμμα διασυνοριακής συνεργασίας) προτείνονται μέτρα και δράσεις που θα αξιοποιούν τις νέες τεχνολογίες και θα τις αναδεικνύουν σε εργαλεία απαραίτητα για την ανάπτυξη.

1.11.12. Άξονες προτεραιοτήτων

Οι προτεραιότητες του νομού υπαγορεύονται ξεκάθαρα σε επίπεδο αναγκών για καλύτερη οδική υποδομή, για λιμενικές υποδομές, για υποδομές που θα αξιοποιούν σε ορθολογικότερη βάση τις δυνατότητες για βιώσιμη γεωργική και αγροτική ανάπτυξη (π.χ. γεωθερμικά & αιολικά πεδία, υπέργεια και υπόγεια ύδατα, δάση, κ.λ.π.), σε μηχανισμούς διάχυσης της σύγχρονης τεχνογνωσίας προς τους παραγωγούς και συστηματική προστασία του απειλούμενου φυσικού περιβάλλοντος, στο πεδίο της σύνδεσης της μεταποίησης με τον πρωτογενή και τον τριτογενή τομέα της παραγωγής, και τέλος στην βαθμιαία προσαρμογή του ανθρώπινου δυναμικού στις νέες συνθήκες του διεθνούς ανταγωνισμού στο πεδίο των εμπορικών συναλλαγών, του τουρισμού, της γνώσης, της πληροφορίας και των υπηρεσιών.

1.12. ΑΝΑΛΥΣΗ ΙΣΧΥΡΩΝ – ΑΣΘΕΝΩΝ ΣΗΜΕΙΩΝ (SWOT ANALYSIS) ΓΙΑ ΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ

Στηριζόμενοι στην ανάλυση που προηγήθηκε και έχοντας σαφή εικόνα για το επίπεδο ανάπτυξης και τα όρια του ρόλου που ο νομός Ξβρου διαδραματίζει στην ευρύτερη περιοχή του, συμπερασματικά αναφέρονται:

Μειονεκτήματα

Από άποψη παραγωγικού συστήματος οι υφιστάμενες δυνατότητες ανάπτυξης των φυσικών πόρων είναι εξαιρετικά υψηλές, αλλά σοβαρές αδυναμίες όπως:

❖ το υψηλό κόστος των παραγωγικών συντελεστών κυρίως σε ότι αφορά τις μεταφορές και τις αστικές υπηρεσίες,

❖ ο χαμηλός βαθμός πληροφόρησης και τεχνικής υποστήριξης του ενδογενούς δυναμικού και

❖ η χαμηλή τεχνογνωσία,

εμποδίζουν την εκμετάλλευση των πλούσιων φυσικών πόρων του νομού.

Από άποψη χωρικής εξειδίκευσης παρουσιάζονται:

❖ έντονες αναπτυξιακές διαφορές μεταξύ του βορείου και του νότιου Ξβρου οι οποίες σε συνδυασμό με τις

❖ υφιστάμενες τάσεις εγκατάλειψης του αγροτικού τομέα και των ορεινών και μειονεκτικών περιοχών του νομού

δημιουργούν ανεπιθύμητες στρεβλώσεις στο χωροοικονομικό σύστημα.

Από άποψη οικιστικής συγκρότησης:

❖ η απουσία ισχυρού αστικού κέντρου, με υψηλό επίπεδο ανταγωνιστικότητας,

❖ η παρουσία ισχνού δικτύου οικισμών,

❖ η εκτεταμένη δόμηση (αυθαίρετη και νόμιμη) σε μεγάλο μέρος της παραλιακής ζώνης και

❖ η σταδιακή καταστροφή παραδοσιακών οικιστικών ιστών.

δίνουν την εικόνα μιας κατάστασης, η οποία παρουσιάζει σημαντικά προβλήματα, επιδέχεται όμως και σημαντικές βελτιώσεις.

Πλεονεκτήματα

Παράλληλα ο ν. Έβρου διαθέτει:

❖ Εν δυνάμει πλεονεκτική γεωγραφική θέση με αναφορά στον Εθνικό και Ευρωπαϊκό χώρο.

❖ Αξιόλογους φυσικούς πόρους:

1. Υπέδαφος

2. Ενεργειακό (γεωθερμικό) πλούτο

3. Εδαφικούς, υδατικούς, δασικούς και αλιευτικούς πόρους

4. Τουριστικούς / περιβαλλοντικούς πόρους

5. Ιδιαιτερότητα στο βροχομετρικό σύστημα και ανάπτυξη μικροκλιμάτων

❖ Αξιόλογους ανθρώπινους πόρους (που πρέπει όμως να επιδιωχθεί ο επαναπατρισμός τους).

Η προσέγγιση αυτή οδηγεί στο συμπέρασμα του σύνθετου και με πολλές δυνατότητες μεν, αλλά ασταθούς και θολού από την άλλη πλευρά συστήματος ανάπτυξης, το οποίο απαιτεί μια νέα θεωρητική και πρακτική προσέγγιση από άποψη στρατηγικού σχεδιασμού και επιχειρησιακής δράσης. Οι προγραμματικές παρεμβάσεις της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης κατά την 5ετία 1994-1999, προσπάθησαν και πέτυχαν μέχρι

ενός ικανοποιητικού σημείου να εισάγουν στην περιοχή νέα αντίληψη στη Δευτεροβάθμια Αυτοδιοίκηση, με σειρά επιχειρησιακών επιλογών και δράσεις όπως:

1. οργάνωση υπεύθυνης και επιχειρησιακής Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης παρά τις σοβαρές αδυναμίες του θεσμικού πλαισίου και την σοβαρά ανταγωνιστική συμπεριφορά της Κεντρικής Διοίκησης.

2. Κρίσιμες επιλογές σημαντικών καινοτόμων έργων και δημιουργία προϋποθέσεων μηχανισμών με πρωτοβουλακή δράση πέρα από τις συνήθειες στηρίξεις και παροχές του Κεντρικού Κράτους.

3. Προσπάθεια εξασφάλισης κοινωνικής συναίνεσης και συστράτευσης των παραγωγικών και κοινωνικών φορέων με αποκλειστικό κριτήριο την επιτυχή υλοποίηση πρωτοβουλιών τοπικής ανάπτυξης.

Το επόμενο βήμα είναι και το πιο κρίσιμο. Πιο κρίσιμο διότι απαιτεί μια τελειώς καινοτόμο προσέγγιση του παραγωγικού και κοινωνικού συστήματος προκειμένου αφενός μεν να γίνουν ξεκάθαροι, οι όροι, οι προϋποθέσεις και οι στόχοι ανάπτυξης και να αρθούν οι στρεβλώσεις και η παρατηρούμενη αστάθεια, αφετέρου δε να τοποθετεί ο Έβρος με ευνοϊκούς όρους στις σύγχρονες εξελίξεις, όπως αυτές οριοθετούνται ότι θα συμβούν ή προγραμματίζονται να συμβούν στο εγγύς μέλλον στο Περιφερειακό σύστημα της Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, στον Εθνικό χώρο, στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ως σημερινή ακροτελευταία περιοχή της αλλά και κυρίως στον προς Ανατολή χώρο της διεύρυνσης της. Η καινοτομία στην θεωρητική και πρακτική έκφραση του μέσου και μακροπρόθεσμου στρατηγικού σχεδιασμού προσανατολίζεται στις αναμενόμενες εξελίξεις στο ευρύτερο διαπεριφερειακό σύστημα της περιοχής.

2^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ: Αξιολόγηση των αναπτυξιακών πολιτικών σε επίπεδο Περιφέρειας Α.Μ.-Θ. & σε επίπεδο Νομού Έβρου

2.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στο παρόν κεφάλαιο επιχειρείται μια αξιολόγηση των αποτελεσμάτων των αναπτυξιακών πολιτικών στο νομό Έβρου, όπως αυτές εφαρμόστηκαν κατά τα προηγούμενα έτη σε περιφερειακό και σε εθνικό επίπεδο.

Η ανάπτυξη του κεφαλαίου ξεκινάει με βάση ορισμένες επιστημονικές αναφορικά με τις κοινωνικοοικονομικές τάσεις του νομού, οι οποίες προκύπτουν από την ανάλυση των δημογραφικών και μακροοικονομικών στοιχείων που διαμορφώνουν το αναπτυξιακό προφίλ του, όπως αυτά παρουσιάστηκαν αναλυτικά στο δεύτερο κεφάλαιο.

Ακολουθεί η συνοπτική αξιολόγηση των αποτελεσμάτων του Β' Κ.Π.Σ. σε επίπεδο Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, αναφορά η οποία θεωρείται σκόπιμη προκειμένου να αποκτηθεί μια συνολική εικόνα για τις εξελίξεις και τα αποτελέσματα των αναπτυξιακών πολιτικών στην ευρύτερη περιοχή του νομού Έβρου. Από την αξιολόγηση αυτή προκύπτουν ορισμένες διαπιστώσεις αναφορικά με τη βαρύτητα ορισμένων δράσεων και ενεργειών σε επίπεδο περιφέρειας.

Η τρίτη υποενότητα του κεφαλαίου εξειδικεύει τα αποτελέσματα των πολιτικών εστιάζοντας συγκεκριμένα στα δεδομένα του νομού Έβρου. Λαμβάνοντας υπόψη ότι έχει προηγηθεί, δίνεται η δυνατότητα για άμεσες και έμμεσες συγκρίσεις προκειμένου να εντοπιστούν οι διαφοροποιήσεις του νομού από τους βασικούς άξονες των περιφερειακών στόχων, διαφοροποιήσεις οι οποίες δεν νοούνται με την αρνητική έννοια, αλλά αποτελούν το στοιχείο προσαρμογής των αναγκών του νομού.

Στο τέταρτο μέρος του παρόντος κεφαλαίου επιχειρείται μια αξιολόγηση της πορείας των προγραμμάτων διασυνοριακής συνεργασίας, και συγκεκριμένα του Interreg II και του Phare-CBC (λεπτομερείς πληροφορίες για τις Κοινοτικές Πρωτοβουλίες παρατίθενται στο παράρτημα), για την προγραμματική περίοδο 1994 – 1999 σε περιφερειακό επίπεδο, καθώς και των επιπτώσεων – επιδράσεων που αυτά είχαν στην αναπτυξιακή πορεία της Περιφέρειας και του ν. Έβρου.

2.2. ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ-ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΤΑΣΕΙΣ & ΒΑΣΙΚΕΣ ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ

Οι βασικές ενδογενείς κοινωνικοοικονομικές τάσεις του νομού Έβρου κατά τα τελευταία χρόνια μπορούν να συνοψιστούν στα ακόλουθα σημεία:

❖ Η αρνητική δημογραφική εξέλιξη των τελευταίων δεκαετιών συνεχίζεται στο νομό με κύρια έμφαση στις αγροτικές περιοχές παρά την εγκατάσταση των ομογενών Ποντίων, οι οποίοι στην πλειοψηφία τους ενίσχυσαν κυρίως τα αστικά κέντρα και ελάχιστα τις αγροτικές περιοχές του νομού.

❖ Τα οικονομικά μεγέθη και οι δείκτες ευημερίας παρουσιάζουν μια ανοδική τάση τα τελευταία χρόνια και μεγαλύτερη προσέγγιση προς τους αντίστοιχους εθνικούς μέσους όρους, αλλά εξακολουθούν να υπολείπονται σημαντικά από αυτούς, ιδίως αν εξεταστούν χωρικά.

Ειδικότερα, συνεχίζεται η τάση εγκατάλειψης του αγροτικού τομέα και των ορεινών και μειονεκτικών περιοχών. Ο αγροτικός πληθυσμός και η απασχόληση στον τομέα μειώνεται συνεχώς (από 52% απασχόληση το 1981 μειώνεται στο 40,3% το 1991, αν και η συμμετοχή του στη διαμόρφωση του Α.Ε.Π. νομού παραμένει σταθερή - 36% - περίπου), ενώ ο τριτογενής τομέας την ίδια περίοδο αυξάνει και το ποσοστό συμμετοχής του στην απασχόληση (από 39% στο 44%) και τη συμμετοχή του στο Α.Ε.Π. (από 38% στο 40,2%).

❖ οι συνολικές ιδιωτικές παραγωγικές επενδύσεις στον τομέα της μεταποίησης που έχουν πραγματοποιηθεί τα τελευταία χρόνια στο νομό, χαρακτηρίζονται από τον «επιδοματικό προστατευτισμό» και ενώ βελτίωσαν τον κεφαλαιουχικό εξοπλισμό των επιχειρήσεων, παραμέλησαν σε μεγάλο βαθμό την διοικητική τους διάσταση (marketing, management, εξαγωγές, καινοτομικά και επώνυμα προϊόντα, νέες αγορές, συνεργασίες, σύνδεση με την τοπική οικονομία κλπ), δεν διέυρναν την παραγωγική τους βάση στο σύνολο της μεταποίησης (από 26% συμμετοχής στο Α.Ε.Π. μειώθηκαν στο 24%), δεν άλλαξαν, αλλά ενίσχυσαν την αυτόνομη δυναμική της κλαδικής διάρθρωσης της βιομηχανίας-βιοτεχνίας και την κυριαρχία παραδοσιακών κλάδων: τρόφιμα, ποτά, ένδυση, κλωστοϋφαντουργικά. Έτσι αυξήθηκε η εισαγωγική διείσδυση και η εξωστρέφεια (κυρίως στις εμπορικές επιχειρήσεις τον τελευταίο καιρό), καθιστώντας τους, ευαίσθητους στις νέες διεθνείς συνθήκες. Κατά συνέπεια προκύπτει η αναγκαιότητα αναπροσανατολισμού, ο οποίος θα προσφέρει ανταγωνιστικό πλεονέκτημα άμεσα, στο εσωτερικό κάθε κλάδου και επιχείρησης, προς νέους ανταγωνιστικούς υποκλάδους και προϊόντα και σταδιακά σε νέους παραγωγικούς υποκλάδους και χρησιμοποίηση νέων μεθόδων. Είναι αναγκαίοι οι επιχειρηματικές και κρατικές πρακτικές να κατευθυνθούν σε άλλες πολιτικές, όπου η ιδιαιτερότητα και επωνυμία με τοπικά χαρακτηριστικά, τα νέα προϊόντα, οι τεχνολογίες, οι νέες αγορές, η οργάνωση, οι διακλαδικές και διεπιχειρηματικές συνεργασίες, να έχουν τον πρώτο λόγο.

Οι Δημόσιες επενδύσεις ήταν πράγματι αυξημένες στα δύο προηγούμενα Π.Ε.Π., αλλά ενώ δρομολόγησαν, δεν κατάφεραν να αποπερατώσουν τις μεγάλες ελλείψεις σε υποδομές, και να μεταβάλλουν το επίπεδο του παραγωγικού δυναμικού. Η σύνδεση του νομού με τον υπόλοιπο Ελλαδικό χώρο και η ενδονομαρχιακή σύνδεση, έχουν βελτιωθεί σε αξιολογικό βαθμό. Εξακολουθούν όμως τα προβλήματα στην βατότητα του επαρχιακού, αγροτικού, σιδηροδρομικού δικτύου, των εγγειοβελτιωτικών έργων και της συνοριακής διασύνδεσης του νομού.

Προς αυτήν την κατεύθυνση χρειάζεται προτεραιότητα χρηματοδότησης έργων αμεσότερης απόδοσης και μεγαλύτερου πολλαπλασιαστικού αποτελέσματος και συνδυασμένη επικέντρωση των δημόσιων και ιδιωτικών επενδύσεων' στις υποδομές, που

εξυπηρετούν άμεσα τις παραγωγικές επιχειρήσεις.

2.3. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ 2ΟΥ Κ.Π.Σ. ΣΕ ΕΠΙΠΕΔΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ Α.Μ.-Θ.

2.3.1. Βασικοί στόχοι και στρατηγική

Η καθυστέρηση στην ανάπτυξη της Περιφέρειας οφείλεται κυρίως στην απομόνωσή της λόγω κυρίως της ακριτικής της θέσης και της απόστασης της από τις εθνικές και τις δυτικοευρωπαϊκές αγορές. Ωστόσο, διαθέτει μεγάλες δυνατότητες ανάπτυξης όλων των παραγωγικών τομέων σε συνδυασμό με τις γεωπολιτικές και οικονομικές εξελίξεις στο χώρο των Βαλκανίων και της Ανατολικής Ευρώπης. Με το άνοιγμα των αγορών στις γειτονικές χώρες η Περιφέρεια δύναται να εξελιχθεί σε συνδετικό κρίκο της Ε.Ε. με την Τουρκία και τις χώρες της Βαλκανικής. Σαν παράδειγμα αναφέρουμε την πόλη της Κωνσταντινούπολης, η οποία απέχει περίπου 250χλμ. από την Αλεξανδρούπολη και έχει τον ίδιο πληθυσμό με ολόκληρη την Ελλάδα (περίπου 10 εκατ. κατοίκους). Στα πλαίσια αυτά, η αναπτυξιακή στρατηγική για την περίοδο 1994-99 έθετε ως βασικούς στόχους:

1. Την άρση της απομόνωσης και την αξιοποίηση της θέσης της Περιφέρειας.
2. Την συγκράτηση του πληθυσμού και την αγροτική ανάπτυξη.
3. Την αξιοποίηση των πόρων και την βελτίωση της ελκυστικότητας της Περιφέρειας για προσέλκυση επιχειρηματικών δραστηριοτήτων.
4. Την βελτίωση και συμπλήρωση των κοινωνικών υποδομών.
5. Την ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού.
6. Την προστασία και διαχείριση του περιβάλλοντος.

2.3.2. Κύρια Έργα - Δράσεις

Προκειμένου να επιτευχθούν οι παραπάνω στόχοι, προβλέπονταν οι ακόλουθοι βασικοί άξονες παρέμβασης:

Α. Ανάπτυξη της μεταποίησης και των υποδομών

Οι δράσεις στον τομέα αυτό αφορούσαν:

1. τα έργα οδοποιίας (νέες κατασκευές και βελτιώσεις των βασικών αξόνων που χρηματοδοτούνται από το εθνικό σκέλος και το Ταμείο Συνοχής, καθώς και συμπληρωματικά οδικά έργα στο βασικό επαρχιακό δίκτυο σε περιφερειακό επίπεδο)
2. βελτίωση υποδομών στην Καβάλα και Αλεξανδρούπολη, βελτίωση των αερομεταφορών (επέκταση του αεροδρομίου Καβάλας και βελτίωση του εξοπλισμού του αεροδρομίου Αλεξανδρούπολης)
3. την ενίσχυση των βιομηχανικών υποδομών
4. την έρευνα του υπεδάφους
5. την ενίσχυση της έρευνας και της τεχνολογίας
6. την κατάρτιση

Β. Αγροτική ανάπτυξη

Οι δράσεις στον τομέα αυτό αφορούσαν:

- 1.την στήριξη της ορθολογικής διάρθρωσης των κλάδων παραγωγής
- 2.εγγειοβελτιωτικά, δασικά, αλιευτικά έργα, κτηνιατρικά και γενετική βελτίωση του ζωικού κεφαλαίου
- 3.μετεγκαταστάσεις και χειρισμός αποβλήτων κτηνοτροφικών μονάδων
- 4.έργα εξοικονόμησης υδάτινου δυναμικού
- 5.κατάρτιση στην αγροτική ανάπτυξη.

Γ. Τουρισμός- περιβάλλον-ποιότητα ζωής

Οι δράσεις στον τομέα αυτό αφορούσαν την ανάπτυξη του τουρισμού, την κατάρτιση, την διατήρηση και αξιοποίηση του φυσικο-ανθρωπογενούς περιβάλλοντος (κατασκευή βιολογικών καθαρισμών, αποχετευτικών δικτύων κα) και τη βελτίωση των υποδομών και των υπηρεσιών υγείας και πρόνοιας (βελτιώσεις νοσοκομείων).

Δ. Αξιοποίηση ανθρώπινου δυναμικού

Οι κύριες δράσεις αφορούσαν τις υποδομές και τον εξοπλισμό της εκπαίδευσης (κυρίως της δευτεροβάθμιας και τριτοβάθμιας), προγράμματα και υποδομές επαγγελματικής κατάρτισης και καταπολέμησης της ανεργίας και του κοινωνικού αποκλεισμού, ειδικές δράσεις για την κοινωνικοοικονομική ένταξη των μεταναστών και των προσφύγων.

2.3.3 Αποτελέσματα - Βαθμός επίτευξης στόχων

Η εγκεκριμένη Δημόσια Δαπάνη για την περίοδο 1994 - 99 στο Π.Ε.Π. Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης ήταν 823,5 εκ. euro.

Η πορεία υλοποίησης του Π.Ε.Π. Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης κατά βασικό άξονα παρέμβασης παρουσιάζεται ως εξής:

Α. Ανάπτυξη της μεταποίησης και των υποδομών

Η υλοποίηση των οδικών μεταφορών συνεχίζεται με ικανοποιητικούς ρυθμούς. Ειδικότερα, ο αριθμός των ολοκληρωμένων έργων παρουσιάζει συνεχή αύξηση (έχουν ολοκληρωθεί 32 έργα καθώς και το 46,7% των υποέργων). Στο τέλος του 1998 υπήρξε ενεργοποιημένο το 79,19% των έργων, ενώ σε ορισμένες κατηγορίες που αφορούσαν βελτιώσεις και νέες χαράξεις στο επαρχιακό δίκτυο η ενεργοποίηση έφθασε το 100%. Οι βελτιώσεις των λιμενικών υποδομών παρουσίασαν ικανοποιητικά αποτελέσματα και δεν είχαν προβλήματα υλοποίησης.

Η βελτίωση των υποδομών των αεροδρομίων περιελάμβανε μόνο δυο έργα, την επέκταση του αεροδρομίου Καβάλας και την βελτίωση του αεροδρομίου Αλεξανδρούπολης. Το πρώτο δεν είχε αρχίσει ακόμα το 1999 λόγω μη περάτωσης της διαδικασίας έκδοσης τεχνικού δελτίου. Αντίθετα το δεύτερο έργο είχε ήδη ολοκληρωθεί από το 1996.

Οι δράσεις για την ανάπτυξη της μεταποίησης περιελάμβαναν 9 οριστικά ενταγμένα έργα και αφορούσαν την βελτίωση των υποδομών των ΒΙ.ΠΕ., την κατασκευή

εκθεσιακών χώρων και την ίδρυση φορέα υποβοήθησης των ΜΜΕ και ενίσχυσης των επενδύσεων. Το μέτρο αυτό παρουσίασε τη μεγαλύτερη απορρόφηση, έχοντας υπερκαλύψει κατά 13% τον προϋπολογισμό του, ενώ είχε εγκριθεί η επιχορήγηση 42 ιδιωτικών επενδυτικών σχεδίων που αναμένεται να δημιουργήσουν περίπου 1500 νέες θέσεις εργασίας στην Περιφέρεια. Η εξέλιξη αυτή ήταν αναμενόμενη, καθώς η Περιφέρεια ευνοείται από τον Αναπτυξιακό Νόμο. Τέλος, όσον αφορά τις έρευνες υπεδάφους και την ενίσχυση της έρευνας και της τεχνολογίας γενικότερα, ήταν ενεργοποιημένα το 1999, 6 από τα 10 ερευνητικά προγράμματα, όμως πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι η ένταξη των δύο από αυτά έγινε το 1998.

Β. Αγροτική ανάπτυξη

Τα έργα για την στήριξη της ορθολογικής διάρθρωσης των δραστηριοτήτων αξιοποίησαν το 45,6% του αντίστοιχου προϋπολογισμού, ενώ τα εγγειοβελτιωτικά έργα παρουσίασαν ικανοποιητικό βαθμό υλοποίησης. Η ολοκλήρωση των δασικών έργων παρουσίασε υψηλά ποσοστά, ενώ όσον αφορά τα αλιευτικά έργα απορρόφησαν το 78% των διαθέσιμων πόρων με θετική πορεία υλοποίησης. Οι δράσεις που αφορούσαν τα κτηνιατρικά και τη γενετική βελτίωση του ζωικού κεφαλαίου παρουσίασαν χαμηλό ποσοστό (47,8%) απορροφητικότητας των κονδυλίων, γεγονός που οφείλεται κυρίως στην έλλειψη καινοτόμων ενεργειών και στον ανεπαρκή προγραμματισμό. Τα έργα μετεγκατάστασης και χειρισμού αποβλήτων κτηνοτροφικών μονάδων ανέρχονταν σε 150 για το σύνολο των οποίων έχει αρχίσει η υλοποίηση, ενώ η απορρόφηση των πιστώσεων φθάνει το 72%. Τέλος, η δράση για εξοικονόμηση του υδάτινου δυναμικού περιελάμβανε 11 έργα η υλοποίηση των οποίων παρουσίασε καθυστερήσεις.

Γ. Τουρισμός- περιβάλλον- ποιότητα ζωής

Στον τουρισμό ο αριθμός των έργων που είχαν ολοκληρωθεί το 1998 δεν ήταν μεγάλος (μόλις 46 από τα 136 προγραμματιζόμενα υποέργα), ωστόσο σημειώθηκε επιτάχυνση των ρυθμών, καθώς δρομολογήθηκε η απεμπλοκή ορισμένων έργων από χρονοβόρες διαδικασίες. Τα έργα για το περιβάλλον και την ποιότητα ζωής ολοκληρώθηκαν εντός των χρονικών ορίων που είχαν τεθεί, ενώ τα έργα για την υγεία- πρόνοια, χαρακτηρίστηκαν από το μεγαλύτερο έργο του Π.Ε.Π., την κατασκευή του Πανεπιστημιακού Νοσοκομείου Αλεξανδρούπολης, το οποίο είχε απορροφήσει το 74% των πιστώσεων έως και το 1999. Παράλληλα, ομαλά εξελίχθηκαν και τα υπόλοιπα έργα του μέτρου. Στις υποδομές της εκπαίδευσης η πορεία υλοποίησης ήταν θετική, αν και μόλις 6 έργα είχαν ολοκληρωθεί στην ώρα τους, ενώ με την ολοκλήρωση των έργων εκτιμάται η εξυπηρέτηση περίπου 9.000 μαθητών της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, γεγονός που καλύπτει τις ανάγκες της Περιφέρειας σε σχολικά κτίρια. Από αναπτυξιακή άποψη το σχετικό μέτρο παρουσίασε μικρή συμμετοχή έργων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Τέλος, όσον αφορά τα έργα που αφορούν την βασική υποδομή, την ποιότητα ζωής και την στήριξη της τοπικής οικονομίας, στα πλαίσια του Ε.Α.Π.Τ.Α., ολοκληρώθηκε ένας σημαντικός αριθμός έργων που ξεπερνάει το 60% των προγραμματισμένων σε κάθε περίπτωση.

Συμπερασματικά, ο βαθμός επίτευξης των στόχων κρίνεται ικανοποιητικός.

Ειδικότερα:

❖ Η άρση της απομόνωσης και η αξιοποίηση της θέσης της Περιφέρειας, φαίνεται να ικανοποιείται σε μεγάλο βαθμό από την υλοποίηση των έργων. Αυτό σε συνδυασμό με τα μεγάλα έργα και τα διευρωπαϊκά δίκτυα, αναμένεται να έχει θετικές επιπτώσεις στον στόχο που έχει τεθεί.

❖ Ο στόχος της συγκράτησης του πληθυσμού και της αγροτικής ανάπτυξης δεν έχει επιτευχθεί σε μεγάλο βαθμό, γεγονός που οφείλεται στην χαμηλή απορροφητικότητα και στον μικρό αριθμό των ολοκληρωθέντων έργων, ωστόσο υπάρχουν περιθώρια βελτίωσης.

❖ Η αξιοποίηση των πόρων και η βελτίωση της ελκυστικότητας της Περιφέρειας για προσέλκυση επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, φαίνεται να επιτυγχάνεται σε μεγάλο βαθμό. Σ' αυτό συμβάλλει και η προσέλκυση επενδύσεων λόγω ειδικών κινήτρων για την περιοχή που προσφέρει ο αναπτυξιακός νόμος.

❖ Ο στόχος της βελτίωσης και συμπλήρωσης των κοινωνικών υποδομών συναρτάται κυρίως με την ολοκλήρωση του Πανεπιστημιακού Νοσοκομείου Αλεξανδρούπολης, η υλοποίηση του οποίου εξελίσσεται ομαλά.

❖ Όσον αφορά την ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού, οι βελτιώσεις και συμπληρώσεις των υποδομών και του εξοπλισμού της εκπαίδευσης αναμένεται να έχουν θετικές επιπτώσεις. Βέβαια, μικρή συμμετοχή των έργων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης θα επηρεάσει σημαντικά την επίτευξη του στόχου αυτού. Επίσης, ειδικό βάρος θα πρέπει να δοθεί, στο εγγύς μέλλον, στα προγράμματα κατάρτισης.

❖ Τέλος, ο στόχος της προστασίας και διαχείρισης του περιβάλλοντος καλύπτεται σε μεγάλο βαθμό, καθώς τα σχετικά έργα για το περιβάλλον και την ποιότητα ζωής ολοκληρώθηκαν εντός των χρονικών ορίων που είχαν τεθεί.

2.4. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΠΟΡΕΙΑΣ 2ΟΥ Κ.Π.Σ. ΣΤΟ Ν. ΉΒΡΟΥ

2.4.1. Γενική εκτίμηση

Οι προηγούμενοι στόχοι της περιφέρειας και κατ' επέκταση (όπως στη πράξη καθιερώθηκε) του νομού Ήβρου ήταν:

1. Άρση της απομόνωσης της περιοχής και αξιοποίηση της θέσης της
2. Συγκράτηση του πληθυσμού και αγροτική ανάπτυξη
3. Αξιοποίηση πόρων και βελτίωση ελκυστικότητας της περιοχής σε νέες επιχειρηματικές δραστηριότητες
4. Βελτίωση της κοινωνικής υποδομής
5. Αξιοποίηση και ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού
6. Προστασία και διαχείριση του περιβάλλοντος

2.4.2. Ιστορική αναδρομή των στόχων

Οι παραπάνω στόχοι του περιφερειακού σχεδίου ανάπτυξης της Περιφέρειας Α.Μ.-Θ. τέθηκαν για πρώτη φορά με την κατάρτιση του Α' Π.Ε.Π. 1988 - 1993 και συνεχίσθηκαν

οι ίδιοι στόχοι, περίπου τα ίδια ποσοστά χρηματοδότησης τους, οι ίδιοι ρυθμοί και στο Β' Π.Ε.Π. 1994 - 1999. Μέχρι το 1988 ουσιαστική σχεδιαστική παρέμβαση για τον Έβρο απετέλεσε μόνο το "Ειδικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης Έβρου".

2.4.3. Ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των στόχων

❖ Ένα κοινό χαρακτηριστικό των στόχων αυτών είναι ότι περιείχαν δράσεις και ενέργειες με έντονα τεχνικό και «κατασκευαστικό» χαρακτήρα, τον μόνο άλλωστε χαρακτήρα που γνώριζαν οι υπηρεσίες που συνέτασσαν το πρόγραμμα. Ενέργειες Soft, όπως ελκυστικότητα της περιοχής, συγκράτηση μεταναστευτικών τάσεων και δημογραφική ενίσχυση, απασχόληση, ποσοτική και ποιοτική ενίσχυση του ανθρώπινου δυναμικού, αναφερόταν σαν απώτεροι στόχοι, περισσότερο με τη μορφή των επιθυμιών και λιγότερο σαν μέτρα πολιτικής και έργα.

❖ Δεν είχαν χρονικό ορίζοντα επίτευξης, και συνήθως συνέπιπταν ή συγγεόταν με τους τακτικούς και ενδιάμεσους προγραμματικούς στόχους των Π.Ε.Π.. Αποτέλεσμα να ταυτίζονται με έργα και την απορρόφησή τους.

❖ Δεν είχαν χωρική εξειδίκευση, ανάλογα με τις ανάγκες του κάθε νομού, με συνέπεια να μη μπορεί τώρα να γίνει αξιολόγηση σε επίπεδο νομού ή σε άλλη χωρική ενότητα μικρότερη της περιφέρειας.

❖ Δεν είχαν ολοκληρωμένο χαρακτήρα και συνοχή με άλλες αναπτυξιακές πρωτοβουλίες στην περιοχή, με αποτέλεσμα πολλές ενέργειες να χάνουν είτε να μη αποκτούν καθόλου το θεμιτό πολλαπλασιαστικό χαρακτήρα τους.

❖ Δεν λειτουργούσαν συντονισμένα με τις παρεμβάσεις κεντρικών φορέων (Υπουργείων, Ο.Τ.Ε., Δ.Ε.Η., Ο.Σ.Ε. κλπ), χωρίς τις περισσότερες φορές να υπάρχει ένα συντονιστικό όργανο προγραμματισμού με συνολική εικόνα των υπό εξέλιξη παρεμβάσεων, αφού το Περιφερειακό Συμβούλιο ασχολούνταν κυρίως με το Π.Ε.Π..

❖ Μέχρι σήμερα δεν έχουμε ακόμα μακροοικονομικές και κοινωνικές ενδιάμεσες αξιολογήσεις των αποτελεσμάτων των στόχων, για να δούμε την αποτελεσματικότητα των μεγάλων πράγματι χρηματοδοτικών πόρων που διοχετεύθηκαν στους παραπάνω στόχους. Πρέπει να διευκρινισθεί ότι η εργασία που σήμερα πραγματοποιούν οι Σύμβουλοι Αξιολόγησης, είναι σημαντική, αλλά όχι επαρκής γιατί ουσιαστικά αξιολογεί βαθμό υλοποίησης του Β' Π.Ε.Π., χωρίς να λαμβάνει υπόψη τις παρεμβάσεις του Α' Π.Ε.Π., των Κεντρικών Φορέων και την χωρική διάσταση των αποτελεσμάτων.

2.4.4. Οικονομική διάσταση - Απορρόφηση

Οι στόχοι αυτοί κατά την περίοδο 1994 -1999 χρηματοδοτήθηκαν με 200 δις δρχ. περίπου σε επίπεδο νομού και οι πόροι προερχόταν κατά 40% από το Π.Ε.Π., και κατά 60% από κεντρικούς (εθνικούς και κοινοτικούς) πόρους.

Π:2.1. Χρηματοδότηση τομέων 1995 - 1999

	Τομέας	Πλήθος έργων	Προϋπολογισμός	% Συμμετοχή
1	Γεωργία-Κτηνοτροφία	11	2.420.000	1,3
2	Δάση-Αλιεία	18	3.963.933	2,1
3	Εγγειοβελτιωτικά	45	20.538.853	10,9
4	Βιομηχανία	3	1.234.000	0,7
5	Συγκοινωνίες-Λιμάνια	72	87.874.320	46,7
6	Τουρισμός-Μνημεία	24	4.450.693	2,4
7	Εκπαίδευση	58	19.138.002	10,5
8	Οικισμός	3	310.600	0,2
9	Υγεία-Πρόνοια	9	26.776.270	14,2
10	Υδρευση-Αποχέτευση	16	12.073.570	6,4
11	Διοίκηση	6	411.050	0,2
12	Έρευνα-Τεχνολογία	3	280.000	0,1
13	Διάφορα	25	8.812.023	4,7
	Σύνολο	293	188.283.314	100,0

Πηγή: Νομαρχιακό Διαμέρισμα Έβρου

2.5. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΣΤΟΧΩΝ & ΜΕΓΑΛΩΝ ΕΡΓΩΝ

Στο σημείο αυτό, ακολουθεί μια πρώτη αξιολόγηση των πεπραγμένων στο νομό Έβρου σε συνάφεια με τους γενικούς στόχους που αναφέρθηκαν παραπάνω. Οι εκτιμήσεις στηρίζονται κυρίως στα στοιχεία που μας διέθεσε το Γραφείο Προγραμματισμού του Ν.Δ. Έβρου καθώς και σε δευτερογενείς πηγές.

2.5.1. Άρση απομόνωσης της περιοχής και αξιοποίηση της θέσης της

Ο στόχος αυτός, όπως προαναφέρθηκε περιελάμβανε κυρίως τις οδικές, λιμενικές, αεροπορικές και σιδηροδρομικές υποδομές.

Με το σύνολο των παρεμβάσεων που πραγματοποιήθηκαν κατά την τελευταία 10ετία από όλα τα προγράμματα, συμπεριλαμβανομένων και αυτών που ήταν προγραμματισμένα να υλοποιηθούν μέχρι το τέλος του 1999, κρίνεται ότι έχει επιτευχθεί σε πολύ καλό βαθμό ο στόχος της άρσης της απομόνωσης. Ειδικότερα:

Α. Οδικά δίκτυα

Με το δεδομένο της ολοκλήρωσης της υλοποίησης της Εγνατίας Οδού (συνολικού μήκους 54 χλμ.) και τα 25 δις δρχ. του άξονα Νο 51, που έχουν προγραμματισθεί για τα υπόλοιπα τμήματα του Ε.Ο.Δ., θεωρείται αρκετό για τη βελτίωση του Ε.Ο.Δ. με τις προδιαγραφές που ξεκίνησε (12χ14).

Οι νέες παρεμβάσεις θα πρέπει να στραφούν προς την κατεύθυνση της σύνδεσης της Εγνατίας με το αεροδρόμιο, το λιμάνι Αλεξανδρούπολης και λοιπούς χώρους ανάπτυξης δραστηριοτήτων. Και να συμπληρωθεί το Ε.Ο.Δ. με ενέργειες σχετικές με την ασφάλεια

μεταφορών (βελτίωση του συστήματος σήμανσης, αστυνόμευση κ.λ.π.) και την βελτίωση της οπτικής ή ακουστικής του ρύπανσης.

Β. Λιμενική υποδομή

Οι παρεμβάσεις που γίνονται στο λιμάνι της Αλεξανδρούπολης και τα δύο λιμάνια της Σαμοθράκης από το Εθνικό σκέλος του Β' Κ.Π.Σ. του INTERREG και του Π.Ε.Π., καλύπτουν σε πολύ μεγάλο βαθμό τις ανάγκες του νομού σε λιμενικές υποδομές. Η βαρύτητα των νέων παρεμβάσεων θα πρέπει να εστιαστεί στην ανάπτυξη δικτύων συνδυασμένων εμπορευματικών μεταφορών στις οποίες θα ενταχθούν οι υφιστάμενες υποδομές του νομού, έπειτα και από την ολοκληρωθείσα ή υπό εξέλιξη αναβάθμισή τους.

Γ. Αερομεταφορική υποδομή

Οι επενδύσεις που υλοποιούνται στον αερολιμένα της Αλεξανδρούπολης, περιορίζουν την αναγκαιότητα σχετικών δράσεων μεγάλης κλίμακας κατά το Γ' Κ.Π.Σ. Προγραμματιζόμενη και εδώ πρέπει να είναι η ενίσχυση της ανάπτυξης κόμβων συνδυασμένων μεταφορών (οδικών - αεροπορικών, οδικών - θαλάσσιων, οδικών - σιδηροδρομικών).

Η αναβάθμιση του αερολιμένα της Αλεξανδρούπολης σε κόμβο αεροπλοΐας και σύνδεσης με την υπόλοιπη διεθνή εναέρια κυκλοφορία αποτελεί στρατηγική επιλογή για την ανάδειξη της Θράκης.

Δ. Σιδηροδρομική

Πέρα από κάποιες βελτιώσεις τμημάτων σιδηροδρομικής γραμμής και κτιριακών εγκαταστάσεων δεν έχουν γίνει αξιόλογες παρεμβάσεις. Παραμένουν οι μεγάλες ανάγκες της διπλής γραμμής και της διασύνδεσής της με τα διευρωπαϊκά σιδηροδρομικά δίκτυα της.

Η διπλή σιδηροδρομική γραμμή Θεσσαλονίκης - Αλεξανδρούπολης και στη συνέχεια η σύνδεσή της με το βουλγαρικό σιδηροδρομικό δίκτυο αποτελεί ισοδύναμη βαλκανική πολιτική με την Εγνατία οδό.

2.5.2. Αγροτική ανάπτυξη

Α. Ανάπτυξη του αγροτικού τομέα. Η επιχειρούμενη αναμόρφωση της αγροτικής πολιτικής της Ε.Ε., θα εκδηλωθεί σε μείωση του εισοδήματος των αγροτών των παραδοσιακών προϊόντων, θα εξαναγκάσει τους γεωργούς να στραφούν προς άλλες μη γεωργικές επιτόπιες δραστηριότητες και στο βαθμό που δεν υφίστανται τέτοιες, αναπόφευκτα θα μετακινηθούν, είτε προς κάποιο αστικό κέντρο, είτε ακόμη και προς το εξωτερικό, όπως συνέβη στη δεκαετία του 1960, οπότε υπήρξε εκτεταμένη έξοδος αγροτικού πληθυσμού.

Η σχετικά ανεπαρκής προσαρμογή στην αγορά (διάρθρωση κλάδων, ανταγωνιστικότητα) αποτελεί το κύριο πρόβλημα της γεωργίας σε περιφερειακό επίπεδο.

Πρέπει να γίνει κατανοητό, ότι η άμεση απασχόληση στην παραδοσιακή γεωργία αναμένεται να μειωθεί σημαντικά, ενώ παράλληλα απαιτείται να γίνει προσπάθεια διατήρησης του τοπικού πληθυσμού στον αγροτικό χώρο, είτε μέσω της ανάπτυξης

αγροτικών δραστηριοτήτων νέου τύπου, είτε με την ανάπτυξη συμπληρωματικών δραστηριοτήτων εναλλακτικής μορφής.

Εξακολουθεί να παραμένει ιδιαίτερα αισθητές οι ανάγκες για:

1. αναδιάρθρωση των καλλιεργειών
2. βελτίωση της σχέσης του ζωικού ως προς το φυτικό προϊόν
3. στην ορθολογική χρήση των υπαρχόντων υδατικών πόρων, στην ανάπτυξη νέων αγροτικών δραστηριοτήτων (βιολογικές καλλιέργειες, προϊόντα ονομασίας προελεύσεως κ.λ.π.)
4. ανάπτυξη συμπληρωματικών μη αγροτικών δραστηριοτήτων χωροθετημένων όμως στον αγροτικό χώρο.

Ειδικά για τις μη πεδινές περιοχές, η επιδίωξη της ολοκληρωμένης ανάπτυξης του αγροτικού χώρου (συνδυασμός ορθολογικοποίησης της γεωργίας και διαφοροποίησης της παραγωγικής βάσης προς άλλους κλάδους) θεωρείται ιδιαίτερα ορθή. Επίσης πρέπει να αντιμετωπισθεί με παρεμβάσεις η περιβαλλοντική διάσταση της γεωργίας τόσο από την αρνητική άποψη (φυτοφάρμακα και λιπάσματα που οδηγούν στη ρύπανση υδάτινων αποδεκτών, υπερκατανάλωση υδατικών πόρων) όσο και τη θετική (συμβολή της γεωργίας στη διατήρηση του τοπίου, στην αύξηση της χλωρίδας, στην αντιμετώπιση προβλημάτων ερημοποίησης, κ.λ.π.).

Β. Εγγειοβελτιωτικά Έργα. Οι παρεμβάσεις που έχουν πραγματοποιηθεί έως σήμερα, κρίνονται οριακές σε σχέση με τις ανάγκες και τις δυνατότητες. Υπάρχει ανάγκη για αύξηση των αρδευόμενων εκτάσεων και βελτίωση των συνθηκών άρδευσης. Δεν πρέπει να παραβλέπεται ότι το υδατικό δυναμικό δεν θέτει περιορισμούς στην επέκταση των αρδεύσεων.

Γ. Εξοικονόμηση Υδατικού Δυναμικού. Η εξάρτηση του νομού από τις παροχές των διακρατικών ποταμών είναι μεγάλη (75-80%) και η προσπάθεια απεξάρτησής του με κατασκευή φραγμάτων, όπως και έργων αντιπλημμυρικής, αντιδιαβρωτικής προστασίας και εμπλουτισμού του υδροφόρου ορίζοντα, με σκοπό την προστασία του περιβάλλοντος (περιορισμός γεωτρήσεων και αντιμετώπιση φαινομένων υφαλμύρωσης και ερημοποίησης εδαφών), κρίνεται πρωταρχικής σπουδαιότητας. Μεγάλης σπουδαιότητας επίσης θεωρούνται και οι δράσεις ορθολογικής διαχείρισης των πόσμων και αρδευτικών υδάτων.

Φράγματα που θα μπορούσαν να συμβάλλουν σε αυτή την κατεύθυνση είναι:

❖ **Το Φράγμα Δερείου**, το οποίο αποτελεί αίτημα 30ετίας των κατοίκων του Νομού και θέμα συνεχών εξαγγελιών, οι οποίες όμως ποτέ δεν υλοποιήθηκαν. Το έργο είναι στρατηγικής σημασίας για την ανάπτυξη του νομού και της Θράκης, καθώς είναι η σπουδαιότερη πηγή υδροδότησης που μπορεί να εξασφαλίσει (από καθαρά εθνικούς υδάτινους πόρους) την άρδευση 320.000 στρ. περίπου, και εξουδετερώνει την εξάρτηση μας, από τη Βουλγαρία, που τα τελευταία χρόνια γίνεται όλο και μεγαλύτερη.

❖ **Το Φράγμα Ιτέας** καλύπτει αρδευτικές ανάγκες της ευρύτερης περιοχής Φερών που σήμερα μαστίζεται από τη λειψυδρία και συμβάλλει αποτελεσματικά στην αναβάθμιση του οικοσυστήματος. (χλωρίδα και πανίδα) του υγροβιότοπου του Δέλτα του Έβρου. Το κόστος του έργου ανέρχεται σε 5,5 δις δρχ.

Δ. Δασικά. Η δασοκάλυψη στο νομό είναι πολύ μεγάλη (30%), ενώ το παραγόμενο προϊόν είναι πολύ μικρό. Γι' αυτό θεωρείται αναγκαίο η συνέχιση της παρέμβασης με κύριες κατευθύνσεις την αύξηση του δασικού εισοδήματος, την διεύρυνση της τουριστικής του χρήσης και αναψυχής, καθώς και της αύξησης της απασχόλησης των ορεινών κοινοτήτων με σκοπό τη συγκράτηση πληθυσμού σε παραμεθόριες περιοχές.

Ε. Δράσεις ανάπτυξης της Κτηνοτροφίας. Ακόμα και οι προγραμματισμένες στο Π.Ε.Π. δράσεις για την κτηνοτροφία εκτιμάται ότι δεν θα ολοκληρωθούν, και προτείνεται η συνέχισή τους με κύρια έμφαση σε θέματα εξυγίανσης του ζωικού κεφαλαίου και γενετικής βελτίωσης των ζώων.

2.5.3. Αξιοποίηση πόρων και βελτίωση ελκυστικότητας της περιοχής για προσέλκυση επιχειρηματικών δραστηριοτήτων

Η διαμόρφωση νέου οικονομικού περιβάλλοντος με την επέκταση της επιχειρηματικής δραστηριότητας στις Βαλκανικές και Παρευξείνιες Χώρες, και την αντιστροφή της μειονεκτικής θέσης της απομόνωσης της Περιφέρειας, σε βασικό κόμβο προς τις περιοχές αυτές, απαιτεί τον προσανατολισμό της ιδιωτικής επενδυτικής δραστηριότητας στον νέο στόχο και την υποστήριξή της από την Δημόσια επενδυτική προσπάθεια.

Α. Ενίσχυση του παραγωγικού ιστού. Τα κονδύλια που διατέθηκαν κατά το παρελθόν στράφηκαν στην πλειοψηφία τους προς παραδοσιακές επιχειρηματικές δραστηριότητες και κλάδους. Εκτός αυτού, οι ενισχύσεις του νέου αναπτυξιακού νόμου 2601/98 μειώθηκαν σε σχέση με τις ισχύουσες με τον προηγούμενο νόμο 1892/90, και η Θράκη απώλεσε σε κάποιο βαθμό την ιδιότητα ως η βασική περιοχή της Δ' ζώνης επενδυτικών κινήτρων, η οποία απολάμβανε των υψηλότερων ενισχύσεων σε σχέση με την υπόλοιπη επικράτεια. Συνεπώς υφίσταται η ανάγκη για αύξηση στα κονδύλια που διατίθενται στο πλαίσιο του νέου αναπτυξιακού νόμου και των άλλων προγραμμάτων. Επιπλέον απαιτείται να δοθεί έμφαση σε νέες δραστηριότητες, όπως η δημιουργία ιδιωτικών υποδομών διεκπεραίωσης ή ανταλλαγής των παραγωγικών αγαθών, καθώς και άλλων δράσεων δικτυακής μορφής και συνεργητικής απόδοσης που στηρίζονται σε οικονομίες κλίμακας και κλαδικής και χωροθετικής συγκέντρωσης.

Υπάρχει επίσης ανάγκη για υποστήριξη του αναπροσανατολισμού στο εσωτερικό των κυρίαρχων κλάδων προς νέους υποκλάδους και προϊόντα, όπως επίσης και για υποκίνηση, μέσω του νέου Π.Ε.Π. της υιοθέτησης των βέλτιστων διαθέσιμων πρακτικών και προτύπων (Best Industry Practice & Standards) λειτουργίας και περιβαλλοντικής διαχείρισης στους κυρίαρχους περιφερειακά κλάδους της μεταποίησης διεθνώς.

Β. Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των μικρομεσαίων επιχειρήσεων. Οι ΜΜΕ που δραστηριοποιούνται τόσο στον τομέα της παραγωγής, όσο και στον τομέα των υπηρεσιών, αποτελούν για πολλούς λόγους βασική συνιστώσα της οικονομίας, με σημαντικό δυναμικό και ταυτόχρονα έντονα προβλήματα. Οι ως τώρα προσπάθειες δεν έχουν

αποδώσει επαρκώς. Τίθεται σαφώς θέμα συνέχισης της προσπάθειας παράλληλα με τη ριζική βελτίωση της αποτελεσματικότητάς της, και τη στροφή σε οριζόντια μέτρα (που ωστόσο έως σήμερα δεν έχουν λειτουργήσει ικανοποιητικά).

Η γενναία προικοδότηση της βιομηχανίας δεν έφερε τα αναμενόμενα αποτελέσματα ούτε ως προς την απασχόληση, ούτε ως προς το νέο προϊόν, ούτε στη γεωγραφική τους διασπορά. Έχουμε λιγότερους απασχολούμενους στη βιομηχανία από ότι το 1988 (π.χ. σε επίπεδο Θράκης απασχολούνταν το 1991 στη μεταποίηση 18.455 άτομα και το 1993 μειώθηκαν στα 11.338). Άλλωστε η βιομηχανία σαν κλάδος σταμάτησε να παράγει πολλές θέσεις εργασίας στα ανεπτυγμένα κράτη σε αντίθεση με τον τομέα των υπηρεσιών, ο οποίος τις αυξάνει.

Είναι σίγουρο όμως ότι χωρίς αυτές τις παρεμβάσεις η κατάσταση στη μεταποίηση θα ήταν πολύ χειρότερη.

Γ. Καινοτόμες πρωτοβουλίες. Η νομαρχιακή αυτοδιοίκηση ξεκινώντας από τη λογική ότι τα μεγάλα έργα που εκτελούνται για να αποδώσουν στο έπακρο, πρέπει να υποστηριχθούν από μεγάλες αναπτυξιακές πρωτοβουλίες, πολιτικά εμπνευσμένες και τεχνοκρατικά άρτιες, είτε αυτές αναφέρονται στη διασυνοριακή συνεργασία με τις ωφελούμενες, από τα παραπάνω έργα, περιοχές των βαλκανικών χωρών, είτε στην επιχειρηματική δραστηριότητα, ανέλαβε σειρά επαφών και συνεργασιών με τα αντίστοιχα υπουργεία και τη γειτονική περιφέρεια του Χασκόβου.

1) Ζώνη Ελεύθερων Συναλλαγών στο Τρίγωνο

Η ενίσχυσή του Τριγώνου με ειδικά κίνητρα, όπως ειδικά έργα υποδομής, αυξημένα αναπτυξιακά κίνητρα, ειδικά καθεστώτα απασχόλησης (ειδικό σύμφωνο απασχόλησης), αποτελεί προϋπόθεση προκειμένου η συγκεκριμένη περιοχή να καταστεί ελκυστική προς επενδύσεις.

Το πιο σημαντικό έργο προς αυτή την κατεύθυνση είναι η αναμενόμενη Διασυνοριακή Ελεύθερη Βιομηχανική Ζώνη Οικονομικών Συναλλαγών (Δ.Ε.Β.Ζ.Ο.Σ.) στο Ορμένιο Έβρου, με βασικούς στόχους:

1. τη συγκράτηση σε ελληνικό έδαφος επιχειρήσεων της Θράκης (κυρίως έντασης εργασίας) οι οποίες με βάση τις υφιστάμενες συνθήκες στρέφονται προς τη Βουλγαρία, και

2. την βελτίωση της οικονομικής και ψυχολογικής κατάστασης που επικρατεί στην περιοχή, οι κάτοικοι της οποίας αισθάνονται κυριολεκτικά πλήρως απομονωμένοι από τον κοινωνικό-παραγωγικό ιστό της ευρύτερης περιοχής.

Πρόκειται για τη δημιουργία Διασυνοριακής Ελεύθερης Βιομηχανικής Ζώνης Οικονομικών Συναλλαγών (Δ.Ε.Β.Ζ.Ο.Σ.), σε έκταση 600 στρ. περίπου στη θέση Αμπέλια Ορμενίου, με ελκυστικές υποδομές και ανάλογα θεσμικά κίνητρα. Συντάχθηκαν οι μελέτες σκοπιμότητας - βιωσιμότητας, προχώρησε η διαδικασία απόκτησης της έκτασης και ιδρύεται ο φορέας διαχείρισης.

Η ενίσχυση της προσπάθειας όχι μόνον πρέπει να θεωρείται δεδομένη από το Γ' Κ.Π.Σ., αλλά είναι σημαντικό να υιοθετηθεί το παράδειγμα «Ολοκληρωμένων Συμπλεγμάτων Υπηρεσιών και Δραστηριοτήτων» και σε άλλους τομείς και περιοχές.

Ειδικότερα για την περίπτωση της Δ.Ε.Β.Ζ.Ο.Σ. θα αναφερθούμε αναλυτικότερα στο επόμενο κεφάλαιο(βλ. παράγραφο 3.2.13).

2) Διεθνές Εμπορευματικό Κέντρο και Κέντρο Επιχειρηματικότητας Έβρου.

Το έργο προβλέπει τη δημιουργία στην Αλεξανδρούπολη, ενός σύγχρονου Διεθνούς Κέντρου υποστήριξης του χονδρικού εμπορίου και της επιχειρηματικής δραστηριότητας σε καθεστώς ελεύθερων αποθηκών, σύμφωνα με το ισχύον θεσμικό πλαίσιο της Ε.Ε. Αναμένεται να προσελκύσει εκθέτες (ιδιωτικές βιομηχανίες, εξαγωγείς και πολυεθνικά συγκροτήματα με ευρύ φάσμα προϊόντων), καταναλωτές και επιχειρηματίες από τις Χώρες των Βαλκανίων, της Κ. Ευρώπης, της Μαύρης Θάλασσας, της Μ. Ανατολής και της Β. Αφρικής (βλ. Mentor consultants 1998).

3) Πολυδύναμο διαμετακομιστικό κέντρο στήριξης των ΜΜΕ

Ένα σύμπλεγμα υπηρεσιών και δραστηριοτήτων για την υποστήριξη της μεταποίησης στο νομό, όπου θα παρέχεται επαγγελματική στέγη (βιοτεχνικό πάρκο), μεταφορικές και τεχνικές υπηρεσίες, πληροφορίες, γραμματειακή και τηλεπικοινωνιακή υποστήριξη, αποθηκευτικοί χώροι, ψυκτικές εγκαταστάσεις κ.λ.π..

Οι παραπάνω ενέργειες ενισχύουν την ελκυστικότητα και το κύρος της περιοχής, ενώ παράλληλα δημιουργούν ευνοϊκό επενδυτικό κλίμα καλύτερο και από αυτό των επιδοτήσεων του Αναπτυξιακού Νόμου.

2.5.4. Βελτίωση κοινωνικής υποδομής

❖ Υποδομές τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Στον τομέα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης έχουν γίνει αξιόλογα βήματα κατά τα τελευταία χρόνια όσον αφορά την ανάπτυξη του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου, το οποίο αποτελεί τον κύριο φορέα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην περιοχή της Θράκης, και κατ' επέκταση και στο νομό Έβρου. Εν τούτοις υπάρχουν πολλά περιθώρια για μια διεύρυνση του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου, γεωγραφική και προσαρμοσμένη στις ανάγκες της περιοχής με νέα τμήματα και η δημιουργία κατάλληλων υποδομών με απώτερο σκοπό τον διπλασιασμό των φοιτητών. Η ανάγκη αυτή συνδέεται άμεσα και με δεδομένες τις προγραμματιζόμενες μεταρρυθμίσεις στην ανώτατη παιδεία, το μακροπρόθεσμο σχεδιασμό της ακαδημαϊκής ανάπτυξης του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου, καθώς και την ανάγκη αξιοποίησης του καθοριστικού ρόλου ενός περιφερειακού πανεπιστημίου ως κέντρου έρευνας και υποστήριξης της ανάπτυξης,

❖ Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο Αλεξανδρούπολης. Έργο 30 δις δρχ. περίπου, το οποίο θα εξυπηρετεί την τριτοβάθμια υγειονομική περίθαλψη ολόκληρης της Περιφέρειας και θα επιλύσει τα κτιριακά και όχι μόνο, προβλήματα της Ιατρικής Σχολής Αλεξανδρούπολης. Η πορεία του έργου μέχρι σήμερα είναι ικανοποιητική χωρίς προβλήματα.

❖ Μετεγκατάσταση κρατικών υπηρεσιών: Σχολή Αστυφυλάκων στο Διδυμότειχο. Η κατασκευή και λειτουργία της σχολής αστυφυλάκων στο Διδυμότειχο δημιούργησε κλίμα αισιοδοξίας και ελπίδας σε μια περιοχή που το αίσθημα της εγκατάλειψης κυριαρχούσε

για πολλά χρόνια, ενώ η μετανάστευση των κατοίκων ήταν η μοναδική διέξοδος. Παρόμοιες κρατικές παρεμβάσεις είναι καταλυτικές για το κεντρικό και βόρειο τμήμα του νομού, δυναμώνουν το αίσθημα της ασφάλειας και δημιουργούν ευνοϊκό επενδυτικό περιβάλλον και πρέπει να τονωθεί και με μετεγκαταστάσεις άλλων υπηρεσιών και σχολών του ευρύτερου δημόσιου τομέα.

❖ Υποδομές στη α'βάθμια και β'βάθμια εκπαίδευση. Η αντιμετώπιση των προβλημάτων κτιριακής υποδομής, κρίνεται πολύ ικανοποιητική, με συνέπεια να περιορίζεται στο άμεσο μέλλον η χρηματοδότηση έργων κυρίως σε νηπιαγωγεία.

❖ Υποδομές περίθαλψης. Οι εγκαταστάσεις υγείας - πρόνοιας, ενισχύθηκαν σημαντικά με το τρέχον Π.Ε.Π., με αποτέλεσμα η προτεραιότητα διάθεσης σημαντικών χρηματοδοτήσεων για έργα στο τομέα της πρόνοιας στα πλαίσια του Γ' Κ.Π.Σ. να εντοπίζεται σε ελάχιστες περιπτώσεις κυρίως με βελτιώσεις υπάρχουσας υποδομής.

2.5.5. Αξιοποίηση ανθρώπινου δυναμικού

Ο τομέας των ανθρώπινων πόρων απαιτεί νέα προσέγγιση. Η εμπειρία υποδεικνύει ορισμένα πεδία στα οποία πρέπει να δοθεί ιδιαίτερα σημασία, όπως:

❖ ενιαίος σχεδιασμός της ανάπτυξης των ανθρωπίνων πόρων (βασική εκπαίδευση, επαγγελματική κατάρτιση, ενσωμάτωση κοινωνικά αποκλεισμένων)

❖ σύνδεση των αντικειμένων των προγραμμάτων κατάρτισης με τις πραγματικές ανάγκες και προοπτικές της τοπικής αγοράς εργασίας και κατεύθυνση στην εξειδίκευση

❖ ουσιαστικοί έλεγχοι του τρόπου διεξαγωγής των προγραμμάτων επιμόρφωσης,

❖ εγκαθίδρυση μηχανισμού συστηματικής και συνεχούς παρακολούθησης τόσο των εξελίξεων στην αγορά εργασίας, (ΠΕΕΚΑ, παρατηρητήρια εργασίας, εκσυγχρονισμός των υπηρεσιών Ο.Α.Ε.Δ.), όσο και της πορείας των καταρτιζομένων και την ενσωμάτωση τους στη παραγωγική διαδικασία.

Πέραν όμως της προβληματικής που θέτει η ποιοτική αναβάθμιση του εργατικού δυναμικού της περιφέρειας, σημαντική μελλοντική παρέμβαση αποτελεί το έργο της οικιστικής και επαγγελματικής αποκατάστασης των Ποντίων, καθώς και η πλήρης ενσωμάτωση του ορεινού ή και μειονοτικού πληθυσμού στο ενεργό κοινωνικό δυναμικό της περιφέρειας μέσω δικτύου ανάπτυξης ανθρωπίνων πόρων. Η πλημμελής αντιμετώπιση των παραπάνω προβλημάτων μέχρι τώρα οφείλεται σε μεγάλο βαθμό και στην ανυπαρξία εξειδικευμένων πολιτικών απασχόλησης για τις πληθυσμιακές αυτές ομάδες.

2.5.6. Περιβάλλον

Α. Προστασία του περιβάλλοντος. Δεδομένου της πολλαπλής σημασίας του (καθ'εαυτού, ως παράγοντα της ποιότητας ζωής και αειφόρου ανάπτυξης) προβλέπεται η ανάδειξη της στρατηγικής σημασίας του στο Γ' Κ.Π.Σ. Όμως, όπως δείχνει η εμπειρία

από το τρέχον Π.Ε.Π. είναι αναγκαίο να δοθεί μεγαλύτερη σημασία στην εξειδίκευση του στόχου.

Ειδικότερα, η δυσχέρεια προγραμματικής σχεδίασης και υλοποίησης έργων και ενεργειών προς όφελος του περιβάλλοντος εντοπίζεται στη σημαντική δυστοκία:

1. Ως προς τη ποσοτική κάλυψη ή εμβάθυνση ειδικών και καινοτόμων θεμάτων,
2. ως προς τη πληρότητα και σαφήνεια της ανάλυσης των περιβαλλοντικών προβλημάτων και δυνατοτήτων της περιφέρειας, και
3. διασύνδεσης των με επιλέξιμες προτάσεις τομέων και μέσων παρέμβασης.

Ως αποτέλεσμα, οι επιλεγμένες δράσεις δεν συνδέουν επαρκώς το περιβάλλον με την αναπτυξιακή διαδικασία, ενώ περιλαμβάνουν μεγάλο φάσμα πεδίων παρέμβασης, με συνέπεια οι διατιθέμενοι πόροι να μην επαρκούν για την ικανοποιητική κάλυψη τους.

Η ανεπαρκής συσσωρευση προηγμένης τεχνογνωσίας σε θέματα περιβαλλοντικού προγραμματισμού και διαχείρισης, σε όλα τα επίπεδα της δημόσιας διοίκησης, καθιστά επιτακτικότερη την ανάγκη της άμεσης εκπόνησης και ευρείας διάχυσης ενός προτύπου περιφερειακής - περιβαλλοντικής ανάπτυξης, στρατηγικού και λειτουργικού χαρακτήρα, ώστε να υφίστανται οι απαραίτητες βάσεις για τον ανασχεδιασμό των δράσεων αυτών στα πλαίσια του Γ' Κ.Π.Σ.. Σε σχέση με τις νέες δράσεις απαιτείται προώθηση σημαντικών πόρων και αναπροσανατολισμός τους με άξονες: την ολοκληρωμένη αστική ανάπτυξη, τον παράκτιο χώρο και τον αγροτικό χώρο σε σύνδεση με τον χωροταξικό σχεδιασμό και την διακρατική συνεργασία, ειδικά σε σχέση με τις πηγές ρύπανσης - μόλυνσης των μεγάλων υδάτινων αξόνων, που προέρχονται εκτός της χώρας.

Παράλληλα, θα πρέπει να ενταχθεί η διάσταση του περιβάλλοντος στο σχεδιασμό του συνολικού προγράμματος, σε μια λογική βιώσιμης ανάπτυξης. Η προοπτική αυτή περιλαμβάνει διάφορες συνιστώσες, από την αυστηρή εφαρμογή των διατάξεων για την προέγκριση χωροθέτησης και έγκριση περιβαλλοντικών όρων, έως την ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των φορέων της διοίκησης, της παραγωγής και του κοινού, και το συστηματικό έλεγχο των περιβαλλοντικών επιπτώσεων και σε επίπεδο Μέτρων - δράσεων (και όχι μόνο μεμονωμένων έργων).

Β. Αξιοποίηση ήπιων μορφών ενέργειας. Τα γεωθερμικά και αιολικά πεδία του νομού αποτελούν τη μεγάλη πρόκληση για την αξιοποίησή τους σε παραγωγικούς σκοπούς, στα επόμενα προγράμματα.

Γ. Αξιοποίηση τουριστικών και περιβαλλοντικών πόρων. Παρά τη σημαντική τουριστική αξιοποίηση και ανάδειξης αρκετών στοιχείων του πλούσιου φυσικού (κυρίως Δέλτα Έβρου και Δάσος Δαδιάς) και του ανθρωπογενούς περιβάλλοντος του νομού (Σαμοθράκη, Σουφλί, Διδυμότειχο), παραμένουν ακόμα μεγάλες δυνατότητες για αξιοποίησή τους στο επόμενο Κ.Π.Σ..

2.6. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ

Στην ενότητα αυτή θα παρουσιαστεί μια συνοπτική συγκριτική αξιολόγηση των αποτελεσμάτων της πολιτικής που ακολουθήθηκε στον τομέα της ενίσχυσης των ιδιωτικών επενδύσεων, μέσω της υλοποίησης του προηγούμενου αναπτυξιακού νόμου

1892/90. Τα στοιχεία που θα παρουσιαστούν προέρχονται από την Γενική Γραμματεία της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας - Θράκης.

2.6.1. Γενικά

Όλοι οι νομοί της Θράκης αποτέλεσαν κατά τα προηγούμενα χρόνια ιδιαίτερα ελκυστικές περιοχές για επενδύσεις εξαιτίας του νομοθετικού πλαισίου, όπως αυτό καθορίστηκε με βάση τους ισχύοντες κατά καιρούς Αναπτυξιακούς Νόμους. Σε περιφερειακό επίπεδο, όπως γίνεται αντιληπτό και από τη νομαρχιακή σύγκριση του πλήθους υπαγωγών επενδύσεων στον Ν.1892/90, οι διαφοροποιήσεις ήταν μεγάλες μεταξύ κυρίως των νομών της Θράκης και των νομών της Ανατολικής Μακεδονίας (Καβάλα και Δράμα), γεγονός που οφειλόταν στις διαφοροποιήσεις των κινήτρων του εν λόγω Νόμου για τις δύο αυτές γεωγραφικές ενότητες.

Οι κλάδοι στους οποίους πραγματοποιήθηκαν οι περισσότερες υπαγωγές των επενδύσεων στο Ν.1892/90, ήταν κύρια οι παραδοσιακοί κλάδοι της ελληνικής οικονομίας, δηλαδή τα τρόφιμα ποτά και οι βιομηχανίες έτοιμου ενδύματος και υφαντικών ειδών, και ακολουθούν τα βιομηχανικά προϊόντα και εξοπλισμοί.

Σε περιφερειακό επίπεδο οι μικρού και οι μεσαίου ύψους επενδυτικές δραστηριότητες παρουσιάζουν υψηλότερη αξιοποίηση των πόρων του Ν.1892/90 σε σχέση με τις μεγάλες ή και πολύ μεγάλες επενδύσεις. Μεταξύ των νομών της Περιφέρειας Α.Μ.-Θ. όμως παρατηρείται σημαντική διαφοροποίηση τόσο σε σχέση με το γενικό επίπεδο απορροφητικότητας όσο και σε σχέση με την ανά ύψος ταξινόμηση των επενδυτικών σχεδίων από την άποψη της απορρόφησης. Γενικά, ο νομός Έβρου βρίσκεται στη δεύτερη θέση μεταξύ των υπολοίπων της Περιφέρειας Α.Μ.-Θ. ως προς την μέση απορροφητικότητα.

2.6.2. Νέες θέσεις εργασίας

Η χωρική συγκέντρωση της δημιουργούμενης απασχόλησης στις διάφορες κλαδικές ομάδες, αποτελεί στοιχείο καθοριστικό για τον προσανατολισμό της αναπτυξιακής δραστηριότητας κάθε νομού. Οι τρεις νομοί της Θράκης, παρουσιάζουν μεγαλύτερο εύρος σε σχέση με την κλαδική εξειδίκευση της δημιουργούμενης απασχόλησης λόγω της ανάπτυξης μεταποιητικών δραστηριοτήτων που δεν συνδέονται με την παροχή τοπικών πρώτων υλών. Όσον αφορά το νομό Έβρου ειδικότερα, οι κλάδοι οι οποίοι δημιούργησαν πάνω από 500 νέες θέσεις εργασίας διαχρονικά ήταν τα τρόφιμα - ποτά, το έτοιμο ένδυμα και τα βιομηχανικά προϊόντα και εξοπλισμοί.

2.7. ΔΙΑΣΥΝΟΡΙΑΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ

2.7.1. Σύντομο ιστορικό

Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα για την Ελλάδα στο πλαίσιο της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας INTERREG II – Εξωτερικά σύνορα εγκρίθηκε με την Ε (94) 5/ 5-1-95 Απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα αυτό είναι πολυταμειακό και αποτελείται από ένα σύνολο πολυετών μέτρων με βάση τους άξονες προτεραιότητας που είχαν καθοριστεί από την Ελλάδα στο υποβληθέν Σχέδιο Προγράμματος (Νοέμβριος 1994).



Το πρόγραμμα διαιρείται σε τέσσερα (4) επιμέρους προγράμματα ανά χώρα διασυνοριακής συνεργασίας και στο πρόγραμμα INTERREG II Ελλάδα- Βουλγαρία κατανεμήθηκε το μεγαλύτερο ποσοστό σε σχέση με τις άλλες χώρες συνεργασίας αντιπροσωπεύοντας το 33,66% των συνολικών πόρων του προγράμματος.

Οι ομαλές διμερείς σχέσεις μεταξύ των δύο κρατών από την αρχή υλοποίησης του Προγράμματος και ο μεγάλος αριθμός επενδύσεων από Ελληνικές επιχειρήσεις στην όμορη χώρα έθεσαν τις βάσεις για την δημιουργία ευνοϊκών συνθηκών διασυνοριακής συνεργασίας.

Επισημαίνεται ότι το Πρόγραμμα Ελλάδα-Βουλγαρία κατένειμε τους πόρους στα ακόλουθα υποπρογράμματα.

- ❖ Υποπρόγραμμα 1 - Βασικές υποδομές.
- ❖ Υποπρόγραμμα 3 - Ανάπτυξη αγροτικού χώρου.
- ❖ Υποπρόγραμμα 4 - Ενίσχυση οικονομικής βάσης
- ❖ Υποπρόγραμμα 5 - Ποιότητα ζωής-Περιβάλλον
- ❖ Υποπρόγραμμα 6 - Ανθρώπινο δυναμικό.

2.7.2. Τα προγράμματα INTERREG II & PHARE CBC (1994-1999)

Τα προγράμματα INTERREG II (1994-1999) και PHARE CBC αποτέλεσαν για την Ελλάδα και τη Βουλγαρία μια πρώτη σημαντική ευκαιρία για θεσμοθετημένη, προγραμματική συνεργασία με στόχο την από κοινού λήψη αποφάσεων για την ανάπτυξη των παραμεθόριων ελληνοβουλγαρικών περιοχών που χαρακτηρίζονταν από:

- ❖ Αναπτυξιακή υστέρηση λόγω της διπλής περιφερειακότητας τους,
- ❖ Σημαντικές κοινωνικοοικονομικές ανισότητες,
- ❖ Μειωμένης αποτελεσματικότητας παρεμβάσεις λόγω ανύπαρκτης ή μειωμένης συνεργασίας στον επιχειρηματικό τομέα, τον ερευνητικό, καθώς και στους τομείς των μεταφορών, του περιβάλλοντος, της υγείας και του πολιτισμού.

Για πρώτη φορά εκπρόσωποι των δύο χωρών μέσω κοινών θεσμοθετημένων δομών επικεντρώθηκαν στα κοινά προβλήματα και επιδίωξαν τη σύγκλιση των εθνικών προτεραιοτήτων ώστε οι λαμβανόμενες αποφάσεις να οδηγούν σε ολοκλήρωση των επιλογών εκατέρωθεν των συνόρων.

Η λειτουργία της Κοινής Επιτροπής Σχεδιασμού και Παρακολούθησης, της Κοινής Γραμματείας και των Κοινών Ομάδων Εργασίας που δημιουργήθηκαν για θέματα Μεταφορών και Περιβάλλοντος δημιούργησαν από μόνες τους μια καθαρή προστιθέμενη αξία, γιατί αποτέλεσαν βάση για κατανόηση των υφιστάμενων εκατέρωθεν των συνόρων μηχανισμών της διοίκησης για σχεδιασμούς καθώς και των θεσμικών πλαισίων μέσω των οποίων αυτές υλοποιούνται.

Έτσι θέματα για τα οποία οι επιλογές ήταν επί σειρά ετών αποκλίνουσες, με συνέπεια την αναποτελεσματικότητα, παραχώρησαν τη θέση τους, μέσω της συνολικότερης θεώρησης της περιοχής που καλύπτουν οι συνοριακές περιφέρειες των δύο χωρών, σε κοινά στηριζόμενες επιλογές και σε ολοκληρωμένα έργα.

Ειδικότερα στα πλαίσια των επιμέρους αξόνων του προγράμματος επιτεύχθηκαν οι πιο κάτω διασυνοριακές επιλογές, οι οποίες δημιουργούν τη βάση για περαιτέρω ενίσχυση από το INTERREG III και PHARE CBC της νέας προγραμματικής περιόδου.

Α. Στα πλαίσια του άξονα βασικών υποδομών υπήρξε μια σαφής και συνεκτική μεταξύ των επί μέρους μέτρων στρατηγική που στήριξε την επικέντρωση των πόρων στους βασικούς κάθετους οδικούς και σιδηροδρομικούς άξονες καθώς και στα αντίστοιχα σημεία απόληξης τους (μεθοριακοί σταθμοί, λιμάνια).

Η επικέντρωση έγινε κυρίως στους δύο βασικούς κάθετους οδικούς άξονες σύνδεσης των χωρών, τον άξονα Σόφια-Κούλατα-Προμαχώνα-Θεσ/νίκη (E79) και το τμήμα του Διευρωπαϊκού Διαδρόμου IX Haskovo-Novoselo-Ορμένιο-Αλεξανδρούπολη. Από Ελληνικής πλευράς οι πόροι που διατέθηκαν στα πλαίσια του INTERREG II, ήταν συμπληρωματικοί εκείνων του Κ.Π.Σ. όμως δεν ήταν επαρκείς ώστε να καλυφθεί το σύνολο των απαιτούμενων ενεργειών.

Αξίζει επίσης να σημειωθεί ότι, από Βουλγαρικής πλευράς, χρηματοδοτήθηκε μελέτη για την αναβάθμιση σε αυτοκινητόδρομο ολόκληρου του άξονα Culata-Sofia, ώστε να υπάρχει ωριμότητα και με πόρους του PHARE CBC & ISPA, ολόκληρος ο άξονας από τη Θεσ/νίκη μέχρι τη Σόφια να αποκτήσει ενιαία χαρακτηριστικά. Με τους περιορισμένους πόρους του PHARE CBC απέκτησε χαρακτηριστικά αυτοκινητοδρόμου επίσης, εντός της Βουλγαρίας, ένα μικρό τμήμα του άξονα Haskovo-Novoselo, ενώ απαιτείται η συνολική αναβάθμισή του. Οι επιλογές αυτές οι οποίες συγκέντρωσαν πόρους και από άλλες χρηματοδοτικές πηγές εκτός INTERREG & PHARE CBC θα πρέπει να προωθηθούν και στην επόμενη προγραμματική περίοδο.

Λόγω της ύπαρξης μειωμένων σημείων διέλευσης στο εκτεταμένο σύνορο Ελλάδας-Βουλγαρίας αποφασίστηκε το Δεκέμβρη 1995 με υπογραφή επίσημης διμερούς συμφωνίας, η διάνοιξη τριών νέων σημείων διέλευσης στο Εξοχή-Iliden, Νυμφαία-Makaza & Εχίνος-Roudozen. Οι τρεις νέες διελύσεις θα επιτρέψουν την περαιτέρω ανάπτυξη συνεργασιών δημιουργούν όμως ανάγκες για μελέτη των νέων οδικών συνδέσεων Δράμα-Εξοχή- Iliden-Goce Delcev, Κομοτηνή-Νυμφαία-Makaza-Kardjali και Ξάνθη-Εχίνος-Roudozem, καθώς και των αντίστοιχων Μεθοριακών Σταθμών.

Η ανωριμότητα των έργων στις νέες διόδους και η έλλειψη πόρων οδήγησε στο να καλυφθούν μικρά τμήματα των απαιτούμενων επενδύσεων. Κυρίως χρηματοδοτήθηκαν τμήματα των μελετών ώστε να υπάρχει ωριμότητα για κατασκευή οδικών τμημάτων στην επόμενη περίοδο, ενώ προωθήθηκε η κατασκευή τμημάτων των αξόνων Δράμα-Εξοχή- Iliden-Goce Delcev από τις δύο πλευρές και κατασκευή τμήματος του άξονα Κομοτηνή-Νυμφαία-Makaza-Kartzali στο Βουλγαρικό κυρίως έδαφος από το PHARE CBC.

Δεδομένου του προβλήματος της λαθρομετανάστευσης, του λαθρεμπορίου και της μετάδοσης ζωνόσων με τη μετακίνηση των ζώων, δόθηκε ιδιαίτερη έμφαση για βελτίωση των εγκαταστάσεων και των εξοπλισμών στους μεθοριακούς σταθμούς Ορμενίου και Προμαχώνα καθώς και στους σταθμούς υγειονομικού και κτηνιατρικού ελέγχου (Σ.Υ.Κ.Ε.) των ίδιων μεθοριακών σταθμών. Οι παρεμβάσεις στους μεθοριακούς σταθμούς συμπληρώθηκαν με δράσεις κατάρτισης ώστε να υπάρξει καλύτερη συνεργασία μεταξύ των υπηρεσιών των μεθοριακών σταθμών.

Τα κονδύλια που διατέθηκαν δεν έχουν καλύψει τις ανάγκες εξοπλισμού στους δύο βασικούς Μεθοριακούς Σταθμούς (Ορμένιο-Προμαχώνα), όπου θα πρέπει να διατεθούν πρόσθετοι πόροι από το νέο INTERREG & PHARE CBC, ενώ για τους νέους σταθμούς (Δράμα/Iliden, Νυμφαία/Makaza, Εχίνος-Roudozen) δεν έχει γίνει ακόμα καμία άλλη επένδυση εκτός από κτιριακές εγκαταστάσεις στο Iliden, από το βουλγαρικό PHARE-CBC.

Στη δημιουργία καλύτερων υποδομών σύνδεσης εντάσσεται και η αναβάθμιση της σιδηροδρομικής σύνδεσης της γραμμής Σόφια-Θεσ/νίκη. Για αναβάθμιση της

τηλεπικοινωνιακής σύνδεσης κατασκευάστηκε το δίκτυο οπτικών ινών Καβάλας-Haskovo.

Και για τα δύο αυτά σημαντικά έργα υπήρξε παράλληλη χρηματοδότηση από πόρους του INTERREG και του PHARE CBC.

Β. Στον τομέα της επιχειρηματικής συνεργασίας που κινήθηκε παράλληλα με τον τομέα των βασικών υποδομών μεταφορών και επικοινωνιών υπήρξε η ιδιομορφία της μη χρηματοδοτικής κάλυψης από τη βουλγαρική πλευρά, λόγω περιορισμένων πόρων, αυξημένων αναγκών στις υποδομές μεταφορών-επικοινωνιών και στον τομέα του περιβάλλοντος, καθώς και σε ιδιαιτερότητες του κανονισμού PHARE CBC ως προς τις διαδικασίες χρηματοδότησης για τις οποίες υπήρχε πλήρης έλλειψη σχετικής εμπειρίας.

Από ελληνικής πλευράς το ανωτέρω μειονέκτημα έγινε προσπάθεια να καλυφθεί είτε με ανάπτυξη περιορισμένης συνεργασίας με φορείς της Βουλγαρίας που εισέφεραν σε είδος είτε με δημιουργία αντενών των ελληνικών φορέων στη Βουλγαρία.

Έγινε προσπάθεια μέσω του INTERREG II ώστε η στήριξη των ΜΜΕ για συνεργασία αντιπροσωπευτικών φορέων να προωθηθεί στοχευμένα και συντονισμένα. Έτσι δόθηκε έμφαση στη δημιουργία ενός φορέα-πυρήνα στη Θεσ/νίκη του Διαβαλκανικού και Παρευξείνιου Επιχειρηματικού Κέντρου (ΔΙ.Π.Ε.Κ.) που προήλθε από συνεργασία του Συνδέσμου Εξαγωγέων Β. Ελλάδος, του Συνδέσμου Βιομηχάνων Β. Ελλάδος, της Διεθνούς Έκθεσης Θεσ/νίκης, του ΕΟΜΜΕΧ, και του ΟΠΕ, που, βάσει συγκεκριμένου business plan, προέβη σε συγκέντρωση πληροφοριών για την περιοχή, δημιούργησε κεραίες (antennes) στις βαλκανικές χώρες, συγκεντρώνει τις απαιτούμενες για επιχειρηματική συνεργασία πληροφορίες και προωθεί βασικές ενέργειες συνεργασίας. Σ' αυτό το πλαίσιο στρατηγικής, το ΔΙ.Π.Ε.Κ. δημιούργησε στη Βουλγαρία κεραία στο Plovdiv, εκδίδει έκθεση συγκυρίας ανά δμηνο και επιχειρηματικό οδηγό ανά έτος, κατάρτισε μελέτες, οργάνωσε επιχειρηματικές επαφές και συνεργάστηκε με επιμελητήρια της Σόφιας και του Plovdiv.

Προκειμένου να υπάρξει στήριξη της συνεργασίας σε χαμηλότερο περιφερειακό επίπεδο, δόθηκε η δυνατότητα σε ενώσεις επιμελητηρίων οι οποίες είχαν καλύτερη πρόσβαση στο τοπικό δυναμικό και καλύτερη γνώση των δυνατοτήτων προώθησης της συνεργασίας, να ενεργοποιήσουν κατάλληλα τις επιχειρήσεις του χώρου ευθύνης τους. Τέλος ενισχύθηκαν για περιορισμένες δράσεις συνεργασίας κλαδικοί φορείς.

Σε περιφερειακό επίπεδο, δίδοντας έμφαση σε επιχειρηματικές επαφές, συμμετοχή σε εκθέσεις κ.λ.π., ενεργοποιήθηκαν κυρίως Δίκτυο Επιμελητηρίων Θράκης, Δίκτυο Επιμελητηρίων Δράμας-Καβάλας, Επιμελητήριο Θεσ/νίκης, Ένωση Βιοτεχνικών Επιμελητηρίων Κεντρικής Μακεδονίας (ΕΚΕΜ) κλπ, ενώ σε κλαδικό επίπεδο ενεργοποιήθηκαν Σύνδεσμος Επιχειρήσεων Πληροφορικής, Μαρμάρου, Δημοσιογράφων, Τεχνικό Επιμελητήριο.

Το ΔΙ.Π.Ε.Κ. θα μπορούσε σ' επόμενη φάση να δικτυωθεί με τις ενώσεις των επιμελητηρίων ώστε να λειτουργήσουν συμπληρωματικά και να προωθήσουν περαιτέρω τη συνεργασία στον τομέα αυτό.

Στον τομέα της ενέργειας υπήρξε συνεργασία μεταξύ των αντίστοιχων επιχειρήσεων ηλεκτρισμού για την μελέτη (χρηματοδοτήθηκε και από τις δύο πλευρές) λειτουργικής συνεργασίας των συστημάτων ηλεκτρικής ενέργειας Ελλάδας-Βουλγαρίας καθώς και συνεργασία για την εκπόνηση μελέτης μεταφοράς πετρελαίου Bourgas-Αλεξανδρούπολης, η οποία καλύφθηκε από πόρους του INTERREG.

Δράσεις αναλήφθηκαν επίσης στα πλαίσια του INTERREG για προώθηση πολιτιστικών δραστηριοτήτων ευρύτερου ενδιαφέροντος, όπως πολιτιστικές διαδρομές

(Δρόμοι Ορθόδοξου Μοναχισμού) ή εκδηλώσεις πολιτιστικών φορέων που έφεραν σε επαφή τους πληθυσμούς εκατέρωθεν των συνόρων ευαισθητοποιώντας σε πολιτικά θέματα.

Γ. Στον τομέα του περιβάλλοντος υπήρξε σαφής στρατηγική στοχευμένη κατά προτεραιότητα σε θέματα ποιότητας και διαχείρισης κοινών υδατικών πόρων, και δευτερευόντως σε θέματα εναέριας ρύπανσης.

Η συνεργασία σε θέματα υδατικών πόρων οδήγησε:

1. Σε προμήθεια και εγκατάσταση σταθμών μέτρησης ρύπανσης στο Βουλγαρικό τμήμα των 3 κοινών ποταμών Νέστο, Στρυμόνα και Έβρο. Οι προδιαγραφές των σταθμών εναρμονίστηκαν με εκείνες αντίστοιχων επί Ελληνικού εδάφους οι οποίες χρηματοδοτήθηκαν από το Β' Κ.Π.Σ.. Επειδή η Ελλάδα ως κατάντι χώρα δέχεται τις επιβαρύνσεις των υδάτων αποφασίστηκε με πόρους του PHARE-CBC η κατασκευή βιολογικών σταθμών καθορισμού ώστε να μην επιβαρύνονται οι ποταμοί με τα αστικά απόβλητα των πόλεων Haskovo, Dimitrovgrad και Stara Zagora. Επίσης μέτρα πάρθηκαν για τη μείωση των επιβαρύνσεων από τα παλαιά ορυχεία ουρανίου στην Elesnitsa.

2. Για τον ποταμό Στρυμόνα και ειδικότερα για την προστασία της εύφορης πεδιάδας των Σερρών από υπερχειλίση της λίμνης Κερκίνης που ενεργεί ως ρυθμιστής αντιπλημμυρικής προστασίας, ενώ παράλληλα αποτελεί ένα σημαντικό υδροβιότοπο, στα πλαίσια στενής συνεργασίας πανεπιστημιακών φορέων καταρτίστηκαν προδιαγραφές για προηγμένο τηλεματικό σύστημα πρόγνωσης και προειδοποίησης πλημμύρων ενώ προωθήθηκε η εγκατάσταση του απαιτούμενου από βουλγαρικής πλευράς εξοπλισμού αυτόματων τηλεμετρικών σταθμών. Το ερευνητικό έργο που απαιτείται για τη δημιουργία του μοντέλου δεν πρόλαβε να υλοποιηθεί στα πλαίσια του INTERREG II και θα πρέπει στη νέα περίοδο να συνεχιστεί καθώς και δράσεις αντιπλημμυρικών έργων παροχτευτικότητα των υδάτων.

3. Για τον ποταμό Νέστο η συνεργασία μεταξύ ερευνητικών φορέων των δύο χωρών υπήρξε πρωτόγνωρη για τα ελληνικά δεδομένα και οδήγησε σε πλήρης προδιαγραφές μελέτης ολοκληρωμένης διαχείρισης των υδατικών πόρων. Οι καθυστερήσεις που προέκυψαν από τις προβλεπόμενες διαφορετικές διαδικασίες στο PHARE & INTERREG δεν επέτρεψαν η πολύ σημαντική αυτή εργασία να ολοκληρωθεί. Όμως η σημαντική εμπειρία που αποκτήθηκε και το προϊόν της συνεργασίας καθιστούν εύκολη τη συνέχιση στην επόμενη περίοδο, και αποτελούν ίσως τη μόνη περίπτωση στο σύνορο με Βουλγαρία όπου υπάρχει το υπόβαθρο για μια διαχείριση απόλυτα συντονισμένη από τις δύο πλευρές.

Θα πρέπει να παρατηρήσουμε ότι στις ανωτέρω παρεμβάσεις στους τομείς υγείας και συνεργασίας φορέων στήριξης ΜΜΕ δεν υπήρξε συμμετοχή από Βουλγαρικής πλευράς και δεν διατέθηκαν αντίστοιχοι πόροι ώστε να επιτευχθεί ικανοποιητικός βαθμός συνεργασίας. Εντούτοις η ελληνική πλευρά με διενέργεια συνεδρίων, συναντήσεων εργασίας και κυρίως δημιουργίας κεραιών (antenes) ή υποκαταστημάτων εντός τους βουλγαρικού εδάφους προώθησε κατά το δυνατόν το σκέλος της απαιτούμενης συνεργασίας στις δράσεις.

4. Επίσης υπήρξε συνεργασία για τη ραδιενεργό ρύπανση με την ανάπτυξη από την Ελληνική πλευρά τηλεματικών συστημάτων μέτρησης ραδιενεργών ρύπων, ενώ παράλληλα από τη Βουλγαρική πλευρά με πόρους του PHARE ενισχύθηκε η ασφάλεια

πεπαιλωμένης τεχνολογίας αντιδραστήρων του εργοστασίου παραγωγής πυρηνικής ενέργειας στο Κοζλοντούι.

Δ. Στον τομέα υγείας οι μετακινήσεις των πληθυσμών εκατέρωθεν, καθώς και η ύπαρξη μειωμένου πλέγματος υπηρεσιών υγείας στους κατοίκους των απομακρυσμένων παραμεθόριων περιοχών οδήγησε σε δημιουργία Διασυνοριακών Κέντρων Δημόσιας Υγείας ΔΙ.ΚΕ.Δ.Υ., κοντά στα σημεία διέλευσης ένα στις Σέρρες, ένα στην Καβάλα και ένα στην Αλεξανδρούπολη. Τα ΔΙ.ΚΕ.Δ.Υ. για πρώτη φορά προέβησαν σε αναγνώριση και ταυτοποίηση υγειονομικών αναγκών για τη διασυνοριακή ελληνική ζώνη με παράλληλη συνεργασία ώστε να διατυπωθούν αντίστοιχες ανάγκες της Βουλγαρικής πλευράς. Ενημέρωση πληθυσμού και επαγγελματιών υγείας για την προστασία του πληθυσμού από εντοπισθέντες κινδύνους. Η Βουλγαρική πλευρά λόγω μη ύπαρξης σχετικών πόρων που παρακολούθησε μόνο τις εργασίες της Ελληνικής πλευράς και συμμετείχε εκπονώντας σχετικές εργασίες. Η περαιτέρω εξειδίκευση σε χωρικό επίπεδο, ώστε να προκύψουν τα μεθοδολογικά εργαλεία παρέμβασης, καθώς και η περαιτέρω εδαφική κάλυψη θα πρέπει να καλυφθούν στη νέα προγραμματική περίοδο.

Ε. Στον τομέα ανθρώπινου δυναμικού προωθήθηκαν προγράμματα κατάρτισης προσωπικού επιχειρήσεων που διαθέτουν υποκαταστήματα ή παραρτήματα στην Βουλγαρία ή αναπτύσσουν σημαντική οικονομική δραστηριότητα με τη χώρα αυτή, προσωπικού δημοσίων επιχειρήσεων και οργανισμών που συνεργάζονται εκατέρωθεν των συνόρων, κατάρτιση άνεργων επιστημόνων, που τους παρέχει γνώσεις για πιθανή απασχόλησή στη γειτονική χώρα καθώς και συνεργασία μεταξύ πανεπιστημίων για παραγωγή εκπαιδευτικού υλικού.

2.7.3. Τα βασικότερα προβλήματα των προγραμμάτων

Τα βασικότερα προβλήματα του προγράμματος όπως αυτά εντοπίστηκαν κατά την πορεία εφαρμογής του συνοψίζονται στα εξής:

- ❖ Ελλιπής πληροφόρηση για την πορεία φυσικού και οικονομικού αντικειμένου των έργων του προγράμματος και ειδικότερα αυτών που αφορούσαν τις ονομαζόμενες «soft» ενέργειες.

- ❖ Δυσχερές οικονομικό περιβάλλον στην Βουλγαρία κατά την περίοδο σχεδιασμού του προγράμματος που είχε ως αποτέλεσμα ελλιπή συμμετοχή της Βουλγαρικής πλευράς.

- ❖ Η εκ των υστέρων ένταξη της F.Y.R.O.M. στο πρόγραμμα απορρόφησε μέρος του ενδιαφέροντος των φορέων για συνεργασία μεταξύ Ελλάδας- Βουλγαρίας.

- ❖ Δυσκολία συντονισμού μεταξύ των φορέων υλοποίησης λόγω της διαφορετικότητάς τους (Επιμελητήρια, επιχειρήσεις, πολιτιστικοί φορείς) ιδιαίτερα για έργα που είχαν έντονο το στοιχείο της διασυνοριακής συνεργασίας.

- ❖ Δυσκολία προσδιορισμού έργων με από κοινού συνεργασία των δύο χωρών ιδιαίτερα για έργα που αφορούν την ανάδειξη και την προβολή των πολιτιστικών και τουριστικών τους πόρων.

- ❖ Υλοποίηση έργων με μονομερή συμμετοχή της Ελληνικής πλευράς που οφείλεται σε ένα βαθμό στην ελλιπή ανταπόκριση της Βουλγαρικής πλευράς.

- ❖ Εμπλοκή / καθυστέρηση διαδικασιών οφειλόμενες στη διαφορετικότητα πλαισίου των δύο χωρών ως προς τη διενέργεια διαγωνισμών.

2.7.4. Συμπεράσματα

Από την εμπειρία της υλοποίησης του προγράμματος INTERREG II και του PHARE CBC προκύπτει ότι:

α) Παρά την έλλειψη εμπειρίας στον κοινό σχεδιασμό και την παρακολούθηση, τις σημαντικές διαφορές στους κανονισμούς των χρηματοδοτικών μέσων INTERREG & PHARE CBC και τη μη ύπαρξη ενιαίου προγραμματικού εγγράφου, όπως στην παρούσα περίοδο(βλ. παράγραφο 3.6), οι προσπάθειες που κατεβλήθησαν εκατέρωθεν οδήγησαν σε απόλυτα θετικά αποτελέσματα και κοινούς σχεδιασμούς.

β) Υπάρχει αναγκαιότητα ολοκλήρωσης των επιλογών που δεν ολοκληρώθηκαν λόγω έλλειψης πόρων ή απαιτούμενου χρόνου, με τους πόρους των χρηματοδοτικών μέσω για τη νέα προγραμματική περίοδο.

γ) Προέχει να καλυφθεί η υλοποίηση έργων στους κάθετους άξονες επί των οποίων τα έργα είχαν χαρακτηριστεί στην τελευταία επιτροπή παρακολούθησης ως έργα γέφυρες.

δ)Υπάρχει αναγκαιότητα συντονισμού των κανονισμών των δύο χρηματοδοτικών μέσων INTERREG και PHARE CBC κυρίως όσον αφορά τις διαδικασίες επιλογής και χρηματοδότησης έργων και εξέτασης της συμπληρωματικότητάς τους, στα πλαίσια των επιτροπών παρακολούθησης, και με άλλα χρηματοδοτικά μέσα.

2.8. Το 3ο Κ.Π.Σ. (2000-2006)

2.8.1. Γενικά χαρακτηριστικά

Το 3^ο Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης είναι η σημαντικότερη συνιστώσα του Διαρθρωτικού Προγράμματος 2000 – 2006 (82% του συνολικού οικονομικού μεγέθους) και έχει οικονομικό μέγεθος 42,28 δις euro (14,41 τρις δρχ.), από τα οποία:

- ❖ η Κοινοτική Συμμετοχή ανέρχεται σε 21,32 δις euro (7,27 τρις δρχ.),
- ❖ η Εθνική Κρατική Συμμετοχή σε 10.438 δις euro (3,56 τρις δρχ.),
- ❖ η Ιδιωτική Συμμετοχή σχεδιάζεται σε 10.516 δις euro (3,58 τρις δρχ.).

Εγκρίθηκε με την 3405/28.11.2000 απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και περιλαμβάνει 13 Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα (Π.Ε.Π.), ένα σε κάθε Περιφέρεια της Ελλάδας και 11 Τομεακά Επιχειρησιακά Προγράμματα.

Με τα Επιχειρησιακά Προγράμματά του, το 3^ο Κ.Π.Σ. επιδιώκει να ενισχύσει τους ακόλουθους 7 Άξονες Προτεραιότητας:

Άξονας προτεραιότητας 1: Ανάπτυξη ανθρώπινων πόρων και προώθηση της απασχόλησης

- ❖ Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Εκπαίδευση και Αρχική Επαγγελματική Κατάρτιση»
- ❖ Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Απασχόληση και Επαγγελματική Κατάρτιση»

Άξονας προτεραιότητας 2: Μεταφορές

- ❖ Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Οδικοί Άξονες, Λιμένες, Αστική Ανάπτυξη»
- ❖ Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Σιδηρόδρομοι, Αερολιμένες και Αστικές Συγκοινωνίες»

Αξονας προτεραιότητας 3: Βελτίωση Ανταγωνιστικότητας

- ❖ Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ανταγωνιστικότητα»

Αξονας προτεραιότητας 4: Ανάπτυξη της Υπαίθρου και Αλιεία

- ❖ Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Αγροτική Ανάπτυξη και Ανασυγκρότηση της Υπαίθρου»
- ❖ Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Αλιεία»
- ❖ Έγγραφο Προγραμματισμού Αγροτικής Ανάπτυξης

Αξονας προτεραιότητας 5: Βελτίωση Ποιότητας Ζωής

- ❖ Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Περιβάλλον»
- ❖ Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Πολιτισμός»
- ❖ Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Υγεία και Πρόνοια»

Αξονας προτεραιότητας 6: Κοινωνία της Πληροφορίας

- ❖ Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Κοινωνία της Πληροφορίας»

Αξονας προτεραιότητας 7: Περιφερειακή Ανάπτυξη

Περιλαμβάνει τα 13 Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα (Π.Ε.Π.)

Κάθε Επιχειρησιακό Πρόγραμμα αποτελείται από «Αξονες Προτεραιότητας» (πρώτη βασική υποδιαίρεση του Προγράμματος) και «Μέτρα» (υποδιαίρεση Αξονα Προτεραιότητας). Το Πρόγραμμα, περαιτέρω διαιρούμενο, καταλήγει να περιλαμβάνει και να χρηματοδοτεί «Πράξεις», δηλαδή υλικά και μη υλικά έργα.

Στο σχεδιασμό των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων του Διαρθρωτικού Προγράμματος 2000-2006, σημαντικό τμήμα είναι προσανατολισμένο προς την Αυτοδιοίκηση. Η Αυτοδιοίκηση περιλαμβάνεται, σε πολλές περιπτώσεις, ως δυνητικός Τελικός Δικαιούχος «Πράξεων» σε Μέτρα των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων του 3^{ου} Κ.Π.Σ., κυρίως των Περιφερειακών, αλλά και των Τομεακών. Επίσης, είναι Τελικός Αποδέκτης «Πράξεων». Ταυτόχρονα, σε αρκετές περιπτώσεις στις οποίες δεν εμφανίζεται ως Τελικός Δικαιούχος ή Τελικός Αποδέκτης, είναι πρόδηλο ότι έχει έμμεσο ενδιαφέρον (έμμεση συμμετοχή) για τα συγκεκριμένα έργα, τουλάχιστον σε επίπεδο προγραμματισμού.

Οι Επιχειρήσεις της Αυτοδιοίκησης προβλέπονται ρητά ως Τελικοί Δικαιούχοι σε 115 από τα 652 Μέτρα των Ε.Π. του 3^{ου} Κ.Π.Σ.. Στο συνολικό κόστος του Κ.Π.Σ., η Αυτοδιοίκηση μετέχει άμεσα ή έμμεσα με μερίδια που κυμαίνονται περίπου στο 20 με 25%.

2.8.2. Το Π.Ε.Π. Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης

Η καίρια γεωπολιτική θέση (κόμβος-πύλη προς τα Βαλκάνια και την Ανατολή), που χαρακτηρίζει την Περιφέρεια είναι η ουσιώδης συνιστώσα του αναπτυξιακού δυναμισμού της. Η Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας - Θράκης έχει πολλές περιοχές ιδιαίτερου φυσικού κάλλους, διαθέτει αξιόλογο ορυκτό πλούτο και είναι υποδοχέας παλινοστούντων και μεταναστών. Οι δυνατότητές της για αυτοδύναμη οικονομική ανάπτυξη μέσα από την προώθηση δράσεων στον πρωτογενή τομέα, τη μεταποίηση, τον τουρισμό και τις υπηρεσίες, είναι αξιοσημείωτες.

Αυτά ακριβώς τα χαρακτηριστικά της διαμορφώνουν τους ειδικότερους στρατηγικούς στόχους του Περιφερειακού Π.Ε.Π., (συνολικού κόστους 1.115.648.897 ευρώ), ενταγμένους στη γενική κατεύθυνση για πληθυσμιακή εξέλιξη με έμφαση στην κοινωνική ενσωμάτωση ειδικών ομάδων, που θα στηρίζεται στην αξιοποίηση της οικονομικής δυναμικής και στην διάχυση της ευημερίας.

Με βάση τους παραπάνω στόχους, η αναπτυξιακή στρατηγική για την Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης υποστηρίζεται μέσα από τους 6 Άξονες Προτεραιότητας του Ε.Π., οι οποίοι περιλαμβάνουν 40 Μέτρα:

- ❖ Ανάπτυξη Υπαιθρου
- ❖ Καινοτομία - Ανταγωνιστικότητα
- ❖ Αξιοποίηση Γεωγραφικής Θέσης
- ❖ Αστική Ανάπτυξη
- ❖ Άμβλυνση των Ενδοπεριφερειακών Κοινωνικών Ανισοτήτων
- ❖ Τεχνική Βοήθεια

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την Τοπική Αυτοδιοίκηση παρουσιάζουν οι Άξονες και τα Μέτρα που σχετίζονται με παρεμβάσεις αστικής ανάπτυξης, τη διαχείριση πλουτοπαραγωγικών πόρων, την προστασία δασών, την αγροτική οικονομία, την ενίσχυση υποδομών σε νησιωτικές και περιβαλλοντικά ευαίσθητες περιοχές, τον πολιτισμό, την εκπαίδευση, τις οδικές μεταφορές, την υγεία - πρόνοια, το ανθρώπινο δυναμικό και τις τοπικές πρωτοβουλίες απασχόλησης.

Η Αυτοδιοίκηση μπορεί να είναι στα Μέτρα του Π.Ε.Π. άμεσα δικαιούχος ή άμεσα συνδικαιούχος ή να έχει έμμεσο ενδιαφέρον. Οι κατηγορίες «άμεσα δικαιούχος» και «άμεσα συνδικαιούχος» ταυτίζονται με την κατηγορία «τελικός δικαιούχος», η οποία είναι και η μόνη που καταγράφεται στο Συμπλήρωμα Προγραμματισμού του Π.Ε.Π. Η Αυτοδιοίκηση χρειάζεται να επιμείνει στην ποιότητα και την αρτιότητα των φακέλων για τις προτάσεις που υποβάλλει προς ένταξη στο Π.Ε.Π. και στα άλλα Ε.Π. της 3^{ης} Προγραμματικής Περιόδου 2000-2006. Αυτό απαιτούν οι διαδικασίες για τα Επιχειρησιακά Προγράμματα και τη θετική ανταπόκρισή της στον ανταγωνισμό.

Πέραν από την υποστήριξη της ωρίμανσης των προτάσεών τους ώστε να ενταχθούν στο Π.Ε.Π., οι Δήμοι χρειάζεται να διαμορφώνουν το σύστημα με το οποίο θα παρακολουθούν και θα διαχειρίζονται όσα από τα έργα τους τελικά ενταχθούν στο Π.Ε.Π. ή σε Τομεακά Προγράμματα.

Στον σχεδιασμό για την υποβολή και την υλοποίηση προτάσεών τους στα Ε.Π. του 3^{ου} Κ.Π.Σ., οι Ο.Τ.Α. είναι χρήσιμο να τα εξετάζουν μέσω δημοτικών συνεργασιών, συνεργασιών με άλλους φορείς και ιδιώτες, ώστε να ενισχύονται οι πιθανότητες αποδοχής των υποψηφιοτήτων τους και αποτελεσματικότητας στην υλοποίηση των έργων. Για να προωθήσουν τον προγραμματισμό τους, μέσω του Π.Ε.Π. και των άλλων Ε.Π., οι Ο.Τ.Α. οφείλουν να παρακολουθούν και να παρεμβαίνουν στο Περιφερειακό Συμβούλιο και στα άλλα Όργανα Προγραμματισμού και να συμμετέχουν ενεργά στους Ενδιάμεσους Φορείς.

Πίνακας:2.2. Χρηματοοικονομικά Χαρακτηριστικά του Π.Ε.Π. Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης (σε ευρώ)

Συνολικό ύψος δαπάνης Ε.Π.	1.115.648.897
Δημόσια δαπάνη (Εθνική & Κοινοτική)	977.799.897
Εθνική συμμετοχή	244.449.975
Κοινοτική συμμετοχή	733.349.922
Ιδιωτική συμμετοχή	137.849.000
Ευρωπαϊκά Ταμεία που χρηματοδοτούν :	
Ε.Τ.Π.Α.	514.874.999
Ε.Κ.Τ.	63.690.308
Ε.Γ.Τ.Π.Ε.	154.784.615

Πηγή: Υπουργείο Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης & Αποκέντρωσης (Στοιχεία 2000)

2.9. ΓΕΝΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ & ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ

Ολοκληρώνοντας την αξιολόγηση των αποτελεσμάτων των αναπτυξιακών πολιτικών, τα βασικά συμπεράσματα και οι διαπιστώσεις που προκύπτουν μπορούν να συνοψιστούν στα ακόλουθα σημεία:

❖ Ο βασικός στόχος της συγκράτησης και ανάπτυξης του πληθυσμού όπως είχε τεθεί και από τις δράσεις του Β' Κ.Π.Σ. δεν έχει επιτευχθεί. Η εξέλιξη του πληθυσμού είναι και παραμένει αρνητική στο Ν. Έβρου (εάν εξαιρέσουμε τους Ποντίους Παλινοστούντες). Το στοιχείο αυτό συνεπικουρούμενο από τη μείωση του πληθυσμού νέων ηλικιών που συνεχίζεται μέχρι σήμερα και δεν οφείλεται μόνο στη πτώση της γεννητικότητας, θα έχει νέες δυσμενείς επιπτώσεις τόσο στην ηλικιακή σύνθεση όσο και στο συνολικό μέγεθος του πληθυσμού μακροπρόθεσμα. Άρα ο γενικός στόχος που καταρχήν έχει τεθεί ως η δημογραφική ανασυγκρότηση του νομού με ταυτόχρονη βελτίωση της κοινωνικοοικονομικής ευημερίας του πληθυσμού είναι αντικειμενικά σημαντικός. Οποσδήποτε η οικιστική και επαγγελματική αποκατάσταση των Ποντίων Παλινοστούντων καθώς και η πλήρης ενσωμάτωση του ορεινού και μειονοτικού πληθυσμού στο ενεργό δυναμικό της περιοχής είναι καθοριστικής σημασίας ενέργειες αλλά οποσδήποτε όχι και μοναδικές.

❖ Ιδιαίτερα πρέπει να τονισθεί ότι καθοριστικός παράγοντας για την επίτευξη του γενικού στόχου παραμένει ο συντονισμός της αναπτυξιακής και χωροταξικής πολιτικής για την αναδιοργάνωση και ισόρροπη ανάπτυξη του δικτύου των αστικών κέντρων της χώρας.

❖ Η υλοποίηση των σχεδιαζόμενων υποδομών προχωρεί με αξιόλογους ρυθμούς, συμβάλλοντας ουσιαστικά στην άρση της απομόνωσης της περιοχής. Κινδυνεύει όμως εάν δεν συνδεθεί η δραστηριότητα αυτή με έργα άμεσης απόδοσης και με πλήρη αξιοποίηση των υπό διαμόρφωση ευκαιριών ανάπτυξης να παραμένει χωρίς τα αναμενόμενα πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα.

❖ Κλειδί για την αναπτυξιακή στροφή του Νομού μπορεί να αποτελέσει ο εκσυγχρονισμός και η βελτίωση των ποιοτικών χαρακτηριστικών του ανθρώπινου δυναμικού σε συνδυασμό με την ανάπτυξη του τομέα των υπηρεσιών, ως προϋπόθεση της εισόδου στη κοινωνία της πληροφορίας. Στην ουσία δηλαδή και σ' αυτό το τομέα καθοριστικά θα συμβάλλει η δυναμική αστική συγκρότηση του Νομού.

❖ Στον τομέα της αγροτικής ανάπτυξης, εμφανίζεται ανεπαρκής προσαρμογή στα δεδομένα της αγοράς (διάρθρωση κλάδων, ανταγωνιστικότητα).

❖ Τα κονδύλια που απορροφήθηκαν από τις ιδιωτικές παραγωγικές επενδύσεις στράφηκαν κύρια προς τους παραδοσιακούς κλάδους της ελληνικής οικονομίας (τρόφιμα-ποτά, έτοιμο ένδυμα). Ενώ η πολιτική των ενισχύσεων των ΜΜΕ δεν απέδωσε τα αναμενόμενα αποτελέσματα ως προς την αύξηση της απασχόλησης, ως προς το προϊόν αλλά και ως προς τη διασπορά της επιχειρηματικής δραστηριότητας.

❖ Σε επίπεδο νομού, έχουν δρομολογηθεί καινοτόμες πρωτοβουλίες (Δ.Ε.Β.Ζ.Ο.Σ., Δ.Ε.Κ.Κ.Ε.Ε.) οι οποίες αναμένεται ότι θα τονώσουν ουσιαστικά την περιοχή και θα αντιμετωπίσουν το αίσθημα της απομόνωσης που διακατέχει ιδιαίτερα το βόρειο τμήμα του νομού.

❖ Στον τομέα της κοινωνικής υποδομής πραγματοποιούνται συνεχείς βελτιώσεις και ενισχύσεις των αντίστοιχων υποδομών (υγεία, εκπαίδευση κ.ά.), οι οποίες δημιουργούν κλίμα αισιοδοξίας στους κατοίκους του νομού. Η ανασυγκρότηση του Δημοκρίτειου Πανεπιστήμιου Θράκης με ταυτόχρονη εξασφάλιση ολοκληρωμένου συστήματος υποδομών και εξυπηρετήσεων αποτελεί προϋπόθεση ουσιαστικής αναβάθμισης της κοινωνικής υποδομής και του περιφερειακού ρόλου του νομού.

❖ Οι πολιτικές που εφαρμόζονταν δεν συμπεριλάμβαναν το περιβάλλον σε μια στρατηγική βιώσιμης ανάπτυξης.

3ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ: Η εμπειρία & το σύγχρονο πλαίσιο της διαπεριφερειακής - διασυνοριακής συνεργασίας

3.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η διεύρυνση της Ε.Ε. προς Ανατολάς, ως λογική συνέπεια της Ευρωπαϊκής διαδικασίας ολοκλήρωσης θα έχει σημαντικές επιδράσεις στην αναπτυξιακή πορεία του Έβρου, αλλά και στο ρόλο που η περιοχή θα διαδραματίσει στο εγγύς μέλλον.

Οι συνοριακές περιοχές του Έβρου, του Χάσκοβο αλλά και της Ανδριανούπολης, καλούνται ως κινητήριες δυνάμεις μιας βιώσιμης διαπεριφερειακής οικονομικής ανάπτυξης να αναλάβουν καθοριστικό ρόλο σ' αυτές τις εξελίξεις.

Κύριο στόχο αποτελεί η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητάς τους που σύμφωνα και με τον ΟΟΣΑ (βλ. Adapt 1997), είναι «η ικανότητα των επιχειρήσεων των οικονομικών κλάδων, των περιφερειών και των υπερεθνικών περιφερειών, να δημιουργούν ένα σχετικά υψηλό εισόδημα και να επιτυγχάνουν υψηλό ποσοστό απασχόλησης, ενώ υπόκεινται στο διεθνή ανταγωνισμό».

Βασικό μοχλό στην διαδικασία αυτή θα αποτελέσει:

- ❖ η στήριξη του ενδογενούς δυναμικού των περιφερειών
- ❖ η συνδυασμένη ανάπτυξη ιδίων πρωτοβουλιών, περιφερειακού χαρακτήρα
- ❖ η διάδοση αξιόπιστων πρακτικών, ήδη εφαρμοσμένων σε διασυνοριακές δραστηριότητες
- ❖ η διατήρηση και ανάπτυξη αξιόπιστων έργων υποδομής

με στόχο το κοινό αίτημα για «**διαπεριφερειακή ανάπτυξη**».

Στο κεφάλαιο που ακολουθεί με αυτή ακριβώς την οπτική εξετάζονται οι υπερεθνικές συνοριακές περιοχές του ν. Έβρου και συγκεκριμένα η όμορη περιφέρεια του Χασκόβου της Βουλγαρίας και η περιφέρεια Μαρμαρά της Τουρκίας. Αρχικά κρίνεται σκόπιμο να αναφέρουμε κάποια ενδεικτικά παραδείγματα διασυνοριακής συνεργασίας στον Ευρωπαϊκό χώρο, όπως είναι και η Δ.Ε.Β.Ζ.Ο.Σ. στο Ορμένιο του ν. Έβρου, με αιώτερο στόχο την ανάδειξη των δυνατοτήτων και των ευκαιριών που τα Κοινοτικά και τα διακρατικά προγράμματα μπορούν να προσφέρουν στις μεθοριακές περιοχές των Ευρωπαϊκών χωρών. Στο δεύτερο τμήμα του παρόντος κεφαλαίου, παρατίθεται το πλαίσιο (βασικά χαρακτηριστικά και στόχοι) των προγραμμάτων και των συμφωνιών διακρατικής συνεργασίας, στα οποία εμπλέκονται οι τρεις χώρες, (Ελλάδα, Βουλγαρία, Τουρκία) κατά την τρέχουσα προγραμματική περίοδο, καθώς και εκτενής αναφορά για τον Οργανισμό Οικονομικής Συνεργασίας της Μαύρης Θάλασσας (BSEC), στον οποίο είναι ενεργά μέλη. Ακόμη διερευνώνται οι δυνατότητες δικτύωσης της επιλέξιμης διασυνοριακής περιοχής και οι νέες μορφές συνεργασίας κοινωνικών ομάδων και επαληθεύεται η Κοινοτική άποψη ότι οι επιτυχείς πρωτοβουλίες διαπεριφερειακής συνεργασίας καθορίζονται από:

- ❖ την εκτεταμένη δικτύωση των ενδιαφερομένων φορέων διαχείρισης και λήψης αποφάσεων και την αξιοποίηση του δυναμικού της συνέργιας,
- ❖ την κοινή βούληση για ένα σαφή καθορισμό ενός τομέα και την επιθετική άσκηση των αντίστοιχων δραστηριοτήτων,

- ❖ την ικανότητα αναγνώρισης του υφιστάμενου δυναμικού μιας περιοχής και τη συνεπόμενη ανάληψη δεσμεύσεων,
- ❖ την ετοιμότητα ανάπτυξης νέων ιδεών μέσω της διαβούλευσης και την αξιοποίηση των ευκαιριών που προκύπτουν.

Στο τρίτο μέρος του παρόντος κεφαλαίου και μετά από μια σύντομη και περιεκτική αναφορά στη φυσιογνωμία και τους κυριότερους κλάδους οικονομικής δραστηριότητας των όμορων περιοχών του Χάσκοβο και της Ανδριανούπολης, εντοπίζονται οι συσχετίσεις και οι διαφοροποιήσεις μεταξύ Έβρου–Χάσκοβο–Ανδριανούπολης, καθώς και οι δυνατότητες διαπεριφερειακής – διασυνοριακής συνεργασίας μεταξύ τους.

3.2. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΣΧΕΔΙΩΝ ΔΙΑΣΥΝΟΡΙΑΚΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΣΤΟΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΧΩΡΟ

3.2.1. Δημόσιες μεταφορές του Salzburg-Land (Euregio)

Η Euregio Salzburg-Land de Berchtesgaden-Traunstein, που δημιουργήθηκε το 1995 (το ίδιο έτος με την ένταξη της Αυστρίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση), διαθέτει όλα τα πλεονεκτήματα μιας ελκυστικής και δυναμικής διασυνοριακής ζώνης. Η ιδέα ενσωμάτωσης των δικτύων μεταφορών εκατέρωθεν των συνόρων γεννήθηκε αβίαστα, και η επιχείρηση ήταν μεγάλης εμβέλειας, διότι επρόκειτο για δύο συστήματα μεταφορών εντελώς διαφορετικά, τα οποία από την αυστριακή πλευρά διαχειρίστηκε η Salzburger Verkehrsverbund και από τη γερμανική πλευρά η Regionalverkehr Oberbayern-Betrieb Berchtesgaden. Μια συμφωνία μεταξύ των δύο περιφερειών κατέληξε στη δημιουργία, το 1997, μιας διασυνοριακής ένωσης μεταφορών, χωρίς να καταστεί απαραίτητη η σύναψη συμφωνίας σε εθνικό επίπεδο.

Σήμερα, ένα και μόνο εισιτήριο που εκδίδεται σε οποιοδήποτε σημείο επιτρέπει στους επιβάτες να διασχίσουν την Euregio, αλλάζοντας λεωφορεία όσες φορές θέλουν, περνώντας και ξαναπερνώντας τα σύνορα σύμφωνα με την επιθυμία τους. Η πρωτοβουλία είχε ως αποτέλεσμα την αύξηση του αριθμού επιβατών των δημόσιων συγκοινωνιών, την αξιοποίηση των γεωγραφικών και τουριστικών πλεονεκτημάτων της Euregio και την ενίσχυση των δεσμών συνεργασίας.

Για να επιτευχθεί αυτό το αποτέλεσμα, έπρεπε να εγκατασταθούν κοινά αυτόματα μηχανήματα έκδοσης εισιτηρίων σε όλα τα λεωφορεία και τις θυρίδες της Euregio, να συντονιστούν τα δρομολόγια και οι ανταποκρίσεις κατά μήκος του δικτύου που περιλαμβάνει χιλιάδες δρόμους, να δημιουργηθεί ένα τυποποιημένο σύστημα ζωνών τιμών και να εναρμονιστούν διάφορες νομικές, δημοσιονομικές και φορολογικές διατάξεις. Εκτός από ορισμένα προβλήματα υποδομής, όλα αυτά πραγματοποιήθηκαν χωρίς μεγάλες δυσκολίες οι δύο εταιρείες μεταφορών συμφώνησαν μάλιστα πλήρως στον καθορισμό των κομίστρων. Το σύστημα καταρχήν περιελάμβανε τα λεωφορεία και τρένα του αυστριακού Land (ομόσπονδου κρατιδίου) του Σαλτσβούργου (με ένα μέρος του Land της Ανω Αυστρίας), τα λεωφορεία του γερμανικού κρατιδίου του Berchtesgaden και επεκτάθηκε αργότερα στην Landkreis (διοικητική περιφέρεια) του Traunstein, περιλαμβάνοντας και γερμανικούς σιδηροδρόμους. Το εθνικό πάρκο του κρατιδίου του Σαλτσβούργου εξοπλίστηκε με μια γραμμή διασυνοριακών λεωφορείων, ενώ νυχτερινά λεωφορεία εξασφαλίζουν στους νέους φθηνή μεταφορά για τα clubs και τις πολιτιστικές εκδηλώσεις.

Το σχέδιο είναι ενταγμένο στο πρόγραμμα Interreg II A μεταξύ Γερμανίας και Αυστρίας, με συνολικό κόστος 630.000 euro και συμμετοχή της Ε.Ε. κατά 315.000 euro.

3.2.2. Σχέδιο Enterprise

Εδώ και λίγα χρόνια, η προοπτική ενός ταξιδιού με το τρένο μεταξύ Μπέλφαστ και Δουβλίνου προκαλούσε αναστεναγμούς δυσφορίας, καθώς η γραμμή ήταν άβολη και η εξυπηρέτηση ανεπαρκής. Σήμερα, η διαδρομή είναι πιο γρήγορη και το ταξίδι σίγουρο και ευχάριστο, με μοντέρνα και καθαρά βαγόνια, γεγονός που εκφράζεται με έναν αυξανόμενο αριθμό επιβατών.

Θέλοντας να βελτιώσουν και να ολοκληρώσουν τη σύνδεση μεταξύ των δύο πρωτευουσών, οι δύο εταιρείες σιδηροδρόμων (η Larnrod Eireann στη Δημοκρατία της Ιρλανδίας και η Northern Ireland Railways) ανέλαβαν το 1988 μια μελέτη από κοινού, με στόχο την εκπόνηση ενός επενδυτικού σχεδίου. Το σχέδιο μπόρεσε να υλοποιηθεί στις αρχές της δεκαετίας του '90 μόνο χάρη στη χορήγηση μιας ευρωπαϊκής χρηματοδοτικής ενίσχυσης που προοριζόταν για την ανάπτυξη των υποδομών μεταφορών στο πλαίσιο του διευρωπαϊκού δικτύου.

Για την υλοποίηση του σχεδίου χρειάστηκε η επισκευή γραμμών 182 χλμ. και κυρίως ο εκσυγχρονισμός τους (στο εξής με συνεχή συγκόλληση), η εγκατάσταση αποδοτικών αυτοματοποιημένων συστημάτων σήμανσης, η αντικατάσταση 50 γεφυρών, ισόπεδων διαβάσεων και διασταυρώσεων στους σιδηροδρομικούς σταθμούς, καθώς και η ανακαίνιση των σταθμών του Drogheda και Dundalk. Η γραμμή είναι εξοπλισμένη με νέα βαγόνια που είναι πλήρως αυτοματοποιημένα και κλιματιζόμενα. Τα τρένα αναπτύσσουν ταχύτητα έως 150 km/h σε ορισμένα τμήματα και η διάρκεια του ταξιδιού μειώθηκε κατά ένα τέταρτο της ώρας περίπου, φθάνοντας τη 1 ώρα και 50 λεπτά με μια στάση και 2 ώρες περίπου με εξυπηρέτηση όλων των σταθμών. Παρόλο που είναι εξοπλισμένα με νέες πιο ισχυρές μηχανές, δεν μπορούν να διατηρήσουν ανώτατες ταχύτητες στο σύνολο της διαδρομής, λόγω γεωγραφικών εμποδίων όπως οι τάφροι, οι γέφυρες και οι στενές στροφές, καθώς και τα όρια ταχύτητας που επιβάλλονται στην Drogheda και μεταξύ του Lisburn και των συνόρων. Ωστόσο, η καθημερινή συχνότητα εξυπηρέτησης αυξήθηκε και ο ετήσιος αριθμός επιβατών από 400.000 το 1993 έφθασε σε 700.000 περίπου το 1997 και σε 950.000 σήμερα. Μια ισοδύναμη αύξηση της εσωτερικής κυκλοφορίας καταγράφηκε εκατέρωθεν των συνόρων από την καθεμία από τις δύο εταιρείες.

Μια σημαντική πτυχή του σχεδίου είναι η ομογενοποίηση της υπηρεσίας με κοινό σύστημα εκμετάλλευσης, κοινό μάρκετινγκ, η ίδια στολή για το σύνολο του προσωπικού. Η νέα υπηρεσία Enterprise, η οποία δημιουργήθηκε το 1997, αντιπροσωπεύει ένα πρότυπο διασυνοριακής συνεργασίας και αποτελεί τη ραχοκοκαλιά της σιδηροδρομικής ανάπτυξης του νησιού. Τόσο από ανθρώπινη όσο και από οικονομική πλευρά, η τεχνική αυτή επιχείρηση μεγάλης εμβέλειας αποτελεί ένα καλό παράδειγμα για τα αποτελέσματα που μπορεί να έχει η διασυνοριακή συνεργασία, βελτιώνοντας όχι μόνο τις εμπορικές αγορές και από τις δύο πλευρές των συνόρων, αλλά σταθεροποιώντας επίσης τους κοινωνικούς δεσμούς μεταξύ των δύο πρωτευουσών και των πόλεων που εξυπηρετούνται από τη γραμμή.

Το σχέδιο είναι ενταγμένο στο πρόγραμμα Interreg II A μεταξύ Ιρλανδίας και Β. Ιρλανδίας, με συνολικό κόστος 154.908.000 euro και συμμετοχή της Ε.Ε. κατά 131.672.000 euro.

3.2.3. Σιδηροδρομική σύνδεση του Ελσίνκι με την Αγία Πετρούπολη

Ελσίνκι-Αγία Πετρούπολη, η πιο σημαντική από τις σιδηροδρομικές συνδέσεις που διέρχονται τα σύνορα Φινλανδίας και Ρωσίας, συγκεντρώνει μια συνεχώς αυξανόμενη κυκλοφορία επιβατών και εμπορευμάτων. Το 2010, ο ετήσιος αριθμός επιβατών από τη μια πόλη στην άλλη, που μόλις ξεπερνούσε τις 93.000 το 1992, ενδέχεται σύμφωνα με τις προβλέψεις να φθάσει το 1.700.000, ενώ στη μελλοντική απευθείας σύνδεση Ελσίνκι-Lahti, μέσα στη Φινλανδία, ο αριθμός επιβατών αναμένεται να φθάσει τα 4,3 εκατ. Όσον αφορά την κυκλοφορία εμπορευμάτων με την Αγία Πετρούπολη, αυτή τριπλασιάστηκε μέσα σε 25 χρόνια για να σταθεροποιηθεί επί του παρόντος στους 10 εκατ. τόνους.

Η απευθείας σύνδεση Ελσίνκι-Kerava- Lahti, η οποία αποτελεί τμήμα του διευρωπαϊκού δικτύου μεταφορών, βρίσκεται υπό κατασκευή και θα τελειώσει το 2006. Δεν θα έχει ισόπεδες διαβάσεις και θα πλαισιώνεται από κιγκλιδώματα στις κατοικημένες περιοχές. Το μεγαλύτερο μέρος της διαδρομής θα περνάει δίπλα στον αυτοκινητόδρομο της Lahti, πράγμα που θα μειώσει τις περιβαλλοντικές οχλήσεις. Η βελτίωση των συνδέσεων στη γραμμή αυτή θα ευνοήσει, εξάλλου, την ανάπτυξη των οικονομικών κέντρων στο ανατολικό τμήμα της Φινλανδίας. Με προορισμό τη Ρωσία, από τη Lahti έως τη Vainikkala, προγραμματίζεται η βελτίωση της γραμμής, πράγμα που θα συμβάλει επίσης στη μείωση του χρόνου της διαδρομής. Αυτό περιλαμβάνει τον εξηλεκτισμό των δύο γραμμών του τμήματος Luumaki-Vainikkala. Πιο πέρα, μεταξύ των σιδηροδρομικών σταθμών Vainikkala στη Φινλανδία και Buslonskaja στη Ρωσία (στους οποίους θα πρέπει να πραγματοποιηθούν σημαντικές εργασίες υποδομής για την αποσυμφόρηση αυτών των σημείων συνοριακής διέλευσης), το σχέδιο βρίσκεται ακόμη υπό μελέτη.

Το σύνολο των μέτρων βελτίωσης που αναλήφθηκαν ή προβλέπονται αφορά την προσαρμογή των γραμμών (ελαφρώς διαφορετικών μεταξύ των δύο χωρών), το διπλασιασμό τους, τη φυσική προστασία τους, τις συνδέσεις τους, την ηλεκτροδότηση και κυρίως τη σηματοδότηση και την ασφάλεια, τον έλεγχο ή ακόμη τον σιδηροδρομικό εξοπλισμό. Σε μεταγενέστερο στάδιο προβλέπεται η διαμόρφωση μιας ξεχωριστής γραμμής για τα τρένα υψηλής ταχύτητας. Προβλέπονται και άλλες εργασίες για την καλύτερη εξυπηρέτηση της μείζονος περιοχής της Αγίας Πετρούπολης.

Με την αποπεράτωση αυτού του τεράστιου έργου, η διάρκεια διαδρομής μεταξύ Ελσίνκι και Αγίας Πετρούπολης, η οποία ήδη μειώθηκε από 6 ώρες και 30 λεπτά σε 4 ώρες και 20 λεπτά στα τέλη του 2000, αναμένεται να φθάσει σε 3 ώρες το 2006. Όσον αφορά το περιβάλλον, έχουν πραγματοποιηθεί διάφορες μελέτες περιβαλλοντικών επιπτώσεων, συμπεριλαμβανομένων και εκείνων που αφορούν δύο φινλανδικές περιοχές που εντάσσονται στο πρόγραμμα Natura 2000, την κοιλάδα Ohkola και το αυτοφύες δάσος Vahajarvi.

Το σχέδιο είναι ενταγμένο στο πρόγραμμα Interreg II A για το νοτιοανατολικό τμήμα της Φινλανδίας, με συνολικό κόστος 1.805.262 euro και συμμετοχή της Ε.Ε. κατά 334.308 euro.

3.2.4. Το δίκτυο TGV

Το τρένο μεγάλης ταχύτητας (TGV) αποτελεί μια εναλλακτική λύση στη μετακίνηση με αυτοκίνητο και αεροπλάνο μέτριας και μακράς απόστασης, της οποίας η συνεχής αύξηση έχει όλο και μεγαλύτερες επιπτώσεις στην ποιότητα ζωής. Αυτό συμβαίνει κυρίως

στους έντονα αστικοποιημένους χώρους, όπως η αστική ζώνη του βορειοδυτικού τμήματος, που περιλαμβάνει ένα μέρος της Γερμανίας, της Γαλλίας, των Κάτω Χωρών και του Ηνωμένου Βασιλείου, καθώς και όλο το Βέλγιο, και αριθμεί ένα σύνολο 75 εκατ. κατοίκων. Για το λόγο αυτό, η Interreg χρηματοδότησε από το 1998 έως το 1999 το σχέδιο «Δίκτυο των TGV», που προορίζεται να βελτιώσει το σιδηροδρομικό δίκτυο της ζώνης αυτής. Μέσω μιας σειράς πιλοτικών σχεδίων επιχειρήθηκε η βελτίωση της οικονομικής επίδρασης του δικτύου, κυρίως με τη διαφοροποίηση των συνδέσεων με άλλες οδούς επικοινωνίας. Η πρωτοβουλία περιελάμβανε τις περιφέρειες που καλύπτονται από τις γραμμές μεγάλης ταχύτητας Thalys, Eurostar, TGV και ICE. Ξεκίνησε με μια έρευνα σε όλους τους σταθμούς των περιφερειών που διασχίζει το δίκτυο, σύμφωνα με την οποία καταγράφηκε η κατάσταση των διαφόρων χώρων, ενώ παράλληλα τέθηκαν οι βάσεις μιας συνεργασίας. Στη συνέχεια αποφασίστηκε μια σειρά πιλοτικών σχεδίων που εφαρμόστηκαν βαθμιαία.

Έτσι, πραγματοποιήθηκε μια μελέτη των οδικών σταθμών και των συνδέσεών τους με το δίκτυο των TGV, προκειμένου να βελτιωθεί η συμπληρωματικότητα μεταξύ των σταθμών TGV και των άλλων μέσων χερσαίας συγκοινωνίας. Μια άλλη μελέτη αφορούσε τη δημιουργία ενός διεθνούς συστήματος για τη βελτίωση των πηγών πληροφόρησης των ταξιδιωτών: τηλεφωνικά κέντρα κλήσης, ηλεκτρονική ή έντυπη πληροφόρηση.

Τα αεροδρόμια του Heathrow στο Λονδίνο, το Bruxelles National, καθώς και αυτά της Κολονίας και του Charleroi ανέπτυξαν το πιλοτικό σχέδιο «Αεροδρόμιο TGV», προκειμένου να βελτιωθούν η μεταφορά από το αεροπλάνο προς το τρένο, οι τελωνειακές διατυπώσεις, η διακίνηση των αποσκευών καθώς και η διαχειριστική υποστήριξη. Όσον για το σχέδιο «Υπηρεσία TGV» αφορούσε τους υφιστάμενους εξοπλισμούς και την ενσωμάτωσή τους στο τοπικό πλαίσιο, λαμβάνοντας υπόψη νέες αγορές και νέους τύπους υποδομών των σταθμών.

Στις πόλεις Utrecht, Arnhem και Dusseldorf, μια ανάλυση των παραγόντων επιτυχίας και αποτυχίας, καθώς και μια λεπτομερής έρευνα των σχέσεων του δικτύου με το εμπόριο υψηλής τεχνολογίας, τις εγκαταστάσεις ψυχαγωγίας και τις τουριστικές και πολιτιστικές υποδομές είχαν ως στόχο να χαράξουν τους δρόμους της ανάπτυξης. Τέλος, η μεταφορά φορτίου με μεγάλη ταχύτητα στις περιφέρειες των αεροδρομίων Schiphol, Βρυξέλλες, Λιέγη και Κολονία απετέλεσε αντικείμενο μιας μελέτης σκοπιμότητας στο πλαίσιο του σχεδίου «Φορτίο TGV».

Συγκεντρωμένα τα αποτελέσματα των σχεδίων αυτών δίνουν μια καλύτερη συνολική εικόνα της κατάστασης και προετοιμάζουν το έδαφος για τα προσεχή χρόνια.

Το σχέδιο είναι ενταγμένο στο πρόγραμμα Interreg II Γ για τον μητροπολιτικό χώρο της βορειοδυτικής Ευρώπης, με συνολικό κόστος 650.000 euro και συμμετοχή της Ε.Ε. κατά 325.000 euro.

3.2.5. Δίκτυο θυρών πρόσβασης στην τηλεματική (παροχή συμβουλών & υποστήριξη σε απευθείας σύνδεση)

Στα μικρά αστικά κέντρα που βρίσκονται στο περιθώριο λόγω της απόστασής τους από τους μεγάλους άξονες οικονομικής δραστηριότητας και συναλλαγών, οι νέες τεχνολογίες επικοινωνίας μπορούν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στην εξασφάλιση της πρόσβασης του πληθυσμού σε ένα ευρύ φάσμα πληροφοριών, γνώσεων και υπηρεσιών. Πρέπει ακόμη αυτά τα κέντρα να είναι εξοπλισμένα με κατάλληλες υποδομές

τηλεματικής και ιστότοπους του Διαδικτύου σύμφωνα με τις ανάγκες οι οποίοι να είναι διαθέσιμοι στο κοινό που συχνά στερείται εξοπλισμού πληροφορικής ή ικανότητας αποτελεσματικής χρήσης τους. Στο πλαίσιο της προοπτικής αυτής-ξεκίνησε το 1999 το σχέδιο «Δίκτυο των ευπαθών χώρων», που έλαβε υποστήριξη από την Interreg, συντονίζεται από την περιφέρεια της Ουμβρίας, και αφορά μια σειρά περιφερειών στο χώρο της διεθνικής συνεργασίας που περιλαμβάνει τη δυτική Μεσόγειο και τις λατινικές Άλπεις. Πρόκειται για επτά ιταλικές περιφέρειες (Σαρδηνία, Σικελία, Βασιλικάτα, Λιγουρία, Ουμβρία, Λάτιο και Val d'Aoste) και την περιφέρεια της Μούρθιας στην Ισπανία.

Πρώτος στόχος ήταν η εγκατάσταση «θυρών πρόσβασης στην τηλεματική» (Θ.Π.Τ.). Αυτό έχει πραγματοποιηθεί επί του παρόντος για τα κέντρα του Arbus (Σαρδηνία), Accettura (Βασιλικάτα), Esperia και Lenola (Λάτιο), Petralia Sottana (Σικελία), Rhemes-Notre-Dame, Saint-Pierre Castello και Saint- Pierre Pain de Coucou (Val d' Aoste), καθώς και του Tuoro Sul Trasimeno στην Ουμβρία. Ένα άλλο κέντρο στην Ουμβρία, αυτό του Colfiorito στην κοινότητα Foligno που επηρεάστηκε από τα επακόλουθα ενός σεισμού, στεγάστηκε καταρχήν σε ένα κτίριο προσωρινής υποδοχής και θα εγκατασταθεί σε ένα άλλο που ανακαινίζεται τώρα (το ιταλικό κράτος και η Ευρωπαϊκή Ένωση συγχρηματοδοτούν τις εργασίες και, εκτός από τις παραδοσιακές αποζημιώσεις, οι σεισμόπληκτοι έλαβαν και έναν υπολογιστή). Η περιφέρεια της Μούρθιας, από την πλευρά της, διεξήγαγε δράσεις για αξιοποίηση, μέσω της τηλεματικής, των ανθρώπινων και τοπικών πόρων στον τομέα της βιοτεχνίας.

Οι Θ.Π.Τ. παρέχουν δύο ειδών υπηρεσίες, την παροχή συμβουλών και την υποστήριξη σε απευθείας σύνδεση. Η παροχή συμβουλών καλύπτει τους τομείς του τουρισμού, του εμπορίου, της εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης, της αστυνομίας και πολιτικής άμυνας, της απασχόλησης και των επιχειρήσεων κλπ. Η υποστήριξη σε απευθείας σύνδεση αφορά το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, τις βιντεοδιασκέψεις ή τα προγράμματα πολυμέσων, τις υπηρεσίες σε διάφορες ομάδες του πληθυσμού (νέοι, γυναίκες, ηλικιωμένοι ή άτομα με ειδικές ανάγκες), την παροχή νομικής, φορολογικής ή συνδικαλιστικής βοήθειας, την τηλεργασία ή ακόμη τη συμμετοχή σε ευρωπαϊκά προγράμματα. Η διάρθρωση των ιστοτόπων έχει σχεδιαστεί ώστε να διευκολύνεται η χρήση τους από το ευρύ κοινό. Στη συνέχεια, χάρη στην τηλεματική, στόχο αποτελεί η ενθάρρυνση της διαλογικής προσέγγισης των προβλημάτων των διάφορων περιφερειών, η ανταλλαγή εμπειριών και ικανοτήτων και η προώθηση πρωτοβουλιών. Εξάλλου, η πρόκληση του δικτύου για την οικονομική ανάπτυξη είναι ένα νέο σχέδιο που χρηματοδοτείται από το 2000 μέσω της Interreg III, προκειμένου να ενισχυθεί η χρήση των υπηρεσιών της τηλεματικής, συμπεριλαμβανομένων των Θ.Π.Τ., η εμπειρία των οποίων θα αξιοποιηθεί σε αυτό το πλαίσιο.

Το σχέδιο είναι ενταγμένο στο πρόγραμμα Interreg II Γ για τη δυτική Μεσόγειο και τις λατινικές Άλπεις, με συνολικό κόστος 598.000 euro και συμμετοχή της Ε.Ε. κατά 362.000 euro.

3.2.6. Σχέδιο Eunikon (διασυνοριακή τηλεκατάρτιση)

Το σχέδιο που υλοποιήθηκε από το 1998 έως τα τέλη του 2000 είχε ως εταίρους το Open Universiteit (O.U.) του Venlo, στις Κάτω Χώρες, το Fern Universitat (F.U.) του Hagen, στη Γερμανία, καθώς και την ολλανδική κοινότητα του Venlo και τη γερμανική του Krefeld. Ο συνδυασμός όλης της σειράς των τεχνολογιών τηλεπικοινωνίας,

τηλεκπαίδευσης και τηλεργασίας, προκειμένου να επιτρέψει στους σπουδαστές των πανεπιστημίων των δύο περιφερειών να έχουν πρόσβαση στα ακαδημαϊκά προγράμματα τους σε ένα πλαίσιο αλληλεπίδρασης, αποτελεί την ιδέα που πραγματοποιήθηκε χάρη στο σχέδιο Ευνίκον «δίκτυο ευρωπαϊκής εικονικής ικανότητας» στο Euregio Rhein-Maas-Nord. Οι στόχοι για τη διασυνοριακή περιοχή ήταν να αυξηθεί η παρακολούθηση πανεπιστημιακών προγραμμάτων και προγραμμάτων συνεχούς κατάρτισης, να βελτιωθεί το γενικό επίπεδο των ικανοτήτων και να ευνοηθεί με τον τρόπο αυτό η εξειδικευμένη απασχόληση στην Euregio.

Τα δύο πανεπιστήμια προσφέρουν στους ιδιώτες όπως και στις επιχειρήσεις της Euregio, ένα μεγάλο φάσμα ανώτερων σπουδών, στα γερμανικά, ολλανδικά ή αγγλικά, που διατίθενται ανάλογα με την περίπτωση από το ένα ή το άλλο ίδρυμα. Σε ορισμένους τομείς προβλέπονται συνδυασμένα γερμανοολλανδικά προγράμματα. Επιπλέον το ου ίδρυσε ένα τμήμα κατάρτισης για τη διασυνοριακή περιβαλλοντική διαχείριση και το F.U. δημιούργησε ένα ινστιτούτο σπουδών ευρωπαϊκού δικαίου.

Οι σπουδαστές και οι επιχειρήσεις μπορούν, εξάλλου, να παρακολουθήσουν προγράμματα συνεχούς κατάρτισης που διαμορφώνονται ανάλογα με τις ανάγκες τους και κυρίως σύμφωνα με τις απαιτήσεις ποιότητας των επιχειρήσεων. Οι σπουδαστές έχουν μόνιμα στη διάθεσή τους μια υπηρεσία προσανατολισμού και εξατομικευμένης παροχής συμβουλών, ενώ επίσης έχουν τη δυνατότητα να συμμετάσχουν σε προγράμματα πρακτικής άσκησης. Επιπλέον τους διατίθεται ένα πλήρες περιβάλλον διαδικτύου και τους παρέχονται CD-ROM επίδειξης. Οι καταρτιζόμενοι εξ αποστάσεως μπορούν επίσης να επωφεληθούν εξ αποστάσεως της παροχής βοήθειας από καθηγητές, να συμμετάσχουν σε ηλεκτρονικά φόρουμ και ακόμη να εργαστούν ως «εικονικοί απασχολούμενοι» σε επιχειρήσεις.

Οι όροι εγγραφής καθορίζονται από κάθε ίδρυμα, με κριτήρια πιο ευέλικτα από αλλού. Οι ανώτερες σπουδές, όπως και τα προγράμματα κατάρτισης και πρακτικής άσκησης οδηγούν σε διπλώματα ή πιστοποιητικά που αναγνωρίζονται αμοιβαία. Αυτή η μέθοδος εκπαίδευσης που είναι καθοριστικά καινοτόμος, αποδίδει ευρέως τους καρπούς της και η φήμη του Ευνίκον συνεχώς αυξάνεται, ενώ παράλληλα αναπτύσσονται πολυάριθμες επαφές με τις επιχειρήσεις και τα εμπορικά ή βιομηχανικά επιμελητήρια.

Το σχέδιο είναι ενταγμένο στο πρόγραμμα Interreg II A μεταξύ Γερμανίας και Κάτω Χωρών, με συνολικό κόστος 278.500 euro και συμμετοχή της Ε.Ε. κατά 139.250 euro.

3.2.7. Διασυνοριακή κατάρτιση στον ξενοδοχειακό τομέα

Εάν υπάρχει ένας τομέας όπου η ευρωπαϊκή πολυμορφία είναι εξέχουσα, αυτός είναι ο τομέας της γαστρονομίας. Γιατί λοιπόν να μη μοιραστούν την τέχνη αυτή με τους γείτονές τους οι επαγγελματίες και οι υποψήφιοι μάγειροι στις παραμεθόριες περιοχές; Αυτή είναι η ιδέα που οδήγησε στην πραγματοποίηση από το 1996 έως το 1999 του σχεδίου διασυνοριακής συνεργασίας για την επαγγελματική κατάρτιση, το οποίο υλοποιήθηκε με τη χρηματοδοτική ενίσχυση της Ένωσης. Ένα γερμανικό εξειδικευμένο σχολείο της Pirmas, το Hotelfachschule Pirmas-Sonnenstein, διοργάνωσε κατ' αυτό τον τρόπο για 100 περίπου γερμανούς και Τσέχους μαθητές της ευρωπαϊκής Elbe-Labe μια κοινή τεχνική κατάρτιση στους τομείς της εστίασης και της ξενοδοχειακής διαχείρισης, που περιλαμβάνει επίσης μαθήματα για βοηθούς ξενοδόχους καθώς και τουριστική κατάρτιση. Σε αυτό προστέθηκε μια συνεχιζόμενη κατάρτιση στις οικονομικές πτυχές των σχετικών τομέων. Σε γλωσσικό επίπεδο, κατά τη διάρκεια του πρώτου χρόνου, οι Τσέχοι

σπουδαστές είχαν τη βοήθεια διερμηνέων, προκειμένου να είναι σε θέση να παρακολουθήσουν πλήρως τη συνέχεια του προγράμματος στα γερμανικά.

Στο τέλος αυτής της κατάρτισης διάρκειας τριών ετών, το σύνολο των μαθητών είχαν τη δυνατότητα να παρακολουθήσουν μαθήματα διάρκειας ενός έτους στο εμπορικό και βιομηχανικό επιμελητήριο της Δρέσδης και να εξασφαλίσουν ένα δίπλωμα που απονέμεται από αυτό. Για τους Τσέχους φοιτητές, η κατάρτιση στο σχολείο της Pírna περιελάμβανε μια εβδομάδα μαθημάτων το μήνα στην Τσεχική Δημοκρατία, γεγονός το οποίο διευκόλυνε, μετά από ένα άλλο έτος σπουδών στην Ustinad Labem και Templice, την απονομή σε αυτούς ενός διπλώματος που αναγνωρίζεται στη χώρα τους.

Ζώντας μαζί στο οικοτροφείο, συμμετέχοντας σε κοινά εργαστήρια, οι μαθητές είχαν την ευκαιρία να αναπτύξουν κατά τη διάρκεια όλων αυτών των ετών σχέσεις τόσο επαγγελματικές όσο και προσωπικές, όπου η πολιτιστική διάσταση είχε επίσης τη θέση της. Εκτός από τις επαγγελματικές δεξιότητες που αποκτήθηκαν στον τομέα της μαγειρικής και τον ξενοδοχειακό τομέα, απέκτησαν και ένα κοινωνικό, πολιτιστικό και γλωσσικό εφόδιο, καθώς και μια προετοιμασία για τη διασυνοριακή κινητικότητα, η οποία τους διευκόλυνε στην αναζήτηση απασχόλησης. Εξάλλου, οι ανταλλαγές καθηγητών εκατέρωθεν των συνόρων ευνόησαν μια κοινή προσέγγιση, μέσω των συστημάτων κατάρτισης των δύο χωρών, του περιεχομένου και της οργάνωσης των μαθημάτων.

Το σχέδιο είναι ενταγμένο στο πρόγραμμα Interreg II A μεταξύ Γερμανίας και Τσέχικης Δημοκρατίας, με συνολικό κόστος 2.153.052 euro και συμμετοχή της Ε.Ε. κατά 1.399.484 euro.

3.2.8. Σχέδιο Interreg news

Αν ρωτήσετε τα άτομα γύρω σας σχετικά με τη γνώμη τους για τη διασυνοριακή συνεργασία, θα διαπιστώσετε ότι για ορισμένους από αυτούς, οι λέξεις αυτές είναι αφηρημένες ή και ανιαρές. Ωστόσο, πίσω από αυτό τον όρο κρύβονται πολλά επιτεύγματα, τα οποία συχνά αγγίζουν έντονα τη ζωή των ατόμων στις παραμεθόριες περιοχές και μπορούν να αποδειχθούν πολύ ενδιαφέροντα εφόσον κάποιος τα πληροφορηθεί. Η πληροφόρηση είναι ακριβώς ο στόχος ενός σχεδίου που εφαρμόζεται από το 1998 στην ιταλική περιφέρεια Φρίουλι-Βενετία-Ιουλιάννα, που καλύπτει μια σελίδα κάθε δεκαπενθήμερο σε πέντε περιφερειακές καθημερινές εφημερίδες, μια από τις οποίες είναι η «Primorski Dnevnik», εφημερίδα της σλοβένικης μειονότητας της Ιταλίας.

Κάθε δύο εβδομάδες, οι αναγνώστες αυτών των πέντε εφημερίδων που εκδίδονται σε 120.000 αντίτυπα, έχουν την ευκαιρία να μάθουν τι γίνεται στον τομέα της διασυνοριακής συνεργασίας και τι προετοιμάζεται για το μέλλον. Τα άρθρα μεταφράζονται επίσης στα γερμανικά για να δημοσιευθούν στον αυστριακό τύπο και έχουν συγκεντρωθεί σε τρεις συλλογές. Το καλοκαίρι του 1999, καθεμία από αυτές τις πέντε εφημερίδες αφιέρωσε την ενημερωτική αυτή σελίδα σε μια δημοσκόπηση, της οποίας τα αποτελέσματα ήταν πολύ χρήσιμα για τη βελτίωση της σύνθεσης και του περιεχομένου της στήλης.

Η ενέργεια δεν περιορίστηκε στον έντυπο τύπο. Η συμφωνία που συνάφθηκε στις αρχές του 2000 με την περιφερειακή υπηρεσία του ιταλικού ραδιοτηλεοπτικού οργανισμού παρείχε τη δυνατότητα τηλεοπτικής (12 προγράμματα, δεκαπενθήμερες εκπομπές) και ραδιοφωνικής αναμετάδοσης (24 προγράμματα, εβδομαδιαίες εκπομπές) αυτής της ενημερωτικής στήλης.

Η συνέχιση της πρωτοβουλίας στο πλαίσιο των προγραμμάτων Interreg III, Ιταλία-Σλοβενία και Ιταλία-Αυστρία επί του παρόντος εξετάζεται και προβλέπεται ότι θα διεξαχθεί από τη νέα αυτόνομη υπηρεσία για τις διεθνείς σχέσεις (SARI).

Το σχέδιο είναι ενταγμένο στο πρόγραμμα Interreg II A μεταξύ Ιταλίας και Σλοβενίας, με συνολικό κόστος 438.988 euro και συμμετοχή της Ε.Ε. κατά 219.494 euro.

3.2.9. Σχέδια Planning the Gateway I & II

Στα σύνορα της Αυστρίας με την Ουγγαρία, την Τσεχική Δημοκρατία και τη Σλοβακία, η σύσφιξη των σχέσεων με τις υποψήφιες για ένταξη στην Ένωση χώρες μεταμόρφωσε μια ευρεία περιοχή σε ένα χώρο σύγκλισης στο κέντρο της Ευρώπης, που εμφανίζει τεράστιο δυναμικό ανάπτυξης. Στο πλαίσιο αυτό, η πληροφόρηση και η επικοινωνία μπορούν να διαδραματίσουν έναν σημαντικό ρόλο. Έτσι γεννήθηκε η ιδέα του σχεδίου Planning the Gateway ενός πλήρους συστήματος τηλεματικής διασυνοριακής πληροφόρησης σχετικά με όλες τις πρωτοβουλίες που αφορούν την περιφερειακή ανάπτυξη και το χωρικό και αστικό προγραμματισμό στη ζώνη της Βιέννης-Βμο-Μπρατισλάβα-Gyor.

Από τη συλλογή πληροφοριών που άρχισε το 1997 και πραγματοποιήθηκε από ένα αυστριακό ινστιτούτο μελετών υπό την αιγίδα της πόλης της Βιέννης, προέκυψε μια βάση δεδομένων, που καταγράφει επί του παρόντος 200 περίπου ποικίλα σχέδια (κυρίως τα σχέδια που συγχρηματοδοτούνται από τα Interreg και Phare-CBC) , των οποίων η περιληπτική περιγραφή και το στάδιο προόδου ενημερώνονται τακτικά. Στη βάση δεδομένων περιέχονται επίσης κατάλογοι διευθύνσεων, χαρτογραφικές πληροφορίες ή μελέτες σχετικά με περιφερειακά θέματα. Η βάση δεδομένων που είναι ελεύθερα προσπελάσιμη διατίθεται σε πέντε γλώσσες (γερμανικά, αγγλικά, ουγγρικά, σλοβακικά και τσεχικά) και σχεδιάστηκε για να είναι εύχρηστη: το μενού αναζήτησης προτείνει διάφορα κριτήρια επιλογής (περιφέρεια, θέμα, περίοδος, νέα σχέδια) και οι χρήστες του διαδικτύου καλούνται να κοινοποιήσουν τις αλλαγές που πραγματοποιήθηκαν στα σχέδια, τις νέες δράσεις που αναπτύχθηκαν, καθώς και την κριτική και τις εισηγήσεις τους.

Ο συστηματικός χαρακτήρας και η ποικιλία του περιεχομένου του «Planning the Gateway» το καθιστούν πολύτιμο εργαλείο για τα διοικητικά στελέχη, τους εμπειρογνώμονες, τους επενδυτές και τους τοπικούς φορείς, καθώς και για κάθε άτομο που ενδιαφέρεται για τη διασυνοριακή συνεργασία. Το εργαλείο αυτό που αποτελεί πραγματική πλατφόρμα επικοινωνίας δεν είναι μόνο μια πλούσια πηγή πληροφοριών, αλλά ταυτόχρονα ένα μέσο για την ανταλλαγή εμπειριών, την ανάπτυξη δικτύων και την προώθηση νέων σχεδίων συνεργασίας.

Τα σχέδια είναι ενταγμένα στα προγράμματα Interreg II A της Αυστρίας με την Ουγγαρία, την Τσεχική Δημοκρατία και τη Σλοβακία, με συνολικό κόστος 123.326 euro και συμμετοχή της Ε.Ε. κατά 61.663 euro.

3.2.10. Διασυνοριακά κέντρα δημόσιας υγείας στα Βαλκάνια

Οι πολιτικές αναταραχές στα Βαλκάνια προκάλεσαν τη χειροτέρευση των υπηρεσιών δημόσιας υγείας των χωρών που συνορεύουν με την Ελλάδα, με επιπτώσεις στην ελληνική επικράτεια, κυρίως λόγω των μεταναστευτικών ρευμάτων που αυτές επέφεραν. Για την αντιμετώπιση της κατάστασης αυτής, το Υπουργείο Υγείας της Ελλάδας ανέλαβε

την πρωτοβουλία να δημιουργήσει, με την υποστήριξη της Interreg, τα διασυνοριακά κέντρα δημόσιας υγείας [Cross-Border Public Health Centres (C.B.P.H.C.)], που προορίζονται να ανταποκριθούν στις άμεσες ανάγκες, προωθώντας παράλληλα τη συνεργασία και τις ανταλλαγές εμπειριών με τις σχετικές χώρες στους τομείς της ιατρικής έρευνας και της εκπαίδευσης για την υγεία. Σε μια πρώτη φάση, τα C.B.P.H.C. ιδρύθηκαν στα σύνορα της Αλβανίας και της Βουλγαρίας, όπου η ανεξέλεγκτη μετανάστευση και η έλλειψη συνειδητοποίησης των υγειονομικών κινδύνων προκάλεσαν σοβαρά προβλήματα.

Μια σειρά 76 μελετών σχετικά με τους μεγαλύτερους κινδύνους στον τομέα της υγείας, που πραγματοποιήθηκαν στο πλαίσιο του σχεδίου, επέτρεψαν να τεθούν οι βάσεις μιας συνεργασίας και να καθιερωθεί ένας χάρτης δημόσιας υγείας για τις ελληνικές παραμεθόριες περιοχές. Δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στον έλεγχο των μεταδοτικών ασθενειών και της μόλυνσης των επιφανειακών υδάτων, στην παρακολούθηση των παθήσεων τόσο των ανθρώπων όσο και των ζώων και στη βελτίωση των υγειονομικών υποδομών. Επιπλέον, πραγματοποιήθηκαν διάφορες διεθνείς δραστηριότητες, προκειμένου να ενθαρρυνθεί μια κοινή προσέγγιση των σημερινών και μελλοντικών προβλημάτων υγείας, καθώς και η σύσταση κατάλληλων μηχανισμών για την αντιμετώπιση καταστάσεων εκτάκτου ανάγκης. Έτσι, εμπειρογνώμονες δημόσιας υγείας από όλες τις ενδιαφερόμενες χώρες συμμετείχαν σε 35 εκδηλώσεις που κατέληξαν στη δημιουργία ενός δικτύου ελληνοβαλκανικής επικοινωνίας και συνεργασίας. Επί του παρόντος, πολυάριθμοι εμπειρογνώμονες επικοινωνούν μέσω ενός ηλεκτρονικού forum και ανταλλάσσουν ιατρικά δεδομένα ή τεχνικές μέσω Internet.

Στην Ελλάδα, περισσότερα από 200 άτομα καταρτίστηκαν στα κυριότερα υγειονομικά θέματα, όπως η επιδημιολογική προστασία και πρόληψη, με στόχο να εφοπιστούν οι ιατρικές υπηρεσίες με επαρκείς ανθρώπινους πόρους για την εφαρμογή του συνόλου των απαραίτητων μεταρρυθμίσεων στον τομέα της δημόσιας υγείας.

Για τη νέα περίοδο 2000-2006, το πρόγραμμα που χρηματοδοτήθηκε στο πλαίσιο της Interreg III περιλαμβάνει κυρίως την ανάπτυξη των υφιστάμενων C.B.P.H.C. και την ίδρυση ακόμη άλλων πέντε, στα σύνορα των μακεδονικών περιοχών που κατέστησαν επιλέξιμες για ευρωπαϊκή ενίσχυση, την έκδοση εξειδικευμένων δημοσιεύσεων ή την εκκλιση υγειονομικών θεμάτων, εκπαιδευτικά προγράμματα και μεταφορά τεχνογνωσίας.

Το σχέδιο είναι ενταγμένο στα προγράμματα Interreg II A της Ελλάδας με την Αλβανία, την Βουλγαρία και τη F.Y.R.O.M., με συνολικό κόστος 5.300.000 euro και συμμετοχή της Ε.Ε. κατά 3.700.000 euro.

3.2.11. Το σχέδιο Vision Planet

Ο διακρατικός χώρος Cadses (Κεντρική Ευρώπη, Αδριατική, Δούναβης και Νοτιοανατολική Ευρώπη) διασχίζει διαγώνια το κέντρο της Ευρώπης και περιλαμβάνει τη Γερμανία, την Αυστρία, την Ιταλία, και οκτώ υποψήφιες για ένταξη χώρες (Εσθονία, Λεττονία, Λιθουανία, Πολωνία, Τσεχική Δημοκρατία, Σλοβακία, Ουγγαρία και Σλοβενία). Εγκαινιάζοντας το σχέδιο Vision Planet, που χρηματοδοτείται από την Interreg και το Phare, οι έντεκα χώρες εταίροι επιθυμούσαν να αποκτήσουν ένα πλαίσιο ανάλυσης και προοπτικής, προκειμένου να ενισχυθεί η χωροταξική ενοποίηση και η συνεκτική ανάπτυξη των περιφερειών τους σ' αυτό το γεωγραφικό σύνολο. Η μέθοδος που χρησιμοποιήθηκε ήταν η βαθμιαία καθιέρωση ενός πλαισίου διαλόγου και συνεργασίας

μεταξύ των αρχών που είναι επιφορτισμένες με τον χωροταξικό προγραμματισμό.

Με την καθιέρωση των δομών αυτών, επεδίωκαν να πετύχουν μεγαλύτερη διαφάνεια και ένα βασικό κοινό όραμα, προκειμένου να καθορίσουν μια μακροπρόθεσμη στρατηγική στον τομέα της χωροταξίας. Αντίθετα με την εμπειρία που αποκτήθηκε στο πλαίσιο άλλων διακρατικών σχεδίων, αυτή η ενέργεια ήταν εντελώς νέα στο πολιτικό πλαίσιο του Cadses.

Παρ' όλα αυτά, το Vision Planet μπόρεσε να επιτύχει ενδιαφέροντα αποτελέσματα, που επιβεβαιώνουν ότι ασκεί μια πραγματική επίδραση στη διαμόρφωση των χωρικών πολιτικών. Έτσι, οι συμμετέχοντες σχεδίασαν το χάρτη των περιφερειών που είναι πιο προηγμένες στον τομέα του χωροταξικού προγραμματισμού, κατέγραψαν την πολυμορφία που χαρακτηρίζει το χώρο του σχεδίου, εντόπισαν κρίσιμες καταστάσεις και έφεραν σε επαφή διάφορες περιφερειακές διοικητικές αρχές ανάλογα με τις αντίστοιχες αρμοδιότητές τους.

Το σχέδιο που ολοκληρώθηκε στα τέλη του 2000, κατέληξε σε ένα συγκριτικό φάκελο των διαφόρων πολιτικών χωροταξίας, ο οποίος παρείχε τη δυνατότητα στις διοικητικές αρχές να διαπιστώσουν σε ποιους τομείς προοδεύουν και πού πρέπει να καταβάλουν προσπάθειες στο άμεσο μέλλον. Οι χώρες στις οποίες εφαρμόστηκαν πρόσφατα οι πολιτικές αυτές μπορεί να αξιοποιήσουν τα αποτελέσματα του "Vision Planet", προκειμένου να καθορίσουν πιο επιδέξια την πολιτική τους για περιφερειακή ανάπτυξη και να διερευνήσουν νέες μεθόδους. Το σχέδιο επηρέασε επίσης τις αποφάσεις σχετικά με τη χρησιμοποίηση των ευρωπαϊκών πιστώσεων στις υποψήφιες για ένταξη χώρες. Για παράδειγμα, η συμμετοχή στο σχέδιο βοήθησε τις ρουμανικές και ουγγρικές αρχές να εφαρμόσουν το διακρατικό προγραμματισμό του Phare.

Η συνέχιση της κοινής προσέγγισης πρέπει να καταλήξει στη δημοσίευση ενός πρώτου εγγράφου προσανατολισμού σχετικά με τις προτεραιότητες χωροταξίας στις χώρες εταίρους.

Το σχέδιο είναι ενταγμένο στο πρόγραμμα Interreg II Γ για το διακρατικό χώρο Cadses, με συνολικό κόστος 987.495 euro και συμμετοχή της Ε.Ε. κατά 540.602 euro.

3.2.12. Διασυνοριακή ζώνη εκτατικής καλλιέργειας

Δεν υπάρχουν σύνορα για τη ρύπανση στη λίμνη της Κωνσταντίας, όπου η ποιότητα των νερών χειροτέρευσε λόγω των μεθόδων εντατικής γεωργικής παραγωγής. Για τις αρχές των παρόχθιων περιφερειών, η διασυνοριακή συνεργασία είναι ακόμα περισσότερο απαραίτητη καθώς οι οικολογικές προκλήσεις συμβαδίζουν με τα κοινά οικονομικά συμφέροντα αυτών των περιφερειών. Το γερμανο-ελβετικό σχέδιο που ξεκίνησε το 1994 από το γερμανικό Πανεπιστήμιο του Hohenheim και το Eidgenossische Technische Hochschule της Ζυρίχης έδωσε τη δυνατότητα, με τη στήριξη της Interreg, να προετοιμάσει το μέλλον μακροπρόθεσμα. Αφορούσε τη μελέτη και προώθηση μεθόδων καλλιέργειας οπωροκηπευτικών με σεβασμό στο περιβάλλον και την επεξεργασία νέων στρατηγικών εμπορίας, προκειμένου να εδραιωθεί η ανταγωνιστικότητα της περιοχής της λίμνης της Κωνσταντίας σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Προκειμένου να εξασφαλιστεί η οικονομική βιωσιμότητα των καλλιεργειών αυτών χωρίς να βλάπτεται το περιβάλλον, οι φορείς προώθησης του σχεδίου ακολούθησαν αποφασιστικά τη μόνη δυνατή οδό. Να καταστήσουν, την παραγωγή λιγότερο εντατική με τη χρησιμοποίηση μιας μεγαλύτερης γεωργικής έκτασης και τη μείωση της χρήσης παρασιτοκτόνων και ζιζανιοκτόνων. Η δράση περιελάμβανε λοιπόν τη χωροθέτηση μιας

διασυνοριακής ζώνης εκτατικής καλλιέργειας. Έπρεπε επίσης να μελετηθούν οι τρόποι εναρμόνισης των μεθόδων καλλιέργειας στην ελβετική και γερμανική πλευρά και να διεξαχθούν έρευνες σχετικά με συγκεκριμένα θέματα όπως, για παράδειγμα, η βιολογική καλλιέργεια των αγγουριών υπό σκιά. Οι γεωργικές και εμπορικές διαρθρώσεις και από τις δύο πλευρές των συνόρων αποτέλεσαν επίσης αντικείμενο ανάλυσης, με στόχο να προβλεφθεί η γενική εξέλιξη της ευρωπαϊκής γεωργίας (μεταρρυθμίσεις της κοινής γεωργικής πολιτικής, εργαστηριακή δοκιμή φρούτων, παγκοσμιοποίηση των συναλλαγών και συμφωνίες στο πλαίσιο του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου κλπ) και στο πλαίσιο της προσέγγισης μεταξύ της Ελβετίας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Οι διάφορες μελέτες κατέληξαν σε μια σειρά συστάσεων για τη συνέχιση της διασυνοριακής συνεργασίας. Αυτή προβλέπει τη δημιουργία ενός νέου δικτύου συνεργασίας που περιλαμβάνει τη Βαυαρία και την αυστριακή περιφέρεια Φόραλμπεργκ, τη βελτίωση της ανταλλαγής γεωργικών και επιστημονικών πληροφοριών και γνώσεων, τη δημιουργία ενός συστήματος ανίχνευσης ασθενειών ή βλαβερών εντόμων, καθώς και την κατάργηση των διοικητικών και νομικών εμποδίων στη συνεργασία.

Το σχέδιο είναι ενταγμένο στο πρόγραμμα Bodensee-Hohenheim της Interreg , με συνολικό κόστος 759.219 euro και συμμετοχή της Ε.Ε. κατά 288.198 euro.

3.2.13. Διασυνοριακή Ελεύθερη Βιομηχανική Ζώνη Οικονομικών Συναλλαγών

Η Διασυνοριακή Ελεύθερη Βιομηχανική Ζώνη Οικονομικών Συναλλαγών (Δ.Ε.Β.Ζ.Ο.Σ.) αποτελεί μια καινοτόμο και πιλοτική ενέργεια η οποία στοχεύει να αναπτυχθεί στην συνοριακή γραμμή με τη Βουλγαρία, εντός της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης και σε έκταση 600 στρεμμάτων στη θέση Αμπέλια της κοινότητας Ορμενίου. Ουσιαστικά, η δημιουργία της Δ.Ε.Β.Ζ.Ο.Σ. έρχεται να απαντήσει στα σημαντικότερα προβλήματα του κλάδου των ετοιμών ενδυμάτων τόσο της περιοχής όσο και της χώρας μετά το άνοιγμα των συνόρων των Χ.Κ.Α.Ε.

Πρόκειται για μια ενέργεια που σαν στόχο θα έχει τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων έντασης εργασίας και την ανάσχεση του κύματος της μετεγκατάστασης των παραπάνω επιχειρήσεων σε χώρες που πλεονεκτούν λόγω χαμηλού κόστους παραγωγής. Ιδιαίτερα το γεγονός της μετεγκατάστασης των επιχειρήσεων έχει βαρύνουσα σημασία για την περιοχή. Ενδεικτικό είναι ότι την τελευταία 7ετία η περιοχή Ροδόπης - Έβρου παρουσίασε απώλεια 6.000 θέσεων εργασίας μόνο στον κλάδο του έτοιμου ενδύματος δίνοντας το στίγμα του ανταγωνισμού που έχει να αντιμετωπίσει η περιοχή της Θράκης από το Βαλκανικό περίγυρο και κυρίως από τη Βουλγαρία.

Όπως προαναφέραμε, η υλοποίηση της ενέργειας αυτής δεν έχει ακόμη ξεκινήσει, κυρίως λόγω κάποιων γραφειοκρατικών προβλημάτων-κολλημάτων.

Παρακάτω παραθέτουμε τα κύρια χαρακτηριστικά και το σκοπό του έργου, καθώς και τις βασικές αρχές λειτουργίας της Δ.Ε.Β.Ζ.Ο.Σ..

3.2.13.1 Χαρακτηριστικά του έργου

Η Δ.Ε.Β.Ζ.Ο.Σ. αποτελεί μια οργανωμένη σύγχρονη βιομηχανική περιοχή με τα χαρακτηριστικά:

- ❖ της θεματικής μεταποιητικής ζώνης, εφόσον στη ζώνη αυτή θα εγκατασταθούν μεταποιητικές επιχειρήσεις εντάσεως εργασίας του κλάδου έτοιμου ενδύματος

- ❖ της ελεύθερης μεταποιητικής ζώνης, εφόσον θα εγκατασταθεί εντός της υπό ίδρυση Ελεύθερης Οικονομικής Ζώνης του Τριγώνου
- ❖ της αναβαθμισμένης παροχής υπηρεσιών, εφόσον κατά την πλήρη λειτουργία της προβλέπεται η πολύπλευρη υποστήριξη των εγκατεστημένων επιχειρήσεων
- ❖ της προώθησης των παραγόμενων εντός της Ελεύθερης Οικονομικής Ζώνης προϊόντων σε συνδυασμό και με την προώθηση των τοπικών προϊόντων μέσω εκθεσιακού και εμπορικού κέντρου χονδρεμπορίου που προβλέπεται να κατασκευαστεί στην Αλεξανδρούπολη
- ❖ της δυνατότητας απασχόλησης ανθρώπινου δυναμικού από τη Βουλγαρία σε ποσοστό 65-70%
- ❖ της αυτοτέλειας και βιωσιμότητας της λειτουργίας της, αφού δημιουργείται εταιρία μκτής μορφής από τοπικούς και επιχειρηματικούς φορείς του δημοσίου και ιδιωτικού τομέα

Απαντώντας στο πρόβλημα της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων έντασης εργασίας και με ένα ιδιότυπο θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας που βασίζεται σε τεχνικές διεθνών συναλλαγών και συνεργασιών, σύμφωνων με το κοινοτικό δίκαιο, η δημιουργία της Δ.Ε.Β.Ζ.Ο.Σ., έχει σαν στόχο τη μείωση του λειτουργικού και διαχειριστικού κόστους των επιχειρήσεων, προσδοκώντας σε πρώτη φάση την επαναδραστηριοποίηση των μεταποιητικών επιχειρήσεων του κλάδου έτοιμου ενδύματος στην περιοχή και παράλληλα την ανάσχεση του κλίματος μετεγκατάστασης σε τρίτες χώρες.

Σε πρώτη φάση, οι μεταποιητικές επιχειρήσεις που μπορούν να εγκατασταθούν είναι αυτές του κλάδου του έτοιμου ενδύματος που:

- 1) τμήμα της παραγωγικής διαδικασίας είναι εγκατεστημένο στο εξωτερικό
- 2) παράγουν τα προϊόντα τους στην Ελλάδα αλλά την τελευταία τριετία ακολουθούν φθίνουσα πορεία (μειωμένος κύκλος εργασιών, απώλειες θέσεων εργασίας κλπ)
- 3) από μεταποιητικές έχουν μετατραπεί σε εμπορικές και επιθυμούν την εκ νέου δραστηριοποίησή τους στο χώρο της μεταποίησης.

Σε δεύτερη φάση, θα μπορούν να εγκατασταθούν οι επιχειρήσεις εντάσεως εργασίας και άλλων κλάδων αφού βέβαια πραγματοποιηθεί ανάλογη επέκταση της Δ.Ε.Β.Ζ.Ο.Σ. (βλ. Mentor consultants 1998 και 1999).

3.2.13.2. Αρχές λειτουργίας

Οι βασικές αρχές λειτουργίας της Δ.Ε.Β.Ζ.Ο.Σ. βασίζονται στους ακόλουθους άξονες:

1. Το βασικό management θα ασκείται από Έλληνες και το 30-35% του στελεχιακού δυναμικού θα αποτελείται επίσης από Έλληνες, οι οποίοι θα αμείβονται βάσει των διαμορφωμένων αμοιβών στην ελληνική αγορά εργασίας. Παρόλο που θα υπάρχει υψηλότερη επιβάρυνση από τη συμμετοχή των Ελλήνων στελεχών σε σχέση με το κόστος εργασίας στις Χ.Κ.Α.Ε., οι υπεύθυνοι του έργου προσδοκούν περισσότερα αντισταθμιστικά οφέλη από το καλύτερο management σε όλα τα επίπεδα της παραγωγής, την υψηλότερη παραγωγικότητα των εργαζομένων και την καλύτερη ποιότητα των τελικών προϊόντων καθώς και τον καλύτερο τεχνολογικό εξοπλισμό.
2. Οι εγκατεστημένες επιχειρήσεις θα έχουν τη δυνατότητα να χρησιμοποιούν ποσοστό 65-70% σε ανθρώπινο δυναμικό βούλγαρων εργαζομένων, των οποίων οι αμοιβές θα μπορούν να είναι ίσες ή κατά 15-20% υψηλότερες των αντίστοιχων στη χώρα τους. Η διαπίστευση των βούλγαρων εργαζομένων θα γίνεται με διαδικασία που επεξεργάζεται το Υπουργείο Εσωτερικών και θα αποδεικνύεται με την επίδειξη προσωπικής κάρτας κατά την είσοδο και έξοδο.
3. Σε όλες τις επιχειρήσεις θα παρέχονται υπηρεσίες υποστήριξης από τους φορείς Δ.Ε.Β.Ζ.Ο.Σ., οι οποίες περιλαμβάνουν υπηρεσίες πληροφόρησης (δυνατότητες συγχρηματοδότησης επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, κλαδική ενημέρωση κλπ), υπηρεσίες εκτελωνισμού προϊόντων και πρώτων υλών, υπηρεσίες νομικού συμβούλου, υπηρεσίες marketing (προώθηση, έρευνες αγοράς, εκθέσεις κλπ). Ακόμη στην περιοχή της Δ.Ε.Β.Ζ.Ο.Σ. προβλέπεται η δυνατότητα εγκατάστασης τραπεζών και τραπεζικών θυρίδων και φορέων του Δημοσίου (Δ.Ο.Υ, ΤΕΒΕ, ΙΚΑ κλπ).
4. Οι επιχειρήσεις θα έχουν τη δυνατότητα αξιοποίησης των υφιστάμενων κάθε φορά εθνικών και κοινοτικών πόρων για την υποστήριξη των επιχειρηματικών τους σχεδίων.

3.3. ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΤΩΝ ΒΑΛΚΑΝΙΩΝ (Ε.Σ.Ο.Α.Β.)

Ανταποκρινόμενη στις υποχρεώσεις της που απορρέουν από την ιδιότητά της ως κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ως μέλους της Επιτροπής Αναπτυξιακής Βοήθειας του ΟΟΣΑ (Development Assistance Committee–DAC, OECD), η Ελλάδα έχει δεσμευτεί να διαθέτει ετησίως τουλάχιστον το 0.20 % του Ακαθάριστου Εθνικού της Προϊόντος (ΑΕΠ) της σε διεθνή αναπτυξιακή βοήθεια.

Στο πλαίσιο αυτό, η Ελλάδα εφαρμόζει ήδη το δεύτερο πενταετές πρόγραμμα ελληνικής αναπτυξιακής βοήθειας για την περίοδο 2002-2006, σημαντικό τμήμα του οποίου αποτελεί και το Ελληνικό Σχέδιο για την Οικονομική Ανασυγκρότηση των Βαλκανίων (ΕΣΟΑΒ).

Το ΕΣΟΑΒ είναι η πρώτη προσπάθεια της Ελλάδας ως δότριας χώρας να ενσωματώσει μεμονωμένες πρωτοβουλίες αναπτυξιακής βοήθειας σε ένα ενιαίο σχέδιο και να προωθήσει έτσι μία ολοκληρωμένη αναπτυξιακή πολιτική.

Το ΕΣΟΑΒ, που υιοθετήθηκε από την Ελληνική Βουλή το Μάρτιο του 2002 (Νόμος 2996, ΦΕΚ 62 28 Μαρτίου 2002), έχει πενταετή διάρκεια και αναλαμβάνει τη χρηματοδότηση έργων, επενδύσεων, δράσεων, μελετών και δραστηριοτήτων σε έξι

βαλκανικές χώρες (Αλβανία, Βοσνία και Ερζεγοβίνη, Βουλγαρία, Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γιουγκοσλαβίας, Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας, και Ρουμανία). Απώτερος σκοπός του ΕΣΟΑΒ είναι:

- ❖ ο εκσυγχρονισμός των υποδομών,
- ❖ η προώθηση των παραγωγικών επενδύσεων,
- ❖ η στήριξη των δημοκρατικών θεσμών και του κράτους δικαίου,
- ❖ η ενίσχυση του κοινωνικού κράτους,
- ❖ η κατάρτιση του εργατικού και επιστημονικού δυναμικού των επωφελούμενων χωρών.

Με άλλα λόγια, το Ελληνικό σχέδιο αποσκοπεί στην πολιτική, οικονομική και κοινωνική σταθερότητα της περιοχής της Νοτιο-ανατολικής Ευρώπης. Οι βασικές κατευθυντήριες αρχές που διέπουν τη λειτουργία του ΕΣΟΑΒ είναι αυτές της εταιρικής σχέσης και της διαφάνειας.

Το ΕΣΟΑΒ προβλέπει τη χορήγηση βοήθειας ύψους 550 εκ. ευρο στις έξι παραπάνω βαλκανικές χώρες για τα επόμενα πέντε χρόνια. Ειδικότερα, περίπου το ήμισυ των διαθέσιμων κονδυλίων θα διατεθούν στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γιουγκοσλαβίας (265 εκ. ευρο, εκ των οποίων τα 250 προορίζονται για τη Σερβία-Μαυροβούνιο και τα 15 για το Κόσοβο), 74,84 εκ. ευρο στην Π.Γ.Δ.Μ., 70,93 εκ. ευρο στη Ρουμανία, 54,79 εκ. ευρο στη Βουλγαρία, 49,89 εκ. ευρο στην Αλβανία και 19,53 εκ. ευρο στη Βοσνία & Ερζεγοβίνη). Τα ποσά αυτά θα διατεθούν τμηματικά. Τον Αύγουστο του 2002 ολοκληρώθηκε το νομικό πλαίσιο για την ενεργοποίηση του ΕΣΟΑΒ με την υπογραφή διμερών συμφωνιών αναπτυξιακής συνεργασίας με τις έξι ενδιαφερόμενες βαλκανικές χώρες.

Η Βουλή των Ελλήνων καθόρισε τη Θεσσαλονίκη ως χώρο από τον οποίο θα παρακολουθηθεί και θα ελεγχθεί αυτό το αναπτυξιακό βαλκανικό πρόγραμμα. Τα Υπουργεία Οικονομίας και Οικονομικών και Μακεδονίας-Θράκης μαζί με το Υπουργείο Εξωτερικών είναι οι αρμόδιοι φορείς για την εφαρμογή του προγράμματος. Το κύριο μέρος των χρημάτων (το 80%) μέσω των οποίων χρηματοδοτείται το πρόγραμμα, θα δοθεί απ' ευθείας για τις δημόσιες επενδύσεις των επωφελούμενων χωρών. Το υπόλοιπο 20% των 550 εκατομμυρίων ευρο του ΕΣΟΑΒ θα προωθηθεί στις επωφελούμενες βαλκανικές χώρες από την Ελλάδα μέσω της συγχρηματοδότησης ιδιωτικών παραγωγικών επενδύσεων στον αγροτικό τομέα, καθώς και σ' αυτόν της μεταποίησης. Για το κύριο μέρος του ΕΣΟΑΒ (δηλαδή το 80% των 550 εκατομμυρίων ευρο) η ελληνική Κυβέρνηση προέβη στις ακόλουθες ενέργειες:

1. Εγκατέστησε την Επιτροπή Παρακολούθησης στη Θεσσαλονίκη. Η Επιτροπή αυτή συνεργαζόμενη με τους φορείς στη Θεσσαλονίκη (το Σύνδεσμο Βιομηχανιών Βορείου Ελλάδος, το Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο Θεσσαλονίκης, τον Σύνδεσμο Εξαγωγέων Βορείου Ελλάδος κ.λ.π.) έχει την ευθύνη οργάνωσης των μηχανισμών παρακολούθησης και αξιολόγησης του ΕΣΟΑΒ.

2. Ταυτοχρόνως, κατήρτισε μαζί με της κυβερνήσεις των έξι βαλκανικών κρατών τα σχέδια συμβάσεων, τα οποία έχουν υπογραφεί. Εντός αυτού του θεσμικού πλαισίου δεχόμαστε από της κυβερνήσεις των ανωτέρω κρατών προτάσεις για χρηματοδότηση συγκεκριμένων δημοσίων έργων. Κάθε πρόταση που υποβάλλουν τα κράτη εξετάζεται από την Επιτροπή Παρακολούθησης, στην οποία θα γνωμοδοτούν οι φορείς της Βορείου Ελλάδας. Ο Υπουργός των Εξωτερικών, με εφόδια της τεκμηριωμένες γνωμοδοτήσεις της

Επιτροπής Παρακολούθησης θα αποδέχεται την ένταξη των προτάσεων στο βαλκανικό της Πρόγραμμα, το ΕΣΟΑΒ. Έτσι θα αρχίσει η χρηματοδότηση μέσω των πέντε ελληνικών Τραπεζών, που δραστηριοποιούνται ήδη στις επωφελούμενες βαλκανικές χώρες.

3.4. Ο ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΜΑΥΡΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ (BSEC)

3.4.1. Γενικές παρατηρήσεις

Ο οργανισμός οικονομικής συνεργασίας της Μαύρης Θάλασσας (BSEC) προέκυψε από το ενδιαφέρον έντεκα όμορων χωρών για ασφάλεια, σταθερότητα και ανάπτυξη στην ευρύτερη περιοχή. Ιδρύθηκε το 1992 στην Τουρκία, με την υπογραφή του συμφώνου του Βοσπόρου, από τα ακόλουθα έντεκα κράτη: Αλβανία, Αρμενία, Αζερμπαϊτζάν, Βουλγαρία, Γεωργία, Ελλάδα, Μολδαβία, Ρουμανία, Ρωσία, Τουρκία και Ουκρανία. Η επίσημη, όμως, έναρξη των εργασιών και της λειτουργίας του οργανισμού πραγματοποιήθηκε κατά την 54^η συνεδρίαση της πρώτης Μαΐου του 1999. Το καταστατικό του οργανισμού υπογράφηκε την ίδια χρονιά από τους επικεφαλές της κάθε χώρας μέλους και ο BSEC γνώρισε την παγκόσμια αποδοχή και αναγνώριση ως ένας Περιφερειακός Οικονομικός Οργανισμός.

Ο BSEC καλύπτει μια περιοχή περίπου είκοσι εκατομμυρίων τετραγωνικών χιλιομέτρων γύρω από τη Μαύρη Θάλασσα, στην οποία κατοικούν 340 περίπου εκατομμύρια άνθρωποι. Η περιοχή είναι η μεγαλύτερη πηγή πετρελαίου και φυσικού αερίου μετά τον Περσικό Κόλπο και το προϊόν που παράγει στους τρεις βασικούς οικονομικούς κλάδους της βιομηχανίας, των υπηρεσιών και του πρωτογενή τομέα, είναι κατά πολύ υψηλότερο από τις ανάγκες του πληθυσμού της. Ακόμη στην περιοχή πραγματοποιούνται εμπορικές οικονομικές συναλλαγές που ξεπερνούν τα 300 δισεκατομμύρια δολάρια κάθε χρόνο.

Ο BSEC, πλέον, αποτελεί ένα βασικό εργαλείο για την ανάπτυξη και τη διαμόρφωση των κοινών ενδιαφερόντων και αξιών της περιοχής και έχει επιτύχει σημαντικά βήματα, για τη διεθνή αναγνώριση ως μια δυναμική περιφερειακή πρωτοβουλία, μέσω της καλής οργάνωσης και συνεργασίας σε διάφορων ειδών επίπεδα, όπως για παράδειγμα, το διακυβερνητικό, το διατραπεζικό, το ακαδημαϊκό και το επιχειρηματικό. Έχει αποδειχτεί, επίσης, ότι αποτελεί ένα πρώτης τάξεως βήμα για πολυπολιτισμικές συζητήσεις σε θέματα σχετικά με την οικονομική ανάπτυξη.

Η πλειοψηφία των κρατών - μελών του οργανισμού αντιμετωπίζει τις επιπτώσεις μιας παρατεταμένης μετάβασης στη νέα εποχή και στις νέες απαιτήσεις της διεθνούς οικονομικής αγοράς, καθώς ολόκληρη η περιοχή επιδέχεται μια πολύπλοκη και «επίπονη» διαδικασία μεταμόρφωσης και ανασύστασης. Η περιοχή χαρακτηρίζεται από μεγάλη απόκλιση και ποικιλία σε επίπεδο εθνικής οικονομικής ανάπτυξης, πορείας των οικονομικών δεικτών, καθώς και σε ζητήματα θρησκευτικής και εθνικιστικής φύσεως. Αντιμετωπίζει, επίσης, τη διεθνή τρομοκρατία, τον εξτρεμισμό, το οργανωμένο έγκλημα, τα ναρκωτικά και τη λαθρομετανάστευση.

Τα κράτη – μέλη του BSEC, καθώς θα ενεργούν για την βελτίωση της πολύπλευρης συνεργασίας, που καλούνται να πραγματοποιήσουν, και παρά την πρόοδο που σημειώθηκε σε πολλούς τομείς, θα πρέπει να είναι ιδιαίτερος προσεκτικά και να δώσουν βαρύτητα στην αντιμετώπιση των δυσκολιών που παρουσιάζονται στα ακόλουθα ζητήματα:

- ❖ Έλλειψη συνοχής για τον καθορισμό και την αποσαφήνιση των στόχων, των προτεραιοτήτων και των ζητημάτων μακράς διάρκειας
- ❖ Η μείωση των οικονομικών πηγών και η αδυναμία εξεύρεσης και έλκυσης νέων αξιόλογων επενδυτών από το εξωτερικό, εμποδίζει τις χώρες-μέλη να συμμετέχουν και να πραγματοποιούν από κοινού προγράμματα και σχέδια συνεργασίας
- ❖ Η υπερβολική γραφειοκρατία
- ❖ Ανεπαρκής συντονισμός, ακόμη και των σημαντικών οργάνων του BSEC
- ❖ Μικρή δυνατότητα εφαρμογής των υιοθετημένων αποφάσεων και προτάσεων, καθώς και απουσία ενός μηχανισμού υπεύθυνου για την παρουσίαση, την παραίνεση και την έγκρισή τους, από τις αρμόδιες εθνικές αρχές
- ❖ Αντιφάσεις μεταξύ των δηλωθέντων θεματικών και του βαθμού εφαρμογής των σχεδίων που υιοθετούνται

Η επερχόμενη μεταμόρφωση του BSEC σε ένα δυναμικό περιφερειακό οικονομικό οργανισμό, απαιτεί νέου είδους συνεργασίες, βασισμένες στην εμπιστοσύνη και στην αισιοδοξία, όπως επίσης, και στην υψηλότερου επιπέδου πολιτική και οικονομική επαφή, τόσο σε κρατικό όσο και σε ιδιωτικό επίπεδο. Οι προκλήσεις που τα κράτη-μέλη καλούνται να ξεπεράσουν, δεν μπορούν να αντιμετωπιστούν αποτελεσματικά μέσω μιας ξεχωριστής πολιτικής από χώρα σε χώρα. Αυτό που πρέπει να γίνει είναι να ασκήσουν οι χώρες αυτές μια κοινή πολιτική, μέσα στα πλαίσια του οργανισμού.

3.4.2. Οι αντικειμενικοί στόχοι του BSEC

Οι στόχοι του οργανισμού, έτσι όπως τέθηκαν, είναι οι εξής:

1. Η υιοθέτηση μιας αποτελεσματικής και πολύπλευρης οικονομικής συνεργασίας, καθώς και η επίτευξη ουσιαστικής και βιώσιμης ανάπτυξης

Οι προτεραιότητες που τέθηκαν για την επίτευξη του στόχου είναι:

- ❖ Η προώθηση της υιοθέτησης μακροοικονομικών μοντέλων ανάπτυξης, η καθιέρωση ισχυρού και ελαστικού οικονομικού συστήματος, καθώς και η προσαρμογή των υφιστάμενων οικονομικών θεσμών στις απαιτήσεις της νέας οικονομικής αγοράς
- ❖ Ενθάρρυνση της υποστήριξης σε ζητήματα εθνικής σταθερότητας και για αναπτυξιακά προγράμματα
- ❖ Ενθάρρυνση της ανταλλαγής ειδικών οικονομολόγων μεταξύ των χωρών, με σκοπό την τεχνική βοήθεια και συνεργασία
- ❖ Η προώθηση της εκτεταμένης χρήσης των νέων τεχνολογιών, ως μέσο για την ισχυροποίηση της ανταγωνιστικότητας και της ευρύτερης οικονομικής ανάπτυξης
- ❖ Εξομάλυνση των αγορών προϊόντων και υπηρεσιών, και βελτίωση των κεντρικών αγορών (κυρίως αυτές που βρίσκονται στις πρωτεύουσες των χωρών), οι οποίες και θα αποτελούν τις πηγές βασικών στοιχείων για την οικονομική μεταρρύθμιση που επιχειρείται

Ο BSEC θα πρέπει να δραστηριοποιηθεί, όσον αφορά την οικονομική ανάπτυξη της περιοχής, στους εξής τομείς:

- I. Εφαρμογή περιφερειακών και διαπεριφερειακών σχεδίων, τα οποία θα μπορούσαν να συνεισφέρουν στην οικονομική μεταρρύθμιση και τη δημοκρατική μεταμόρφωση της περιοχής
- II. Επικέντρωση σε δράσεις, προγράμματα και κοινά σχέδια, τα οποία θα μπορούν να εκτελεστούν σε προβλέψιμο χρονικό διάστημα
- III. Βελτίωση και αναβάθμιση του ρόλου του κρατικού συντονιστικού μηχανισμού, καθώς και των υπολοίπων συντονιστικών μηχανισμών της περιφερειακής συνεργασίας
- IV. Ενθάρρυνση της διασυνοριακής συνεργασίας, για τοπικά σχέδια και προγράμματα
- V. Επιτάχυνση της διαδικασίας από το σχεδιασμό ενός προγράμματος έως και την υλοποίησή του

2. Συνεργασία στο πεδίο της θεσμικής ανανέωσης και της διακυβέρνησης

Οι κυβερνήσεις, θα πρέπει να αξιόπιστες, καθώς ο διεθνής οικονομικός ανταγωνισμός (παγκοσμιοποίηση) είναι πολύ σκληρός και οι προοπτικές ανάπτυξης μιας χώρας, προϋποθέτουν πολύ προσεκτικούς χειρισμούς και καλά σχεδιασμένες κινήσεις. Σύμφωνα με τις συνθήκες που αποδέχονται τα περισσότερα κράτη-μέλη του οργανισμού, οι ενέργειες που θα γίνουν, στο συγκεκριμένο πεδίο, θα πρέπει να υπακούουν στις παρακάτω βασικές αρχές:

- I. Υπεύθυνα συστήματα σύνταξης των κρατικών προϋπολογισμών
- II. Αποτελεσματική συνεργασία με μη κυβερνητικά επίπεδα
- III. Ανταλλαγή και συνεργασία σε επίπεδο πόλεων
- IV. Σωστή διαχείριση καταστάσεων κρίσης
- V. Δημιουργία βασικών διακυβερνητικών δικτύων
- VI. Επιθεώρηση του κυβερνητικού έργου
- VII. Νομιμότητα: νομοθετήσεις σχετικές με τη διαφθορά
- VIII. Ολοκλήρωση των κυβερνητικών πολιτικών

3. Μέτρα ασφάλειας στο πλαίσιο της πολύπλευρης οικονομικής συνεργασίας

Τα επιτεύγματα στην Ευρώπη σε θέματα πολιτικής, οικονομίας και ασφάλειας, δείχνουν ότι η ειρήνη στην Ήπειρο εξαρτάται άμεσα από τη σταθερότητα και την ευημερία στις περιφέρειές της. Ο BSEC προς αυτή την κατεύθυνση, υιοθέτησε μέτρα συνεργασίας των χωρών-μελών της για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος, της παράνομης διακίνησης ναρκωτικών ουσιών και όπλων, της τρομοκρατίας και της παραχάραξης και πλαστογράφησης χαρτονομισμάτων. Προβλέπεται ακόμη η συνεργασία σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης, ενώ οι ενέργειες προς την κατεύθυνση της ασφάλειας θα είναι σε τρεις άξονες:

- I. Συμμετοχή σε κάθε σχετικές διεθνείς ενέργειες
- II. Εθνικά προγράμματα κατά της διαφθοράς
- III. Νομικό υπόβαθρο για ηθικούς φραγμούς και σωστή συμπεριφορά

4. Κοινές προσπάθειες και αξίες

Η επερχόμενη μεταμόρφωση του BSEC σε ένα δυναμικό περιφερειακό οικονομικό οργανισμό, ικανό να αντιμετωπίζει αποτελεσματικά κάθε πρόκληση που θα του παρουσιάζεται, απαιτεί, από τις χώρες-μέλη, μεγάλη προσπάθεια για συνεισφορά και υποστήριξη. Οι προσπάθειές τους, για να είναι αποτελεσματικές, θα πρέπει να κυμαίνονται στο πλαίσιο του οργανισμού, και ιδιαίτερος στα ακόλουθα:

- I. Μεγαλύτερη συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα στις διαδικασίες του οργανισμού
- II. Περαιτέρω ανάπτυξη του πλαισίου και της νομικής βάσης του οργανισμού
- III. Διεύρυνση του πλαισίου της πολύπλευρης οικονομικής συνεργασίας
- IV. Ευρύτερη εφαρμογή των μέτρων ασφάλειας στο πλαίσιο της πολύπλευρης οικονομικής συνεργασίας
- V. Ευρεία και τολμηρή χρήση των επιστημονικών και τεχνολογικών επιτευγμάτων τους, όπως και των πνευματικών και διανοητικών τους δυνάμεων, σε μια προσπάθεια για εύρεση και συγκεκριμενοποίηση νέων τομέων οικονομικής συνεργασίας
- VI. Ανάπτυξη της συνεργασίας στο πεδίο της θεσμικής ανανέωσης και της διακυβέρνησης
- VII. Προσπάθεια ενημέρωσης του εσωτερικού πληθυσμού για τον BSEC
- VIII. Ενεργοποίηση και τόνωση όλων των σχετικών οργάνων με τη διακυβέρνηση του BSEC

Η θεσμοθέτηση και η δημιουργία, από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, των ευρωπαϊκών περιφερειών κατά μήκος των συνόρων των χωρών-μελών του BSEC, αποδίδεται σαν μέρος μιας στρατηγικής ενίσχυσης της περιφερειακής συνεργασίας σε τοπικό επίπεδο. Η διασυνοριακή συνεργασία είναι στα άμεσα πλάνα του οργανισμού και όποτε οι ενδιαφερόμενες χώρες-μέλη ενδιαφερθούν και πραγματοποιήσουν βήματα προς αυτή την κατεύθυνση είναι σίγουρο το ότι θα επιτευχθούν εγγυημένες και σταθερές συνέργειες μεταξύ των περιφερειών τους. Θα μπορέσουν να δημιουργηθούν ισχυροί οικονομικοί και κοινωνικοί δεσμοί και θα έχουν τη δυνατότητα οι τοπικές αρχές και επιχειρηματικοί κλάδοι να ανταλλάξουν τις εμπειρίες και τις γνώσεις τους.

Ο BSEC έχει δημιουργήσει όργανα, όπως το PABSEC και το PERMIS, για την καλύτερη δυνατή λειτουργία του και τη διαχείριση των σχεδίων και των δράσεων που αναλαμβάνει.

5. Βελτίωση των εξωτερικών σχέσεων του BSEC

Η συνεχής ισχυροποίηση του οργανισμού, σε συνδυασμό με την γρήγορη ανάπτυξη των εθνικών οικονομιών των χωρών-μελών του, θα του επιτρέψει να παίξει ένα σημαντικό ρόλο στη διεθνή οικονομία και να συνεισφέρει ουσιαστικά στη διεθνή ασφάλεια, ειρήνη και σταθερότητα. Ειδικότερα, ο ρόλος του οργανισμού στο νέο Ευρωπαϊκό περιβάλλον, δύναται να ενισχυθεί περαιτέρω μέσω της πλατφόρμας συνεργασίας που επισύναψε με την Ε.Ε. το 1999. Αυτή η συνεργασία θα πρέπει να λάβει υπόψη και να χτιστεί γύρω από τους εξής τομείς προτεραιότητας:

- I. Επιστήμες και τεχνολογία

- II. Καταπολέμηση της τρομοκρατίας και του οργανωμένου εγκλήματος
- III. Προστασία και βελτίωση του περιβάλλοντος
- IV. Ανάπτυξη και δημιουργία διεθνών μεταφορικών, τηλεπικοινωνιακών και ενεργειακών δικτύων
- V. Ανάπτυξη των συναλλαγών μεταξύ τους και δημιουργία συνθηκών κατάλληλων για προσέλκυση ξένων επενδύσεων

Για περισσότερες πληροφορίες βλέπε στο Παράρτημα (B SEC Economic agenda).

3.5. Η ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕΤΑΞΥ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ & ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΙΑΣ

Επί δεκαετίες, οι σχέσεις Ελλάδας - Τουρκίας ήταν τεταμένες και περιορισμένες στο ελάχιστο δυνατό κάποιων τυπικών επαφών των δύο χωρών. Στα μέσα περίπου του 1999, η Ελλάδα πραγματοποίησε μια θαρραλέα προσπάθεια ξεκινώντας μια νέα πολιτική, αυτή της προώθησης της συνεργασίας στα λεγόμενα "θέματα χαμηλής πολιτικής". Η κοινή αντίληψη ήταν ότι μέσω της συνεργασίας σε τομείς που δεν είχαν συγκρουσιακό χαρακτήρα θα μπορούσε να δημιουργηθεί ένα καλύτερο και ευνοϊκότερο κλίμα, με μία διαδικασία βήμα προς βήμα, ώστε τα κύρια θέματα να προσεγγισθούν, σε επόμενο στάδιο, μέσα σε μία ατμόσφαιρα πιο φιλική.

Σε αυτό το πνεύμα, οι Υπουργοί Εξωτερικών Ελλάδας και Τουρκίας συμφώνησαν στη Νέα Υόρκη (30.6.1999) να ξεκινήσουν συνομιλίες, σε επίπεδο υψηλών αξιωματούχων των αντίστοιχων Υπουργείων Εξωτερικών, με στόχο τη διερεύνηση των δυνατοτήτων για διμερή συνεργασία στους τομείς της οικονομίας, εμπορίου, τουρισμού, περιβάλλοντος, πολιτισμού, πολυμερούς συνεργασίας και καταπολέμησης του εγκλήματος. Μετά το πέρας των συνομιλιών αυτών, συστάθηκε μία Ελληνο - Τουρκική Διοικούσα Επιτροπή (Steering Committee) η οποία συγκαλείται δύο φορές ετησίως καθώς και έξι Ομάδες Εργασίας αποτελούμενες από εκπροσώπους των αρμοδίων Υπουργείων, και με επικεφαλής τους αξιωματούχους των Υπουργείων Εξωτερικών. Θα πρέπει να τονιστεί ότι η προσέγγιση με την Τουρκία δεν είναι χρήσιμη αποκλειστικά και μόνον εάν λύσει τα μεγάλα και πάγια προβλήματα μεταξύ των δύο χωρών. Η προσέγγιση με την Τουρκία είναι χρήσιμη στο βαθμό που μεταφράζεται σε μια πολιτική χαμηλών τόνων και στην εγκαθίδρυση ενός κλίματος ασφάλειας, ειδικά στην περιοχή του Αιγαίου. Και προς αυτή την κατεύθυνση έχουν και οι δύο χώρες συμφέρον να κινηθούν. Η ελληνική πλευρά έχει συμφέρον στην εγκαθίδρυση ενός κλίματος ηρεμίας, καθώς η ελληνική προσπάθεια εξακολουθεί να εντοπίζεται στην απαλλαγή της ελληνικής αμυντικής και εξωτερικής πολιτικής από το καθημερινό βάρος των τουρκικών παρενοχλήσεων στο Αιγαίο (αμφισβήτηση FIR, γκρίζες ζώνες αμφισβήτηση ελληνικής κυριαρχίας σε βραχονησίδες, επίκληση απειλής πολέμου κλπ.). Επιπλέον, στην παρούσα συγκυρία, μια πολιτική χαμηλών τόνων είναι συμφέρουσα και για την ίδια την Τουρκία, στο βαθμό που της επιτρέπει να προωθήσει τις σχέσεις της με την Ευρωπαϊκή Ένωση αλλά και τον εκσυγχρονισμό του ίδιου του πολιτικού της συστήματος. Μάλιστα το Ελσίνκι έρχεται να ενισχύσει αυτή την προοπτική καθώς απαιτεί από την Τουρκία την συμμόρφωση της συμπεριφοράς της με συγκεκριμένους κανόνες δικαίου και την απομάκρυνσή της από την πολιτική έντασης του παρελθόντος.

Σημείο εκκίνησης για μια προσέγγιση στις σχέσεις Ελλάδας και Τουρκίας αποτέλεσαν τα θέματα όπου υπάρχει σύγκλιση. Ήδη έχει υπογραφεί μια σειρά συμφωνιών με τη Τουρκία σε θέματα που χαρακτηρίζονται "χαμηλής έντασης", σε τομείς αμοιβαίου

ενδιαφέροντος, όπως πολιτιστικές σχέσεις, τουρισμός, περιβάλλον, καταπολέμηση του εγκλήματος, οικονομικές και εμπορικές σχέσεις. Η συνεργασία αυτή διευρύνθηκε στον τομέα της ενέργειας, γεωργίας και της αντιμετώπισης των φυσικών καταστροφών. Οι προσπάθειες αυτές κορυφώθηκαν με την υπογραφή των παρακάτω εννέα συμφωνιών:

1. Συμφωνία για Συνεργασία σε θέματα Τουρισμού (τέθηκε σε ισχύ στις 4.5.2001)
2. Συμφωνία για Οικονομική Συνεργασία (τέθηκε σε ισχύ στις 24.11.2001)
3. Συμφωνία για Επιστημονική και Τεχνολογική Συνεργασία (τέθηκε σε ισχύ στις 4.5.2001)
4. Συμφωνία για τις Θαλάσσιες Μεταφορές (τέθηκε σε ισχύ στις 19.8.2001)
5. Συμφωνία για την Πολιτιστική Συνεργασία (τέθηκε σε ισχύ στις 19.7.2001)
6. Συμφωνία για Συνεργασία μεταξύ Τελωνειακών Αρχών (τέθηκε σε ισχύ στις 3.6.2001)
7. Συμφωνία για την Αμοιβαία Προώθηση και Προστασία των Επενδύσεων (τέθηκε σε ισχύ στις 24.11.2001)
8. Μνημόνιο κατανόησης για τη συνεργασία σε θέματα Προστασίας του Περιβάλλοντος (τέθηκε σε ισχύ στις 30.6.2001)
9. Συμφωνία για την Καταπολέμηση του Εγκλήματος, ιδιαίτερα την τρομοκρατία, το οργανωμένο έγκλημα, το λαθρεμπόριο ναρκωτικών και την παράνομη μετανάστευση (τέθηκε σε ισχύ στις 17.7.2001). Σε εφαρμογή της διμερούς Συμφωνίας για την καταπολέμηση του εγκλήματος, υπογράφηκε από τους Υπουργούς Εξωτερικών (Αθήνα, Νοέμβριος 2001), το Πρωτόκολλο Επανεισδοχής λαθρομεταναστών. Το Πρωτόκολλο αυτό προβλέπει συνεργασία μεταξύ του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης της Ελλάδας και του Υπουργείου Εσωτερικών της Τουρκίας για την επανεισδοχή πολιτών των δύο χωρών ή τρίτων χωρών που έχουν εισέλθει παράνομα στο έδαφος είτε της Ελλάδας είτε της Τουρκίας. Η διαδικασία επανεισδοχής υπάγεται σε συγκεκριμένους κανόνες που έχουν συμφωνηθεί από τις δύο χώρες (τέθηκε σε ισχύ στις 5.8.2002)

Ακόμη, μεταξύ των δυο χωρών έχουν υπογραφεί και τεθεί ήδη σε ισχύ οι εξής επιπλέον Συμφωνίες: Συμφωνία Συνεργασίας στον τομέα της κτηνιατρικής (υπογράφηκε στην Αθήνα τον Νοέμβριο 2001-τέθηκε σε ισχύ στις 21.01.2003), Συμφωνία Συνεργασίας στον τομέα της φυτοπροστασίας (υπογράφηκε στην Αθήνα το Νοέμβριο 2001-τέθηκε σε ισχύ στις 22.02.2003), Πρωτόκολλο Τεχνολογικής, Επιστημονικής και Οικονομικής Συνεργασίας στον γεωργικό τομέα (υπογράφηκε από τους Υπουργούς Γεωργίας των δυο χωρών τον Ιούνιο 2000-τέθηκε σε ισχύ στις 28.01.2002). Στο πλαίσιο επιδίωξης του κοινού στόχου της επέκτασης της συνεργασίας σε άλλους τομείς, η Ελλάδα και η Τουρκία έχουν επίσης διαπραγματευθεί και υπογράψει συμφωνίες των οποίων εκκρεμεί η ολοκλήρωση της κυρωτικής τους διαδικασίας. Συγκεκριμένα:

1. Η Ελλάδα και η Τουρκία, σε συνεργασία με το Γραφείο των Η.Ε. για το Συντονισμό των Ανθρωπιστικών Υποθέσεων (ΟCHA), υπέγραψαν το Νοέμβριο του 2001, ένα Πρωτόκολλο για τη Σύσταση Κοινής Ελληνο-Τουρκικής Μονάδας Αντιμετώπισης Καταστροφών. Είχε προηγηθεί, το 1999, η Απόφαση της Γενικής Συνέλευσης των Η.Ε. για τις φυσικές καταστροφές, η οποία υιοθετήθηκε ομόφωνα μετά από κοινή πρόταση Ελλάδας - Τουρκίας. Η Μονάδα αυτή θα λειτουργεί στην περιοχή της Μεσογείου και εγγύς των δύο χωρών σε περιπτώσεις σεισμών, πλημμύρων και καταστροφών από καθιζήσεις εδάφους. Οι δύο χώρες υπέγραψαν με τον ΟΗΕ Μνημόνιο

για την ένταξη της Κοινής Ελληνο-Τουρκικής Μονάδας στις πρωτοβουλίες παρέμβασης και διάσωσης του ανωτέρω οργανισμού (Ν. Υόρκη, 16.9.2002).

2. Το Μνημόνιο Συνεργασίας μεταξύ των Διπλωματικών Ακαδημιών των Υπουργείων Εξωτερικών των δύο χωρών υπογράφηκε στην Αθήνα το Νοέμβριο 2001. Αξίζει να σημειωθεί επίσης η υπογραφή στην Αγκυρα, εντός του 2002, δύο σημαντικών Μνημονίων Κατανόησης: το ένα συνομολογήθηκε μεταξύ ΔΕΗ και του αντίστοιχου τουρκικού φορέα ΤΕΙΑΣ και αφορά στη διασύνδεση ηλεκτρικών δικτύων των δύο χωρών. Το άλλο υπογράφηκε μεταξύ της ΔΕΠΑ και της τουρκικής εταιρίας ΒΟΤΑΣ για τη μεταφορά φυσικού αερίου από την Κασπία προς την Ευρώπη. Η σημασία των δύο αυτών Μνημονίων υπερβαίνει το διμερές επίπεδο και αναμένεται να συμβάλει στη μεταφορά ενέργειας προς την Ευρώπη, μέσω Ελλάδος, εξ ου και η πρόβλεψη και για χρηματοδότηση και από την Ε.Ε., τουλάχιστον όσο αφορά το φυσικό αέριο. Σημειώνεται επίσης ότι υπεγράφη πρόσφατα, διμερής διακρατική συμφωνία που αφορά στη διασύνδεση Ελλάδας-Τουρκίας για την προμήθεια και μεταφορά φυσικού αερίου από την Τουρκία στη χώρα μας. (Θεσσαλονίκη, 23.2.2003).

3. Η Ελλάδα και η Τουρκία συμφώνησαν επίσης να προσχωρήσουν στη Σύμβαση της Οττάβας για την απαγόρευση των ναρκών κατά προσωπικού. Η ελληνική πλευρά κύρωσε τη Σύμβαση αυτή και αναμένει τις αντίστοιχες τουρκικές ενέργειες ώστε, στη συνέχεια, να καταθέσουν εκ παραλλήλου οι δύο πλευρές τα σχετικά κυρωτικά έγγραφα στα Ηνωμένα Έθνη.

Η προαναφερθείσα διμερής συνεργασία έχει αποβεί ιδιαίτερα παραγωγική ενθαρρύνοντας, ως εκ τούτου, τα μέρη προς την κατεύθυνση της περαιτέρω προώθησής της. Πιο συγκεκριμένα:

❖ Τουρισμός: ο αριθμός τουριστών έχει αυξηθεί σημαντικά, ενώ οι αρμόδιοι τουριστικοί φορείς, εξετάζουν τις δυνατότητες για περαιτέρω ανάπτυξη του τουρισμού ανάμεσα στις δύο χώρες.

❖ Εμπόριο και οικονομία: οι διμερείς οικονομικές και εμπορικές σχέσεις αναπτύσσονται ομαλά. Το Ελληνο - Τουρκικό Επιχειρηματικό Συμβούλιο έχει διαδραματίσει σπουδαίο ρόλο στην προώθηση της οικονομικής συνεργασίας. Σημαντικές ελληνικές επενδύσεις έχουν πραγματοποιηθεί στην Τουρκία κυρίως στον τραπεζικό τομέα.

❖ Περιβάλλον: οι δύο χώρες συνεργάζονται σε διάφορα πεδία: ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, ερημοποίηση, οικοτουρισμό, θαλάσσια ρύπανση, κλπ.

❖ Πολιτισμός: η συνεργασία στον τομέα του πολιτισμού περιλαμβάνει ποικιλία δραστηριοτήτων: εκπαιδευτική συνεργασία, υποτροφίες, εκθέσεις, αρχαιολογική έρευνα, φεστιβάλ, κλπ.

❖ Περιφερειακή συνεργασία: οι δύο χώρες συνεργάζονται στο πλαίσιο περιφερειακών οικονομικών οργανισμών όπως το SECI, το Σύμφωνο Σταθερότητας για τη Νοτιοανατολική Ευρώπη και τον ΟΣΕΠ, ειδικά στους τομείς ενέργειας, μεταφορών και των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων.

❖ Καταπολέμηση του εγκλήματος: οι αρμόδιες αρχές των δύο χωρών συνεργάζονται στην καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος, της παράνομης μετανάστευσης, του λαθρεμπορίου ναρκωτικών και της τρομοκρατίας.

Οι συμφωνίες που υπεγράφησαν δημιουργούν μια κοινότητα συμφερόντων και συμβάλλουν αποτελεσματικά στη πρόκληση εντάσεων. Είναι μια διαδικασία μακροχρόνια,

που θα αξιολογείται με την πάροδο του χρόνου. Μια πρώτη αξιολόγηση των μέχρι σήμερα αποτελεσμάτων είναι επίκαιρη, καθώς υπάρχει μια δυναμική που αναπτύσσεται, οι θεματικές ενότητες του διαλόγου έχουν διευρυνθεί, εμπλέκονται περισσότεροι φορείς του ευρύτερου δημόσιου τομέα και διαφαίνονται νέες δυνατότητες για τους Έλληνες επιχειρηματίες και τις Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις.

Παράλληλα, έχει αναληφθεί ανεξάρτητα από τις διαδικασίες επικύρωσης των συμφωνιών, ένα ευρύ φάσμα πρωτοβουλιών στους συγκεκριμένους τομείς όπως συναντήσεις επιχειρηματιών, συνεργασία Α.Ε.Ι., υπογραφή πρωτοκόλλων μεταξύ των οργανισμών σιδηροδρόμων, αδελφοποιήσεις πόλεων και σχολείων κλπ. Θα πρέπει επίσης να υπογραμμιστεί η ενεργοποίηση 130 μη Κυβερνητικών Οργανισμών και στις δύο χώρες. Παράλληλα με το διάλογο που λαμβάνει χώρα, σε επίπεδο υψηλών αξιωματούχων, επί των προαναφερθέντων θεμάτων, οι κοινωνίες πολιτών στην Ελλάδα και την Τουρκία έχουν, επίσης, αντιδράσει θετικά στην πολιτική της προσέγγισης. Η εμφάνιση πολλών μη Κυβερνητικών Οργανώσεων που στοχεύουν στην ανάπτυξη της συνεργασίας ανάμεσα στις επιχειρηματικές κοινότητες, τους επιστήμονες, τα μέλη των ακαδημαϊκών κοινοτήτων, τους δημοσιογράφους και τους μαθητές καθώς και οι αδελφοποιήσεις πόλεων και κωμοπόλεων από τις δύο χώρες έχουν συμβάλει στη σταθεροποίηση ενός θετικού κλίματος στις Ελληνο-Τουρκικές διμερείς σχέσεις.

Ήδη έχουν πραγματοποιηθεί σημαντικά βήματα και η επόμενη φάση είναι να προχωρήσουν οι δύο πλευρές σε Μέτρα Οικοδόμησης Εμπιστοσύνης (ΜΟΕ) σε ευαίσθητους τομείς. Πέρα από τα στενά στρατιωτικά μέτρα υπάρχουν άλλα όπως π.χ. οι επισκέψεις πλοίων στα λιμάνια της άλλης χώρας. Κατά τη συνάντησή τους στη Βουδαπέστη, τον Οκτώβριο του 2000, οι Υπουργοί Εξωτερικών των δύο χωρών συμφώνησαν να συνθέσουν και να εφαρμόσουν ένα πακέτο Μέτρων Οικοδόμησης Εμπιστοσύνης (ΜΟΕ) με σκοπό την ανάπτυξη κλίματος εμπιστοσύνης ανάμεσα στην Ελλάδα και την Τουρκία. Σε αυτό το πλαίσιο, συμφωνήθηκε ότι ορισμένα από αυτά τα ΜΟΕ θα τύχουν επεξεργασίας εντός πλαισίου ΝΑΤΟ (υπό την αιγίδα του Γενικού Γραμματέα του ΝΑΤΟ) ενώ τα υπόλοιπα σε διμερές επίπεδο (σε επίπεδο Πολιτικών Διευθυντών των Υπουργείων Εξωτερικών). Στο πλαίσιο του ΝΑΤΟ, οι δύο πλευρές έχουν ήδη συμφωνήσει σε ένα ΜΟΕ, αυτό της ανταλλαγής πληροφοριών επί σχεδιαζόμενων ετησίων στρατιωτικών ασκήσεων. Στο διμερές επίπεδο, οι δύο πλευρές συμφώνησαν το Νοέμβριο του 2001 στα ακόλουθα τρία ΜΟΕ: πρόσκληση αξιωματικών από τις δύο χώρες για παρακολούθηση μιας μεγάλης κλίμακας ετήσιας στρατιωτικής άσκησης από κάθε πλευρά, ανταλλαγή απόψεων επί των δραστηριοτήτων των διεθνών οργανισμών όσον αφορά σε στρατιωτικά θέματα στο περιθώριο εργασιών των αρμοδίων οργάνων των εν λόγω οργανισμών και συνεργασία για την πρόληψη της ρύπανσης του ποταμού Έβρου.

Κατά τη διάρκεια των συναντήσεων των Υπουργών Εξωτερικών των δύο χωρών, τον Ιούνιο του 2001, αποφασίσθηκαν πέντε (5) νέα μέτρα για την ενίσχυση της διμερούς συνεργασίας:

- 1) ενίσχυση της θαλάσσιας και της εναέριας κυκλοφορίας,
- 2) εγκαθίδρυση απευθείας επικοινωνίας μεταξύ των δύο Υπουργών Εξωτερικών,
- 3) συνεργασία στους τομείς των πλημμύρων, των καταστροφών από καθιζήσεις εδάφους, της ερημοποίησης κλπ.,
- 4) κοινό έργο για την θαλασσοαμία

5) κοινές προσπάθειες για την επιδίωξη της ιδέας της Ολυμπιακής Εκεχειρίας ενόψει των Ολυμπιακών Αγώνων της Αθήνας, του 2004.

Συζητήσεις διεξάγονται για την τριμερή συνεργασία η οποία γίνεται με τη Βουλγαρία, για την προώθηση της συνεργασίας της τοπικής αυτοδιοίκησης, επιχειρηματιών και επιχειρήσεων οικονομικής συνεργασίας και περιβαλλοντολογικών μέτρων. Συζητούνται επίσης θέματα δημιουργίας συγκεκριμένων προγραμμάτων, κατά το πρότυπο που υπήρξε μεταξύ Γαλλίας και Γερμανίας μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, ανταλλαγής προγραμμάτων νέων μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας, συνδιοργάνωσης αυτών των προγραμμάτων και βεβαίως με χρηματοδότηση που μπορεί να είναι, διμερής αλλά και από διεθνείς οργανισμούς ή και ιδιωτικές χορηγίες. Πρόκειται για σημαντικά προγράμματα, τα οποία θα βοηθήσουν στη μελλοντική προώθηση των ελληνοτουρκικών σχέσεων.

3.6. ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ & ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ INTERREG III-A / ΕΛΛΑΔΑ – ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ

Η στρατηγική του προγράμματος θα πρέπει να συμβάλλει στην ισόρροπη και αειφόρο ανάπτυξη των όμορων διασυνοριακών περιοχών βελτιώνοντας τις οικονομικές δυνατότητες και ενισχύοντας τον κοινωνικοοικονομικό τους ιστό σε όφελος του συνόλου των πολιτών της διασυνοριακής περιοχής.

Η ανάδειξη της περιοχής ως στρατηγικού κόμβου διέλευσης διευρωπαϊκών δικτύων (ενεργειακών, μεταφορικών, τηλεπικοινωνιακών) θα προσδώσει έναν άλλο χαρακτήρα στην περιοχή, σε σχέση με την Βαλκανική και την Παραευξείνια ζώνη.

Λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαιτερότητες της περιοχής (μεγάλοι ορεινοί όγκοι, ιδιαίτερες κλιματολογικές συνθήκες) οι οποίες αντικατοπτρίζονται κυρίως στον μεγάλο συντελεστή δυσκολίας στην προσπελασιμότητα των όμορων συνοριακών περιοχών, καθίσταται σαφές, ότι πρέπει να ενδυναμωθούν οι οικονομίες των επιλέξιμων περιοχών, ώστε να αποφευχθεί η περιθωριοποίηση και απερήμωσή τους τόσο εντός των εθνικών συνόρων όσο και στον διαμορφούμενο νέο Ευρωπαϊκό Οικονομικό χώρο.

Επίσης η στρατηγική θα πρέπει να αξιοποιήσει συνολικά το πλούσιο φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον της περιοχής με στόχο όχι μόνο την υπέρβαση μεμονωμένων ή σημειακών παρεμβάσεων που υπολείπονται σε αποτελεσματικότητα και προκαλούν αλυσιδωτές αντιδράσεις σε όλα τα επίπεδα κοινωνικοοικονομικής εξέλιξης της περιοχής, αλλά κυρίως στην υλοποίηση ολοκληρωμένου χαρακτήρα διασυνοριακών παρεμβάσεων. Τέλος, η ασφάλεια των κατοίκων από ανθρωπογενείς ενέργειες και φυσικές καταστροφές θα πρέπει να συνδυασθεί, μέσω της στρατηγικής και των επιλογών εξειδίκευσης της, με την προστασία και ανάδειξη του περιβάλλοντος θέτοντας έτσι τις βάσεις για την βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων των διασυνοριακών περιοχών και την αειφορία της ανάπτυξης.

Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω, η στρατηγική του προγράμματος θα πρέπει να επικεντρώνεται σε μια σειρά από συγκεκριμένες ενέργειες που θα ενισχύουν την διασυνοριακή συνεργασία με στρατηγικούς στόχους:

- ❖ την ομογενοποίηση και αειφορία του κοινωνικού και οικονομικού περιβάλλοντος στη διασυνοριακή ζώνη σ' ένα επίπεδο ανώτερο του σημερινού

- ❖ την προστασία, διατήρηση και ανάδειξη του πολιτιστικού και φυσικού περιβάλλοντος

- ❖ την βελτίωση των όρων διαβίωσης και της εν γένει ποιότητας ζωής των πολιτών

Συνοπτικά σαν γενικός στόχος του προγράμματος θεωρείται:

Η ανάδειξη της περιοχής σε πυρήνα και κομβικό σημείο της ειρήνης, της αναπτυξιακής διαδικασίας και της επέκτασης του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου στην ενδοχώρα των Βαλκανίων, την Παραευξείνια Ζώνη και την Ανατολική Μεσόγειο.

Με βάση τον παραπάνω στόχο, ο επιχειρησιακός στόχος του προγράμματος είναι:

Η ενίσχυση της κοινωνικής και οικονομικής συνοχής και της ανταγωνιστικότητας της επιλέξιμης διασυνοριακής περιοχής.

Με βάση τους στόχους αυτούς οι τακτικοί στόχοι (ειδικοί στόχοι) του προγράμματος που συμβάλλουν στην επίτευξη των στρατηγικών στόχων (άρα και στην υλοποίηση της στρατηγικής) είναι οι ακόλουθοι.

3.6.1. Άρση της γεωγραφικής και επικοινωνιακής απομόνωσης της περιοχής

Η θέση της επιλέξιμης περιοχής στα πλαίσια του προγράμματος Ελλάδα – Βουλγαρία είναι στρατηγικής σημασίας ως κόμβος των διηπειρωτικών μεταφορικών, ενεργειακών και επικοινωνιακών δικτύων, ενώ βρίσκεται στην τομή των αξόνων των διευρωπαϊκών συνδέσεων (Βορρά-Νότου: κάθετες συνδέσεις Εγνατίας Οδού με Βουλγαρία) στα δημιουργούμενα διεθνή δίκτυα υποδομής.

Η βελτίωση των υποδομών είναι ουσιαστικής σημασίας για την περιοχή που αποτελεί κόμβο διευρωπαϊκών μεταφορικών δικτύων στην Νοτιανατολική Ευρώπη με τον Διευρωπαϊκό Άξονα E10 (Εγνατία Οδό), E79 και τον Πανευρωπαϊκό Διάδρομο IX (Ελσίνκι – Αλεξανδρούπολη) και καθιστά στρατηγικής σημασίας την θέση της σε διασυνοριακό αλλά και σε Ευρωπαϊκό επίπεδο. Γι αυτό το λόγο έχει δοθεί ιδιαίτερη βαρύτητα στον εθνικό σχεδιασμό για την αναβάθμιση του επιπέδου των υποδομών (ύπαρξη διεθνούς αερολιμένα, λιμανιών εθνικής / διεθνούς σημασίας κλπ). Να σημειωθεί ότι οι υποδομές έχουν βελτιωθεί σημαντικά - λαμβάνοντας υπόψη του πόρους που έχουν διατεθεί στο INT II, ΚΠΣ II (έργα σύνδεσης 6^η προβλήτα Λιμανιού Θεσ/κης, Εθνική οδός «Θεσσαλονίκης-Σερρών-Προμαχώνα», λιμάνι της Αλεξανδρούπολης κλπ) αλλά και αυτούς που θα διατεθούν από το Γ΄ ΚΠΣ (ολοκλήρωση του ανατολικού τομέα της Εγνατίας Οδού, κλπ) ώστε να βελτιωθεί η διασύνδεση με την υπόλοιπη χώρα αλλά και με τις όμορες χώρες.

Η περαιτέρω βελτίωση των διασυνοριακών μεταφορικών υποδομών με αειφόρο τρόπο θα δώσει την απαραίτητη ώθηση στην περιοχή για την ενίσχυση της θέσης της ως κύριος μεταφορικός κόμβος στα Βαλκάνια με αποτέλεσμα την αύξηση της δυναμικότητας των κυρίων μέσων (διευρωπαϊκοί άξονες, λιμάνια, αεροδρόμια, σιδηροδρομικοί άξονες) που θα τονώσουν επίσης την ευρύτερη διεθνή σημασία και εξωστρέφεια της ευρύτερης περιοχής.

Η διευκόλυνση της επικοινωνίας και μετακίνησης πολιτών, προϊόντων και υπηρεσιών που οφείλονται στις κομβικές διασυνοριακές μεταφορικές υποδομές που υπάρχουν στην περιοχή, δημιουργεί εκτός των σημαντικών πλεονεκτημάτων και ιδιαίτερα προβλήματα όσον αφορά την ταχεία και ασφαλή διακίνηση προϊόντων και ανθρώπων και την μείωση λαθρομεταναστών και λαθρεμπορίου.

3.6.2. Οικονομική ανάπτυξη της περιοχής και προώθηση της απασχόλησης

Η στήριξη και η ενθάρρυνση παραγωγικών δραστηριοτήτων στους τομείς της μεταποίησης και των υπηρεσιών με έμφαση στον εξαγωγικό προσανατολισμό, αποτελούν

την βάση της οικονομικής σχέσης της επιλέξιμης περιοχής. Ο στόχος αυτός μπορεί να επιτευχθεί μέσω του προγράμματος Ελλάδα – Βουλγαρία με την υποστήριξη των διασυνοριακών επιχειρηματικών συνεργασιών που θα βελτιώσουν την ανταγωνιστικότητα, θα ενισχύσουν τις οικονομικές σχέσεις με τη μορφή διασυνοριακού εμπορίου και θα βελτιώσουν τις ευκαιρίες απασχόλησης.

Η ανάπτυξη των ανθρωπίνων πόρων αποτελεί προτεραιότητα τόσο σε εθνικές όσο και σε Ευρωπαϊκές πολιτικές. Στην συγκεκριμένη περίπτωση του προγράμματος Interreg III εξειδικεύεται στην υποστήριξη του ανθρώπινου δυναμικού σε διασυνοριακό επίπεδο που θα επιτρέψει στην περιοχή να βελτιώσει την τοπική αγορά εργασίας, να αναβαθμίσει τις παρεχόμενες υπηρεσίες και να συμβάλει σε ένα ποσοστό στη μείωση της μετακίνησης του πληθυσμού προς στα αστικά κέντρα. Αυτό αποτελεί καθοριστικό παράγοντα για την ανάπτυξη ευρύτερων διασυνοριακών κοινωνικοπολιτιστικών και τεχνολογικών σχέσεων και επιχειρηματικών δραστηριοτήτων για την περιοχή του προγράμματος Ελλάδα – Βουλγαρία. Τα παραπάνω πρέπει να λειτουργήσουν σε συνδυασμό με την ενίσχυση των οικονομικών συναλλαγών και την ανάδειξη των τοπικών παραγωγικών κέντρων ως κοινών στρατηγικών κόμβων διαμετακόμισης προϊόντων και υπηρεσιών.

3.6.3. αναβάθμιση της περιοχής με σκοπό την αντιμετώπιση των κοινωνικών, πολιτιστικών & περιβαλλοντικών επιδράσεων - επιπτώσεων

Η επιλέξιμη περιοχή λειτουργεί ως διεπιφάνεια επαφής δύο διαφορετικών χωρών και υφίσταται κοινωνικές, πολιτιστικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις στα κοινά ευαίσθητα οικοσυστήματα, λόγω του αυξημένου όγκου μετακινήσεων εμπορευμάτων, ανθρώπων κλπ. Τα έντονα σημάδια της αλληλεπίδρασης των πολιτισμών που είναι εμφανή εκατέρωθεν των συνόρων με το μεγάλο αριθμό αναξιοποίητων ως επί το πλείστον μέχρι σήμερα μνημείων αλλά και άλλων πολιτισμικών πόρων μπορούν να αποτελέσουν ένα αξιόλογο σημείο αναφοράς για την ανάπτυξη των στενότερων κοινωνικών σχέσεων μεταξύ των λαών και την παραγωγή σύγχρονου πολιτισμού. Η αξιοποίηση αυτού του φυσικού και πολιτισμικού πλούτου πρέπει να συνδυάζει τόσο την προστασία και ανάδειξη-όσο και την αξιοποίηση των πόρων υποστηρίζοντας σύγχρονες μορφές έκφρασης και πολιτισμού (θέατρο, μουσική, ζωγραφική, βιβλίο κλπ).

Η διασφάλιση του υψηλού επιπέδου παροχής υπηρεσιών στον τομέα της υγείας στην περιοχή πρέπει να υποστηριχθεί περαιτέρω με την εισαγωγή τεχνολογίας (τηλε-ιατρική) έτσι ώστε να βελτιωθούν οι συνθήκες υγιεινής και διαβίωσης στην περιοχή σε συνδυασμό με την βελτίωση του επιπέδου των παρεχομένων υπηρεσιών. Στο πρόγραμμα Interreg II υλοποιήθηκε η πρώτη φάση δημιουργίας διασυνοριακών κέντρων Δημόσιας Υγείας (ΔΙ.ΚΕ.ΔΥ.), η οποία εγκατέστησε δομές συνεργασίας, δημιούργησε υποδομές, ερεύνησε και κατέγραψε την υπάρχουσα κατάσταση στον τομέα της υγείας στη διασυνοριακή περιοχή και στα πλαίσια του νέου προγράμματος θα συνεχιστεί αυτή η πρωτοβουλία.

Η σημαντική συγκέντρωση εκπαιδευτικών και ερευνητικών φορέων διεθνούς εμβέλειας αποτελεί πολύτιμη βάση για την δημιουργία ενός πλαισίου συστηματικής συνεργασίας μεταξύ φορέων και υπηρεσιών σε θέματα κοινού ενδιαφέροντος και με την εκμετάλλευση των δυνατοτήτων που παρέχει η νέα τεχνολογία

Παράλληλα, δράσεις που αφορούν την προστασία και αξιοποίηση των υδάτινων πόρων, την προστασία των παράκτιων περιοχών αλλά και των ορεινών όγκων και την δημιουργία υποδομών που σχετίζονται με την προστασία και ανάδειξη του περιβάλλοντος αλλά και την βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων, αποτελούν σημαντική

προτεραιότητα για την διασφάλιση της αειφόρου ανάπτυξης (βλ. Papachristou E., Darakas E., Bellou A. 2003). Η ανάπτυξη αυτή θα στηριχθεί και στην αξιοποίηση των παραπάνω πόρων για τουριστικούς λόγους. Η ήπια τουριστική ανάπτυξη της περιοχής με παρεμβάσεις μικρής κλίμακας οι οποίες θα λάβουν υπόψη τις προστατευόμενες περιοχές NATURA 2000, τις παρεμβάσεις LEADER + και τις παρεμβάσεις του Γ΄ Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης.

Από την ανάλυση των ειδικών στόχων προκύπτουν και οι άξονες προτεραιότητας του προγράμματος Ελλάδα – Βουλγαρία.

Οι τρεις προαναφερθέντες ειδικοί στόχοι του προγράμματος θα υλοποιηθούν μέσω παρεμβάσεων που εντάσσονται στους ακόλουθους άξονες προτεραιότητας:

- ❖ Ενίσχυση των διασυνοριακών υποδομών
- ❖ Υποστήριξη της οικονομικής ανάπτυξης και προώθηση της απασχόλησης
- ❖ Βελτίωση της ποιότητας ζωής σε συνδυασμό με την αναβάθμιση των υπηρεσιών υγείας, του περιβάλλοντος και την προστασία, ανάδειξη των πολιτιστικών πόρων

3.6.4. Άξονες του προγράμματος Interreg III-A / Ελλάδα – Βουλγαρία

3.6.4.1. Δομή του προγράμματος

Το πρόγραμμα αποτελείται από τρεις (3) άξονες προτεραιότητας που περιλαμβάνουν εννιά (9) μέτρα από τα οποία οκτώ (8) αντιστοιχούν σε συγκεκριμένους άξονες προτεραιότητας. Η τεχνική βοήθεια είναι το ένατο μέτρο και καλύπτει όλους τους άξονες προτεραιότητας.

Στο διάγραμμα που ακολουθεί παρουσιάζεται συγκεντρωτικά η δομή του προγράμματος.

Διάγραμμα:3.1. Οι τέσσερις άξονες & τα μέτρα του Interreg III-A / PHARE CBC Ελλάδα – Βουλγαρία

ΑΞΟΝΑΣ 1	ΑΞΟΝΑΣ 2	ΑΞΟΝΑΣ 3	ΑΞΟΝΑΣ 4
ΔΙΑΣΥΝΟΡΙΑΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ	ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΖΩΗΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ	ΤΕΧΝΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ
Μέτρο 1.1. Υποδομές Μεταφορών	Μέτρο 2.1. Ενίσχυση επιχειρηματικών δραστηριοτήτων	Μέτρο 3.1 Βελτίωση της Ποιότητας Ζωής	Μέτρο 4.1. Διαχείριση του προγράμματος
Μέτρο 1.2 Βελτίωση της ασφάλειας των εξωτερικών συνόρων	Μέτρο 2.2. Ανθρώπινοι Πόροι και προώθηση της απασχόλησης	Μέτρο 3.2. Προστασία, ανάδειξη και διαχείριση φυσικού περιβάλλοντος	Μέτρο 4.2. Τεχνική Υποστήριξη
	Μέτρο 2.3 Συνεργασία Εκπαιδευτικών και Ερευνητικών Ιδρυμάτων	Μέτρο 3.3. Ανάδειξη και Προβολή πολιτιστικών και τουριστικών πόρων	

Πηγή: Υπ. ΕΘ. Ο. 2000

3.6.4.2. Άξονας 1: Υποδομές μεταφορών

Οι στόχοι του συγκεκριμένου άξονα αφορούν την:

- ❖ Ενίσχυση των υποδομών μεταφορών
- ❖ Βελτίωση της ασφάλειας των εξωτερικών συνόρων

Οι σκοποί αυτοί θα επιτευχθούν μέσω παρεμβάσεων στους ακόλουθους επιμέρους τομείς:

❖ Οι υποδομές μεταφορών και διασυνοριακών δικτύων θα ενισχυθούν με την βελτίωση, αναβάθμιση των:

1. οδικών υποδομών, επιδιώκοντας την αναβάθμιση των ήδη υπάρχουσών συνδέσεων των παραμεθόριων περιοχών με την Βουλγαρία μέσω παρεμβάσεων στους κάθετους οδικούς άξονες με την Εγνατία Οδό την διάνοιξη νέων διόδων καθώς και στους συνδετήριους άξονες με τους υπάρχοντες ή προβλεπόμενους μεθοριακούς σταθμούς.

2. σιδηροδρομικών υποδομών επιδιώκοντας την περαιτέρω βελτίωση των διασυνδέσεων με τη γειτονική χώρα μέσω παρεμβάσεων εκσυγχρονισμού και αναβάθμισης των γραμμών που συνδέουν τους κύριους μεταφορικούς άξονες αλλά και τους μεγάλους λιμένες με στόχο την δημιουργία κόμβων συνδυασμένων μεταφορών

❖ Η βελτίωση της ασφάλειας των εξωτερικών συνόρων θα επιτευχθεί με την βελτίωση, αναβάθμιση των συστημάτων αποτελεσματικότερης παρακολούθησης για την σωστή και ασφαλή διακίνηση ανθρώπων, ζώων και φύλαξη προϊόντων. Προβλέπεται η κατασκευή νέων Μεθοριακών Σταθμών σε συνδυασμό με την διάνοιξη των νέων διόδων που θα αναβαθμιστούν με την προμήθεια σύγχρονου εξοπλισμού (π.χ. φορητές συσκευές, συσκευές εντοπισμού πλαστών εγγράφων και ναρκωτικών, συστημάτων ασυρμάτου επικοινωνίας, μέσα οδικής ασφάλειας μεταφορών). Επίσης προβλέπεται η προμήθεια εξοπλισμού για τις παραμεθόριες αστυνομικές και τελωνειακές υπηρεσίες για την ασφάλεια και τον έλεγχο στους συνοριακούς σταθμούς ενισχύοντας με τον τρόπο αυτόν το αίσθημα της ασφάλειας των κατοίκων στις περιοχές εκατέρωθεν των συνόρων. Επίσης προβλέπεται η κατάρτιση του προσωπικού των ως άνω υπηρεσιών και των δύο πλευρών για την αποτελεσματικότερη παρακολούθηση.

Η στρατηγική του πρώτου άξονα του προγράμματος επικεντρώνεται στα εξής:

❖ Άρση της απομόνωσης της διασυνοριακής περιοχής και βελτίωση των συνθηκών ασφαλούς μετακίνησης ανθρώπων και αγαθών

Το πρόγραμμα αναφέρεται στις παραμεθόριες περιοχές εκατέρωθεν των συνόρων που λόγω της ιδιαίτερης γεω-μορφολογικής τους θέσης αντιμετωπίζουν έντονα προβλήματα απομόνωσης. Τα ιδιαίτερα αυτά χαρακτηριστικά προκαλούν δυσχέρειες και προβλήματα που συνδέονται με την δυσκολία προσπελασιμότητας των όμορων συνοριακών περιοχών και την ανάπτυξη συνεργασίας μεταξύ των κατοίκων των περιοχών.

Ταυτόχρονα όμως πρέπει να επισημανθεί ότι πέρα από τα προβλήματα απομόνωσης η ιδιαιτερότητα της θέσης των επιλέξιμων παραμεθόριων περιοχών παρέχει ορισμένα συγκριτικά πλεονεκτήματα. Οι Ελληνικές διασυνοριακές περιοχές, ως εξωτερικά σύνορα της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποτελούν τα χερσαία γεωγραφικά σύνορα με τον Βαλκανικό χώρο. Από την θέση αυτή καλούνται να παίξουν σημαντικό ρόλο στην διασύνδεση της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τον Βαλκανικό χώρο με την εξασφάλιση ικανοποιητικής μεταφορικής υποδομής και επικοινωνίας υψηλού επιπέδου. Όσον αφορά στην επιλέξιμη περιοχή της Βουλγαρίας, το γεγονός ότι η χώρα είναι σε διαδικασία προένταξης, ενισχύει τη στρατηγική της θέση - ως σύνολο και ως επιλέξιμη περιοχή ειδικότερα - τόσο στην

ευρύτερη Βαλκανική περιοχή όσο και μέσα στο νέο διαμορφούμενο Ευρωπαϊκό χώρο και καθιστά τη συνεργασία με την επιλέξιμη Ελληνική περιοχή αναγκαία και επιβεβλημένη για την άρση της απομόνωσης της ευρύτερης περιοχής καθώς και προσδοκούμενη την ενοποίηση του Ευρωπαϊκού εδάφους.

Ο ρόλος αυτός καθίσταται σημαντικότερος λαμβάνοντας υπόψη τις νέες προοπτικές διεύρυνσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης προς ανατολάς, σε συνδυασμό με την αναμενόμενη ανασυγκρότηση των οικονομιών των χωρών της Βαλκανικής διαμορφώνοντας σταδιακά ένα νέο χώρο δράσης για τις οικονομίες των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

❖ **Ανάδειξη των παραμεθόριων περιοχών ως πύλες εξόδου-εισόδου προς την ευρύτερο Ευρωπαϊκό χώρο με την ενίσχυση των υποδομών**

Η άρση της απομόνωσης των παραμεθόριων περιοχών και η ανάδειξή τους ως πύλες εξόδου-εισόδου προς την Κεντρική Ευρώπη επιδιώκεται μέσω της στήριξης υποδομών μεταφορών- διασυνοριακών δικτύων οι οποίες αποτελούν βασική προϋπόθεση για την ανάπτυξη πολύμορφων συνεργασιών με τις όμορες χώρες

Για τον λόγο αυτόν, το άνοιγμα των νέων διόδων στα Ελληνο-Βουλγαρικά σύνορα αναβαθμίζει περαιτέρω την περιοχή ενισχύοντας την διασυνοριακή συνεργασία και συμβάλλει στην προετοιμασία της μεσοπρόθεσμης μετάβασης από εξωτερικά σε εσωτερικά σύνορα της Ευρωπαϊκής Ένωσης μέσω εντατικοποιημένης συνεργασίας και κοινής λειτουργίας των υποδομών.

Ταυτόχρονα ο στόχος του Άξονα 1-Διασυνοριακές υποδομές κινείται στις βασικές αρχές χάραξης της μακροπρόθεσμης στρατηγικής για τις μεταφορές στον ελληνικό χώρο-όπως έχει διατυπωθεί στο ΚΠΣ II, στα έργα του Ταμείου Συνοχής και υποστηρίζεται επίσης στο ΚΠΣ III και η οποία εκφράζεται με την αναγκαιότητα προσδιορισμού του δικτύου υποδομών της χώρας στον άξονα Δύση-Ανατολή και Βορρά-Νότου. Η αποτύπωση αυτής της στρατηγικής στο πρόγραμμα επικεντρώνεται στην διασύνδεση των Διευρωπαϊκών Αξόνων E10 (Εγνατία Οδός), E79 και του Πανευρωπαϊκού Διαδρόμου IX (Ελσίνκι – Αλεξανδρούπολη) των κύριων λιμανιών και αερολιμένων από τα οποία αυτές διέρχονται.

3.6.4.3. Άξονας 2: Οικονομική ανάπτυξη & απασχόληση

Οι στόχοι του άξονα αφορούν:

❖ Την υποστήριξη της περαιτέρω ανάπτυξης της οικονομικής δυναμικής της διασυνοριακής περιοχής με την ενίσχυση των ήδη υπαρχόντων δομών

❖ Την ενίσχυση ιδιωτικών φορέων ώστε να αναπτύξουν σε ιδιωτική βάση συμφωνίες επιχειρηματικής συνεργασίας

Η στρατηγική του δεύτερου άξονα του προγράμματος επικεντρώνεται στα εξής:

❖ Υποστήριξη διασυνοριακών επιχειρηματικών συνεργασιών για την ενίσχυση της τοπικής οικονομίας και την ισχυροποίηση της περιοχής στον ευρύτερο Ευρωπαϊκό χώρο

Στο πρόγραμμα εντάσσονται οι περιφέρειες της χώρας που γειτνιάζουν με περιοχές της Βουλγαρίας που η οικονομία της χαρακτηρίζεται ως οικονομία σε μετάβαση. Για

περίπου 40 χρόνια και ως απόρροια της ύπαρξης δυο διαφορετικών κοινωνικο-οικονομικών συστημάτων, κατ' ουσία δεν υπήρχαν διασυνοριακές οικονομικές σχέσεις μεταξύ των μεθοριακών περιφερειών. Αυτές οι δυσκολίες επηρέασαν αρνητικά την ανάπτυξη επιχειρηματικών δραστηριοτήτων σε κλάδους κοινού ενδιαφέροντος και εμπόδισαν την ανάδειξη της περιοχής σε σημαντικό οικονομικό παράγοντα για την Ευρώπη.

Η διασυνοριακή συνεργασία έχει αναγνωριστεί και από τις δύο χώρες ως σημαντικός παράγοντας με σκοπό την υπέρβαση συγκεκριμένων αναπτυξιακών προβλημάτων και την ανάπτυξη της κοινωνικοοικονομικής δυναμικής της διασυνοριακής περιοχής. Ως αναγνώριση της αναγκαιότητας ενίσχυσης της συνεργασίας μεταξύ των δύο χωρών, τα υλοποιούμενα προγράμματα Interreg III/ PHARE-CBC μεταξύ της Βουλγαρίας και Ελλάδας υποστηρίζουν και ενισχύουν την συνεργασία στην κατεύθυνση της κοινωνικοοικονομικής συνοχής της διασυνοριακής περιοχής βασιζόμενο στις καλές διμερείς σχέσεις μεταξύ των δύο χωρών. Ειδικότερα, στο πρόγραμμα Interreg II δημιουργήθηκαν οι βάσεις για τον ορθολογικό σχεδιασμό στο νέο πρόγραμμα Ελληνο-Βουλγαρικών επιχειρηματικών συνεργασιών που θα επιτρέψουν να ισχυροποιηθούν οι δεσμοί και να συστηματοποιηθούν τέτοιου είδους πρωτοβουλίες.

Τα τελευταία χρόνια αυτή η κατάσταση έχει αλλάξει σημαντικά και παρατηρείται μια σταθερή κοινωνικοοικονομική κατάσταση με ειδικότερη αναφορά στην αναγκαιότητα θεσμικών αλλαγών στην Βουλγαρία με σκοπό την εναρμόνιση σε όρους ελεύθερης αγοράς που θα υποστηρίξει πλέον την ανάδειξη διασυνοριακών επιχειρηματικών συνεργασιών, ενισχύοντας τη δημιουργία δικτύων οικονομικών σχέσεων που θα επιφέρουν ουσιαστικά αποτελέσματα στον οικονομικό ιστό της περιοχής. Η σημαντική βελτίωση των υποδομών, οι διευρωπαϊκοί διάδρομοι, η προοπτική ένταξης της Βουλγαρίας στην Ε.Ε. και η αξιοποίηση των ενισχύσεων σε επιχειρήσεις από το Interreg II δημιουργούν νέα δεδομένα και από τις δύο πλευρές των συνόρων, ισχυροποιώντας τη θέση της περιοχής σε πρώτη φάση στον Βαλκανικό χώρο, στην Παραευξίνη ζώνη και ευρύτερα στον Ευρωπαϊκό χώρο.

Προκειμένου να εξασφαλιστεί μια ιδιαίτερη ταυτότητα έργων μικρής κλίμακας στη συνεργασία Interreg και PHARE CBC, προβλέπεται ότι μικρά έργα μέχρι 300.000 euro το καθένα θα συγχρηματοδοτούνται εντός των κατάλληλων μέτρων. Ένα ενδεικτικό ποσό μεταξύ 15-30% του συνολικού προϋπολογισμού του άξονα προτεραιότητας 2 θα χρησιμοποιηθεί για τέτοια έργα μικρής κλίμακας. Η πρόσκληση υποβολής προτάσεων θα ακολουθεί τις γενικές διαδικασίες του προγράμματος και θα τονίζει την ανάγκη για αντίστοιχη δράση από τη Βουλγαρική πλευρά.

Στην επιλέξιμη περιοχή του προγράμματος ο παραγωγικός ιστός δεν είναι ομοιογενής. Συνολικά η περιοχή χαρακτηρίζεται ως αγροτική, κυρίως σε όρους απασχόλησης αλλά και εξάρτησης των κατοίκων από τα αγροτικά εισοδήματα.

Στον τομέα του τουρισμού το πλεονέκτημα της ποικιλομορφίας και του φυσικού πλούτου της περιοχής του προγράμματος προσελκύει τα τελευταία χρόνια πολλούς επισκέπτες και έχει επιτύχει να αναπτύξει διάφορους τύπους τουριστικής δραστηριότητας με αποτέλεσμα να αναδεικνύεται ως αναπτυσσόμενη οικονομική δραστηριότητα. Για να ισχυροποιηθεί περισσότερο, πρέπει να αναβαθμιστούν οι εναλλακτικές μορφές τουρισμού για την αξιοποίηση των σημαντικών υφιστάμενων στην περιοχή φυσικών και πολιτιστικών πόρων, που θα βελτιώσουν την επιχειρηματικότητα στον τουριστικό τομέα, μέσω της κοινής προώθησης και αξιοποίησης των τουριστικών προϊόντων λαμβανομένου υπόψη τυχόν επικαλύψεις από το πρόγραμμα LEADER + (αγροτουρισμός).

Επίσης, η ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ των φορέων στήριξης επιχειρηματικής δραστηριότητας που αποτελεί συνέχεια των δράσεων του Interreg II στις επιλέξιμες περιοχές θα συμβάλλει στην προώθηση του διασυνοριακού εμπορίου με την δημιουργία ζωνών εμπορίου με σκοπό την όσο το δυνατόν ολοκλήρωση και ενσωμάτωση των τοπικών περιφερειακών οικονομιών.

❖ Υποστήριξη των διασυνοριακών συνεργασιών για την ανταλλαγή τεχνογνωσίας

Η σημαντική παρουσία εκπαιδευτικών και ερευνητικών φορέων διεθνούς εμβέλειας αποτελεί πολύτιμη βάση για τη δημιουργία πλαισίου συστηματικής συνεργασίας μεταξύ Α.Ε.Ι. και ερευνητικών φορέων σε θέματα κοινού ενδιαφέροντος και με στόχο την διάχυση της νέας τεχνολογίας και της καινοτομίας. Το παραπάνω είναι ιδιαίτερα σημαντικό για τοπικές οικονομίες που μέχρι σήμερα χαρακτηρίζονται σε μεγάλο βαθμό από την κυριαρχία των παραδοσιακών κλάδων εντάσεως εργασίας.

❖ Προώθηση της απασχόλησης και των ίσων ευκαιριών για νέους και γυναίκες

Σε όλα τα παραπάνω συνδεδετικός κρίκος είναι το ανθρώπινο δυναμικό που πρέπει να υποστηριχθεί περισσότερο με την κατάρτιση και εξειδίκευση σε νέες ειδικότητες με ενσωμάτωση των νέων τεχνολογιών στα πλαίσια διασυνοριακής συνεργασίας για την δημιουργία τοπικής αγοράς εργασίας που θα προωθεί ίσες ευκαιρίες για νέους και γυναίκες και θα αποτελεί καθοριστικό παράγοντα μείωσης του υψηλού ποσοστού ανεργίας στις παραμεθόριες περιοχές.

3.6.4.4. Άξονας 3: Ποιότητα ζωής/ περιβάλλον/ πολιτισμός

Οι στόχοι του άξονα αφορούν:

❖ Την υποστήριξη της περαιτέρω ανάπτυξης την οικονομικής δυναμικής της διασυνοριακής περιοχής με την ενίσχυση και δημιουργία κοινών δομών διαχείρισης, κυρίως στον τομέα της υγείας και του περιβάλλοντος

❖ Την μείωση του περιφερειακού χαρακτήρα αυτών των περιοχών, που θα έχει ως αποτέλεσμα την βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων των παραμεθόριων περιοχών και θα ενισχύει την αίσθηση της προστασίας και υποστήριξης και όχι της εγκατάλειψής τους.

Η στρατηγική του τρίτου άξονα του προγράμματος επικεντρώνεται στα εξής:

❖ Υπέρβαση αναπτυξιακών προβλημάτων και ανάπτυξη της κοινωνικοοικονομικής δυναμικής της διασυνοριακής περιοχής

Ως αναγνώριση της αναγκαιότητας ενίσχυσης της συνεργασίας μεταξύ των δύο χωρών, το πρόγραμμα PHARE-CBC μεταξύ της Βουλγαρίας και Ελλάδας υποστηρίζει και ενισχύει την συνεργασία στην κατεύθυνση της κοινωνικό-οικονομικής συνοχής της διασυνοριακής περιοχής βασιζόμενο στις καλές διμερείς σχέσεις μεταξύ των δύο χωρών.

❖ Υπέρβαση των προβλημάτων που προκύπτουν από την ιδιαίτερη γεω-μορφολογική θέση και επηρεάζουν ευαίσθητους τομείς της κοινωνικοοικονομικής υπόστασης της περιοχής

Το πρόγραμμα αναφέρεται σε απομονωμένες περιοχές της χώρας που εκτός της ιδιαίτερης γεω-μορφολογικής τους θέσης αντιμετωπίζουν συχνά ελλιπή υποστήριξη από τις υπηρεσίες κοινής ωφέλειας. Η έλλειψη υψηλού επιπέδου παρεχόμενων υπηρεσιών κυρίως στον τομέα της υγείας στις παραμεθόριες περιοχές επιτείνει το αίσθημα ανασφάλειας των κατοίκων και συντελεί στην εγκατάλειψη των περιοχών. Οι δυσκολίες που πηγάζουν από τα ανωτέρω προβλήματα πρέπει να αντιμετωπιστούν στο πλαίσιο κοινών διασυνοριακών δράσεων επαγρύπνησης και συντονισμένης βοήθειας στους παραμεθόριους πληθυσμούς. Στο πρόγραμμα Interreg II υλοποιήθηκε η πρώτη φάση δημιουργίας διασυνοριακών κέντρων Δημόσιας Υγείας (ΔΙ.ΚΕ.ΔΥ.), η οποία εγκατέστησε δομές συνεργασίας, δημιούργησε υποδομές, ερεύνησε και κατέγραψε την υπάρχουσα κατάσταση στον τομέα της υγείας στη διασυνοριακή περιοχή και στα πλαίσια του νέου προγράμματος θα συνεχιστεί αυτή η πρωτοβουλία. Σε συνδυασμό με την υποστήριξη της νέας τεχνολογίας στον τομέα της ιατρικής και της τηλεϊατρικής και την ενίσχυση των απαραίτητων υποδομών θα βελτιωθεί ουσιαστικά το επίπεδο παρεχόμενων υπηρεσιών.

❖ Ανάδειξη της πολιτισμικής ταυτότητας της περιοχής και ενίσχυση των πολιτιστικών ανταλλαγών

Το πρόγραμμα καλύπτει μια περιοχή όπου τα έντονα σημάδια της αλληλεπίδρασης των πολιτισμών είναι εμφανή εκατέρωθεν των συνόρων με μεγάλο αριθμό αναξιοποίητων ως επί το πλείστον μέχρι σήμερα μνημείων και άλλων πολιτιστικών πόρων. Η ανάδειξη των πολιτισμικών πόρων θα έχει πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα και σε άλλους τομείς της οικονομίας, κυρίως του τουρισμού. Η επίδραση όμως της τουριστικής ανάπτυξης στον πολιτισμό και το περιβάλλον θα πρέπει να προσεχθεί όσον αφορά τις επιπτώσεις επί των περιοχών NATURA 2000.

Προκειμένου να εξασφαλιστεί μια ιδιαίτερη ταυτότητα έργων μικρής κλίμακας στη συνεργασία Interreg και PHARE CBC, προβλέπεται ότι μικρά έργα μέχρι 300.000 euro το καθένα θα συγχρηματοδοτούνται εντός των κατάλληλων μέτρων. Ένα ενδεικτικό ποσό μεταξύ 15-30% του συνολικού προϋπολογισμού του άξονα προτεραιότητας 3 θα χρησιμοποιηθεί για τέτοια έργα μικρής κλίμακας. Η πρόσκληση υποβολής προτάσεων θα ακολουθεί τις γενικές διαδικασίες του προγράμματος και θα τονίζει την ανάγκη για αντίστοιχη δράση από τη Βουλγαρική πλευρά.

3.6.4.5. Άξονας 4 - Τεχνική Βοήθεια

Ο άξονας αποσκοπεί στην ενίσχυση της εφαρμογής του προγράμματος, και ειδικά των δράσεων που χρηματοδοτούνται από το Ε.Τ.Π.Α., με οργανωτικές και λειτουργικές παρεμβάσεις. Οι στόχοι του άξονα ανάγονται στην κάλυψη των αναγκών του προγράμματος με υποστηρικτικές ενέργειες για την αποτελεσματική διαχείρισή του και τη στήριξη των έργων και ενεργειών που χρηματοδοτούνται από το Ε.Τ.Π.Α. με την κατά περίπτωση ανάθεση μελετών, χρήση ειδικευμένων συμβούλων κ.λ.π..

Πίνακας 3.1. Χρηματοδοτικός πίνακας προγράμματος Interreg III – A / Ελλάδα – Βουλγαρία για την χρονική περίοδο 2000 - 2006

Όλες οι τιμές σε euro

Έτη	Συνολικός προϋπολογισμός	Δημόσια δαπάνη						Ιδιωτική χρηματοδότηση
		Σύνολο δημόσιας δαπάνης	Κοινοτική συμμετοχή		Εθνική συμμετοχή			
			Σύνολο	ΕΤΠΑ	Σύνολο	Κρατική	Λοιποί	
2000	0	0	0	0	0	0	0	0
2001	56.455.333	56.455.333	42.339.000	42.339.000	14.116.333	14.116.333	0	0
2002	35.353.333	31.993.333	24.000.000	24.000.000	7.993.333	6.693.333	1.300.000	3.360.000
2003	37.333.333	33.863.333	25.400.000	25.400.000	8.463.333	6.963.333	1.500.000	3.470.000
2004	38.133.333	33.863.333	25.400.000	25.400.000	8.463.333	6.863.333	1.600.000	4.270.000
2005	41.303.333	36.533.333	27.400.000	27.400.000	9.133.333	7.363.333	1.770.000	4.770.000
2006	38.616.667	33.966.667	25.461.000	25.461.000	8.505.667	6.705.667	1.800.000	4.650.000
Σύνολο	247.195.332	226.675.332	170.000.000	170.000.000	56.675.332	48.705.332	7.970.000	20.520.000

Πηγή: Πρόγραμμα Interreg III-A / Phare-CBC Ελλάδας-Βουλγαρίας 2000-2006

3.7. ΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΠΡΟΕΝΤΑΞΙΑΚΗ ΠΟΡΕΙΑ ΤΗΣ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑΣ & Η ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΑΠΟ ΤΗΝ Ε.Ε.

3.7.1. Γενικές παρατηρήσεις

Η Βουλγαρία, μετά την έναρξη των διαπραγματεύσεων για την ένταξή της στην Ε.Ε., παρουσιάζει τα ακόλουθα οικονομικά χαρακτηριστικά:

❖ Οι θετικές εξελίξεις που εμφανίζονται είναι:

1. μακροοικονομική σταθεροποίηση (με αύξηση ΑΕΠ, και θετική εκτέλεση του προϋπολογισμού)
2. φόρος επί των κερδών των επιχειρήσεων 23,5% ενώ ο φόρος είναι μηδενικός σε περιοχές υψηλής ανεργίας
3. πληθωρισμός το 2002 ύψους 3,8%
4. απαλλαγή από το Φ.Π.Α. στις εισαγωγές σε περίπτωση επενδύσεων άνω των 5 εκατ. euro
5. δημιουργία βιομηχανικών ζωνών με σημαντικά επενδυτικά κίνητρα
6. αύξηση εσόδων από ξένες επενδύσεις και από τον τουρισμό
7. μείωση της κρατικής συμμετοχής, αύξηση συμμετοχής του ιδιωτικού τομέα στο ΑΕΠ
8. βελτίωση της πιστοληπτικής ικανότητας της χώρας (συνεπής εξόφληση δανείων προς διεθνείς χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς)
9. ανοδική τάση στη βιομηχανική παραγωγή και στις πωλήσεις βιομηχανικών προϊόντων
10. αυξητική τάση των λιανικών πωλήσεων

Ταυτόχρονα, συνεχίζεται η εισροή σημαντικών πόρων από τα διεθνή χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και την Ε.Ε.

❖ Αντίθετα, προβλήματα για τη βουλγαρική οικονομία συνιστούν:

1. η υψηλή ανεργία
2. η διεύρυνση του ελλείμματος του εμπορικού ισοζυγίου
3. η χαμηλή μέση αξιοποίηση του παραγωγικού δυναμικού
4. η χαμηλή παραγωγικότητα της βουλγαρικής οικονομίας, με συνέπεια την περιορισμένη ανταγωνιστικότητα στη διεθνή αγορά
5. η μικρή αγοραστική δύναμη του μέσου Βούλγαρου καταναλωτή
6. η σταθερά υπερτιμημένη αξία του λέβα έναντι δολαρίου και ευρώ.

Αν και η Βουλγαρία σημειώνει συνεχή πρόοδο, ωστόσο η χώρα έχει ακόμη πολλές ανάγκες σε τομείς όπως :

- ❖ η γεωργική ανάπτυξη και η ανάπτυξη της υπαίθρου
- ❖ οι υποδομές στους τομείς των μεταφορών και του περιβάλλοντος
- ❖ η οικονομική και κοινωνική συνοχή
- ❖ οι επενδύσεις και η θεσμική ανάπτυξη για την εφαρμογή του κεκτημένου

Τα τρία υπάρχοντα Κοινοτικά μέσα (**Phare, ISPA και SAPARD**) μπορούν να στηρίξουν προγράμματα στους ανάλογους τομείς, γι'αυτό και δεν προβλέπεται καμία αλλαγή των διαθέσιμων μέσων της Ε.Ε.. Μία συμπληρωματική Κοινοτική βοήθεια θα βοηθήσει επίσης τη Βουλγαρία να προετοιμάσει τη συμμετοχή της στα διαρθρωτικά ταμεία. Εφόσον οι ανάγκες είναι σαφείς, η Βουλγαρία πρέπει να βελτιώσει σημαντικά την ικανότητά της να διαχειρίζεται και να χρησιμοποιεί αποτελεσματικά τα διαθέσιμα κεφάλαια. Επομένως, κάθε συμπληρωματική βοήθεια θα υπόκειται στην προϋπόθεση ότι σημειώνεται πρόοδος σύμφωνα με τους χάρτες πορείας και ότι βελτιώνεται σημαντικά η ικανότητα διαχείρισης και αποτελεσματικής χρησιμοποίησης των κεφαλαίων. Γι'αυτό, θα ήταν σκόπιμο να επιτευχθεί εκτεταμένη αποκέντρωση (EDIS) για το Phare και το ISPA έως το τέλος του 2004 (βλ. Ε. Επιτροπή, 2002).

Η Βουλγαρία έχει ήδη αρχίσει να επεξεργάζεται συστήματα για την εφαρμογή εκτεταμένης αποκέντρωσης για το Phare και το ISPA, αλλά εάν χρειαστεί, θα χορηγηθεί περαιτέρω στήριξη για την επιτάχυνση των προσπαθειών. Το SAPARD είναι ήδη πλήρως αποκεντρωμένο.

Συνεπώς, η Βουλγαρία άρχισαν να αναπτύσσει υποδομές που θα συμβάλουν στην καλύτερη χρησιμοποίηση των υφιστάμενων κεφαλαίων. Εάν συνεχίσουν και εντείνουν αυτές τις προσπάθειες, θα είναι έτοιμη να λάβει και να χρησιμοποιήσει αποτελεσματικά πρόσθετα κεφάλαια από το 2004.

Με βάση τα παραπάνω, η Επιτροπή προτείνει η βοήθεια για τη Βουλγαρία να αυξηθεί σταδιακά ώστε, το 2006, να έχει αυξηθεί κατά 40%. Η κατανομή μεταξύ των τριών προενταξιακών μέσων (Phare, ISPA και SAPARD) θα καθοριστεί με βάση τις ειδικές ανάγκες και την ικανότητα απορρόφησης της χώρας.

Η εναρμόνιση της βουλγαρικής νομοθεσίας είναι από τα βασικότερα ζητήματα που θέτει η Ε.Ε. (βλ. ανακοινώσεις Ευρωπαϊκής Επιτροπής 2000-2002), αλλά πρέπει να συνοδεύεται και από την ανάλογη δικαστική και διοικητική ικανότητα για την εκτέλεση

και επιβολή του κεκτημένου. Αυτό τονίστηκε στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Μαδρίτης το 1995, καθώς και σε άλλες ευκαιρίες που επακολούθησαν. Όσον αφορά τη Βουλγαρία, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Γκέτεμποργκ το 2001 δήλωσε ότι οι υποψήφιας χώρες πρέπει να σημειώσουν "συνεχή πρόοδο όσον αφορά τη μεταφορά του κεκτημένου στο εθνικό τους δίκαιο, την υλοποίησή του και την εξασφάλιση της εφαρμογής του. Οι χώρες αυτές θα πρέπει να δώσουν ιδιαίτερη προσοχή στη δημιουργία κατάλληλων διοικητικών δομών, στη μεταρρύθμιση των δικαστικών συστημάτων και της δημόσιας διοίκησης. Ιδιαίτερες προσπάθειες θα καταβληθούν για να βοηθηθούν η Βουλγαρία και η Ρουμανία."

Η διαδικασία μεταρρύθμισης του δικαστικού συστήματος και της δημόσιας διοίκησης έχει αρχίσει, αλλά για την προετοιμασία για την προσχώρηση σε όλους τους τομείς του κεκτημένου πρέπει να επιταχυνθεί ο ρυθμός της.

Για να ενισχυθεί η στήριξη σ'αυτόν τον τομέα, η Επιτροπή θα δώσει ιδιαίτερη προσοχή κατά τον προγραμματισμό της μελλοντικής χρηματοδοτικής στήριξης του Phare. Η στήριξη του Phare θα χρησιμεύσει επίσης στην αξιολόγηση του βαθμού υλοποίησης και εξασφάλισης της εφαρμογής του κεκτημένου σε βασικούς τομείς (βλ. European Commission 2000).

Η Επιτροπή θα συνεχίσει να στηρίζει τη θεσμική ανάπτυξη που χρειάζεται για την εφαρμογή του κεκτημένου και τη διαχείριση των κοινοτικών κεφαλαίων. Επίσης θα δοθεί προσοχή στα έργα που αφορούν τη δημόσια διοίκηση και τη μεταρρύθμιση του δικαστικού συστήματος.

3.7.2. Η περιφερειακή συμμετοχή στο πρόγραμμα Phare CBC Βουλγαρίας

Η εμπειρία της υλοποίησης περιφερειακής πολιτικής, η οποία περιλαμβάνει την συμμετοχή στις διαδικασίες λήψεως αποφάσεων των κοινωνικών εταίρων και των αρχών σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, είναι πολύ πρόσφατη στην Βουλγαρία (βλ. Marinov, V. and Malhassian, D. 2003). Όπως σε όλες τις άλλες υποψήφιας χώρες που είχαν συνηθίσει σε κεντρικό σχεδιασμό, η Βουλγαρία δεν έχει δική της παράδοση σε τέτοιου είδους πολιτικές, ούτε στην αποκέντρωση που αυτές συνεπάγονται.

Στην Βουλγαρία οι περιφέρειες λειτουργούν ακόμη ως αποσυγκεντρωμένες διοικητικές μονάδες του κράτους και οι εξουσίες τους πηγάζουν από αυτές της κεντρικής εξουσίας. Ορισμένοι νέοι θεσμοί που τώρα σχεδιάζονται σε περιφερειακό επίπεδο, όπως οι Επιτροπές Οικονομικής και Κοινωνικής Συνοχής, αποτελούν σημαντικά μέσα για την υποκίνηση συνεργασιών μεταξύ αφενός των αρχών σε κεντρικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, και αφετέρου του μη κρατικού τομέα, και εξασφαλίζουν επίσης διαφάνεια στις διαδικασίες λήψεως αποφάσεων που αφορούν την χρήση πόρων με σκοπό την οικονομική και κοινωνική συνοχή. Ακολουθώντας τους ισχύοντες νόμους, οι περιφέρειες ασχολούνται με τον σχεδιασμό και τον προγραμματισμό, με τον συντονισμό σε επίπεδο περιφέρειας, με την προεπιλογή έργων, με την παρακολούθηση προγραμμάτων, την διάδοση πληροφοριών, την δημοσιότητα προγραμμάτων και την εφαρμογή των αρχών της εταιρικής σχέσεως.

Σύμφωνα με τις διατάξεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η αποκέντρωση του προγράμματος Phare (περιλαμβανομένου του CBC) θα αρχίσει σε κεντρικό επίπεδο και βαθμιαία θα προχωρήσει με ολοένα μεγαλύτερη μεταβίβαση των ευθυνών και της αντιστοίχων χρηματοδοτήσεων για την ενίσχυση του δυναμικού των περιφερειών.

Αυτή η προσέγγιση από την βάση στην επιλογή έργων για το πρόγραμμα Phare CBC υλοποιείται μέσω του Εθνικού Προγράμματος Περιφερειακής Ανάπτυξης (που βασίζεται

σε στρατηγικές επιπέδου περιφέρειας και νομού) παράλληλα με μία «εκ των άνω» προσέγγιση μέσω του Εθνικού Σχεδίου Οικονομικής Ανάπτυξης, του οποίου η επεξεργασία γίνεται κυρίως σε κεντρικό επίπεδο. Η σημερινή πρακτική έχει ως εξής:

1. Όλα τα έργα αντιστοιχούν στις προτεραιότητες που έχει καθορίσει το Εθνικό Σχέδιο Οικονομικής Ανάπτυξης.

2. Οι περισσότερες προτάσεις έργων βασίζονται στα σχέδια ανάπτυξης περιοχών, που αποτελούν μέρος του Εθνικού Προγράμματος Περιφερειακής Ανάπτυξης.

3. Τα σχέδια ανάπτυξης των νομών βασίζονται στις δημοτικές στρατηγικές και υιοθετούνται από τα Νομαρχιακά Συμβούλια για την Περιφερειακή Ανάπτυξη, τα οποία αποτελούν τα κυριότερα όργανα συντονισμού και εταιρικής σχέσης σε επίπεδο νομών, και στα οποία έχει ανατεθεί να εξασφαλίζουν την αντιστοιχία εθνικού και τοπικού συμφέροντος σε κάθε περίπτωση, και την συμμετοχή των τοπικών αρχών.

4. Οι Επιτροπές Οικονομικής και Κοινωνικής Συνοχής (επίπεδο NUTS II) εξετάζουν και επιλέγουν όλα τα έργα ως προς την καταλληλότητά τους για τις περιοχές υπό σχεδιασμό (και αυτά με Κοινοτική χρηματοδότηση) και τα παρουσιάζουν στο Υπουργείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και Δημοσίων Έργων.

Το Υπουργείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και Δημοσίων Έργων συντονίζει και παρουσιάζει όλες τις προτάσεις έργων (και αυτές από τα υπουργεία) στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

3.7.3. Η Κ.Π. SAPARD (2000-2006) για την Βουλγαρία

Στις 20 Ιουλίου 1999, η Επιτροπή αποφάσισε σχετικά με την ενδεικτική κατανομή των πόρων του Ειδικού Προγράμματος Ένταξης για τη Γεωργία και την Αγροτική Ανάπτυξη (SAPARD) μεταξύ των υποψηφίων χωρών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, για συνολικό ποσό 520 εκατ. ευρο ετησίως επί μία επταετία (2000-2006), όπως προβλέπεται στις δημοσιονομικές προοπτικές που καθορίστηκαν από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Βερολίνου.

Η κατανομή λαμβάνει υπόψη αντικειμενικά κριτήρια που έχουν καθοριστεί από τον κανονισμό του SAPARD (κανονισμός του Συμβουλίου της 21 ης Ιουνίου 1999): γεωργικός πληθυσμός και γεωργική έκταση, κατά κεφαλή ακαθάριστο εγχώριο προϊόν (ΑΕΠ), ιδιαιτερότητα των αγροτικών περιοχών κλπ.

Υπενθυμίζεται ότι το SAPARD αποσκοπεί στο να διευκολύνει τις υποψήφιες χώρες, μέχρι την ένταξη τους, να προετοιμάσουν τη συμμετοχή τους στην κοινή γεωργική πολιτική και στην εσωτερική αγορά, χάρη σε ένα ευρύ φάσμα μέτρων διαρθρωτικής προσαρμογής και αγροτικής ανάπτυξης. Τα μέτρα αυτά αποτελούν μέρος της προενταξιακής στρατηγικής, η οποία εφαρμόζεται στο πλαίσιο των «εταιρικών σχέσεων για την ένταξη» που έχουν συμφωνηθεί μεταξύ της Επιτροπής και εκάστου εκ των υποψηφίων κρατών.

Η απόφαση χρηματοδότησης θα επιτρέψει σε έκαστο εκ των κρατών αυτών να διαμορφώσει, στο ενδεδειγμένο γεωγραφικό επίπεδο, ένα επταετές σχέδιο ανάπτυξης, το οποίο θα παρουσιάσει στην Επιτροπή κατόπιν διαβούλευσης με τις αρμόδιες αρχές και οργανισμούς στο ενδεδειγμένο επίπεδο.

Σκοπός αυτού του σχεδίου είναι να εξασφαλίσει μία κατάλληλη βάση προγραμματισμού και κατά συνέπεια, πρέπει να περιλαμβάνει μια σειρά στοιχείων που ορίζονται στον προαναφερόμενο κανονισμό.

Όπως περιγραφή της κατάστασης που επικρατεί στις αγροτικές περιοχές, προτεινόμενη στρατηγική, άξονες προτεραιότητας και ποσοτικοποιημένους στόχους καθώς επίσης και τον προσδιορισμό των αρχών που θα είναι υπεύθυνες για τη διαχείριση του προγράμματος. Μετά από εξέταση αυτού του σχεδίου η Επιτροπή θα εγκρίνει, επί αυτής της βάσης, ένα πρόγραμμα γεωργικής και αγροτικής ανάπτυξης.

Για τη χρηματοδότηση των προγραμμάτων, η συνδρομή της Ένωσης περιορίζεται στο 75% των δημοσίων δαπανών, μπορεί όμως να φθάσει στο 100% του συνολικού κόστους του προγράμματος όσον αφορά τα μέτρα τεχνικής βοήθειας.

Για τις επενδύσεις που αποφέρουν έσοδα, το σύνολο των δημοσίων ενισχύσεων δεν μπορεί να υπερβαίνει το 50% αυτού του συνολικού κόστους, με μέγιστη δυνατότητα κοινοτικής συμμετοχής 75%.

Η Βουλγαρία θα δέχεται κάθε έτος 53 εκατ. ευρο. Μέχρι τώρα έχουν εγκριθεί 95 σχέδια συνολικού ποσού 35 εκατ. ευρο.

Το SAPARD μπορεί να χρηματοδοτήσει τα ακόλουθα μέτρα:

- ❖ Επενδύσεις στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις
- ❖ Βελτίωση της μεταποίησης και της εμπορίας των γεωργικών προϊόντων και των προϊόντων αλιείας . Κτηνιατρικοί και φυτοϋγειονομικοί έλεγχοι, ποιότητα των τροφίμων και προστασία των καταναλωτών . Παραγωγικές μέθοδοι που αποσκοπούν στην προστασία του περιβάλλοντος και τη συντήρηση του φυσικού περιβάλλοντος της υπαίθρου
- ❖ Διαφοροποίηση των οικονομικών δραστηριοτήτων και δημιουργία εναλλακτικών τρόπων απόκτησης εισοδημάτων
- ❖ Δημιουργία ομάδων παραγωγών
- ❖ Ανακαίνιση οικισμών και διατήρηση της αγροτικής κληρονομιάς
- ❖ Βελτίωση των γαιών και αναδάσμος

3.7.4. Η Κ.Π. ISPA (2000-2006) για την Βουλγαρία

Ο αντικειμενικός σκοπός του προγράμματος ISPA για την Βουλγαρία είναι η ενθάρρυνση και η ενίσχυση της οικονομικής και της κοινωνικής ανάπτυξης της χώρας.

Η βοήθεια που θα δοθεί στη χώρα, θα είναι σε δύο κατευθύνσεις, ενισχύοντας τις μεταφορές και την προστασία του περιβάλλοντος. Απώτερος στόχος είναι η σύγκληση των μεταφορικών και περιβαλλοντικών υποδομών της Βουλγαρίας με τα standards που θέτει η Ε.Ε..

Ειδικότερα για τον τομέα των μεταφορών, τα ευρωπαϊκά κονδύλια, τα οποία θα δοθούν, αποσκοπούν αφενός στην ένταξη του εθνικού συστήματος μεταφορών (αυτοκινητόδρομοι, σιδηρόδρομοι) στα διευρωπαϊκά δίκτυα μεταφορών και αφετέρου στην κατασκευή νέων λιμανιών και αεροδρομίων και στην ανακατασκευή και βελτίωση αυτών που ήδη υπάρχουν.

Όσον αφορά την προστασία του περιβάλλοντος, το ISPA χρηματοδοτεί μέτρα για την βελτίωση της ποιότητας του πόσιμου νερού και την προστασία των υπόγειων υδάτων, την ασφαλή απόθεση στερεών και υγρών αποβλήτων και την καθαρότητα στην ατμόσφαιρα των βιομηχανικών περιοχών.

Το ISPA θα χρηματοδοτήσει το 85% του συνολικού προϋπολογισμού του σχεδίου δράσης και το υπόλοιπο θα χρηματοδοτηθεί από εθνικούς πόρους. Η χρηματοδότηση αυτή θα αγγίζει το 1 δισεκατομμύριο ευρο για κάθε χρονιά, ενώ οι ειδικές ανάγκες που ενδεχομένως να εμφανιστούν στο ξεκίνημα ή στην πορεία υλοποίησης του προγράμματος θα συνυπολογιστούν. Τα σχέδια ή τα σύνολα σχεδίων που θα χρηματοδοτούνται θα πρέπει να έχουν προϋπολογισμό τουλάχιστον 5 εκατ. ευρο.

Τα σχέδια που θα εγκριθούν θα πρέπει να πληρούν τα ακόλουθα κριτήρια:

- ❖ Στρατηγική σχέση και αντίκτυπο στη συνολική οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη της χώρας

- ❖ Σύγκληση με τους στόχους και τις προτεραιότητες που έχουν τεθεί και εμπεριέχονται στην εταιρική σχέση για την προσχώρηση της Βουλγαρίας στην Ε.Ε. και με τα εθνικά προγράμματα για την ανάπτυξη του εθνικού μεταφορικού δικτύου και για την βελτίωση του περιβάλλοντος.

- ❖ Να παρέχουν υπηρεσίες κοινού ενδιαφέροντος και να συμμορφώνονται με τους κανονισμούς της Ε.Ε..

Ο συντονισμός του προγράμματος ISPA γίνεται από το Υπουργείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και Κοινωνικών Έργων της Βουλγαρίας, όπως και του προγράμματος Phare για τη διασυνοριακή συνεργασία. Παρόλα αυτά, τα δύο προγράμματα υλοποιούνται ξεχωριστά και ανεξάρτητα το ένα από το άλλο. Το Υπουργείο είναι υπεύθυνο για τον γενικό συντονισμό και την οικονομική διαχείριση των σχεδίων που χρηματοδοτούνται από το ISPA στους τομείς των μεταφορών και του περιβάλλοντος.

3.7.5. Η ελληνική επιχειρηματικότητα στην Βουλγαρία

3.7.5.1. Οι λόγοι της ύπαρξης ελληνικών επιχειρήσεων στην Βουλγαρία

Υπολογίζεται ότι από το σύνολο των 3.400 περίπου επιχειρήσεων ελληνικών συμφερόντων που είναι εγκατεστημένες στη Βουλγαρία, ενεργοποιούνται πλήρως άνω των 1.500 και έχουν δημιουργήσει περίπου 100.000 θέσεις εργασίας. Το σύνολο των ελληνικών επενδύσεων που έχουν γίνει, (από Ιανουάριο 1992 έως Μάρτιο 2003) υπολογίζεται σε 1,5 δισ. δολ., εάν λάβουμε υπόψη και τις ροές κεφαλαίων που δεν προήλθαν απευθείας από την χώρα μας, αλλά και από άλλους ορίζοντες ή τραπεζικό δανεισμό (Οι βουλγαρικές αρχές, για την κατάταξη των ξένων επενδύσεων, υπολογίζουν μόνο τα κεφάλαια που προέρχονται από το κράτος που κάνει την επένδυση). Επίσης, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι υπήρξε και μία συνέχεια επενδύσεων, εκτός των αρχικών, όπως για επεκτάσεις παραγωγικών μονάδων και κεφάλαια κίνησης.

Οι μεγαλύτερες ελληνικές επιχειρήσεις και Όμιλοι είναι εγκατεστημένοι στην Βουλγαρία, καθώς και πέντε Τράπεζες οι οποίες ελέγχουν περίπου το 33% του συνόλου των τραπεζικών εργασιών της χώρας. Αυτό σημαίνει ότι η Διοίκηση τους έχει εκτιμήσει θετικά τις δυνατότητες που προσφέρονται, αψηφώντας τα προβλήματα που παρουσιάζονται στη γείτονα χώρα όσον αφορά βασικές τεχνικές υποδομές (δρόμοι, τηλεπικοινωνίες κ.ά.) (βλ. Dimitrov M., Petrakos G., Totev S., Tsiapa M. 2003).

Επιπλέον, υπάρχουν και άλλοι παράμετροι που συνηγορούν για την συνέχεια της παρουσίας της χώρας μας, από επιχειρηματικής πλευράς, στην Βουλγαρία.

Η όμορη και φίλη αυτή χώρα έχει συγκριτικά πλεονεκτήματα και δύναται να

προσφέρει διεξόδους στην εξωστρέφεια των Ελλήνων επιχειρηματιών που επιθυμούν να επεκτείνουν τις δραστηριότητές τους διεθνώς (βλ. Labrianidis, L. 2003). Ιδιαίτερα δε προς τα Βαλκάνια, άλλες χώρες της Α. Ευρώπης και τα κράτη-μέλη τη Ε.Ε. Πράγματι, από γεωγραφικής πλευράς, η εγκατάσταση εταιρειών στην Βουλγαρία τις πλησιάζει ακόμα περισσότερο προς το πληθυσμιακό κέντρο βάρους της Ευρώπης το οποίο συμπεριλαμβάνεται περίπου μεταξύ Βαρσοβίας, Εδιμβούργου και Μιλάνου.

Η Βουλγαρία παρουσιάζει τα καλύτερα δημοσιοοικονομικά μεγέθη στα Βαλκάνια βορείως της Ελλάδος, συμπεριλαμβάνεται δε μεταξύ των κρατών που θα γίνουν μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης γύρω στο 2007. Αυτό σημαίνει ότι η χώρα μας θα συνορεύει, για πρώτη φορά, με κράτος μέλος της Ε.Ε. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι πολιτικές δυνάμεις της χώρας υποστηρίζουν την ευρωπαϊκή προοπτική της.

Η εγγύτητα με την Ελλάδα διευκολύνει τις μετακινήσεις των επιχειρηματιών, ενώ από πλευράς τουριστικών ροών, οι Έλληνες τουρίστες στην Βουλγαρία κατέχουν την δεύτερη θέση. Με την κατάργηση των θεωρήσεων από τον Απρίλιο 2001, οι επισκέψεις Βουλγάρων στην χώρα μας έχουν αυξηθεί σημαντικά. Επίσης, η χώρα διαθέτει ειδικευμένο προσωπικό, ιδιαίτερα στον τομέα των νέων τεχνολογιών, σημαντικό τμήμα του οποίου παραμένει ανεκμετάλλευτο.

Το σύνολο των οικονομικών και εμπορικών σχέσεων μας με την Βουλγαρία βρίσκεται πάντα σε πολύ καλό επίπεδο. Οι εξαγωγές μας ανήλθαν σε 570 εκατ. δολ. το 2001, δηλαδή η Βουλγαρία απορροφά ένα σημαντικό μέρος του συνόλου των εξαγωγών μας και κατατάσσει αυτή τη χώρα στην πέμπτη θέση μεταξύ του συνόλου των κρατών προς τις οποίες εξάγει η χώρα μας. Ο συνολικός όγκος εμπορίου μεταξύ των δύο κρατών το 2001 ανήλθε σε 993 εκατ. δολ. περίπου. Από στοιχεία έως και τον Σεπτέμβριο του 2002 προκύπτει ότι η Βουλγαρία εξακολουθεί να είναι ο πέμπτος πελάτης μας παγκοσμίως.

Η συνεχιζόμενη επενδυτική παρουσία της χώρας μας μέχρι σήμερα και το συνεχιζόμενο ενδιαφέρον, δίδει το στίγμα της εμπιστοσύνης που υπάρχει προς την βουλγαρική οικονομία (βλ. Boyadjieva, M. 2001). Οι χρηματικές πάντως ροές από Ελλάδα προς Βουλγαρία δεν περιορίζονται στις επενδύσεις και στις εξαγωγές αλλά καλύπτουν και άλλους τομείς. Υπολογίζεται ότι οι Έλληνες τουρίστες οι οποίοι επισκέπτονται τη Βουλγαρία, δαπανούν εντός αυτής της χώρας, σε ετήσια βάση, περίπου 130 εκατ. δολ., οι Έλληνες φοιτητές περίπου 20 εκατ. δολ. και η ετήσια ροή περίπου 400 εκατ. δολ. από Βούλγαρους εργαζομένους στην Ελλάδα (εμβάσματα και χαρτονομίσματα). Το σύνολο των παραπάνω ποσών δίδει το πραγματικό στίγμα της ελληνικής οικονομικής παρουσίας στη Βουλγαρία.

Η ελληνική οικονομική παρουσία στη Βουλγαρία, σημαίνει για αυτή τη χώρα:

- ❖ σύνολο επενδύσεων 1,5 δισ. δολ.
- ❖ δημιουργία 100.000 θέσεων εργασίας
- ❖ αξιολογη συμμετοχή στα κρατικά έσοδα, από φορολογία, εισφορές, κτλ.
- ❖ ετήσια ροή κυμαινόμενου ύψους από κονδύλια τεχνικής βοήθειας
- ❖ ετήσια ροή τουλάχιστον 130 εκατ. δολλ. από Έλληνες τουρίστες
- ❖ ετήσια ροή τουλάχιστον 20 εκατ. δολλ. από Έλληνες φοιτητές
- ❖ ετήσια ροή τουλάχιστον 400 εκατ. δολλ. από τους Βούλγαρους εργαζομένους στην Ελλάδα (εμβάσματα και χαρτονομίσματα)

Η ελληνική οικονομική παρουσία στη Βουλγαρία, σημαίνει για την Ελλάδα:

- ❖ η Βουλγαρία εξακολουθεί να κατέχει και το 2002 την 5η θέση μεταξύ του συνόλου των χωρών προς τις οποίες εξάγει η Ελλάδα
- ❖ η Βουλγαρία περιλαμβάνεται μεταξύ του περιορισμένου αριθμού κρατών με τα οποία η Ελλάδα έχει συνεχές θετικό εμπορικό ισοζύγιο
- ❖ οι εγκατεστημένες στη Βουλγαρία ελληνικές επιχειρήσεις έχουν εμπιστοσύνη στις οικονομικές προοπτικές της χώρας και λαμβάνουν σοβαρά υπόψη την ένταξή της, το 2007, στην Ε.Ε.

Η Ελλάδα έχει επίσης υπόψη της ότι με την ένταξη της Βουλγαρίας στην Ε.Ε.:

- α) θα αποκτήσει τα πρώτα κοινοτικά της σύνορα με αυτή τη χώρα
- β) μέσω αυτής της χώρας ο κοινοτικός χώρος θα είναι πλέον ενιαίος από Αθήνα έως Στοκχόλμη και Λισσαβόνα

Είναι σίγουρο το ότι η Βουλγαρία κατέχει μία εκ των πρώτων θέσεων, από πλευράς οικονομικού ενδιαφέροντος για τη χώρα μας, σε παγκόσμιο επίπεδο (βλ. Ευθυμιάδης 1997).

3.7.5.2. Οι ελληνικές επενδύσεις στη Βουλγαρία τα έτη 2002 & 2003

Οι ελληνικές επενδύσεις εξακολουθούν να είναι σημαντικές στη Βουλγαρία και καλύπτουν πολλούς τομείς δραστηριοτήτων. Στην κατάταξη των κρατών που έχουν επενδύσει στη Βουλγαρία, η Ελλάδα βρίσκεται στη δεύτερη θέση το τέλος του 2002, σύμφωνα με στοιχεία του Βουλγαρικού Οργανισμού Προώθησης Εξαγωγών.

Στην πραγματικότητα η επενδυτική δραστηριότητα των ελληνικών επιχειρήσεων κατά το 2002, όπως εξάλλου και τα προηγούμενα χρόνια, διαφέρει πολύ από τα επίσημα βουλγαρικά στοιχεία. Πολλές γνωστές σε εμάς επενδύσεις που έγιναν το 2002, δεν αναφέρονται στον επίσημο αναλυτικό σχετικό κατάλογο. Οι λόγοι οφείλονται στο γεγονός ότι υπολογίζονται μόνο τα κεφάλαια που προήλθαν από Ελλάδα και αποκλείονται όσα ήταν αποτέλεσμα τραπεζικού δανεισμού ή προήλθαν από διαθέσιμα κεφάλαια ή κέρδη ή απλά η προέλευσή τους είναι από τρίτη χώρα.

Από έρευνα προκύπτουν ορισμένες σημαντικές επενδύσεις που έγιναν στη Βουλγαρία το 2002, καθώς και συγκεκριμένα σχέδια για το 2003 (www.bulgarianeconomy.gr).

Η Βιοχάλκο, με σημαντική παρουσία μέσω διαφόρων εταιρειών, είχε συνολικά επενδύσει έως το τέλος του 2002, το ποσόν των 113.500.000 euro. Αναλυτικά, οι εταιρείες Steelmet με 16.000.000 euro, η Stomana Industry με 33.500.000, η Sofia Med με 58.500.000, η Lesco με 500.000, και η Terprometal με 5.000.000 euro.

Ο ΟΤΕ έχει επενδύσει μέχρι το τέλος 2002 συνολικά 300 εκατ. ευρώ και εντός του 2003 οι επενδύσεις θα ανέλθουν σε 100 ευρώ, για το δίκτυο κινητής τηλεφωνίας (Globul) που ανήκει στον ΟΤΕ.

Για το 2003, η Βιοχάλκο έχει προγραμματίσει επενδύσεις ύψους 62.500.000 euro και αναλυτικά ανά εταιρεία: Steelmet 6.500.000, Sofia Med 35.000.000, Stomana Industry 15.000.000, και άλλες 6.000.000 euro.

Τα Ελληνικά Πετρέλαια επένδυσαν το ποσόν των 1.150.000 δολ. το 2002 και υπάρχει πενταετές επενδυτικό σχέδιο 110.000.000 δολ. από το οποίο θα διατεθεί κατά το 2003 το ποσόν των 21.000.000 δολ.

Κατά το 2002, ο Όμιλος Δασκαλαντωνάκη, η EUROBANK-ERGASIAS, Π. Γερμανός

απέκτησαν το 67,05% των μετοχών του ξενοδοχείου SHERATON στη Σόφια αντί 23.500.000 δολ.

Το ίδιο έτος, ο Όμιλος της Εθνικής Τράπεζας επένδυσε το ποσόν των 10.000.000 euro, η DRUJBA Packaging Glassware (Υαλουργία Γιούλα) 10.000.000 δολ., η Μεβγάλ: 1.500.000 δολ. για την εξαγορά τυροκομικής μονάδας, ο Γερμανός 4.000.000 δολ. και η Eurobank 1.500.000 δολ.

Πίνακας:3.2. Οι ελληνικές επενδύσεις στη Βουλγαρία ανά περιοχή (αριθμός μονάδων)

Περιοχή	αριθμός μονάδων
Blagoevgrad	745
Bourgas	60
Varna	52
Veliko Tamovo	22
Vidin	3
Vratsa	4
Gabrovo	38
Dobrich	27
Kardjali	7
Kiustendil	74
Lovech	18
Montana	13
Pazardjik	51
Pernik	52
Pleven	35
Plovdiv	547
Razgrad	1
Rouse	13
Silistra	6
Sliven	62
Smolian	110
Sofia region	56
Sofia	1.575
Stara Zagora	43
Targovishte	4
Haskovo	96
Shoumen	5
Iambol	27
Σύνολο	3.746

Πηγή: www.bulgarianeconomy.gr

3.7.5.3. Εξωτερικό εμπόριο Ελλάδος-Βουλγαρίας

Σύμφωνα με στοιχεία της ΕΣΥΕ, η εξέλιξη του εμπορίου μεταξύ των δύο χωρών τα

τελευταία 7 έτη έχει ως εξής (σε εκατ. δολάρια):

Πίνακας:3.3. Η εξέλιξη του εμπορίου μεταξύ των δύο χωρών τα τελευταία 7 έτη

Έτη	Ελληνικές εξαγ. προς Βουλγαρία	Ελληνικές εισαγ. από Βουλγαρία	Ισοζύγιο	Όγκος εμπορίου
1995	447	484	-37	931
1996	324	368	-44	692
1997	316	411	-95	727
1998	443	393	50	836
1999	411	365	46	776
2000	451	394	57	845
2001	570	423	147	993
2002 Ιαν.-Σεπτ.	399	223	176	622

Πηγή: www.bulgarianeconomy.gr

Από τα αριθμητικά στοιχεία του πίνακα οδηγούμαστε στα ακόλουθα συμπεράσματα:

1) Οι εξαγωγές προς τη Βουλγαρία τόσο για το 2001 όσο και για τους πρώτους μήνες του 2002, κατατάσσουν τη Βουλγαρία στη πέμπτη θέση μεταξύ του συνόλου των χωρών προς τις οποίες εξάγει η Ελλάδα.

Οι πρώτες κατά σειρά επιδόσεων πέντε εξαγωγικές αγορές της Ελλάδας από Ιανουάριο έως Σεπτέμβριο 2002 ήταν, σε εκατ. δολ:

Πίνακας:3.4. Οι πρώτες κατά σειρά επιδόσεων πέντε εξαγωγικές αγορές της Ελλάδας

Χώρα	Εκατ.δολ.
Γερμανία	787
Ιταλία	623
ΗΠΑ	433
Ηνωμένο Βασίλειο	430
Βουλγαρία	399

Πηγή: www.bulgarianeconomy.gr

2) Η Βουλγαρία συγκαταλέγεται μεταξύ των λίγων χωρών με τις οποίες η Ελλάδα έχει θετικό και σημαντικό εμπορικό ισοζύγιο.

Εάν λάβουμε συμπληρωματικά υπόψη ότι το σύνολο των πραγματικών ελληνικών επενδύσεων στη Βουλγαρία εκτιμάται ότι ανέρχεται σε 1.500 εκατ. δολ. και ότι οι ελληνικές επιχειρήσεις (άνω των 3.000) εγκατεστημένων σε αυτή τη χώρα έχουν δημιουργήσει τουλάχιστο 100.000 θέσεις εργασίας, η κατάταξη της Βουλγαρίας στο σύνολο των ξένων αγορών μας, από πλευράς οικονομικής παρουσίας, την εμφανίζει μεταξύ των πρώτων θέσεων.

Πίνακας:3.5. Κατά σειρά κατάταξη των 28 κυριότερων ομάδων προϊόντων το 2001

Από Ελλάδα προς Βουλγαρία	εκ \$	Από Βουλγαρία προς Ελλάδα	εκ \$
ενδύματα πλεκτά	124,00	ενδύματα πλεκτά	144,00
καύσιμα	37.30	χαλυβουργικά	46.50
λέβητες/ μηχανές	37.00	ξυλεία/ κάρβουνα	37.50
πλαστικά	32.50	άλλα ενδύματα	29.00
φωτογραφικά	30.00	πλαστικά	18.00
αλουμίνια	28.00	ανόργανα χημικά	17.50
πλεκτά υφάσματα	25.00	κρέας	14.80
συσκευές-υλικά ηλεκτρικά	24.00	γυαλικά	10.60
βαμβάκι	23.00	λέβητες/ μηχανές	9.20
φρούτα	23.00	αλουμίνια	8.00
Αυτοκίνητα /οχήματα/ ανεγκυστήρες	22.00	λιπάσματα	6.20
άλλα ενδύματα	13.50	χαλκός	5.20
χαλυβουργικά	12.40	συσκευές/ ηλεκτρικά	4.40
καπνά	11.30	έπιπλα	4.40
παρασκευή φρούτων- λαχανικών	9.40	θείο/ πέτρες/ γύψος / άσβεστος/ τσιμέντο	3.70
χαρτί	9.10	εμπιστευτικά	3.40
συνθετικές ίνες	8.00	γάλα, αυγά, μέλι	3.20
μεταλλεύματα	6.20	χαρτί	3.20
λίπη - έλαια	5.50	καρποί, φρούτα	2.80
έπιπλα, στρώματα, φωτιστικά	5.50	οργανικά	2.70
εμπιστευτικά	5.40	υποδήματα	2.60
βαφές	5.00	καρποί ελαιώδεις	1.90
υποδήματα	4.80	καουτσούκ	1.80
χαλκός	4.70	χαρτοπολτός/ απορρίμματα	1.60
σαπούνια - κεριά	4.40	κεραμικά	1.30
κεραμίδια	4.00	συνθετικές ίνες	1.20
ποτά	4.00	βαμβάκι	1.00
αιθέρια έλαια - αρωματικά	3.80	μόλυβδος	1.00
Σύνολο	522.50	Σύνολο	386.70

Πηγή: www.bulgarianeconomy.gr

Σύνολο ελληνικών εξαγωγών προς Βουλγαρία: 570 εκ. δολ.

Σύνολο βουλγαρικών εξαγωγών προς Ελλάδα: 423 εκ. δολ.

Παρατηρούμε ότι οι πέντε πρώτες ομάδες προϊόντων, όσον αφορά στις ελληνικές εξαγωγές, αντιστοιχούν προς το 45,7% του συνόλου, ενώ για τις βουλγαρικές εξαγωγές, το ίδιο μέγεθος αντιστοιχεί προς το 65% του συνόλου. Άρα, το επίπεδο των βουλγαρικών εξαγωγών προς Ελλάδα εξαρτάται αρκετά περισσότερο από τις αντίστοιχες ελληνικές προς Βουλγαρία, από την συμπεριφορά των πέντε πρώτων ομάδων προϊόντων.

Πίνακας:3.6. Κατά σειρά κατάταξη των 28 κυριότερων ομάδων προϊόντων
 Ιανουάριος - Σεπτέμβριος 2002

Από Ελλάδα προς Βουλγαρία	εκ \$	Από Βουλγαρία προς Ελλάδα	εκ \$
Είδη & εξαρτήματα ένδυσης	121,0	Σίδηρος και χάλυβας	22,68
Νήματα κλωστοϋφαντουργίας	33,71	Μεταλλεύματα σιδήρου και απορρίμματα μετάλλων	19,36
Πετρελαιοειδή	21,64	Φελλός και ξυλεία	17,78
Φρούτα και λαχανικά	17,68	Πετρελαιοειδή	16,89
Μη σιδηρούχα μέταλλα	16,87	Μη σιδηρούχα μέταλλα	16,67
Τηλεπικοινωνιακός εξοπλισμός	14,13	Ζώντα ζώα	14,17
Προϊόντα μετάλλων	13,43	Πλαστικά	13,52
Γενικά βιομηχανικά μηχανήματα	10,28	Ηλεκτρικό ρεύμα	11,51
Πλαστικά πρωτογενούς μορφής	9,88	Μη μεταλλικά βιομηχανικά ορυκτά	7,82
Πλαστικά μη πρωτογενούς μορφής	8,88	Ανόργανα χημικά	7,64
Διάφορα βιομηχανικά προϊόντα	8,66	Φρούτα και λαχανικά	7,28
Ίνες κλωστοϋφαντουργίας	8,63	Προϊόντα από φελλό και ξύλο (εκτός από έπιπλα)	7,20
Ηλεκτρικές μηχανές	8,47	Δημητριακά και παρασκευάσματα	5,06
Μηχανήματα για βιομηχανική εξειδίκευση	8,08	Προϊόντα μετάλλων	4,92
Σίδηρος και χάλυβας	7,93	Είδη και εξαρτήματα ένδυσης	4,66
Μοτοποδήλατα	7,54	Έπιπλα και μέρη αυτών	4,12
Χαρτί και χαρτόνι	7,35	Χαρτομάζα & απορρίμματα χάρτου	3,95
Αιθέρια έλαια και προϊόντα	5,35	Είδη Υγιεινής, Συσκευές θέρμανσης και Φωτισμού	3,16
Καπνός και προϊόντα του	5,00	Γενικά βιομηχανικά	2,98

		μηχανήματα	
Βαφές και χρώματα	4,90	Χαρτί και χαρτόνι	2,96
Μεταλλεύματα σιδήρου και απορρίμματα μετάλλων	4,73	Νήματα για την κλωστοϋφαντουργία	2,80
Μη μεταλλικά, βιομηχανικά ορυκτά	4,65	Αντικείμενα Τέχνης	2,78
Φυτικά έλαια	4,50	Ηλεκτρικές μηχανές	2,38
Είδη Υγιεινής, Συσκευές θέρμανσης και Φωτισμού	4,42	Μηχανήματα επεξεργασίας μετάλλων	2,00
Υποδήματα	4,00	Λιπάσματα κατεργασμένα	1,94
Φωταέριο φυσικό & βιομηχανικό	3,41	Λιπάσματα ακατέργαστα	1,77
Χημικές ύλες & προϊόντα	3,38	Διάφορα βιομηχανικά προϊόντα	1,77
Διάφορα εδώδιμα προϊόντα & παρασκευάσματα	3,03	Γαλακτοκομικά, αυγά	1,62
Σύνολο	371,5	Σύνολο	211,39

Πηγή: www.bulgarianeconomy.gr

Σύνολο ελληνικών εξαγωγών προς Βουλγαρία: 399 εκ. δολ.

Σύνολο βουλγαρικών εξαγωγών προς Ελλάδα: 223 εκ. δολ.

Παρατηρούμε ότι οι πέντε πρώτες ομάδες προϊόντων, όσον αφορά στις ελληνικές εξαγωγές, αντιστοιχούν προς το 56,7% του συνόλου, ενώ για τις βουλγαρικές εξαγωγές, το ίδιο μέγεθος αντιστοιχεί προς το 42,2% του συνόλου. Άρα, το 56,7% των ελληνικών εξαγωγών προς Βουλγαρία εξαρτάται για πρώτη φορά αρκετά περισσότερο από τις αντίστοιχες βουλγαρικές προς Ελλάδα, από την συμπεριφορά των πέντε πρώτων ομάδων προϊόντων.

Σύμφωνα πάντοτε με τα στοιχεία της ΕΣΥΕ, οι κυριότερες κατηγορίες προϊόντων στο ελληνο-βουλγαρικό εμπόριο, εκφραζόμενες ως ποσοστό επί του συνόλου της αξίας των ελληνικών εξαγωγών ή εισαγωγών, είναι οι εξής:

Πίνακας:3.7. Ελληνικές εξαγωγές στη Βουλγαρία

HS	Περιγραφή	Ιαν.-Σεπ. 2002
84	Είδη και εξαρτήματα ένδυσης	30.33
65	Νήματα για την κλωστοϋφαντουργία	8.44
33	Πετρελαιοειδή	5.41
05	Φρούτα και λαχανικά	4.43
68	Μη σιδηρούχα μέταλλα	4.23
76	Τηλεπικοινωνιακός εξοπλισμός	3.53

Πηγή: www.bulgarianeconomy.gr

Πίνακας:3.8. Εισαγωγές στην Ελλάδα από τη Βουλγαρία

HS	Περιγραφή	Ιαν.-Σεπτ. 2002
67	Σίδηρος και χάλυβας	10.13
28	Μεταλλεύματα σιδήρου και απορρίμματα μετάλλων	8.70
24	Φελλός και ξυλεία	8.00
33	Πετρελαιοειδή	7.49
68	Μη σιδηρούχα μέταλλα	7.49
01	Ζώντα ζώα	6.36
57	Πλαστικά	6.05
35	Ηλεκτρικό ρεύμα	5.16
66	Μη μεταλλικά, βιομηχανικά ορυκτά	3.50
52	Ανόργανα χημικά	3.40
05	Φρούτα και λαχανικά	3.27
63	Προϊόντα από φελλό και ξύλο (πλην επίπλων)	3.23

Πηγή: www.bulgarianeconomy.gr

3.8. Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕΤΑΞΥ Ε.Ε. & ΤΟΥΡΚΙΑΣ

Η Ε.Ε. έχει ενεργοποιήσει κατά καιρούς πληθώρα διαφορετικών εργαλείων για την οικονομική συνεργασία με την Τουρκία. Παρακάτω παρατίθενται στοιχεία για το κάθε ένα ξεχωριστά.

3.8.1. Η Euro-Med & τα Κοινοτικά προγράμματα MEDA στην Τουρκία

Η Ευρω-Μεσογειακή εταιρική σχέση (Euro-Mediterranean Partnership) αποτελεί μια κοινή και συντονισμένη πρωτοβουλία 27 εταιριών χωρών, οι οποίες υπέγραψαν σχετική σύμβαση στην Βαρκελώνη στα μέσα της δεκαετίας του '90(1995). Οι χώρες που μετέχουν στην Euro-Med είναι οι δεκαπέντε της Ε.Ε. μαζί με άλλες 12 Μεσογειακές χώρες. Ο σκοπός της δημιουργίας της ήταν η ανάγκη για συνεργασία σε ζητήματα που αφορούσαν όλους τους τομείς του κοινού ενδιαφέροντος, όπως είναι η ασφάλεια, η οικονομία, η πολιτική, καθώς και ζητήματα κοινωνικά, πολιτιστικά και ανθρωπιστικά. Σε αυτά τα πλαίσια συμφωνήθηκε η δημιουργία του προγράμματος **M.E.D.A.**, για παροχή στήριξης στις οικονομικές και κοινωνικές μεταρρυθμίσεις στις 12 χώρες της λεκάνης της Μεσογείου που δεν είναι μέλη της Ε.Ε..

Κατά τη διάρκεια της περιόδου 1996-1999 η Τουρκία έλαβε 376 εκατομμύρια ευρο στα πλαίσια του προγράμματος MEDA, κάτι που συνεπάγεται χρηματοδότηση με κάτι παραπάνω από 90 εκατομμύρια ευρο για κάθε χρόνο. Το 2000 η Τουρκία έλαβε 176 εκατομμύρια, ενώ το 2001 έλαβε 152 εκατομμύρια ευρο. Από το 2002 η Τουρκία δε χρηματοδοτείται πλέον από τα ετήσια εθνικά προγράμματα MEDA, αλλά, παραμένοντας και πλήρες μέλος της Euro-Med, συνεχίζει να χρηματοδοτείται από τα περιφερειακά προγράμματα MEDA, όπως η Κύπρος και η Μάλτα. Επιπλέον η Τουρκία μπορεί να συμμετέχει και στα νέα διακρατικά ευρωπαϊκά προγράμματα για τις περιφέρειες των υποψήφων προς ένταξη χωρών, όπως το **SME** και το **TAIEX**.

3.8.2. Ευρωπαϊκοί στρατηγικοί διακανονισμοί για την Τουρκία

Στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής στρατηγικής για την Τουρκία, η Ε.Ε. υιοθέτησε δύο ρυθμίσεις οικονομικής βοήθειας. Η πρώτη βοήθεια δόθηκε στα πλαίσια της τελωνειακής ένωσης της Τουρκίας με την Ε.Ε., ψηφίστηκε στις 10 Απριλίου του 2000 και αφορούσε την παροχή στη χώρα 15 εκατομμυρίων ευρώ για την περίοδο 2000-2002. Το δεύτερο «πακέτο» υιοθετήθηκε στις 22 Ιανουαρίου του 2001 με στόχο την προώθηση της οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης της χώρας με προϋπολογισμό 90 εκατομμύρια ευρώ για την ίδια περίοδο (2000-2002).

3.8.3. Η προενταξιακή οικονομική βοήθεια στην Τουρκία

Από το 2002 και μετά, όλες οι χρηματοδοτήσεις της Τουρκίας μεταφέρθηκαν, από τα προγράμματα MEDA και τις στρατηγικές ρυθμίσεις, σε ένα νέο εργαλείο της Ε.Ε. για την οικονομική συνεργασία με την Τουρκία. Αυτό δεν είναι άλλο από την προενταξιακή οικονομική βοήθεια, η οποία θα έχει προϋπολογισμό περίπου 177 εκατομμύρια ευρώ για κάθε χρόνο από το 2002 που ξεκίνησε έως και το 2006. Τα σχέδια που θα χρηματοδοτούνται από το πρόγραμμα θα πρέπει υποχρεωτικά να εξυπηρετούν και να υπόκεινται στις προτεραιότητες που τέθηκαν κατά το προενταξιακό σύμφωνο μεταξύ Ε.Ε. και Τουρκίας. Η Τουρκία θα έχει την ελευθερία να επιλέγει μόνη της τα έργα και τα σχέδια που θα υλοποιηθούν, αλλά οι ex-post αξιολογήσεις θα πραγματοποιούνται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Ο προγραμματισμός της χρηματοδότησης θα αποφασιστεί από κοινού, μετά από διάλογο των τουρκικών αρχών και της Ε.Ε., ενώ για κάθε σχέδιο θα υπάρχουν ξεχωριστές ρυθμίσεις και συνθήκες.

Ιδιαίτερη προσοχή θα δοθεί στην ενίσχυση και προώθηση μεταρρυθμίσεων σχετικών με:

- ❖ την περαιτέρω ανάπτυξη των δημοκρατικών πρακτικών και του ρόλου της νομοθεσίας
- ❖ την διασυνοριακή συνεργασία
- ❖ την εκπλήρωση και εφαρμογή μεταρρυθμίσεων σχετικών με πολιτικές για την αγορά εργασίας, το περιβάλλον, τον εκμοντερνισμό της γεωργίας με υγειονομικά συστήματα στην κτηνοτροφία και τη φυτική παραγωγή, τη βελτίωση της ασφάλειας στις θαλάσσιες μεταφορές, τον εκσυγχρονισμό της αυτοδιοίκησης και τη βελτίωση των συνοριακών ελέγχων.
- ❖ Την ενεργητική συμμετοχή της Τουρκίας στα Κοινοτικά προγράμματα και δράσεις.

Τέλος, αξίζει να σημειώσουμε ότι θα χρηματοδοτούνται από το πρόγραμμα και σχέδια μικρής κλίμακας, σχετικά με την τόνωση των ενεργειακών και μεταφορικών δικτύων της χώρας, την προώθηση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής, και την οικονομική ανάπτυξη, σε ζητήματα που αφορούν την ενίσχυση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων.

Πίνακας:3.9. Παροχές της Ε.Ε. προς την Τουρκία (Ιανουάριος 2003)

Οικονομικό πακέτο	Προενταξιακή βοήθεια προς την Τουρκία (2001-2006)	MEDAPII	MEDA I	MEDA I	ECHO	Ειδική παροχή ΕΙΒ	Οικονομική βοήθεια για την τελωνειακή ένωση	Οικονομική βοήθεια για κοινωνική & οικονομική ανάπτυξη	Αποκατάσταση στις χώρες της Μεσογείου
Προσανατολισμός	Προενταξιακή βοήθεια (2001-2006)	Προενταξιακή βοήθεια (2001-2006)	Προενταξιακή βοήθεια το 2000	Euro - Med 1996-99	Επείγουσα βοήθεια το 1999	Επείγουσα βοήθεια για αποκατάσταση (1999)	Προενταξιακή βοήθεια (2000-2002)	Προενταξιακή βοήθεια (2000-2002)	Κανονισμός 2258/1996
Κατάσταση	177 εκατ. Euro ανά έτος περίπου	152 εκατ. Euro το 2001	176 εκατ. Euro το 2000	376 εκατ. Euro 1996-99		1εκατ. Euro	15 εκατ. Euro για 2000-2002	135 εκατ. σύνολο: για την ανατολική Τουρκία	Πιστώσεις για κάθε Μεσόγειο εταίρο
Προϊστολόγισμος	B7-050: 126 εκατ Euro το 2002 20 εκατ. Euro το 2002 από το Meda II	B7-410: 147 εκατ. Euro (2000) 5 εκατ. Euro το 2001	B7-410	B7-410: 33.1 εκατ το 1996 70.2 το 97 132.4 το 98	B7-210	EIB	B7-4035: 13 εκατ. Euro 2000 2 εκατ. Euro 2001	B7-4036: 45 εκατ. Euro ανά έτος	B7-411: 20 εκατ. Euro το 2000
Σχόλια	18 σχέδια εγκρίθηκαν το 2002	17 σχέδια εγκρίθηκαν το 2001		55 σχέδια εγκρίθηκαν	Επείγουσα απόφαση για σεισμό	Επείγουσα απόφαση για σεισμό			Ειδική βοήθεια για το σεισμό

Πηγή: www.europa.eu.int/comm/enlargement

3.8.4. Οικονομικές συναλλαγές Ε.Ε. & Τουρκίας

Κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του '90, η Τουρκία πραγματοποίησε περισσότερες εισαγωγές συγκριτικά με τις εξαγωγές της. Ειδικότερα οι οικονομικές συναλλαγές της με την Ε.Ε. λογαριάζονταν περίπου στο μισό του συνόλου των εισαγωγών και εξαγωγών της καθ' όλη τη διάρκεια της δεκαετίας, ενώ η Γερμανία και οι Η.Π.Α. ήταν οι βασικότεροι οικονομικοί εταίροι της για το 1998. Την ίδια χρονιά, η Τουρκία αποτέλεσε την έκτη σημαντικότερη εξαγωγική αγορά για την Ε.Ε., ενώ παράλληλα οι εισαγωγές από την Τουρκία ήταν στη δωδέκατη θέση (βλ. πίνακα 3.11.) και τα συναλλακτικά της μεγέθη ήταν συγκρίσιμα με αυτά της Πορτογαλίας. Στις μέρες μας η Τουρκία εξακολουθεί να παραμένει στις υψηλότερες θέσεις των χωρών που δέχονται εισαγωγές από την Ε.Ε..

Πίνακας:3.10. Εμπορικές συναλλαγές μεταξύ Ε.Ε. και Τουρκίας το 1998

	Εισαγωγές από Τουρκία			Εξαγωγές προς Τουρκία			Ισορροπία	
	Αξία '98	Μερίδιο	Μεταβολή 98/97	Αξία '98	Μερίδιο	Μεταβολή 98/97	1998	Μεταβολή 98/97
	Εκατ. ECU	Επί τις %		Εκατ. ECU	Επί τις %		Εκατ. ECU	
Ε.Ε.	13 614	100.0	14.7	22 121	100.0	-1.1	8508	-1 997
B/L	637	4.7	28.3	1286	5.8	0.1	649	-139
DK	188	1.4	16.9	173	0.8	12.5	-15	-8
D	5263	38.7	7.0	6919	31.3	-1.2	1656	-428
GR	328	2.4	24.6	305	1.4	-21.2	-23	-147
E	495	3.6	9.9	1085	4.9	-1.1	590	-57
F	1735	12.7	29.5	2947	13.3	1.7	1212	-346
IRL	71	0.5	8.8	176	0.8	10.0	105	10
I	1 513	11.1	13.7	3654	16.5	-5.7	2142	-404
NL	959	7.0	24.2	1463	6.6	3.9	504	-132
A	334	2.5	14.4	486	2.2	0.9	153	-38
P	149	1.1	50.8	67	0.3	-23.9	-82	-71
FIN	55	0.4	13.1	356	1.6	24.4	301	63
S	184	1.4	23.0	795	3.6	9.2	611	33
UK	1703	12.5	14.8	2408	10.9	-4.6	705	-334

Πηγή: www.europa.eu.int/comm/enlargement

Πίνακας:3.11. Εμπορικές συναλλαγές μεταξύ Ε.Ε. και Τουρκίας ταξινομημένες ανάλογα με τον τύπο χρήσης (1998)

Ομάδες προϊόντων	Εισαγωγές '98	Μερίδιο επί του συνόλου	Μεταβολή 98/96	Εξαγωγές '98	Μερίδιο επί του συνόλου	Μεταβολή 98/96
	Εκατ. ECU	Επί τις %		Εκατ. ECU	Επί τις %	
Αγροτικά προϊόντα	959	7.1	4.8	193	0.9	-16.6
Γρόψιμα	925	6.8	6.7	667	3.1	4.3
Καταναλωτικά προϊόντα	4790	35.4	19.4	2299	10.7	19.6
Αυτοκίνητα	482	3.6	8.2	3062	14.3	22.8
Μηχανολογικός εξοπλισμός	1047	7.7	10.5	7097	33.2	6.2
Μεσάζοντα προϊόντα	5214	38.5	19.9	7452	34.8	8.8
Ενέργεια	79	0.6	-19.2	269	1.3	10.3
Λιψάρια προϊόντα	52	0.4	-7.6	366	1.7	-19.7

Πηγή: www.europa.eu.int/comm/enlargement

3.9. Η ΟΜΟΡΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΤΟΥ ΧΑΣΚΟΒΟ

3.9.1. Φυσιογνωμία και πληθυσμιακά στοιχεία

Η περιφέρεια του Χάσκοβο είναι αυτή με την οποία συνορεύει ο νομός Έβρου από την πλευρά της Βουλγαρίας. Ιδρύθηκε ως διοικητική ενότητα το 1987 και αποτελεί μια από τις εννέα συνολικά περιφέρειες της γειτονικής χώρας

Πρωτεύουσα της περιφέρειας είναι η πόλη του Χάσκοβο με 80.000 κατοίκους, η οποία είναι και η μεγαλύτερη πόλη και το οικονομικό της κέντρο.

Άλλες μεγάλες πόλεις της περιφέρειας είναι το Ντιμίτροβγκραντ, το Χαρμανλί, το Σβίλεγκραντ και το Ιβαίλογκραντ. Το Ντιμίτροβγκραντ απέχει 12 χλμ. από το Χάσκοβο. Οι δύο αυτές πόλεις συνθέτουν το βιομηχανικό κέντρο της περιφέρειας, όπου συγκεντρώνεται το 90% της βιομηχανικής της δραστηριότητας από πλευράς του αριθμού των βιομηχανικών μονάδων.

Ο πληθυσμός της περιφέρειας του Χάσκοβο παρουσιάζει διαχρονικά μια μείωση από το 1992 έως και το 1995. Η μείωση αυτή είναι αποτέλεσμα του «εκμοντερνισμού» της Βουλγαρικής κοινωνίας και οικογένειας, καθώς παρατηρείται μείωση του αριθμού των γάμων και κατ' επέκταση και των γεννήσεων σε συνδυασμό με την αύξηση του αριθμού των διαζυγίων.

Πίνακας:3.12. Διαχρονική εξέλιξη του πληθυσμού της περιφέρειας του Χάσκοβο

ΕΤΗ	1992	1993	1994	1995	1996	1998
Πληθυσμός	906.275	903.934	901.572	897.863	895.262	885.951

Πηγή: www.bulgarianeconomy.gr

Ο νεαρός πληθυσμός είναι συγκεντρωμένος στα αστικά κέντρα της περιφέρειας. Είναι χαρακτηριστικό το ότι το 1998 ο αστικός πληθυσμός ήταν 529.785, ενώ ο μη αστικός 356.166. Στις αγροτικές περιοχές της περιφέρειας παρατηρείται μείωση του ενεργού πληθυσμού με αρνητικές επιπτώσεις στην απασχόληση του πρωτογενή τομέα.

Μετά το 1989 έλαβαν χώρα σημαντικές αλλαγές στη δομή της απασχόλησης με σταδιακή παρακμή των σοσιαλιστικών πρακτικών, οι οποίες μαζί με τις αλλαγές στη σύνθεση του πληθυσμού συνετέλεσαν στην μείωση των εργαζόμενων το 1993 κατά 50% σε σχέση με τα αντίστοιχα επίπεδα του 1980. Το 2000, η ~~απασχόληση~~ των παραγωγικών κλάδων της περιοχής του Χάσκοβο ήταν: Υπηρεσίες 49,9%, Βιομηχανία 38,6%, Αγροτικός τομέας 6,01%, Άλλες δραστηριότητες 5,49% (www.are-regions-europe.org).

3.9.2. Κλάδοι οικονομικής δραστηριότητας

Οι βασικοί κλάδοι του πρωτογενούς και δευτερογενούς τομέα, στους οποίους παρουσιάζει εξειδίκευση η περιφέρεια εξαιτίας της συγκέντρωσης αντίστοιχων βιομηχανιών είναι οι ακόλουθοι:

1) Χημική Βιομηχανία. Η Neochim PLC είναι μια αντιπροσωπευτική επιχείρηση του κλάδου σε επίπεδο περιφέρειας αλλά και της Βουλγαρίας συνολικά. Οι βιομηχανίες του κλάδου αυτού παράγουν έναν αριθμό από οργανικά και ανόργανα χημικά προϊόντα

(νιτρικό αμμώνιο, αμμωνία, νιτρικό νάτριο κλπ). Η παραγωγή λιπασμάτων καλύπτει την εγχώρια ζήτηση και ένα ποσοστό αυτής προωθείται και σε χώρες εξωτερικού.

2) Βιομηχανικοί Εξοπλισμοί. Άλλη μια σημαντική βιομηχανία της περιφέρειας είναι η DONIDO Ltd, η οποία δραστηριοποιείται στην παραγωγή εξοπλισμών για βιομηχανίες και ειδικότερα για γαλακτοβιομηχανίες. Τα προϊόντα της εξάγονται σε πολλές χώρες (Ευρώπη, Ασία, Αφρική). Η σημαντικότητα αυτού του κλάδου επιχειρηματικής δραστηριότητας για την περιοχή τεκμαίρεται από την ύπαρξη της Ένωσης Βιομηχανιών που δραστηριοποιούνται στους εξοπλισμούς για τη βιομηχανία τροφίμων και καπνού. Ένας ειδικότερος κλάδος στους βιομηχανικούς εξοπλισμούς είναι η παραγωγή υδραυλικού και εξοπλισμού με εφαρμογές αέρα, όπου υπάρχουν επίσης αξιόλογες επιχειρήσεις.

3) Κλωστοϋφαντουργία - Ένδυση. Ο κλάδος παρουσιάζει ανάπτυξη και έντονη δραστηριότητα στην περιφέρεια. Οι βασικές επιχειρήσεις του κλάδου που δραστηριοποιούνται στην περιοχή είναι οι:

❖ Η Manuela PLC, η οποία βρίσκεται στην πόλη του Χάσκοβο και παράγει κυρίως νήματα και υφάσματα. Περίπου 60% της παραγόμενης ποσότητας υφασμάτων εξάγεται στο εξωτερικό.

❖ Η Svila PLC, η οποία θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως μονοπώλιο καθώς παράγει το 86% της συνολικής ετήσιας παραγωγής φυσικού μεταξιού της χώρας. Η περιοχή του Χάσκοβο είναι ο αποκλειστικός παραγωγός φυσικού μεταξιού στη Βουλγαρία. Εξαιτίας της ευαισθησίας που παρουσιάζουν οι μεταξοσκώληκες στην μόλυνση του περιβάλλοντος, έχουν εξαφανιστεί από πολλές χώρες, οι οποίες παλαιότερα διέθεταν αντίστοιχη δραστηριότητα.

❖ Η Mir PLC είναι μια από τις μεγαλύτερες επιχειρήσεις ραφής ενδυμάτων στη Βουλγαρία. Η δραστηριότητα της ραφής αφορά ένα μεγάλο αριθμό επιχειρήσεων της περιφέρειας.

4) Γεωργία, τρόφιμα, καπνός. Ο πρωτογενής τομέας εξακολουθεί να διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην τοπική οικονομία, όπως και στο σύνολο της οικονομίας της χώρας. Η αγροτική δραστηριότητα στην περιοχή είναι ανεπτυγμένη και διεξάγεται με αρκετά ικανοποιητικούς όρους, γεγονός το οποίο σημαίνει ότι υφίστανται οι απαραίτητες προϋποθέσεις για την ανάπτυξη επιχειρηματικής δραστηριότητας στον κλάδο των τροφίμων. Η Astika PLC, ζυθοποιία, συγκαταλέγεται μεταξύ των μεγαλύτερων επιχειρήσεων της περιφέρειας και είναι η μεγαλύτερη επιχείρηση από άποψη μεγέθους, η οποία διήλθε τη διαδικασία ιδιωτικοποίησης. Η ιδιωτικοποίησή έδωσε ώθηση στη δραστηριότητα της μέσα από την εφαρμογή ενός νέου επενδυτικού προγράμματος.

Άλλος ένας τομέας στον οποίο εξειδικεύεται η περιφέρεια του Χάσκοβο, είναι η επεξεργασία κρέατος και η παραγωγή γάλακτος. Επίσης παράγονται σε αυτήν μερικά από τα πιο φημισμένα κρασιά της Βουλγαρίας.

Στον τομέα της καπνοβιομηχανίας, η Haskovo BT PLC, η οποία αποτελεί θυγατρική του κρατικού μονοπωλίου Bulgartabak Holding, έχει την έδρα της στην πόλη του Χάσκοβο. Στις δραστηριότητες της περιλαμβάνονται η συγκέντρωση καπνού και η

βιομηχανική επεξεργασία του με στόχο την προώθηση προς το εξωτερικό, η παραγωγή σιγαρέτων κ.ά.

5) Τουρισμός. Η περιοχή παρέχει ελκυστικές συνθήκες για την ανάπτυξη δραστηριοτήτων στον τομέα αυτό. Η μεγαλύτερη επιχείρηση είναι η Aida PLC, η οποία διαθέτει διάφορα ξενοδοχεία, εστιατόρια, bars και καταστήματα. Επιπλέον η περιοχή διαθέτει πολλές ιαματικές πηγές, οι οποίες προσφέρουν τη δυνατότητα για δραστηριότητες αναψυχής γύρω από αυτές.

3.10. Ο ΟΜΟΡΟΣ ΝΟΜΟΣ ΤΗΣ ΑΝΔΡΙΑΝΟΥΠΟΛΗΣ

Η πόλη της Ανδριανούπολης (Edirne είναι η τουρκική ονομασία της), και ο ομώνυμος νομός κατ' επέκταση, υπάγεται διοικητικά στην περιφέρεια του Μαρμαρά, η οποία περιλαμβάνει όλο το κομμάτι της Ευρωπαϊκής Τουρκίας και συνορεύει γεωγραφικά με τον νομό Έβρου από την πλευρά της Ελλάδας. Το οικονομικό κέντρο της περιφέρειας είναι η πόλη της Κωνσταντινούπολης, η οποία ταυτόχρονα αποτελεί το μεγαλύτερο οικονομικό και αστικό κέντρο της χώρας (10.018.735 κάτοικοι το 2000).

Η Ανδριανούπολη είναι η πιο κοντινή σημαντική πόλη της Τουρκίας στον νομό Έβρου και την Βουλγαρία. Είναι επίσης η πρώτη μεγάλη πόλη της Ασίας που συναντάει όποιος προέρχεται από την Ευρωπαϊκή Ένωση μέσω Ελλάδας. Εξετάζοντας τον ιστορικό ρόλο της πόλης αυτής, αντιλαμβάνεται κανείς το πόσο σημαντική ήταν, καθώς αποτέλεσε την πρωτεύουσα της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας πριν από την Κωνσταντινούπολη.

Η απόστασή της από την Αλεξανδρούπολη είναι περίπου 180 χλμ., όσο και από την πόλη του Χάσκοβο, ενώ από την Κωνσταντινούπολη είναι περίπου 230 χλμ. Συνεπώς προκύπτει ότι οι τρεις περιοχές δημιουργούν ένα γεωγραφικό τρίγωνο (βλ. σχετικό χάρτη στο παράρτημα).

Η οικονομία της περιοχής βασίζεται κυρίως στον πρωτογενή τομέα με βασικές ασχολίες τη γεωργία και την κτηνοτροφία, τα προϊόντα των οποίων τροφοδοτούν τις μεταποιητικές μονάδες τροφίμων που δραστηριοποιούνται στην περιοχή. Εξίσου σημαίνουσα οικονομική δραστηριότητα αποτελεί και ο τομέας του τουρισμού. Η πόλη έχει να παρουσιάσει αξιόλογα ιστορικά μνημεία και κτίρια αρχιτεκτονικού κάλους ενώ η γειτνιάσή της με τον ποταμό Έβρο παρέχει τη δυνατότητα στους επισκέπτες να απολαύσουν φυσικά τοπία, στα οποία κυριαρχεί το στοιχείο του δάσους και του ποταμού.

Στατιστικές πληροφορίες (πληθυσμός, ΑΕΠ) σχετικές με το νομό της Ανδριανούπολης παρατίθενται στο παράρτημα.

3.11. ΣΥΣΧΕΤΙΣΕΙΣ & ΔΙΑΦΟΡΟΠΟΙΗΣΕΙΣ ΜΕΤΑΞΥ ΈΒΡΟΥ – ΧΑΣΚΟΒΟ – ΑΝΔΡΙΑΝΟΥΠΟΛΗΣ

Οι τρεις όμορες περιοχές παρουσιάζουν αρκετά κοινά χαρακτηριστικά μεταξύ τους, γεγονός το οποίο οφείλεται σε μεγάλο βαθμό ότι η καθεμία περιοχή αποτελεί γεωφυσική συνέχεια της άλλης.

Βασικό κοινό χαρακτηριστικό των τριών περιοχών αποτελεί το γεγονός ότι όλες βρίσκονται σε μια προσπάθεια ανασυγκρότησης και ανάπτυξης.

Ο νομός Έβρου, ο οποίος αποτελεί το σύνορο της χώρας μας με την Τουρκία και με τη Βουλγαρία, δεν αντιμετωπίστηκε κατά το παρελθόν με μια αναπτυξιακή πολιτική αντίστοιχη των ιδιαιτεροτήτων της περιοχής, με αποτέλεσμα να καταστούν ιδιαίτερα έντονα τα φαινόμενα πληθυσμιακού και οικονομικού μααρασμού, η αναστροφή των οποίων επιχειρείται τα τελευταία χρόνια μέσα από μια σειρά ενεργειών και δράσεων τόσο της κεντρικής κυβέρνησης όσο και της περιφερειακής/ νομαρχιακής αυτοδιοίκησης.

Το Χάσκοβο, όπως και η υπόλοιπη Βουλγαρία, μέχρι πριν από μια δεκαετία λειτουργούσαν πιστά με βάση τις αρχές του σοσιαλιστικού κοινωνικοοικονομικού μοντέλου. Με την πτώση του σοσιαλισμού, η Βουλγαρία βρέθηκε να «παλεύει» για να πραγματοποιήσει τα πρώτα της βήματα στα πλαίσια της οικονομίας της ελεύθερης αγοράς. Από αυτήν την άποψη, η περιφέρεια του Χάσκοβο προβαίνει και αυτή σε μια γενικότερη προσπάθεια ανάπτυξης (βλ. Roukova, P. 2003).

Η περιοχή της Ανδριανούπολης, και η Τουρκία γενικότερα τα τελευταία χρόνια προσπαθούν να προωθήσουν όλες εκείνες τις ενέργειες, οι οποίες αναβαθμίζουν τον ευρωπαϊκό προσανατολισμό της χώρας, με απώτερο στόχο την είσοδο στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Το γεωγραφικά ευρωπαϊκό κομμάτι της Τουρκίας, με το οποίο γειτνιάζει ο νομός Έβρου παρουσιάζει αισθητά καλύτερη εικόνα σε σχέση με την Τουρκική ενδοχώρα, εικόνα η οποία ενισχύεται σε μεγάλο βαθμό από το αστικό και οικονομικό κέντρο της Κωνσταντινούπολης.

Έτσι λοιπόν το βασικό χαρακτηριστικό γνώρισμα όλων των περιοχών είναι ότι προσπαθούν να διαμορφώσουν εκείνο το πλαίσιο, το οποίο θα ενεργοποιήσει τον κινητήριο μοχλό της περιφερειακής ανάκαμψης και ανάπτυξης.

Μια ειδοποιός διαφορά, η οποία θα πρέπει να επισημανθεί στο σημείο αυτό, και η οποία αποτελεί σαφώς πλεονέκτημα του Έβρου έναντι των άλλων δυο περιφερειών, είναι το γεγονός ότι ο Έβρος αποτελεί έδαφος της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η ιδιότητα αυτή του προσδίδει όλα εκείνα τα πλεονεκτήματα και τα χαρακτηριστικά, για τα οποία η Τουρκία και η Βουλγαρία, όπως και τόσες άλλες χώρες προσπαθούν να ενταχθούν στην οικογένεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης (οικονομική σταθερότητα, σύγχρονο θεσμικό πλαίσιο, ανάπτυξη κ.λ.π.).

Ορισμένα άλλα κοινά χαρακτηριστικά που εντοπίζονται ανάμεσα στις υπό εξέταση περιοχές είναι:

❖ Η έντονη παρουσία και συμμετοχή στο τοπικό προϊόν του πρωτογενούς τομέα, ο οποίος εξακολουθεί να πρωταγωνιστεί παρά το γεγονός ότι τα τελευταία χρόνια, τόσο στο νομό Έβρου με βάση τα στατιστικά στοιχεία που παρουσιάστηκαν στο πρώτο κεφάλαιο, όσο και στην περιφέρεια του Χάσκοβο με βάση τις διαπιστώσεις για τα μεγέθη του πληθυσμού και τις γενικότερες εκτιμήσεις που προαναφέρθηκαν, υπάρχει μια μείωση των απασχολούμενων στον εν λόγω τομέα.

❖ Οι σημαντικοί φυσικοί πόροι που διαθέτουν οι τρεις περιοχές, οι οποίοι θα μπορούσε να ισχυριστεί κανείς ότι είναι «κοινοί» σε μεγάλο βαθμό εξαιτίας της γεωγραφικής συνέχειας τους, παρέχουν σημαντικές δυνατότητες για τον πρωτογενή τομέα αλλά και για τον τουρισμό με έμφαση στις εναλλακτικές μορφές τουρισμού. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί ο ποταμός Έβρος. Οι πόροι αυτοί αποτελούν σημαντικό φυσικό κεφάλαιο που χρήζει ανάλογων μέτρων κοινής προστασίας κι ορθολογικής περιβαλλοντικής διαχείρισης.

❖ Κοινές παραγωγικές δραστηριότητες, όπως είναι για παράδειγμα η σηροτροφία, η οποία απαντάται στον Έβρο και στο Χάσκοβο, η βιομηχανική δραστηριότητα στον κλάδο των τροφίμων και ποτών, της κλωστοϋφαντουργίας και του έτοιμου ενδύματος κ.λ.π..

3.12. ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΔΙΑΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ – ΔΙΑΣΥΝΟΡΙΑΚΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΜΕΤΑΞΥ ΕΒΡΟΥ – ΧΑΣΚΟΒΟ – ΑΝΔΡΙΑΝΟΥΠΟΛΗΣ

Τα κοινά χαρακτηριστικά που παρουσιάζουν οι περιοχές του Έβρου, του Χάσκοβο και της Ανδριανούπολης, εξαιτίας, μεταξύ άλλων, του γεγονότος ότι αποτελούν μια γεωφυσική συνέχεια, σε συνδυασμό με την προσπάθεια ανάκαμψης που διάγει η κάθε περιοχή με απώτερο στόχο την αναστροφή των αρνητικών φαινομένων, αποτελούν βασική προϋπόθεση και ταυτόχρονη επιταγή για την προώθηση κοινών δράσεων και ενεργειών στα πλαίσια της διαπεριφερειακής και διασυνοριακής συνεργασίας.

Η διαπεριφερειακή αυτή συνεργασία μπορεί να διαπεράσει όλους τους άξονες και τομείς της οικονομικής και κοινωνικής ζωής ώστε να εδραιωθεί μόνιμα και σταθερά αποκτώντας ταυτόχρονα ένα δυναμικό προσανατολισμού συνεχούς αναβάθμισης και εξέλιξης προς όφελος όλων των περιοχών.

Το επίπεδο της περιφερειακής συνεργασίας μεταξύ Ελλάδας και Βουλγαρίας κρίνεται ικανοποιητικό, καθώς οι δύο χώρες έχουν επισυνάψει συμφωνίες με στόχο την ενίσχυση των σχέσεων τους σε όλους τους τομείς κοινού ενδιαφέροντος (Διαβαλκανική Συνεργασία, BSEC, Τριμερής Συνεργασία Ελλάδα-Βουλγαρία-Ρουμανία). Ήδη, η συνεχής προσπάθεια του Νομαρχιακού Διαμερίσματος Έβρου για την ανάπτυξη καλής γειτονίας, φιλίας και οικονομικής συνεργασίας με την περιφέρεια του Χάσκοβο, κατέληξε στην υπογραφή πρωτοποριακών πρωτοκόλλων συνεργασίας σε θέματα περιβάλλοντος, εκτάκτων αναγκών, διοίκησης, υγείας, οικονομίας κ.λ.π..

Αποκορύφωμα της μέχρι του παρόντος διαπεριφερειακής συνεργασίας αποτελεί η αναμενόμενη δημιουργία της Διασυνοριακής Ελεύθερης Βιομηχανικής Ζώνης Οικονομικών Συναλλαγών (Δ.Ε.Β.Ζ.Ο.Σ). Η Δ.Ε.Β.Ζ.Ο.Σ. αποτελεί ένα καινοτόμο και πιλοτικό έργο, το οποίο, όπως προαναφέραμε, έχει σαν στόχο τη δημιουργία μιας βιομηχανικής περιοχής στην περιοχή του Ορμενίου του νομού Έβρου, η οποία στοχεύει να συγκεντρώσει επιχειρήσεις του κλάδου της κλωστοϋφαντουργίας και του έτοιμου ενδύματος. Το βασικό καινοτόμο χαρακτηριστικό της έγκειται στο γεγονός ότι οι εντός αυτής εγκατεστημένες επιχειρήσεις θα έχουν τη δυνατότητα απασχόλησης Βούλγαρων εργαζόμενων σε ένα ποσοστό 60-65% των αναγκών τους σε εργατικό δυναμικό.

Βέβαια οι σχέσεις οικονομικής συνεργασίας του νομού Έβρου, και της χώρας μας κατ' επέκταση, με την Τουρκία δεν είναι αναλόγου μεγέθους και εμβέλειας, όπως με την Βουλγαρία, εξαιτίας των γνωστών προβλημάτων, τα οποία χαρακτηρίζουν διαχρονικά τις διμερείς σχέσεις. Χαρακτηριστικά αναφέρουμε την περίπτωση του προγράμματος Interreg III-A μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας, που προβλεπόταν στο πλαίσιο των Κοινοτικών πρωτοβουλιών Interreg για την τρέχουσα προγραμματική περίοδο, το οποίο δεν έχει μέχρι και σήμερα εφαρμοστεί.

Παρόλα αυτά διεξάγονται προσπάθειες σε πολιτικό επίπεδο για την επίλυση των προβλημάτων αυτών με σημαντικότερο βήμα τα γεγονότα της συνόδου του Ελσίνκι (1999), όπου καθορίστηκε το προενταξιακό καθεστώς που θα ισχύσει για την Τουρκία προκειμένου να έρθει πιο κοντά στην Ε.Ε. (βλ. παράγραφο 3.5.).

Η διασυνοριακή συνεργασία, πέρα από το επίπεδο της τοπικής και περιφερειακής διοίκησης, δεν μπορεί να νοηθεί χωρίς την ανάπτυξη συνεργασιών σε επιχειρηματικό επίπεδο (βλ. Petrakos G. and Economou D. 2003). Στις συνοριακές περιοχές, η επιχειρηματική συνεργασία τείνει να είναι μια φυσική και αυθόρμητη μορφή συνεργασίας, οδηγούμενη από την αγορά και τη δυνατότητα επίτευξης σημαντικών οικονομικών

ωφελειών. Σε όρους στόχων περιφερειακής ανάπτυξης, η συνεργασία μπορεί να ανοίξει νέες και μεγαλύτερες ευκαιρίες οικονομικής ανάπτυξης μέσα από μια συνδυασμένη χρήση των ενδογενών πόρων στη διασυνοριακή περιοχή. Η διασυνοριακή συνεργασία μπορεί να συνεισφέρει στην ενίσχυση της οικονομικής βάσης της περιοχής, να εμβαθύνει στις προοπτικές για ανάπτυξη και βελτιωμένο ανταγωνισμό και να βοηθήσει στην πρόσβαση και ανάπτυξη των επιχειρήσεων (μέσα από πρακτικές μορφές συνεργασίας) σε μεγαλύτερες αγορές. Ειδικότερα, η διασυνοριακή συνεργασία μπορεί να λειτουργήσει σαν ένας πρακτικός μηχανισμός για να ξεπεραστούν προβλήματα των επιχειρήσεων που σχετίζονται με τις οικονομικές συνθήκες που επικρατούν στη διασυνοριακή περιοχή καθώς και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των επιχειρήσεων. Η δημιουργία και η ανάπτυξη δικτύων μεταξύ των μικρών επιχειρήσεων στις διασυνοριακές περιοχές, είναι ένας ακόμη παράγοντας που μπορεί να βοηθήσει στη γενικότερη προσπάθεια για αειφόρο ανάπτυξη(βλ. Giannas,D. and Liargovas,P. 2003).

4ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ: Σχέδιο διαπεριφερειακής - διασυνοριακής συνεργασίας μεταξύ Έβρου – Χάσκοβο - Ανδριανούπολης

4.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στο παρόν κεφάλαιο επιχειρείται η διατύπωση μιας, όσο το δυνατόν, ολοκληρωμένης πρότασης σχεδίου διασυνοριακής συνεργασίας μεταξύ του Έβρου, του Χάσκοβο και της Ανδριανούπολης, στο πλαίσιο της κοινής επιδίωξης των τριών περιοχών για ανάπτυξη. Η προσπάθεια για μια ολοκληρωμένη προώθηση των αναπτυξιακών δυνατοτήτων της διασυνοριακής περιοχής, οδηγεί το προτεινόμενο σχέδιο στην επιλογή δράσεων με θεσμικό και μη υλικό χαρακτήρα, καθώς η συμμετοχή και η συνεργασία των τοπικών φορέων της διοίκησης, της παραγωγής και του ευρύτερου κοινωνικού συνόλου μπορούν να εξασφαλίσουν τη δυνατότητα υλοποίησής του. Αυτό, βέβαια, δεν αποκλείει την επιλογή και δράσεων με υλική υπόσταση, όπου αυτό κρίνεται σκόπιμο.

Όσον αφορά τη διάρθρωση του κεφαλαίου, επιχειρείται αρχικά η διαμόρφωση του πλαισίου λειτουργίας του σχεδίου, όπως είναι ο καθορισμός του σκοπού και των στόχων του προτεινόμενου σχεδίου, καθώς και η δημιουργία μιας κοινής διαχειριστικής αρχής για το όλο project. Στη συνέχεια και με βάση τους στόχους που έχουν τεθεί, προτείνονται μέτρα διασυνοριακής συνεργασίας, με αποκλειστικό γνώμονα το κοινό συμφέρον των τριών περιοχών και προσδιορίζονται παράλληλα οι πιθανές επιπτώσεις που τα μέτρα αυτά, ενδεχομένως, να επιφέρουν στη διασυνοριακή περιοχή. Ακολούθως, προσδιορίζεται το χρονοδιάγραμμα προτεραιότητας για την υλοποίηση των προτεινόμενων μέτρων, ενώ τέλος γίνεται η αποτίμηση του σχεδίου και των μέτρων του, μέσω της εξαγωγής κάποιων συμπερασμάτων.

4.2. ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΟΥ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΔΡΑΣΗΣ

Το επίπεδο και η ποιότητα της οργάνωσης και του προγραμματισμού, είναι τα στοιχεία εκείνα που μπορούν να καθορίσουν την επιτυχία ή την αποτυχία ενός σχεδίου δράσης, σε οποιαδήποτε κλίμακα αυτό εφαρμοστεί. Στην περίπτωση μας, το προτεινόμενο σχέδιο διασυνοριακής συνεργασίας μεταξύ του Έβρου, του Χάσκοβο και της Ανδριανούπολης συμπεριλαμβάνει όλους εκείνους τους παράγοντες, που μπορούν, σε μεγάλο βαθμό, να εγγυηθούν την επιτυχία του έκβαση. Ο συντονισμός, το κατάλληλο θεσμικό πλαίσιο, πάνω στο οποίο θα στηριχθεί το σχέδιο δράσης και η ορθή επιλογή των μέτρων παρέμβασης στη διασυνοριακή περιοχή, είναι ορισμένες μόνο από τις παραμέτρους που θα πρέπει να ληφθούν υπόψη.

Καταρχήν, θα πρέπει να δημιουργηθεί μια διαχειριστική αρχή που θα συντονίζει τις δράσεις του σχεδίου. Αυτό, όμως, δεν μπορεί να γίνει εάν το θεσμικό πλαίσιο, των εμπλεκόμενων κρατών (Ελλάδα, Τουρκία, Βουλγαρία), δεν διαμορφωθεί με τέτοιο τρόπο που να καθορίζεται σαφώς το γενικό πλαίσιο της διασυνοριακής συνεργασίας και κατά συνέπεια να επιτρέπεται η δημιουργία τέτοιου είδους σχεδίων δράσης. Ακόμη και αν καθοριστεί, όμως, το θεσμικό πλαίσιο της διασυνοριακής συνεργασίας σε κάθε χώρα ξεχωριστά, θα πρέπει αυτές να προβούν και στις κατάλληλες ρυθμίσεις, έτσι ώστε να εναρμονιστούν οι σχετικοί νόμοι και να μην παρουσιάζουν αντιφάσεις μεταξύ τους.

Στη συνέχεια, και με παραδοχή, επί του παρόντος, ότι είναι δεδομένη η νομική κάλυψη

και ότι έχει καθοριστεί το γενικό πλαίσιο της διασυνοριακής συνεργασίας στην περιοχή, μπορούμε να ορίσουμε το πλαίσιο λειτουργίας του σχεδίου δράσης. Όπως προαναφέραμε, η πρώτη μας ενέργεια θα πρέπει να είναι η δημιουργία μιας διαχειριστικής αρχής, ενός φορέα που θα προσδιορίζει και θα συντονίζει όλες τις δράσεις του σχεδίου. Θα έχει εταιρική μορφή μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα και τα διοικητικά καθήκοντα θα ασκούνται από ισομελείς αντιπροσωπευτικές ομάδες, οι οποίες θα αποτελούνται από εκπροσώπους όλων των άμεσα ή έμμεσα εμπλεκόμενων φορέων στα ζητήματα της διασυνοριακής συνεργασίας (αυτοδιοίκηση, παραγωγικοί κλάδοι, μη κυβερνητικές οργανώσεις κα.) και από τις τρεις εμπλεκόμενες χώρες. Συγκεκριμένα, οι ομάδες θα αποτελούνται από εκπροσώπους της αυτοδιοίκησης (Κ.Ε.Δ.Κ.Ε., νομαρχίες, περιφέρειες) και των επιχειρηματικών κλάδων της περιοχής (π.χ. συνεταιρισμοί, σύνδεσμοι), των κυβερνήσεων, ενώ προβλέπεται η παρουσία στο συμβούλιο ειδικών σε θέματα διασυνοριακής συνεργασίας, συμπεριλαμβανομένων και ειδικών σε θέματα σχετικά με τις Κοινοτικές Πρωτοβουλίες για τη διασυνοριακή συνεργασία. Οι ομάδες αυτές θα είναι ισότιμες και οι οποιοσδήποτε αποφάσεις θα λαμβάνονται κατόπιν ψηφοφορίας του διοικητικού συμβουλίου του φορέα. Ο διαχειριστικός φορέας θα διαθέτει, ως επί τω πλείστον, διεπιστημονικό προσωπικό με καθήκοντα τον εντοπισμό των διασυνοριακών προβλημάτων, την έρευνα, την εξεύρεση εφαρμόσιμων λύσεων και την εισήγηση προτάσεων διασυνοριακής συνεργασίας για την περιοχή, στο διοικητικό συμβούλιο. Στο επιστημονικό προσωπικό θα πρέπει να περιλαμβάνονται στελέχη ειδικευμένα σε κάποιον από τους τομείς της οικονομίας, της παραγωγής και της διαχείρισης του ανθρώπινου δυναμικού, του περιβάλλοντος και των τεχνικών υποδομών. Το διοικητικό συμβούλιο, με τη σειρά του, αφού ψηφίσει υπέρ μιας πρότασης διασυνοριακής συνεργασίας θα πρέπει να την υποβάλλει στους αρμόδιους τοπικούς, εθνικούς ή Κοινοτικούς φορείς προς υλοποίηση. Ο φορέας, πέρα από τους μόνιμους επιστημονικούς συνεργάτες, δύναται να συνεργάζεται και με ερευνητικά κέντρα, όπως για παράδειγμα το αναμενόμενο τεχνολογικό πάρκο στις Σάπες του νομού Ροδόπης, και τα πανεπιστημιακά ιδρύματα της ευρύτερης περιοχής. Η δομή της λειτουργίας του διαχειριστικού φορέα φαίνεται στο διάγραμμα 4.2.

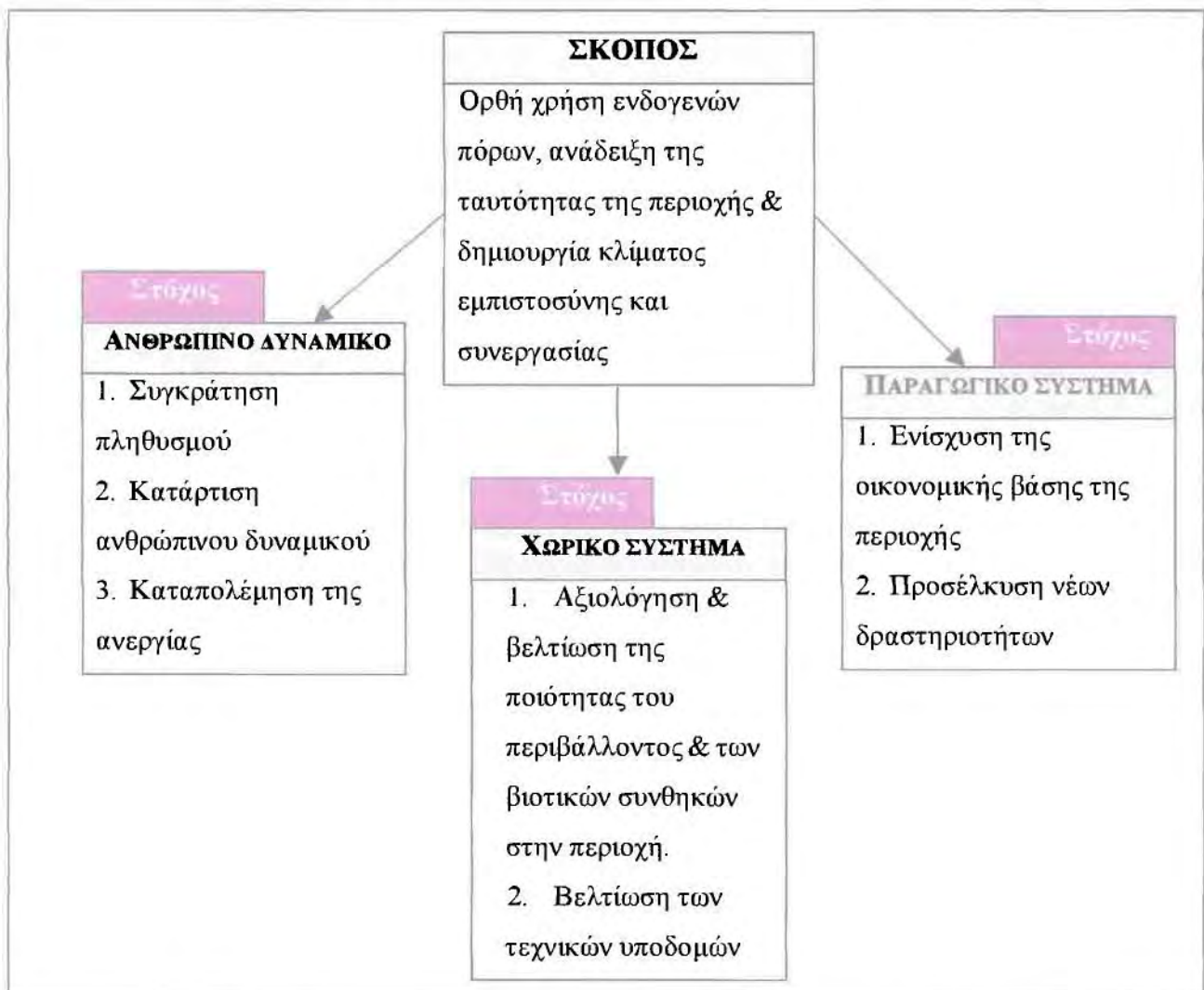
Η κύρια «βάση» του φορέα θα πρέπει να τοποθετηθεί σε ένα κομβικό και ευκόλως προσπελάσιμο μέρος για τις τρεις περιοχές. Η πρότασή μας είναι η «βάση» του φορέα διαχείρισης να τοποθετηθεί στην πόλη της Ορεστιάδας του νομού Έβρου. Η Ορεστιάδα είναι το κοντινότερο αστικό κέντρο του νομού στη Βουλγαρία και την Τουρκία και επιπλέον απέχει ελάχιστα από την πόλη της Ανδριανούπολης, ενώ βρίσκεται και ενδιάμεσα της Αλεξανδρούπολης και του Χάσκοβο. Διαθέτει τέλος, όλες τις απαιτούμενες υποδομές για τη φιλοξενία ενός τέτοιου φορέα, όπως είναι οι ξενοδοχειακές κλίνες, το καλό οδικό δίκτυο, οι καλές υποδομές περίθαλψης και η παρουσία του Δημοκρίτειου πανεπιστημιακού ιδρύματος της Θράκης.

Σε αυτό το σημείο κρίνεται σκόπιμο να αναφερθούμε στη σημασία της αποδοχής του όλου project από την κοινή γνώμη της διασυνοριακής περιοχής. Γι αυτό το σκοπό, οι τοπικοί φορείς καλούνται να ενημερώσουν τους πολίτες τους σχετικά με τους στόχους του σχεδίου δράσης, όπως επίσης και για τις αναπτυξιακές δυνατότητες που το εργαλείο της διασυνοριακής συνεργασίας μπορεί να προσφέρει στην περιοχή. Αυτό το καθήκον της ενημέρωσης της κοινής γνώμης μπορεί να το αναλάβει και ο διαχειριστικός φορέας σε συνεργασία με τις τοπικές αυτοδιοικήσεις, κυρίως μέσω κάποιων εκδηλώσεων προβολής του σχεδίου, και των μέσων μαζικής ενημέρωσης. Ο κόσμος θα πρέπει με τη σειρά του όχι απλά να κατανοήσει ότι οι προσπάθειες που θα γίνουν, στα πλαίσια του σχεδίου, θα

είναι σημαντικές και με ουσιαστικό αντίκτυπο στην περιοχή του, αλλά και να «αγκαλιάσει» την όλη προσπάθεια συμμετέχοντας ενεργά. Οι τρεις λαοί καλούνται να εκμεταλλευτούν την ευκαιρία που τους δίνεται και να έρθουν πιο κοντά ο ένας στον άλλο, να συνεργαστούν και να βαδίσουν μαζί προς τη νέα τάξη πραγμάτων.

Όσον αφορά τα λειτουργικά έξοδα του φορέα διαχείρισης, επί του παρόντος κρίνεται σκόπιμο να μην προβούμε σε παράθεση υποθετικών ποσών. Πάντως σε κάθε περίπτωση τα έξοδα αυτά θα μπορούν να καλυφθούν από εθνικούς, Κοινοτικούς ή και τοπικούς πόρους. Για τις επιμέρους προτεινόμενες δράσεις καταγράφονται οι πιθανές χρηματοδοτικές πηγές τους (βλ παράγραφο 4.3.).

Διάγραμμα:4.1. Οι βασικοί στόχοι του σχεδίου διασυνοριακής συνεργασίας



Πηγή: Ίδια επεξεργασία

Ο βασικός σκοπός του φορέα θα είναι η **συστηματική και αποτελεσματική χρήση των ενδογενών πόρων, η ανάδειξη της ταυτότητας της περιοχής, καθώς και η**

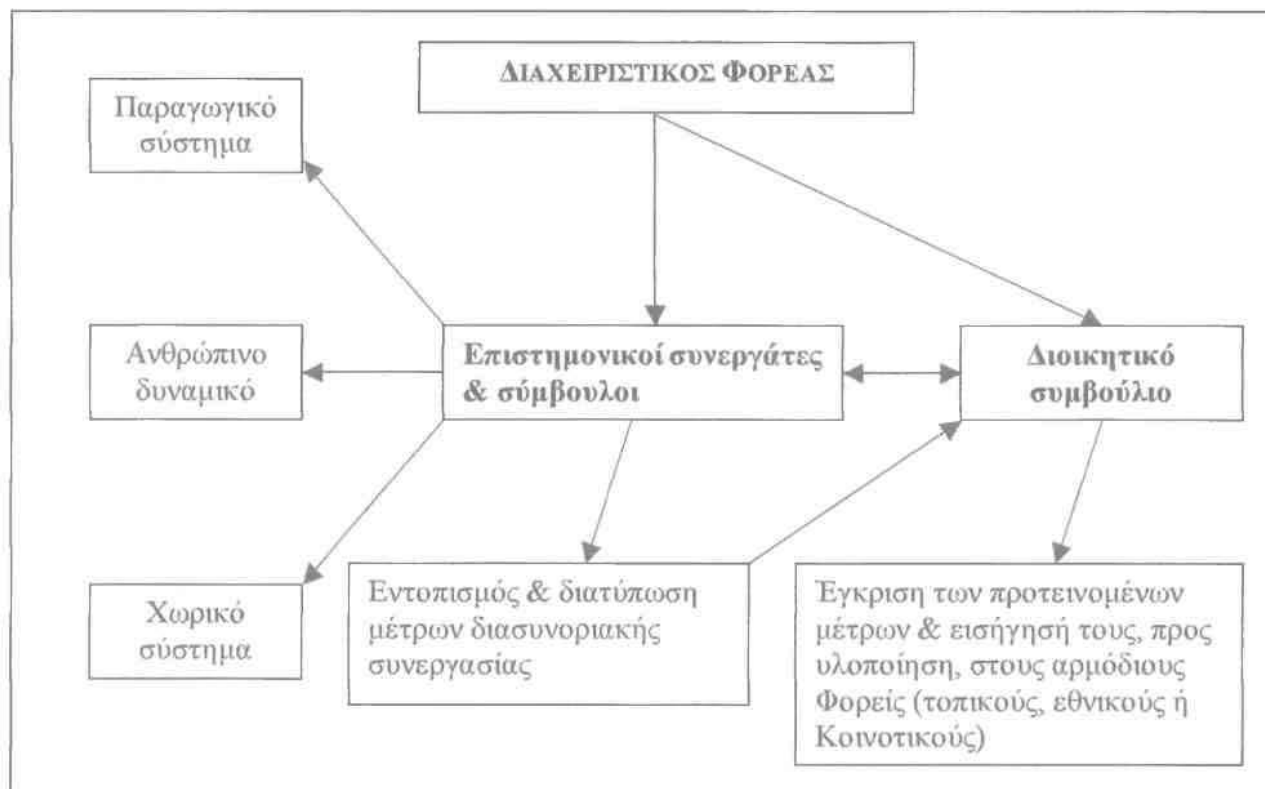
δημιουργία ενός κλίματος εμπιστοσύνης και συνεργασίας, μεταξύ των τριών λαών. Όπως προαναφέραμε, η προσπάθεια ανάκαμψης της κάθε περιοχής και αναστροφής των αρνητικών φαινομένων, που τις ταλαιπωρούν, επιβάλλει την προώθηση κοινών δράσεων και ενεργειών στα πλαίσια της διαπεριφερειακής και διασυνοριακής συνεργασίας. Η συνεργασία σε τέτοιο επίπεδο δύναται να λειτουργήσει καθοριστικά για την οικονομικοκοινωνική ανάπτυξη της περιοχής. Σ' αυτήν ακριβώς την λογική κινείται το προτεινόμενο σχέδιο δράσης, το οποίο, εκμεταλλευόμενο και τη βαρύτητα που δίνει η Ε.Ε. στην διασυνοριακή συνεργασία και των πολλαπλών εργαλείων που έχει θέσει στην υπηρεσία της, προσπαθεί να θέσει ένα πλαίσιο μέτρων, των οποίων η υλοποίηση μπορεί να μεταμορφώσει την περιοχή από «φτωχό συγγενή» σε ένα δυναμικό αναπτυξιακό κέντρο στη Νοτιοανατολική Ευρώπη και τα Βαλκάνια. Οι επιμέρους στόχοι του σχεδίου, οι οποίοι εξυπηρετούν αυτή την προοπτική (βλ. διάγραμμα 4.1.), είναι:

- ❖ η ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού της διασυνοριακής περιοχής, κυρίως μέσω της συγκράτησης του πληθυσμού στο εσωτερικό της, της κατάρτισης και της εξειδίκευσης, καθώς και την προώθηση της επαγγελματικής και κοινωνικής κινητικότητας για την καταπολέμηση της ανεργίας,

- ❖ η ανάπτυξη του παραγωγικού συστήματος, ενισχύοντας την οικονομική βάση της περιοχής, και μέσω της βελτίωσης της εικόνας και των υποδομών της περιοχής, την προσέλκυση νέων δραστηριοτήτων,

- ❖ η βελτίωση του χωρικού συστήματος της περιοχής, με έμφαση σε ζητήματα που σχετίζονται με το φυσικό και το ανθρωπογενές περιβάλλον και τις τεχνικές υποδομές.

Διάγραμμα:4.2. Η δομή της λειτουργίας του διαχειριστικού φορέα



Πηγή: Ιδία επεξεργασία

4.3. ΟΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ & ΟΙ ΑΝΑΜΕΝΟΜΕΝΕΣ ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΤΟΥΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ

4.3.1. Γενικές παρατηρήσεις & παραδοχές

Μετά από τον καθορισμό του νομικού πλαισίου του σχεδίου, της λειτουργίας του διαχειριστικού φορέα, καθώς και όλων εκείνων των παραμέτρων που το καθιστούν εφικτό, μπορούμε να περάσουμε στη διατύπωση κάποιων, ενδεικτικών σε κάθε περίπτωση, προτάσεων συνεργασίας στη διασυνοριακή περιοχή. Οι προτεινόμενες δράσεις βασίζονται κυρίως στις ανάγκες και τα προβλήματα που αντιμετωπίζει ο νομός Έβρου, έτσι όπως προέκυψαν από την ανάλυση του 1^{ου} κεφαλαίου, διατηρούν, όμως, διασυνοριακό χαρακτήρα και αποσκοπούν στη γενικότερη τόνωση και ανάπτυξη της διασυνοριακής περιοχής. Ιδιαίτερη μέριμνα του σχεδίου δράσης αποτελεί η προστασία και η διαχείριση των υδάτων του ποταμού Έβρου, ο οποίος εκτός από τοπικό φυσικό όριο και σήμα κατατεθέν, δύναται και αποσκοπείται να αποτελέσει τον κινητήριο αναπτυξιακό μοχλό για την περιοχή.

Οι προτάσεις του σχεδίου δράσης για τη διασυνοριακή περιοχή υπαγορεύονται γενικώς σε επίπεδο αναγκών για καλύτερη οδική υποδομή, για υποδομές που θα αξιοποιούν σε ορθολογικότερη βάση τις δυνατότητες για βιώσιμη αγροτική ανάπτυξη (π.χ. γεωθερμικά και αιολικά πεδία, υπέργεια και υπόγεια ύδατα, δάση, κ.λ.π.), σε μηχανισμούς διάχυσης της σύγχρονης τεχνογνωσίας προς τους παραγωγούς και συστηματική προστασία του απειλούμενου φυσικού περιβάλλοντος, στο πεδίο της σύνδεσης της μεταποίησης με τον πρωτογενή και τον τριτογενή παραγωγικό τομέα, και ακόμη στη βαθμιαία προσαρμογή του ανθρώπινου δυναμικού στις νέες συνθήκες του διεθνούς ανταγωνισμού στο πεδίο των εμπορικών συναλλαγών, του τουρισμού, της γνώσης, της πληροφορίας και των υπηρεσιών. Επικροτείται, τέλος, και η πολιτισμική συνεργασία μεταξύ των τριών γειτονικών λαών, κυρίως μέσω συναδέλφωσης πόλεων, διοργάνωσης κοινών πολιτισμικών εκδηλώσεων και ολιγοήμερης ανταλλαγής μαθητών από τα γυμνάσια και λύκεια της διασυνοριακής περιοχής.

Τα προτεινόμενα μέτρα, είναι χωρισμένα σε τρεις θεματικές ενότητες που σχετίζονται άμεσα με τους επιμέρους στόχους του σχεδίου (περιγράφηκαν στην παράγραφο 4.2.), χωρίς, όμως, αυτό να σημαίνει ότι οι ενότητες είναι αποκομμένες μεταξύ τους. Αντιθέτως, πολλά μέτρα διατηρούν ένα πολυτομεακό χαρακτήρα, απαραίτητο για την ορθή αντιμετώπιση των προβλημάτων της περιοχής και την προώθηση της ανάπτυξης σε αυτήν. Έτσι όπως διατυπώνονται, τα μέτρα ακολουθούν την εξής δομή: καταρχήν γίνεται η περιγραφή του κάθε μέτρου ξεχωριστά, στη συνέχεια προτείνονται κάποιες ενδεικτικές εξειδικευμένες δράσεις για το κάθε μέτρο, έπειτα εξετάζονται οι επιδράσεις που αναμένεται να έχει αυτό στην διασυνοριακή περιοχή, και καταγράφονται οι πιθανές χρηματοδοτικές πηγές του. Τέλος, παρατίθενται και τα χρονοδιαγράμματα υλοποίησης και εφαρμογής των μέτρων της κάθε θεματικής ενότητας ξεχωριστά.

Τα μέτρα που προτείνονται μπορούν, αναλόγως με την περίπτωση, να χρηματοδοτηθούν από εθνικούς, Κοινοτικούς (Interreg III, Phare-CBC, Sapard και ISPA για τη Βουλγαρία και MEDA για την Τουρκία) ή και τοπικούς πόρους (Ο.Τ.Α.). Η επιλογή των μέτρων έγινε σύμφωνα με τα παρακάτω κριτήρια(σύμφωνα με τα κριτήρια επιλογής έργων του Interreg III):

1. Να έχουν σχεδιαστεί και συμφωνηθεί από κοινού, να ευρίσκονται εκατέρωθεν των συνόρων και να ωφελούν τους πληθυσμούς και των τριών περιοχών
2. Να έχουν συμφωνηθεί και από τις τρεις περιοχές και παρ' όλο που γεωγραφικά ευρίσκονται στην μία πλευρά των συνόρων να εμπεριέχουν σημαντικά οφέλη για τους πληθυσμούς που ζουν εκατέρωθεν αυτών
3. Δε μπορούν να υιοθετηθούν έργα τα οποία αποφασίστηκαν μονομερώς, είναι γεωγραφικά προσδιορισμένα μόνο σε μια πλευρά των συνόρων, χωρίς φανερά οφέλη για πληθυσμούς από τις άλλες μεριές των συνόρων.

4.3.2. Μέτρα & δράσεις για το στόχο της ανάπτυξης του ανθρώπινου δυναμικού της διασυνοριακής περιοχής

Η σύσταση και η διάρθρωση του ανθρώπινου δυναμικού της διασυνοριακής περιοχής και η δυναμική της εξέλιξης του, αποτελούν τις βασικές παραμέτρους της ανάπτυξης του και προσδιορίζουν τα κύρια προβλήματα που πρέπει να αντιμετωπιστούν σε επίπεδο στρατηγικού σχεδιασμού.

Η συγκέντρωση της απασχόλησης του εργατικού δυναμικού στον πρωτογενή τομέα είναι διασυνοριακό φαινόμενο που λειτουργεί σε αντιδιαστολή με την απασχόληση στην μεταποίηση. Επιπλέον, το γεγονός ότι ο τεχνολογικός εκσυγχρονισμός της παραγωγής συνοδεύεται από μείωση των θέσεων εργασίας μεσοπρόθεσμα και για ιδιαίτερες και ανειδίκευτες ηλικιακές ομάδες, υπαγορεύει την αναγκαιότητα για τεχνική εξειδίκευση και κατάρτιση των ατόμων, μέσα σε ένα ευρύτερο πλαίσιο ανασχεδιασμού των εκπαιδευτικών διαδικασιών, ικανό να παρακολουθεί την δυναμική εξέλιξη των ειδικοτήτων και να ανταποκρίνεται άμεσα και ταχύτατα στις αναδυόμενες ανάγκες σε ειδικότητες και θέσεις εργασίας. Προτείνεται, λοιπόν, στα πλαίσια του σχεδίου δράσης, η δημιουργία ενός προγράμματος **τεχνικής εξειδίκευσης και κατάρτισης** ατόμων σε νέες ειδικότητες και επαγγέλματα, καθώς και η δημιουργία ενός προγράμματος **επαγγελματικού προσανατολισμού και εύρεσης εργασίας**, για άτομα που δεν γνωρίζουν την αγορά εργασίας και τις ανάγκες της σε νέες θέσεις και που αναζητούν το κατάλληλο επάγγελμα για να καταρτιστούν, όπως, επίσης, και για τους άνεργους που αναζητούν εργασία σε παραγωγικούς τομείς όπου θα μπορούν να έχουν προοπτικές εξέλιξης. Ο πρωτογενής τομέας, για παράδειγμα, λειτουργεί στην περιοχή μόνο ως βραχυπρόθεσμο μέσο περιορισμού της δυνητικής ανεργίας, με αποτέλεσμα το σχέδιο δράσης να προσανατολίζεται σε μέτρα αντιμετώπισης της ανεργίας στους άλλους παραγωγικούς τομείς.

Η εφαρμογή των παραπάνω προγραμμάτων μπορεί να βοηθήσει στην προσαρμογή του ανθρώπινου δυναμικού της διασυνοριακής περιοχής στις νέες συνθήκες του διεθνούς ανταγωνισμού στο πεδίο των εμπορικών συναλλαγών, του τουρισμού, της γνώσης, της πληροφορίας και των υπηρεσιών και να βοηθήσει ουσιαστικά στην καταπολέμηση της ανεργίας, που αποτελεί μάλιστα για τον πληθυσμό της περιοχής και που τον αναγκάζει ακόμη και στις μέρες μας να την εγκαταλείπει.

Η χρηματοδότηση των προγραμμάτων μπορεί να γίνει από εθνικούς, Κοινοτικούς (Interreg III, Phare-CBC) ή και τοπικούς πόρους.

4.3.3. Μέτρα & δράσεις για το στόχο της ανάπτυξης του παραγωγικού συστήματος της διασυνοριακής περιοχής

Πρωτογενής τομέας

Η υψηλή ανταγωνιστικότητα στον τομέα της γεωργίας σε διευρωπαϊκό επίπεδο έχει οδηγήσει πολλές αγροτικές και κτηνοτροφικές μονάδες στον εκσυγχρονισμό του εξοπλισμού αλλά και στην υιοθέτηση νέων, εφάμιλλων των ευρωπαϊκών, μεθόδων παραγωγής. Ωστόσο, υπάρχει ακόμα περιθώριο για περαιτέρω βελτίωση έτσι ώστε να αναδειχθούν οι δυνατότητες της τοπικής γεωργίας με ανταγωνιστικές αξιώσεις στην ευρωπαϊκή, αλλά και στις γειτονικές αγορές. Με αυτή τη λογική προτείνεται, στα πλαίσια του σχεδίου δράσης, η δημιουργία ενός προγράμματος **πληροφόρησης των γεωργών για τις νέες μεθόδους παραγωγής**, που υιοθετούνται στις δυτικές χώρες της Ευρώπης, και που σχετίζονται με νέες καλλιέργειες (βελτιωμένες ή μη) και με σύγχρονους τεχνολογικούς εξοπλισμούς και γεωργικά μηχανήματα. Στα ίδια πλαίσια, προτείνεται και η δημιουργία ενός προγράμματος **ανταλλαγής ιδεών, εμπειριών και τεχνογνωσίας** μεταξύ των παραγωγικών κλάδων της περιοχής, με στόχο εκτός των άλλων την ενίσχυση της διασυνοριακότητας και του πνεύματος συνεργασίας και αλληλεγγύης μεταξύ τους.

Η εφαρμογή των παραπάνω προγραμμάτων μπορεί να βοηθήσει στη βελτιστοποίηση και αύξηση της παραγωγής, αξιοποιώντας στο μέγιστο δυνατό βαθμό τους βοσκοτόπους και τις γεωργικές εκτάσεις της περιοχής, και στην αναβάθμιση της ποιότητας του παραγόμενου γεωργικού προϊόντος.

Η χρηματοδότηση των προγραμμάτων μπορεί να γίνει από εθνικούς, Κοινοτικούς (Interreg III, Phare- CBC, και Sapard για τη Βουλγαρία και MEDA, προενταξιακή βοήθεια για την Τουρκία) ή και τοπικούς πόρους.

Δευτερογενής & τριτογενής τομέας

Η στήριξη και η ενθάρρυνση παραγωγικών δραστηριοτήτων στους τομείς της μεταποίησης και των υπηρεσιών με έμφαση στον εξαγωγικό προσανατολισμό πρέπει να αποτελέσουν την βάση της οικονομικής σχέσης της διασυνοριακής περιοχής. Μέσω του σχεδίου επιχειρείται η στήριξη των διασυνοριακών επιχειρηματικών συνεργασιών που θα βελτιώσουν την ανταγωνιστικότητα, θα αυξήσουν τις οικονομικές σχέσεις σε μορφή διασυνοριακού εμπορίου και θα βελτιώσουν την απασχόληση. Στα πλαίσια του σχεδίου δράσης, προτείνεται η δημιουργία ενός προγράμματος **διασυνοριακής επιχειρηματικής συνεργασίας** μεταξύ των επιχειρηματικών κλάδων της περιοχής, για ανταλλαγή εμπειριών, ανάπτυξη του εμπορίου και σύσφιξη των εμπορικών δεσμών εκατέρωθεν των συνόρων. Η στενότερη διασυνοριακή επιχειρηματική συνεργασία θα υποστηρίξει την τοπική οικονομία της διασυνοριακής περιοχής. Χαρακτηριστικό παράδειγμα τέτοιου είδους συνεργασίας αποτελεί η ΔΕΒΖΟΣ (βλ. παράγραφο 3.2.13.), που αποτελεί πρωτοποριακή πρωτοβουλία του Νομαρχιακού Διαμερίσματος Έβρου. Στα πλαίσια του σχεδίου, προτείνεται η δημιουργία μιας παρόμοιας **ελεύθερης ζώνης εμπορικών συναλλαγών** στα κοινά σύνορα των τριών χωρών, με στόχο τη σύσφιξη των εμπορικών δεσμών των τριών περιοχών.

Στον τομέα του τουρισμού το πλεονέκτημα της ποικιλομορφίας και του φυσικού πλούτου της εξεταζόμενης περιοχής (ποταμός Έβρος) δεν έχει αξιοποιηθεί στο βαθμό που δύναται. Για την περαιτέρω ισχυροποίηση του τουρισμού, το σχέδιο δράσης, προτείνει τη

δημιουργία ενός προγράμματος **πληροφόρησης** των ξενοδόχων και των αρμόδιων τουριστικών φορέων **για τις νέες μορφές τουρισμού** που έχουν προοπτικές ανάπτυξης στην περιοχή. Τέτοιες μορφές τουρισμού είναι ο εναλλακτικός (για την αξιοποίηση του ποταμού Έβρου), ο αγροτουρισμός και ο συνεδριακός και επιχειρηματικός τουρισμός, που μπορούν να αξιοποιηθούν σε μόνιμη βάση. Ακόμη θα πρέπει να ενισχυθεί η κοινή προώθηση και **αξιοποίηση των τουριστικών προϊόντων** της περιοχής.

Τα προγράμματα που προτείνονται, μέσω της ορθής αξιοποίησης των αξιόλογων φυσικών και ανθρωπογενών πόρων της περιοχής, θα βοηθήσουν στη βελτίωση της επιχειρηματικότητας στον τουριστικό και στον εμπορικό τομέα, και στην ανάπτυξη ευρύτερων διασυνοριακών κοινωνικό-πολιτιστικών και τεχνολογικών σχέσεων. Όλα αυτά σε συνδυασμό με την ενίσχυση των οικονομικών συναλλαγών, από το ξένο συνάλλαγμα που θα αφήσουν οι τουρίστες και από τις εξαγωγές προϊόντων, θα αναδείξουν την περιοχή σε ένα κέντρο διαμετακόμισης προϊόντων και υπηρεσιών.

Η χρηματοδότηση των προγραμμάτων μπορεί να γίνει από εθνικούς, Κοινοτικούς (Interreg III, Phare-CBC) ή και τοπικούς πόρους.

4.3.4. Μέτρα & δράσεις για το στόχο της βελτίωσης του χωρικού συστήματος της διασυνοριακής περιοχής

Τεχνικές υποδομές

Η ανάπτυξη σύγχρονου συστήματος υποδομών και η πλήρης κάλυψη του γεωγραφικού πλαισίου της διασυνοριακής περιοχής αποτελεί μακροχρόνια τοπική επιδίωξη λόγω της συσχέτισης με το καθεστώς της απομόνωσης και της συγκριτικής υστέρησης που χαρακτηρίζει ιστορικά την περιοχή. Σήμερα, είναι σημαντική και ορατή η βελτίωση που έχει επιτευχθεί σε πολλούς τομείς της βασικής και τεχνικής υποδομής, της διασυνοριακής περιοχής, χωρίς όμως να έχουν εξαλειφθεί πλήρως ορισμένες αδυναμίες σε κομβικά σημεία του συστήματος και ακόμα, χωρίς να έχει διασφαλισθεί το υψηλό επίπεδο δίκτυο υποδομών (μεταφορικό, τηλεπικοινωνιακό, ενεργειακό) που αποτελεί βασική προϋπόθεση για την προσέλκυση και βιώσιμη λειτουργία επενδυτικών δραστηριοτήτων μεγάλης εμβέλειας και προστιθέμενης αξίας για τη διασυνοριακή περιοχή. Επομένως, η απουσία αυτών των έργων που θα είναι ικανά να φιλοξενήσουν μεγάλα και φιλόδοξα επιχειρηματικά σχήματα δημιουργεί κενά στις υφιστάμενες υποδομές. Η **περαιτέρω βελτίωση των διασυνοριακών μεταφορικών υποδομών** της διασυνοριακής περιοχής (σε συνδυασμό με τα ήδη προς υλοποίηση έργα) θα δώσει την απαραίτητη ώθηση στην περιοχή για την ενίσχυση της θέσης της ως κύριος μεταφορικός κόμβος στα Βαλκάνια, και η αύξηση της δυναμικότητας των κυρίων μέσων (διευρωπαϊκοί άξονες, λιμάνια, αεροδρόμια, σιδηροδρομικοί άξονες), θα τονώσουν επίσης την ευρύτερη διεθνική σημασία και εξωστρέφεια της ευρύτερης περιοχής.

Η διευκόλυνση της επικοινωνίας και ελεύθερης ροής πολιτών, προϊόντων και υπηρεσιών που οφείλεται στις κομβικές διασυνοριακές μεταφορικές υποδομές που υπάρχουν στην περιοχή δημιουργεί επίσης ιδιαίτερα προβλήματα όσον αφορά την **ασφάλεια των συνόρων** των τριών χωρών αφού αποτελεί εύκολο μέσο διέλευσης λαθρομεταναστών και διακίνησης λαθρεμπορίου. Στα πλαίσια του σχεδίου δράσης, προτείνεται η **αναβάθμιση του ρόλου των μεθοριακών σταθμών**, με ενίσχυσή τους σε εξοπλισμούς και κτιριακές εγκαταστάσεις για τον καλύτερο έλεγχο των διερχόμενων οχημάτων. Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα, αποτελεί η προβλεπόμενη κατασκευή κτιρίου

ελέγχου φορτηγών TIR (Nark control) στο Μεθοριακό Σταθμό Ορμενίου, με πόρους από το Interreg III και με σκοπό την αποτροπή της διέλευσης σε Κοινοτικό έδαφος ναρκωτικών ουσιών.

Σε αρκετά υψηλό επίπεδο βρίσκεται το τηλεπικοινωνιακό δίκτυο (σύνδεση με την Βουλγαρία με δυο διεθνείς άξονες οπτικών καλωδίων στην Σόφια και στο Χάσκοβο) αλλά η περαιτέρω αναβάθμισή του θα βοηθήσει στην βελτίωση της διασυνοριακής επιχειρηματικότητας και θα δώσει την δυνατότητα ανάπτυξης διασυνοριακών πολυτομεακών δικτύων παροχής πληροφοριών σύγχρονης τεχνολογίας. Το σχέδιο δράσης, λοιπόν, προτείνει τη **βελτίωση του διασυνοριακού τηλεπικοινωνιακού δικτύου**, αξιοποιώντας και αναδεικνύοντας τις νέες τεχνολογίες σε εργαλεία απαραίτητα για την ανάπτυξη. Οι επιπτώσεις και οι εξελίξεις στην τεχνολογία επιβάλλουν τη δημιουργία σύγχρονων υποδομών, ώστε να μην αποκλεισθεί η διασυνοριακή περιοχή από την ολοένα εξελισσόμενη αγορά των πληροφοριών και αναδεικνύουν την καθοριστική σημασία των πολιτικών της γνώσης (έρευνα, εκπαίδευση και κατάρτιση).

Επιτακτική, επίσης, είναι η ανάγκη δημιουργίας ενός **προγράμματος ενίσχυσης της αποκεντρωμένης εφαρμοσμένης έρευνας και μεθόδευσης της μεταφοράς της συνεχώς μεταβαλλόμενης τεχνογνωσίας στις αγροτικές εκμεταλλεύσεις** με δίκτυα αποδεικτικών και δοκιμαστικών δραστηριοτήτων. Παράλληλα, οι δυνατότητες της εξ' αποστάσεως εκπαίδευσης του εργατικού δυναμικού της διασυνοριακής περιοχής καθιστούν τη συνεχή κατάρτιση και επιμόρφωση προσιτότερη και ελκυστικότερη, ενώ και οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις του νομού αναμένεται να ωφεληθούν από την **αξιοποίηση των δυνατοτήτων των υπηρεσιών τηλεματικής**, αφού δημιουργούνται νέες ευκαιρίες απασχόλησης ανθρώπινου δυναμικού χάριν της τηλεργασίας και μειώνεται σε σημαντικό βαθμό το κόστος προώθησης των νέων προϊόντων.

Στο εγγύς μέλλον θα πρέπει να εξεταστεί ένα πλέγμα συνιστωσών που έχει άμεση συσχέτιση με την νέα κοινωνία των πληροφοριών που παρουσιάζεται ως νέος παραγωγικός τομέας παγκοσμίως αλλά και με ιδιαίτερη έμφαση που δίνεται από την Ε.Ε..

Η δημιουργία τέτοιων δικτύων θα αποτελέσει τη νέα κατάσταση για τη δημιουργία νέων διασυνδέσεων μεταξύ των υφιστάμενων ή τη βελτίωση των υπαρχουσών με σκοπό την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και την αποφυγή της συγκέντρωσης πλούτου και πληθυσμού σε περιοχές που είναι καλύτερα στελεχωμένες σε υποδομές.

Επίσης πρέπει να αναπτυχθούν και να βελτιωθούν οι **υποδομές περιβάλλοντος** στις διασυνοριακές περιοχές (αξιοποίηση κοινών υδροφόρων οριζόντων, προστασίας διασυνοριακών ποταμών, επίλυση τοπικών διασυνοριακών προβλημάτων διάθεσης υγρών και στερεών αποβλήτων κλπ) που θα βελτιώσουν την ποιότητα ζωής των ανθρώπων και θα προστατεύσουν το φυσικό περιβάλλον από φυσικές και τεχνολογικές καταστροφές. Η επιβάρυνση που δέχεται, ειδικότερα, ο Έβρος ποταμός είναι πολύ μεγάλη. Διερχόμενος από τρεις χώρες (Βουλγαρία, Ελλάδα, Τουρκία) και σημαντικό αριθμό κέντρων, αποτελεί συχνά αποδέκτη στερεών και υγρών αποβλήτων, ενώ και η αντιπλημμυρική προστασία αποτελεί ένα από τα μόνιμα και δύσκολα προβλήματα, λόγω των γεωμορφολογικών χαρακτηριστικών της διασυνοριακής περιοχής, με το μεγαλύτερο πρόβλημα αντιπλημμυρικής προστασίας να εμφανίζεται στην πεδινή περιοχή εκατέρωθεν του ποταμού. Στα πλαίσια του σχεδίου δράσης, προτείνεται η **κατασκευή εγκαταστάσεων επεξεργασίας λυμάτων** στις βιομηχανικές και βιοτεχνικές ζώνες και στα αστικά κέντρα της περιοχής, καθώς και η **κατασκευή ενός φράγματος στον ποταμό Έβρο** στα όρια των εθνικών συνόρων, ενώ παράλληλα θα πρέπει να βελτιωθούν και να ενισχυθούν τα

αποστραγγιστικά και αντιπλημμυρικά έργα στις πεδινές και εύφορες εκτάσεις των περιοχών της Ορεστιάδας, της Ανδριανούπολης και του Διδυμοτείχου, που βρίσκονται εκατέρωθεν του. Η κατασκευή του φράγματος κρίνεται σκόπιμη για την προστασία της περιοχής από τις πλημμυρικές παροχές του ποταμού, απαιτώντας από τις τρεις πλευρές την κοινή μέριμνα και το συντονισμό.

Η χρηματοδότηση των προγραμμάτων μπορεί να γίνει από εθνικούς, Κοινοτικούς (Interreg III, Phare-CBC και I.S.P.A. για τη Βουλγαρία και MEDA, προενταξιακή βοήθεια για την Τουρκία) ή και τοπικούς πόρους.

Φυσικό & ανθρωπογενές περιβάλλον

Η συγκεκριμένη περιοχή υφίσταται επιπτώσεις που έχουν σχέση με κοινωνικές, πολιτιστικές και περιβαλλοντικές επιδράσεις, λόγω του αυξημένου όγκου μετακινήσεων εμπορευμάτων, ανθρώπων κλπ καθώς και των κοινών ευαίσθητων οικοσυστημάτων που επιβαρύνονται. Τα έντονα σημάδια της αλληλεπίδρασης των πολιτισμών που είναι εμφανή εκατέρωθεν των συνόρων με το μεγάλο αριθμό αναξιοποίητων ως επί το πλείστον μέχρι σήμερα μνημείων αλλά και άλλων πολιτιστικών πόρων μπορούν να αποτελέσουν ένα αξιόλογο σημείο αναφοράς τόσο για την ανάπτυξη των στενότερων κοινωνικών σχέσεων μεταξύ των λαών και την παραγωγή σύγχρονου πολιτισμού όσο και του σπάνιου φυσικού περιβάλλοντος που χαρακτηρίζει την περιοχή. Η αξιοποίηση αυτού του πλούτου (φυσικού και πολιτιστικού), αποτελεί ισχυρό κίνητρο για το σχέδιο δράσης, το οποίο προτείνει τη δημιουργία ενός προγράμματος που θα συνδυάζει δύο σκοπούς, **την προστασία και ανάδειξη, και την υποστήριξη σύγχρονων μορφών πολιτισμού** (θέατρο, μουσική, ζωγραφική, βιβλίο κλπ).

Απαιτείται ακόμη, ολοκληρωμένο **πρόγραμμα υποστήριξης των τομέων παροχής υπηρεσιών** έτσι ώστε να καταστεί ξεκάθαρη η κοινή επιθυμία των κοινωνικό-πολιτικών δυνάμεων στην περιοχή για παροχή υψηλού επιπέδου υπηρεσιών στο βαλκανικό χώρο. Ιδιαίτερα στον τομέα της υγείας το μέτριο επίπεδο παροχής υπηρεσιών στη διασυνοριακή περιοχή πρέπει να υποστηριχθεί περαιτέρω, στα πλαίσια του προγράμματος αυτού, με την δημιουργία μιας **υπηρεσίας υποστήριξης της νέας τεχνολογίας (τηλεϊατρική)**, έτσι ώστε να βελτιωθούν οι συνθήκες υγιεινής και το επίπεδο των παρεχομένων υπηρεσιών στην περιοχή. Μια δεύτερη δράση στα πλαίσια του προγράμματος είναι η **δημιουργία διασυνοριακών κέντρων υγείας**, στους παραμεθόριους οικισμούς των τριών χωρών, ενώ μια τρίτη δράση που προτείνεται, είναι η **δημιουργία ενός δικτύου συνεργασίας, ανταλλαγής γνώσεων και διαμετακόμισης δύσκολων περιστατικών, μεταξύ των νοσοκομείων της διασυνοριακής περιοχής**. Ιδιαίτερα το νέο πανεπιστημιακό νοσοκομείο της Αλεξανδρούπολης, δύναται να καλύψει τις ανάγκες σε περίθαλψη όχι μόνο του νομού Έβρου και της διασυνοριακής περιοχής, αλλά και ολόκληρης της νοτιοανατολικής Ευρώπης.

Είναι κοινή παραδοχή ότι ο πολιτισμός ενώνει τους λαούς. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, η διασυνοριακή περιοχή έχει αποτελέσει πεδίο πολιτιστικής ανταλλαγής για αιώνες και δεν αποτελεί νέο χαρακτηριστικό. Οι ήδη υπάρχουσες δομές θα πρέπει να ενισχυθούν μέσω της δημιουργίας ενός **προγράμματος διοργάνωσης κοινών πολιτιστικών δραστηριοτήτων** (συναυλίες, θεατρικές παραστάσεις, εκθέσεις έργων τέχνης κ.ά.), με στόχο τη διατήρηση της τοπικής παράδοσης (λαογραφικής, λογοτεχνικής, μουσικής κλπ.) και με την υποστήριξη των νέων τεχνολογιών, την κάλυψη και των νέων δραστηριοτήτων που αναπτύσσονται.

Ειδικότερα στο ζήτημα της σύσφιξης των κοινωνικών σχέσεων και δεσμών των τριών λαών, προτείνεται η **προώθηση των ιδεών της συναδέλφωσης και της δικτύωσης πόλεων**, εκτός των άλλων, για ανταλλαγή ιδεών, εμπειριών και τεχνογνωσίας, καθώς και η δημιουργία ενός προγράμματος ολιγοήμερης **ανταλλαγής μαθητών** από τα γυμνάσια και λύκεια της διασυνοριακής περιοχής.

Ο εναλλακτικός τουρισμός ή αγροτουρισμός, η συστηματική διοργάνωση φυσιολατρικών εκδηλώσεων και εκδρομών και η προσπάθεια βελτίωσης των βασικών υποδομών για την φιλοξενία παρόμοιων δράσεων μπορεί να ωφελήσει πολλαπλά, τόσο από άποψη αναγνωρισιμότητας και προσέλκυσης τουρισμού όσο και από άποψη ευαισθητοποίησης των ατόμων για τη διαφύλαξη του περιβάλλοντος.

Υψηλή προτεραιότητα πρέπει να δοθεί στην διαφύλαξη του φυσικού πλούτου της διασυνοριακής περιοχής (δάση, ποτάμια). Κίνδυνοι που απειλούν τον φυσικό περιβάλλον της διασυνοριακής περιοχής πρέπει να εξαλειφθούν. Προτείνεται, λοιπόν, η δημιουργία ενός **διασυνοριακού προγράμματος συνεργασίας στην πρόληψη των περιβαλλοντικών κινδύνων** και ειδικότερα σε ζητήματα πυροπροστασίας, λαθροθηρίας, λαθροϋλοτομίας, υπερβόσκησης, ρύπανσης των ποταμών και του υδροφόρου ορίζοντα από φυτοφάρμακα και λιπάσματα και αναβάθμισης των σκουπιδότοπων, πολλοί από τους οποίους βρίσκονται σε ρέματα και κοντά σε δάση και αποτελούν εστία ρύπανσης και πυρκαγιάς λόγω αυτανάφλεξης των σκουπιδιών. Ένα σχετικό μέτρο που προτείνεται, είναι η δημιουργία ενός προγράμματος **κοινής διαχείρισης της παροχής υδάτων** του ποταμού Έβρου, **στα αρδευτικά κανάλια**. Με αυτό τον τρόπο θα επιχειρηθεί η καταπολέμηση της ανεξέλεγκτης άντλησης νερού από τον ποταμό, που σε ορισμένες χρονικές περιόδους εγκυμονεί κινδύνους για τη στάθμη του και κατά συνέπεια για τη βιοποικιλότητα που υφίσταται στην ευρύτερη περιοχή.

Η χρηματοδότηση των προγραμμάτων μπορεί να γίνει από εθνικούς, Κοινοτικούς (Interreg III, Phare-CBC και I.S.P.A. για τη Βουλγαρία και MEDA, προενταξιακή βοήθεια για την Τουρκία) ή και τοπικούς πόρους.

4.3.5. Χρονοδιαγράμματα προτεραιότητας στην εφαρμογή των προτεινόμενων μέτρων

Στον παρακάτω πίνακα παρατίθενται όλα τα μέτρα που προτείνει το σχέδιο δράσης, καθώς και η χρονική προτεραιότητα υλοποίησης, που το καθένα έχει. Όταν στο χρονοδιάγραμμα είναι σημειωμένο το **(Α)**, τότε το αντίστοιχο μέτρο είναι πρωτεύουσας σημασίας και για άμεση χρονική υλοποίηση, όταν στο χρονοδιάγραμμα είναι σημειωμένο το **(Β)**, το συγκεκριμένο μέτρο είναι δευτερευούσης σημασίας και δεν υπάρχει ανάγκη για άμεση χρονική υλοποίηση και τέλος, όταν στο χρονοδιάγραμμα είναι σημειωμένο το **(Γ)**, τότε το μέτρο είναι μικρότερης σημασίας και χωρίς ανάγκη για υλοποίηση στο εγγύς μέλλον.

Πίνακας: 4.1. Χρονοδιαγράμματα προτεραιότητας στην εφαρμογή των προτεινόμενων μέτρων

Στόχοι & Μέτρα	Χρονοδιάγραμμα προτεραιότητας
Στόχος: Ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού	
Μέτρο 1 ^ο : Πρόγραμμα τεχνικής εξειδίκευσης και κατάρτισης	(A)
Μέτρο 2 ^ο : Πρόγραμμα επαγγελματικού προσανατολισμού και εύρεσης εργασίας	(A)
Στόχος: Ανάπτυξη του παραγωγικού συστήματος	
Μέτρο 1 ^ο : Πρόγραμμα πληροφόρησης των γεωργών για τις νέες μεθόδους παραγωγής	(A)
Μέτρο 2 ^ο : Πρόγραμμα ανταλλαγής ιδεών, εμπειριών και τεχνογνωσίας μεταξύ των παραγωγικών κλάδων	(A)
Μέτρο 3 ^ο : Πρόγραμμα διασυνοριακής επιχειρηματικής συνεργασίας	(A)
Μέτρο 4 ^ο : Δημιουργία ελεύθερης ζώνης εμπορικών συναλλαγών	(B)
Μέτρο 5 ^ο : Πρόγραμμα πληροφόρησης για τις νέες μορφές τουρισμού	(A)
Μέτρο 6 ^ο : Αξιοποίηση των τοπικών τουριστικών προϊόντων	(A)
Στόχος: Βελτίωση του χωρικού συστήματος	
Τεχνικές υποδομές	
Μέτρο 1 ^ο : Περαιτέρω βελτίωση των διασυνοριακών μεταφορικών υποδομών	(A)
Μέτρο 2 ^ο : Αναβάθμιση του ρόλου των μεθοριακών σταθμών	(A)
Μέτρο 3 ^ο : Βελτίωση του διασυνοριακού τηλεπικοινωνιακού δικτύου	(B)
Μέτρο 4 ^ο : Πρόγραμμα μεθόδευσης της μεταφοράς της συνεχώς μεταβαλλόμενης τεχνογνωσίας στις αγροτικές εκμεταλλεύσεις	(A)
Μέτρο 5 ^ο : Δημιουργία δικτύων αξιοποίησης των δυνατοτήτων των υπηρεσιών τηλεματικής, στις επιχειρήσεις και την κατάρτιση	(A)
Μέτρο 6 ^ο : Κατασκευή εγκαταστάσεων επεξεργασίας λυμάτων	(A)
Μέτρο 7 ^ο : Κατασκευή φράγματος στον ποταμό Έβρο	(B)
Μέτρο 8 ^ο : Βελτίωση των αποστραγγιστικών και αντιπλημμυρικών έργων	(A)
Φυσικό & ανθρωπογενές περιβάλλον	
Μέτρο 9 ^ο : Πρόγραμμα προστασίας και ανάδειξης του φυσικού πλούτου, και υποστήριξης σύγχρονων μορφών πολιτισμού	(A)
Μέτρο 10 ^ο : Προγράμματα υποστήριξης των τομέων παροχής υπηρεσιών	(A)
Μέτρο 11 ^ο : Πρόγραμμα διοργάνωσης κοινών πολιτιστικών δραστηριοτήτων	(A)
Μέτρο 12 ^ο : Πρόγραμμα προώθησης των ιδεών της συναδέλφωσης και της δικτύωσης πόλεων	(A)
Μέτρο 13 ^ο : Πρόγραμμα ανταλλαγής μαθητών	(Γ)
Μέτρο 14 ^ο : Πρόγραμμα συνεργασίας στην πρόληψη των περιβαλλοντικών κινδύνων	(A)
Μέτρο 15 ^ο : Πρόγραμμα κοινής διαχείρισης της παροχής υδάτων του ποταμού Έβρου	(A)

Πηγή: Ίδια επεξεργασία

4.4. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Στο κεφάλαιο αυτό, επιχειρήθηκε η διατύπωση μιας ολοκληρωμένης πρότασης σχεδίου διασυνοριακής συνεργασίας μεταξύ των περιοχών του Έβρου, του Χάσκοβο και της Ανδριανούπολης, στο πλαίσιο της κοινής επιδίωξης των τριών περιοχών για ανάπτυξη.

Αρχικά, καθορίστηκε το νομικό πλαίσιο στο οποίο θα βασιστεί το σχέδιο, ακολούθως το πλαίσιο λειτουργίας του φορέα που θα διαχειρίζεται το σχέδιο δράσης, καθώς και όλων εκείνων των παραμέτρων που θα το καθιστούν εφικτό, ενώ στη συνέχεια προβήκαμε στη διατύπωση ορισμένων προτάσεων συνεργασίας στη διασυνοριακή περιοχή.

Τα συμπεράσματα, τα οποία, εξήχθησαν καθ' όλη τη διάρκεια της διατύπωσης του σχεδίου, παρατίθενται παρακάτω.

Όσον αφορά το νομικό πλαίσιο της διασυνοριακής συνεργασίας στις τρεις εμπλεκόμενες χώρες, κρίνεται σκόπιμο να καθοριστεί ένα σαφές γενικό νομικό πλαίσιο για τη διασυνοριακή συνεργασία, έτσι ώστε να επιτρέπεται και να ενθαρρύνεται η δημιουργία τέτοιου είδους σχεδίων δράσης. Ακόμη και αν καθοριστεί, όμως, το θεσμικό πλαίσιο της διασυνοριακής συνεργασίας σε κάθε χώρα ξεχωριστά, θα πρέπει αυτές να προβούν στις κατάλληλες ρυθμίσεις, έτσι ώστε να εναρμονιστούν οι σχετικοί νόμοι και να μην παρουσιάζουν αντιφάσεις μεταξύ τους.

Όσον αφορά το πλαίσιο λειτουργίας του διαχειριστικού φορέα, η δημιουργία μιας διαχειριστικής αρχής, που θα προσδιορίζει και θα συντονίζει όλες τις δράσεις, κρίνεται απαραίτητη για την σωστή και αποδοτική εφαρμογή του σχεδίου. Ο διαχειριστικός φορέας θα αποτελείται, από το διοικητικό συμβούλιο, το οποίο θα αξιολογεί και θα εγκρίνει τα προτεινόμενα μέτρα και τις δράσεις, και από το διεπιστημονικό προσωπικό, το οποίο θα αναλάβει τα καθήκοντα του εντοπισμού των διασυνοριακών προβλημάτων, της έρευνας, της εξεύρεσης εφαρμόσιμων λύσεων και της εισήγησης προτάσεων διασυνοριακής συνεργασίας για την περιοχή, στο διοικητικό συμβούλιο. Οι επιμέρους στόχοι του φορέα θα είναι η ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού και του παραγωγικού συστήματος, καθώς και η βελτίωση του χωρικού συστήματος της διασυνοριακής περιοχής και θα εξυπηρετούν το βασικό σκοπό του φορέα, που δεν είναι άλλος από τη συστηματική και αποτελεσματική χρήση των ενδογενών πόρων, τη δημιουργία ενός κλίματος εμπιστοσύνης και συνεργασίας, καθώς και την ανάδειξη της ταυτότητας της περιοχής. Τα λειτουργικά έξοδα του φορέα θα μπορούν να καλυφθούν από τοπικούς, εθνικούς ή Κοινοτικούς πόρους. Τέλος, απαραίτητη, για την επιτυχή έκβαση του όλου εγχειρήματος, θεωρείται η αποδοχή του και η ενεργή συμμετοχή σε αυτό, των κατοίκων της διασυνοριακής περιοχής.

Όσον αφορά τα προτεινόμενα μέτρα και τις επιμέρους δράσεις τους, παρατηρούμε ότι τα περισσότερα διατηρούν ένα διατομεακό χαρακτήρα, παρόλο που, για ευνόητους λόγους, έχουν διαχωριστεί σε τρεις διαφορετικές ενότητες, αναλόγως του στόχου τον οποίο εξυπηρετούν. Τα μέτρα και οι δράσεις τους, λοιπόν, καλύπτουν όλο το φάσμα της οικονομικής οργάνωσης και της διάρθρωσης της διασυνοριακής περιοχής. Η χρηματοδότηση των δράσεων των μέτρων μπορεί να γίνει από εθνικούς, Κοινοτικούς (Interreg III, Phare-CBC για ολόκληρη τη διασυνοριακή περιοχή και I.S.P.A., Sapard για έργα στη Βουλγαρία και MEDA και προενταξιακή βοήθεια για την Τουρκία) ή και τοπικούς πόρους. Τα μέτρα που σχετίζονται με το στόχο της ανάπτυξης του ανθρώπινου δυναμικού, αποσκοπούν στην καταπολέμηση της υψηλής ανεργίας που παρουσιάζεται στην περιοχή. Τα μέτρα που σχετίζονται με το στόχο της ανάπτυξης του παραγωγικού συστήματος, αποσκοπούν στην ενίσχυση της οικονομικής βάσης της περιοχής. Τα μέτρα που σχετίζονται με το στόχο της βελτίωσης του χωρικού συστήματος, αποσκοπούν στην βελτίωση της ποιότητας του περιβάλλοντος και των βιοτικών συνθηκών, καθώς και στην

αναβάθμιση των τεχνικών υποδομών, της περιοχής. Όλα τα μέτρα, για να έχουν τα επιθυμητά αποτελέσματα, προϋποθέτουν τη διασυνοριακότητα και ένα πνεύμα συνεργασίας και αλληλεγγύης μεταξύ των πολιτών των τριών περιοχών και αποσκοπούν στην περαιτέρω ενίσχυση τους. Τα μέτρα που προτείνονται στον πρωτογενή τομέα αποβλέπουν στη βελτιστοποίηση και αύξηση της παραγωγής, αξιοποιώντας στο μέγιστο δυνατό βαθμό τους βοσκότοπους και τις γεωργικές εκτάσεις της περιοχής, και στην αναβάθμιση της ποιότητας του παραγόμενου γεωργικού προϊόντος. Τα μέτρα που προτείνονται στον δευτερογενή και στον τριτογενή τομέα, αποσκοπούν στη στήριξη και την ενθάρρυνση παραγωγικών δραστηριοτήτων στους τομείς της μεταποίησης και των υπηρεσιών, με έμφαση στον εξαγωγικό προσανατολισμό. Τα μέτρα που προτείνονται, για τη βελτίωση των τεχνικών υποδομών της περιοχής, αποσκοπούν στην ένταξη της διασυνοριακής περιοχής στην διαρκώς εξελισσόμενη αγορά των πληροφοριών και να αναδείξουν την καθοριστική σημασία των πολιτικών της γνώσης (έρευνα, εκπαίδευση και κατάρτιση) στην ανάπτυξη. Επιπλέον, η διασφάλιση ενός υψηλού επιπέδου δικτύων υποδομών (μεταφορικό, τηλεπικοινωνιακό, ενεργειακό) θα αποτελέσει βασική προϋπόθεση για την προσέλκυση και τη βιώσιμη λειτουργία επενδυτικών δραστηριοτήτων μεγάλης εμβέλειας και προστιθέμενης αξίας στη διασυνοριακή περιοχή. Οι υποδομές περιβάλλοντος θα βελτιώσουν την ποιότητα ζωής των ανθρώπων και θα προστατεύσουν το φυσικό περιβάλλον από φυσικές και τεχνολογικές καταστροφές. Τα μέτρα που προτείνονται για την βελτίωση του φυσικού και του ανθρωπογενούς περιβάλλοντος της περιοχής, εκτός της ενίσχυσης των τεχνικών υποδομών, αποβλέπουν στην αξιοποίηση του φυσικού και πολιτισμικού πλούτου της περιοχής, αφενός, μέσω της εμβάθυνσης των κοινωνικών σχέσεων μεταξύ των λαών και της παραγωγής σύγχρονου πολιτισμού και αφετέρου, μέσω της προβολής του σπάνιου φυσικού περιβάλλοντος που χαρακτηρίζει την περιοχή.

Η συνεργασία χωρίς σύνορα είναι μια δύσκολη και σπανίως αυθόρμητη διαδικασία. Για πολύ καιρό, οι σχετικές αρχές και δομές, διαφορετικού επιπέδου εξουσίας και αρμοδιότητας δεν είχαν τη νοοτροπία της συνεργασίας. Ακόμη και όταν οι αμοιβαίες προκαταλήψεις που κληρονομήθηκαν από την ιστορία εξαφανίστηκαν, παρέμειναν σημαντικά εμπόδια που θα πρέπει να ξεπεραστούν, και αφορούν τις διαφορές των πολιτικών θεσμών, των διοικητικών συστημάτων και των διαδικασιών, των νομικών δομών και διατάξεων, των τεχνικών και περιβαλλοντικών προτύπων, ενώ σε όλα αυτά προστίθενται βέβαια οι γλωσσικές και πολιτιστικές διαφορές και τα φυσικά εμπόδια όπως τα βουνά, τα ποτάμια και η θάλασσα.

Οι Ευρωπαϊκές πολιτικές στη δεκαετία του '90 δεν κατάφεραν να προωθήσουν αποτελεσματικά τη διασυνοριακή συνεργασία και την περιφερειακή ολοκλήρωση στη νοτιοανατολική Ευρώπη. Εν αντιθέσει, μετά τον πόλεμο του Κοσσυφοπεδίου, η Ε.Ε. κατάφερε, σε συνεργασία και με τρίτες χώρες και διεθνείς οργανισμούς, να δημιουργήσει μια στρατηγική για την υποστήριξη της διαπεριφερειακής – διασυνοριακής συνεργασίας στη νοτιοανατολική Ευρώπη. Η διασυνοριακή συνεργασία εκμεταλλευόμενη και των πολλαπλών εργαλείων που έχει θέσει στην υπηρεσία της η Ε.Ε., δύναται να παίζει καθοριστικό ρόλο, όχι μόνο στην προσπάθεια της περιοχής αναφοράς για οικονομικο-κοινωνική ανάπτυξη, αλλά και στην «μεταμόρφωσή» της σε ένα δυναμικό αναπτυξιακό κέντρο στη νοτιοανατολική Ευρώπη.

Στην παρούσα διπλωματική εργασία εξετάσαμε τις προοπτικές συνεργασίας μεταξύ των διασυνοριακών περιοχών του Έβρου, από την Ελλάδα, της Ανδριανούπολης, από την Τουρκία και του Χάσκοβο, από την Βουλγαρία και αφού καταλήξαμε στο συμπέρασμα ότι αυτές είναι θετικές και πολλά υποσχόμενες, **προβήκαμε στη σύσταση ενός σχεδίου δράσης (4^ο κεφάλαιο) ικανού να άρει το καθεστώς απομόνωσης και διάσπασης που επικρατεί στην περιοχή και να την μετατρέψει σε έναν πόλο σειφόρου ανάπτυξης, καινοτομίας και ευημερίας.**

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΟΣ

Κοινοτικές πρωτοβουλίες και σημασία της διασυνοριακής συνεργασίας για την ανάπτυξη και την περιφερειακή ολοκλήρωση της Ε.Ε.....	136
1. Η ΠΡΟΚΛΗΣΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ.....	136
2. ΤΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΧΩΡΙΣ ΣΥΝΟΡΑ.....	136
3. ΟΙ ΙΔΙΑΙΤΕΡΕΣ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΣΤΑ ΕΞΩΤΕΡΙΚΑ ΣΥΝΟΡΑ.....	136
4. Η ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΣΤΙΣ ΧΩΡΕΣ ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ.....	137
5. ΟΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ ΤΗΣ ΈΝΩΣΗΣ ΠΟΥ ΣΥΝΟΡΕΥΟΥΝ ΜΕ ΤΙΣ ΥΠΟΨΗΦΙΕΣ ΧΩΡΕΣ.....	137
6. Η ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΤΡΙΤΕΣ ΧΩΡΕΣ.....	137
7. Η ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ INTERREG III(2000-2006).....	138
7.1. Ενίσχυση για τη διασυνοριακή συνεργασία: Interreg III Α.....	140
7.2. Άλλα επίπεδα συνεργασίας: Interreg III Β και Γ.....	141
7.3. Κοινοτική πρωτοβουλία Interreg III (2000-2006) στην Ελλάδα.....	141
8. ΟΙ ΑΛΛΕΣ ΚΟΙΝΟΤΙΚΕΣ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	142
8.1. Κοινοτική πρωτοβουλία EQUAL στην Ελλάδα.....	143
8.2. Κοινοτική πρωτοβουλία LEADER+ στην Ελλάδα.....	143
8.3. Κοινοτική πρωτοβουλία URBAN II στην Ελλάδα.....	145
Πίνακες έργων που εκτελούνται στο νομό Έβρου.....	146
Στατιστικοί πίνακες για Ανδριανούπολη & Τουρκία.....	150
Χάρτες.....	153
B. SEC Economic agenda.....	159

Κοινοτικές πρωτοβουλίες και σημασία της διασυνοριακής συνεργασίας για την ανάπτυξη και την περιφερειακή ολοκλήρωση της Ε.Ε.

1. Η ΠΡΟΚΛΗΣΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Η ευρωπαϊκή χρηματοδοτική ενίσχυση για την ανάπτυξη της συνεργασίας πέρα από τα σύνορα άρχισε τη δεκαετία του '70, στις περιφέρειες που βρίσκονται κατά μήκος του Ρήνου, μεταξύ των κρατών της Μπενελούξ, της Γαλλίας και της Γερμανίας στη συνέχεια, η συνεργασία αναπτύχθηκε σταδιακά με τη σύσφιξη δεσμών μεταξύ των χωρών της Ευρώπης και τις διαδοχικές διευρύνσεις της Ένωσης.

Η κοινοτική πρωτοβουλία Interreg ξεκίνησε το 1990. Η ιδιαιτερότητά της ήταν το ότι οι ευρωπαϊκές επιδοτήσεις δεν έπρεπε να χορηγηθούν χωριστά σε κράτη ή περιφέρειες, αλλά μπορούσαν να χορηγηθούν σε δομές που ήταν διασυνοριακές, όπως για παράδειγμα οι «ευρωπεριφέρειες» ή «Euregions» (που είναι πολύ αναπτυγμένες μεταξύ του Βελγίου, της Γερμανίας, της Γαλλίας, του Λουξεμβούργου και των Κάτω Χωρών).

Μια από τις πιο σημαντικές πτυχές της συνεργασίας χωρίς σύνορα είναι ο «ρόλος μοχλού» που έχουν προκαλέσει τα αποτελέσματά της, οι ενέργειες που έχει κινητοποιήσει και η εμπειρία που επέτρεψε να συσσωρευτεί. Μετά από δέκα χρόνια εφαρμογής της πρωτοβουλίας Interreg, η επιτυχία του συνόλου της συνεργασίας είναι προφανής.

Εντούτοις, παραμένουν δυσκολίες κατά τον ορισμό των κοινών στρατηγικών ή του πρακτικού συντονισμού, ιδιαίτερα όσον αφορά τις νομικές ή χρηματοοικονομικές πτυχές. Συνεπώς, η κύρια πρόκληση συνίσταται στη δημιουργία πραγματικά κοινών και ολοκληρωμένων δομών συνεργασίας, οι οποίες προορίζονται να διαχειριστούν προγράμματα που εκπονούνται και εφαρμόζονται από κοινού.

2. ΟΙ ΙΔΙΑΙΤΕΡΕΣ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΣΤΑ ΕΞΩΤΕΡΙΚΑ ΣΥΝΟΡΑ

Το σύνολο των περιφερειών των χωρών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης (Χ.Κ.Α.Ε.) που είναι υποψήφιες για ένταξη παρουσιάζουν, εκτός από ορισμένες εξαιρέσεις, ένα επίπεδο εισοδήματος ανά κάτοικο (ακαθάριστο εγχώριο προϊόν – Α.Ε.Π.) και παραγωγικότητας, σαφώς χαμηλότερο από ό,τι οι περισσότερες περιφέρειες των Δεκαπέντε.

Στις περιφέρειες που βρίσκονται στα σύνορα των Δεκαπέντε, το μέσο επίπεδο ανάπτυξης είναι κατά 50 % χαμηλότερο του επιπέδου των γειτόνων τους της Ένωσης. Επιπλέον, οι βασικές υποδομές τους (μεταφορές, ενέργεια, διαχείριση των λυμάτων και των αποβλήτων) παρουσιάζουν μεγάλες ελλείψεις.

3. Η ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΣΤΙΣ ΧΩΡΕΣ ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Οι Χ.Κ.Α.Ε. επωφελούνται ήδη από τρία σημαντικά μέσα ενίσχυσης για την ανάπτυξή τους μέχρι την ένταξή τους (προενταξιακή ενίσχυση). Το κυριότερο είναι το Phare που δημιουργήθηκε το 1990, για να παρέχει στήριξη στα κράτη αυτά κατά την οικονομική και πολιτική μετάβασή τους και το οποίο επικεντρώνεται σήμερα στην ανάπτυξη των θεσμικών οργάνων, την ενίσχυση των επενδύσεων και την οικονομική και κοινωνική συνοχή. Από το 2000, το ειδικό μέσο προενταξιακών διαρθρωτικών πολιτικών (I.S.P.A.)

Επίσης, μπορούν να χρηματοδοτηθούν μέτρα σε ορισμένες μη παραμεθόριες ζώνες, οι οποίες όμως συνορεύουν με αυτές. Κατά γενικό κανόνα, μόνο ένα πρόγραμμα καταρτίζεται ανά σύνορο μεταξύ δύο κρατών.

Η πρωτοβουλία Interreg III A παρέχει στήριξη σε 53 προγράμματα για την περίοδο 2000-2006, από τα οποία τα 14 εφαρμόζονται στα σύνορα με υποψήφιες χώρες. Παρακάτω παρατίθεται σχετικός χάρτης με τα 53 προγράμματα που βρίσκονται σε εξέλιξη.

7.2. Άλλα επίπεδα συνεργασίας: Interreg III B και Γ

Αν και η διασυνοριακή συνεργασία αντιπροσωπεύει μια πρωταρχική πρόκληση για την Ένωση και επωφελείται από το μεγαλύτερο μέρος του προϋπολογισμού της Interreg (περίπου το 67 % των διαθέσιμων πιστώσεων), οι δύο άλλες δέσμες της κοινοτικής πρωτοβουλίας αφορούν επίσης το σύνολο των παραμεθόριων ζωνών καθώς και άλλες περιοχές. Μπορούν να συμπληρώσουν τα διασυνοριακά σχέδια σε δύο συγκεκριμένους τομείς: τη διεθνή συνεργασία (δέσμη Β, περίπου το 27 % των διαθέσιμων πιστώσεων) και τη διαπεριφερειακή συνεργασία (δέσμη Γ, το 6 % των διαθέσιμων πιστώσεων).

Η πρωτοβουλία Interreg III B περιλαμβάνει στο εξής όλες τις δράσεις διεθνικής συνεργασίας, στις οποίες συμμετέχουν οι εθνικές, περιφερειακές και τοπικές αρχές και οι άλλοι κοινωνικοοικονομικοί φορείς. Στόχος είναι η προώθηση της χωροταξικής ολοκλήρωσης στο πλαίσιο των μεγάλων ομάδων ευρωπαϊκών περιφερειών και πέρα από την Ένωση των Δεκαπέντε, καθώς και μεταξύ των κρατών μελών και των υποψήφιων χωρών ή άλλων γειτονικών χωρών προκειμένου να ευνοηθεί με τον τρόπο αυτό μια αειφόρος, ισόρροπη και αρμονική ανάπτυξη της Ένωσης. Δίνεται ιδιαίτερη προσοχή κυρίως στις άκρως απομακρυσμένες και νησιωτικές περιφέρειες.

Η πρωτοβουλία Interreg III Γ παρέχει στήριξη στη συνεργασία μεταξύ φορέων σε όλη την Ευρώπη και όχι κατ' ανάγκη σε όσους είναι εγκατεστημένοι σε γειτονικές περιφέρειες. Η δέσμη αυτή παρέχει τη δυνατότητα βελτίωσης της αποτελεσματικότητας των πολιτικών και των εργαλείων περιφερειακής ανάπτυξης μέσω μιας ευρείας ανταλλαγής πληροφοριών και εμπειριών και της δημιουργίας δομών συνεργασίας μεταξύ των περιφερειών.

Από την ενίσχυση αυτή μπορούν να επωφεληθούν φορείς που προέρχονται από το σύνολο των περιφερειών της Ένωσης. Οι δράσεις εφαρμόζονται μέσω τεσσάρων προγραμμάτων: Βορρά, Ανατολής, Δύσης και Νότου. Οι περιφέρειες των υποψήφιων χωρών και άλλων τρίτων χωρών καλούνται επίσης να συμμετάσχουν στα προγράμματα.

7.3. Κοινοτική πρωτοβουλία Interreg III (2000-2006) στην Ελλάδα

Η Κοινοτική πρωτοβουλία Interreg III χρηματοδοτεί δράσεις διασυνοριακής και διακρατικής συνεργασίας, που αναφέρονται σε υλικές (υποδομές κ.ά.) όπως επίσης και σε άυλες πράξεις.

Υπεύθυνο για τα Επιχειρησιακά Προγράμματα Interreg III της Ελλάδας είναι το Υπουργείο Οικονομίας & Οικονομικών, Διεύθυνση Διαχείρισης Κοινοτικών πρωτοβουλιών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η Κοινοτική πρωτοβουλία συγκροτείται από επιμέρους προγράμματα, καθένα από τα οποία έχει διακριτή δομή προϋπολογισμού και συμπλήρωμα προγραμματισμού. Το Interreg III, σε καθένα από τα προγράμματά του, δομείται σε 4 άξονες προτεραιότητας:

- Άξονας 1 - Διασυνοριακές υποδομές
- Άξονας 2 - Οικονομική ανάπτυξη & απασχόληση
- Άξονας 3 - Ποιότητα ζωής – περιβάλλον – πολιτισμός
- Άξονας 4 - Τεχνική βοήθεια

Βασικό στόχο του πρώτου άξονα αποτελεί η βελτίωση των οδικών υποδομών, των λιμενικών υποδομών, καθώς και η αναβάθμιση επικοινωνίας της Ελλάδος και των γειτονικών χωρών.

Αντίστοιχα, βασικό στόχο του δεύτερου άξονα προτεραιότητας αποτελεί η στήριξη της οικονομικής ανάπτυξης και η εδραίωση σχέσεων οικονομικής συνεργασίας μεταξύ επιχειρήσεων, εκπαιδευτικών και ερευνητικών ιδρυμάτων και φορέων της τοπικής και κεντρικής διοίκησης.

Ο τρίτος άξονας αφορά στη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων, με παρεμβάσεις στον τομέα της υγείας, του περιβάλλοντος και του πολιτισμού, και με την εδραίωση σχέσεων συνεργασίας μεταξύ των χωρών.

Ο κύριος σκοπός του τέταρτου άξονα είναι η στήριξη των ενεργειών για την καλή λειτουργία του προγράμματος, η διευκόλυνση της υλοποίησής του και τέλος η ενημέρωση - δημοσιοποίηση καθώς και η προώθηση της ενεργής συμμετοχής φορέων και πολιτών.

Το συνολικό ύψος της κοινοτικής χρηματοδότησης της πρωτοβουλίας για την Ελλάδα εκτιμάται σε 604 εκ. euro ή 206 δις δρχ.

Μέχρι τώρα έχουν δημοσιοποιηθεί τα προγράμματα Ελλάδα – Αλβανία, Ελλάδα – Βουλγαρία, Ελλάδα – FYROM, Ελλάδα – Κύπρος, Ελλάδα – Ιταλία, Ελλάδα - Τουρκία, καθώς και η Δέσμη Β' (Ανατολική Μεσόγειος, Δυτική Μεσόγειος και CAD/ SES) και η Δέσμη Γ'.

Οι Άξονες των προγραμμάτων της Κ.Π. Interreg III περιλαμβάνουν μέτρα άμεσου ενδιαφέροντος για τους Ο.Τ.Α.

Π.2. Χρηματοοικονομικά χαρακτηριστικά Κ.Π. Interreg III (σε euro)

Συνολικό ύψος δαπάνης για τα 4 εγκεκριμένα προγράμματα της Interreg III	547.695.332
Δημόσια δαπάνη (Εθνική & Κοινοτική)	506.675.332
Εθνική συμμετοχή	126.675.332
Κοινοτική συμμετοχή	380.000.000
Ιδιωτική συμμετοχή	11.000.000
Ευρωπαϊκά Ταμεία που χρηματοδοτούν (ΕΤΠΑ)	380.000.000

Πηγή: Υπουργείο Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης & Αποκέντρωσης (2000)

8. ΟΙ ΑΛΛΕΣ ΚΟΙΝΟΤΙΚΕΣ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Εκτός από την Interreg III, και άλλες κοινοτικές πρωτοβουλίες διαδραματίζουν συγκεκριμένο ρόλο στις παραμεθόριες περιοχές: οι URBAN, Leader+ και EQUAL. Τα περιφερειακά προγράμματα των καινοτόμων δράσεων παρέχουν τη δυνατότητα πειραματισμού με τις πιο πρόσφατες ιδέες. Παρακάτω περιγράφονται οι βασικές αρχές και το πλαίσιο εφαρμογής των πρωτοβουλιών αυτών στην Ελλάδα.

8.1. Κοινοτική πρωτοβουλία EQUAL στην Ελλάδα

Η Κοινοτική Πρωτοβουλία EQUAL σχεδιάστηκε για να ενισχύσει την Ευρωπαϊκή Στρατηγική Απασχόλησης και έχει ως κύριο στόχο την πειραματική εφαρμογή και διάδοση νέων τρόπων καταπολέμησης των διακρίσεων και της ανισότητας στον τομέα της απασχόλησης.

Την ευθύνη της εφαρμογής της στην Ελλάδα έχει το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, ενώ την διαχείριση του Ε.Π. ασκεί η διαχειριστική Αρχή της Κ.Π. EQUAL.

Το Ε.Π. υλοποιείται από κοινοπραξίες ενδιαφερομένων που ονομάζονται Αναπτυξιακές Συμπράξεις (Α.Σ.) στις οποίες μπορεί να συμμετάσχει η πρωτοβάθμια Αυτοδιοίκηση. Κάθε Α.Σ. υλοποιεί και διαχειρίζεται μια πρόταση, η οποία έχει εγκριθεί μετά από αξιολόγηση, κατά τα γενικώς ισχύοντα στο πλαίσιο των διαδικασιών εφαρμογής των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων της 3ης Προγραμματικής Περιόδου 2000-2006.

Κατά τον 1^ο κύκλο εφαρμογής της EQUAL, 2001-2004, έχουν εγκριθεί και υλοποιούνται οι προτάσεις 40 Α.Σ., προϋπολογισμού 67,5 εκ. ευρο (23 δις δρχ.).

Σταθερά χαρακτηριστικά της Κοινοτικής πρωτοβουλίας EQUAL, είναι η καινοτομία και οι νέες ιδέες, η διακρατική συνεργασία και η μεταφορά εμπειρίας και τεχνογνωσίας, η προσπάθεια ενίσχυσης της πολιτικής ισότητας των φύλων, η ενδυνάμωση των φορέων, αλλά και συγκεκριμένων ομάδων που αποτελούν τον στόχο κάθε δράσης.

Η Κ.Π. EQUAL έχει ενδιαφέρον για την Αυτοδιοίκηση, καθώς παρεμβαίνει στα ζητήματα της ανεργίας, τομέα πρωτεύουσας σημασίας για τους Δήμους. Είναι χαρακτηριστικό ότι η Αυτοδιοίκηση ήδη αξιοποίησε την προκήρυξη του 1^{ου} κύκλου της EQUAL και υλοποιεί, ως επικεφαλής Α.Σ., 6 προτάσεις EQUAL.

Ο συνολικός προϋπολογισμός του ελληνικού προγράμματος ανέρχεται σε 138,8 εκατομμύρια ευρο (47,3 δις δραχμές), εκ των οποίων το 75% (104.100 ευρο) διατίθενται από το Ε.Κ.Τ. και το 25% (34.700 ευρο) είναι η Εθνική Συμμετοχή. Ο προϋπολογισμός του 2^{ου} κύκλου εφαρμογής της EQUAL, ο οποίος θα αρχίσει να υλοποιείται το 2003, είναι 71,3 εκ. ευρο.

Π:3. Χρηματοοικονομικά χαρακτηριστικά Κ.Π. EQUAL (σε ευρο)

Συνολικό ύψος δαπάνης Ε.Π.	138.800.000
Δημόσια δαπάνη (Εθνική & Κοινοτική)	
Εθνική συμμετοχή	34.700.000
Κοινοτική συμμετοχή	104.100.000
Ιδιωτική συμμετοχή	0
Ευρωπαϊκά Ταμεία που χρηματοδοτούν (Ε.Κ.Τ.)	104.100.000

Πηγή: Υπουργείο Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης & Αποκέντρωσης (2000)

8.2. Κοινοτική πρωτοβουλία LEADER+ στην Ελλάδα

Το Διαρθρωτικό Πρόγραμμα 2000-2006 παρεμβαίνει και ενισχύει την ανάπτυξη του αγροτικού χώρου της Ελλάδας με πολλαπλά Επιχειρησιακά Προγράμματα:

❖ Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Αγροτική Ανάπτυξη-Ανασυγκρότηση της Υπαίθρου» 2000-2006

- ❖ Ε.Π. Αλιείας 2000-2006
- ❖ Έγγραφο Αγροτικής Ανάπτυξης 2000-2006
- ❖ Κοινοτική πρωτοβουλία LEADER+
- ❖ Ολοκληρωμένα προγράμματα ανάπτυξης αγροτικού χώρου

Η Κ.Π. LEADER+ εφαρμόζεται σε ορεινές και νησιωτικές περιοχές της χώρας, στις οποίες καταγράφεται σημαντική κοινωνική και οικονομική υστέρηση.

Την ευθύνη του προγράμματος έχει το Υπουργείο Γεωργίας.

Στρατηγικοί στόχοι του Ε.Π. είναι:

1. Η ολοκληρωμένη, βιώσιμη ανάπτυξη της υπαίθρου, με την προώθηση ολοκληρωμένων παρεμβάσεων με έντονα πιλοτικά χαρακτηριστικά, ώστε να αμβλύνονται τα μειονεκτήματά τους και να ενισχύεται η ανταγωνιστικότητά τους.

2. Η άρση της απομόνωσης των περιοχών εφαρμογής σε όλα τα επίπεδα της οικονομικής και κοινωνικής ζωής.

Η υλοποίηση των στόχων αυτών προωθείται μέσα από τους 4 άξονες προτεραιότητας της LEADER+:

1. Ολοκληρωμένες και πιλοτικού χαρακτήρα στρατηγικές αγροτικής ανάπτυξης
2. Στήριξη της συνεργασίας μεταξύ αγροτικών περιοχών
3. Δικτύωση (των Ομάδων Τοπικής Δράσης)
4. Διαχείριση, παρακολούθηση, αξιολόγηση του προγράμματος

Ο κορμός του Ε.Π. υπάρχει στον Άξονα 1, στη χρηματοδότηση του οποίου διατίθεται το 90% της κοινοτικής συμμετοχής.

Το πρόγραμμα σε κάθε περιοχή θα υλοποιηθεί μέσα από την ομάδα τοπικής δράσης (Ο.Τ.Δ.) της συγκεκριμένης περιοχής. Πρόκειται για πολυμετοχικό φορέα, στον οποίο μετέχουν η Αυτοδιοίκηση (Πρωτοβάθμια, Νομαρχιακή, επιχειρήσεις) με ποσοστό 30% τουλάχιστον, καθώς και συλλογικοί φορείς του ιδιωτικού τομέα..

Το πρόγραμμα που καταρτίζει η ομάδα τοπικής δράσης είναι ουσιώδες συστατικό της πρότασης υποψηφιότητας μιας συγκεκριμένης περιοχής. Η πρόταση θα αξιολογηθεί, σύμφωνα με τις διαδικασίες εφαρμογής των Ε.Π. της 3ης Προγραμματικής περιόδου, και εφόσον επιλεγεί, θα τεθεί προς υλοποίηση.

Το πρόγραμμα πρέπει να έχει ως πυρήνα το σημαντικό ζήτημα της συσπείρωσης, γύρω από την οποία εφαρμόζεται η αναπτυξιακή στρατηγική της περιοχής. Η υλοποίηση του μεγαλύτερου τμήματος της LEADER+ ισοδυναμεί με την πραγματοποίηση επενδυτικών σχεδίων στον αγροτικό τουρισμό, και σε άλλα επιχειρηματικά αντικείμενα στον αγροτικό χώρο, συμπεριλαμβανομένων δράσεων στη σύγχρονη τεχνολογία.

Ο συνολικός προϋπολογισμός του προγράμματος είναι 392,6 εκ. euro, από τα οποία η κοινοτική συμμετοχή είναι 182,9 εκ. euro.

Η πρωτοβάθμια αυτοδιοίκηση έχει σημαντική εξοικείωση με τα Ε.Π. της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας LEADER από προηγούμενες προγραμματικές περιόδους (LEADER I και II). Στη LEADER plus συμμετέχει και πάλι ενεργά, μέσω των Ομάδων Τοπικής Δράσης. Ως τελικός δικαιούχος η Αυτοδιοίκηση δεν καταγράφεται.

Π:4. Χρηματοοικονομικά χαρακτηριστικά Κ.Π. LEADER+ (σε euro)

Συνολικό ύψος δαπάνης Ε.Π.	392.610.000
Δημόσια δαπάνη (Εθνική & Κοινοτική)	251.180.000
Κοινοτική συμμετοχή	182.900.000
Ιδιωτική συμμετοχή	
Ευρωπαϊκά Ταμεία που χρηματοδοτούν (Ε.Γ.Τ.Π.Ε.)	182.900.000

Πηγή: Υπουργείο Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης & Αποκέντρωσης (2000)

8.3. Κοινοτική πρωτοβουλία URBAN II στην Ελλάδα

Η κοινοτική πρωτοβουλία URBAN II αποτελεί ένα πρόγραμμα που αφορά στη διαμόρφωση και την εφαρμογή καινοτόμων στρατηγικών για την οικονομική και κοινωνική αναζωογόνηση πόλεων και οικισμών που βρίσκονται σε κρίση. Οι αστικές περιοχές στις οποίες απευθύνεται η Κοινοτική Πρωτοβουλία URBAN II πρέπει να παρουσιάζουν συγκεκριμένα προβλήματα εντός μιας συνεκτικής γεωγραφικής περιοχής, όπως υψηλό επίπεδο ανεργίας, χαμηλό επίπεδο οικονομικής δραστηριότητας, ιδιαίτερα υποβαθμισμένο οικιστικό περιβάλλον, ειδικές ανάγκες ανασυγκρότησης κλπ.

Η εφαρμογή των Προγραμμάτων της Κ.Π. URBAN II κατά την προηγούμενη προγραμματική περίοδο (1994-1999) στις περιοχές Δραπετσώνας-Κερατσινίου, Δυτικής Θεσσαλονίκης κ.ά., σύμφωνα με ex-post αξιολογήσεις, δεν έχει να επιδείξει θεαματικά αποτελέσματα. Όμως, παρά τα προβλήματα που προέκυψαν, πρέπει να τονισθεί ότι τα προγράμματα της URBAN I αποτέλεσαν σημαντικό μοχλό ανάπτυξης για τις περιοχές στις οποίες εφαρμόστηκαν.

Κατά την τρέχουσα προγραμματική περίοδο υλοποιούνται, στα πλαίσια της Κ.Π. URBAN II, 3 επιχειρησιακά προγράμματα τα οποία αφορούν τους Δήμους Ηρακλείου Κρήτης, Κομοτηνής και Περάματος. Στη συνέχεια παρατίθενται ειδικότερα στοιχεία που αφορούν κάθε ένα από τα 3 επιχειρησιακά προγράμματα στα πλαίσια της Κ.Π. URBAN II, των οποίων υπεύθυνος φορέας είναι το ΥΠΕΧΩΔΕ.

Π:5. Χρηματοοικονομικά χαρακτηριστικά Κ.Π. URBAN II (σε euro)

Συνολικό ύψος δαπάνης Ε.Π.	37.377.000
Δημόσια δαπάνη (Εθνική & Κοινοτική)	34.000.000
Κοινοτική συμμετοχή	25.500.000
Ιδιωτική συμμετοχή	
Ευρωπαϊκά Ταμεία που χρηματοδοτούν (Ε.Τ.Π.Α.)	25.500.000

Πηγή: Υπουργείο Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης & Αποκέντρωσης (2000)

Πίνακας:6. Έργα εκτελούμενα στο νομό Έβρου (ΣΑΕΠ 031/3 τροπ.7. 19/12/2002)

σε ευρο

Όνομασία έργου	Προβολογισμός
1. ΓΕΩΡΓΙΑ	
Αναδασμοί - Παράλληλα έργα Ν. Έβρου (π.κ. 9931552)	3.080.600,00
Αναδασμός - Παράλληλα έργα Δόξας - Χελιδόνας Ν. Έβρου	2.950.000,00
Αγροτικός Εξηλεκτρισμός Ν. Έβρου	234.776,00
ΣΥΝΟΛΟ 1	6.265.376,00
2. ΔΑΣΗ - ΑΔΙΕΙΑ	
Κατασκευή φράγματος ρέματος Καλύβα, Κομάρων Ν. Έβρου (π.κ 9931553)	8.217.168,01
Δασικά έργα περιοχής παρέμβασης Ν. Δασικού συμπλέγματος Ν. Έβρου 2031554	987.607,78
Δασικά έργα περιοχής παρέμβασης Δασικού συμπλέγματος Δερσιού - Δαδιάς - Αισύμης, Δασομχειρίο Αλιξ/πολής(π.κ. 2031555)	480.026,20
Δασικά έργα περιοχής παρέμβασης Νήσου Σαμοθράκης (π.κ. 2031556)	404.483,95
Δασικά έργα περιοχής παρέμβασης δασικού συμπλέγματος Δαδιάς- Λευκίμης- Σουφλίου Ν. Έβρου (π.κ. 2031557)	392.160,00
Δασικά έργα περιοχής παρέμβασης Δασικού συμπλέγματος Δερσιού - Δαδιάς - Αισύμης, Δασομχειρίο Σουφλίου (π.κ. 2031558)	696.360,27
Δασικά έργα περιοχής παρέμβασης Κυριακής - Δερσιού Ν.Έβρου (π.κ. 2031559)	987.816,42
Δασικά έργα περιοχής παρέμβασης Αρδα - Ερυθροποτάμου Ν. Έβρου (π.κ. 2031560)	291.210,20
Δασικά έργα περιοχής παρέμβασης Τριγώνου - Ορεστιάδας Ν. Έβρου (π.κ.2031561)	242.867,00
ΣΥΝΟΛΟ 2	12.699.699,83
3. ΕΓΓΕΙΟΒΕΛΤΙΩΤΙΚΑ	
Υπερύψωση-ενίσχυση και έργα προστασίας στα αντιπλημ. αναχώματα Πυθίου, Αμορίου-Λαβάρων, Πετάλου-Πέπλου (π.κ. 9931551)	1.932.217,17
α) Ανακατασκευή-συντήρηση και έργα προστασίας υφιστάμενου αντιπλημμυρικού αναχώματος Πετάλου-Πέπλου	0,00
β) Ανακατασκευή-συντήρηση και έργα προστασίας υφιστάμενου αντιπλημμυρικού αναχώματος Πυθίου	0,00
γ) Ανακατασκευή-συντήρηση και έργα προστασίας υφιστάμενου αντιπλημμυρικού αναχώματος Αμορίου-Λαβάρων	0,00
Κατασκευή φράγματος Προβατόνα Ν. Έβρου(π.κ 9931554)	1.314.746,86
Αποπεράτωση Φράγματος ΑΡΔΑΝΙΟΥ - ΚΑΒΗΣΟΥ	880.411,00
ΣΥΝΟΛΟ 3	4.127.375,03

(Συνέχεια)

5. ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΕΣ	
Βελτίωση Εθνικής οδού Αλεξ/πολης-Λουτρός (π.κ 9931521)	15.260.454,88
Αποκατάσταση βασιότητας οδών οδ. άξονα Β. Έβρου (Κόμαρα-Ορμένιο-Χανδράς-Χελιδόνα) π.κ 9931523	1.109.611,15
α) Κόμαρα-Ορμένιο (Πενιάλοφος)	0,00
β) Χανδράς-Χελιδόνα (Χελιδόνα)	0,00
γ) Χανδράς-Χελιδόνα (Χανδράς-Δοξιάρα)	0,00
Βελτίωση Ε.Ο. Νο 2 Κατασκευή Γέφυρας Μεγ. Ρέματος (π.κ 9931717)	1.057.000,00
Επιχ/ση του Δ. Αλεξ/πολης για έργα υποδομής στην Πελάγια Ν. Έβρου π.κ 9931727	2.495.621,39
Ανάπλαση διαμόρφωση της Νότιας & Δυτικής Ευσόδου - Εξόδου της πόλης της Ν. Ορεσιτιάδας (π.κ 2031594)	938.363,00
Κατασκευή τριών γεφυρών στο Δήμο Ορφέα (π.κ 2031595)	646.996,53
Βελτίωση ΕΟ Ν02 Είσοδος Φερών μέχρι ΧΘ 2+600 Τμήμα Γέφυρα(π.κ. 2031602)	7.068.730,00
Επαρχιακός δρόμος Ευγενικού - Αμπελάκια - Λεπιτή (π.κ.2031612)	1.452.702,00
Απαλλοτριώσεις έργου Βελτίωση ΕΟ Ν02 Είσοδος Φερών μέχρι ΧΘ 2+600 Τμήμα Γέφυρα (π.κ 2000ΕΠ0310051)	100.000,00
Απαλλοτριώσεις έργου Βελτίωση ΕΟ Ν02 Τμήμα Αλεξ/πολης - Λουτρός	880.410,86
Κατασκευή δρόμου Μικρή Δοξιάρα - Κυπρίνου Ν. Έβρου	939.105,00
ΣΥΝΟΛΟ 5	31.948.994,81
7. ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ - ΜΟΥΣΕΙΑ - Μνημεία	
Ανάδειξη - αναστήλωση συντήρηση Κάστρου Πυθίου (π.κ 9931560)	1.027.146,00
Αποκατάσταση Καπνομάγαζου στο Δ. Αλεξ/πολης (π.κ.2031613)	1.029.574,04
Αρχαιολογικές εργασίες ανάπλασης και Ανάδειξης αρχαιολογικών χώρων Ν.Έβρου	
Αρχαιολογικοί χώροι Σαμοθράκης (π.κ. 2031614)	1.027.146,00
Αρχαιολογικές εργασίες ανάπλασης και Ανάδειξης αρχαιολογικών χώρων Ν.Έβρου	
Αρχαιολογικός χώρος Μεσημβρίας - Ζώνης (π.κ. 2031615)	733.675,00
ΣΥΝΟΛΟ 7	3.817.541,04
8. Εκπαίδευση	
Προσθήκη αιθουσών 80υ Δημ. Σχ. Αλεξ/πολης (π.κ 2031627)	957.414,26
Προσθήκη 3 αιθουσών και Γυμναστηρίου στο 20 Δημ. Σχ. Αλεξ/πολης	650.000,00
Κατασκευή βρεφονηπιακού σταθμού Δήμου Ορεσιτιάδας	440.205,43
Κατασκευή 40υ Νηπιαγωγείου Διδυμοτείχου	463.683,00
Κατασκευή 9/θεσιου Δημοτικού Σχολείου Ανθείας	2.020.000,00
ΣΥΝΟΛΟ 8	4.531.302,69
10 . ΥΓΕΙΑ . ΠΡΟΝΟΙΑ	
Επιχ/ση εταιρείας έρευνας και ανάπτυξης Β. ΕΒΡΟΥ Α.Ε για την ίδρυση και λειτουργία μονάδας" Βοήθεια στο σπίτι" στο Δ. ΒΥΣΣΑΣ	194.928,00
Επιχ/ση εταιρείας έρευνας και ανάπτυξης Β. ΕΒΡΟΥ Α.Ε για την ίδρυση και λειτουργία μονάδας" Βοήθεια στο σπίτι" στο Δ.ΤΡΙΓΩΝΟΥ	194.928,00
Επιχ/ση εταιρείας έρευνας και ανάπτυξης Β. ΕΒΡΟΥ Α.Ε για την ίδρυση και λειτουργία μονάδας" Βοήθειαι στο σπίτι" στο Δ.ΚΥΠΡΙΝΟΥ	194.928,00

(Συνέχεια)

Επιχ/ση Αναπτυξιακής Εταιρείας Περιφέρειας Διδυμοτείχου Α.Ε για την ίδρυση και λειτουργία μονάδας " Βοήθεια στο σπίτι" στο Δ.ΔΙΔ ΥΜΟΤΕΙΧΟΥ	240.937,00
Επιχ/ση Αναπτυξιακής Εταιρείας Νέας Ορεστιάδας Α.Ε για την ίδρυση και λειτουργία μονάδας " Βοήθεια στο σπίτι" στο Δ.ΟΡΕΣΤΙΑΔΑΣ	281.311,00
Επιχ/ση Δημοτικής Επιχείρησης Ανάπτυξης ΤΡΑΙΑΝΟΥΠΟΛΗΣ για την ίδρυση και λειτουργία μονάδας " Βοήθεια στο σπίτι" στο Δ.ΤΡΑΙΑΝΟΥΠΟΛΗΣ	135.486,00
Επιχ/ση Δημοτικής Επιχείρησης Ανάπτυξης Δ. ΟΡΦΕΑ για την ίδρυση και λειτουργία μονάδας " Βοήθεια στο σπίτι" στο Δ.ΟΡΦΕΑ	194.994,00
Επιχ/ση Δημοτικής Επιχείρησης Ανάπτυξης ΣΑΜΟΘΡΑΚΗΣ για την ίδρυση και λειτουργία μονάδας " Βοήθεια στο σπίτι" στο Δ.ΣΑΜΟΘΡΑΚΗΣ	171.259,00
Επιχ/ση Δημοτικής Επιχείρησης Πολιτιστικής Ανάπτυξης Φερών για την δημιουργία Κέντρου Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών	235.414,00
Επιχ/ση Αναπτυξιακής Εταιρείας Περιφέρειας Διδυμοτείχου Α.Ε για το έργο "Βρεφονηπιακός Σταθμός"	292.801,61
Επιχ/ση Δ.Ε.Π.Α.Ο για την ίδρυση & λειτουργία Κέντρου Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών στο Δήμο Ορεστιάδας στην περιοχή Πύργου	207.000,00
Επιχ/ση Επιχείρησης Πολιτιστικής Ανάπτυξης Δήμου Αλεξ/πολης για την λειτουργία ΚΔΑΠ Αλεξ/πολης	285.000,00
Επιχ/ση Αναπτυξιακής Εταιρείας Νέας Ορεστιάδας Α.Ε για την ίδρυση και λειτουργία νέας δομής "ΚΔΑΠ ΜΕΑ" στο Δ.ΟΡΕΣΤΙΑΔΑΣ	365.000,00
ΣΥΝΟΛΟ 10	2.993.986,61
11. ΥΔΡΕΥΣΗ . ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗ	
Σύνδεση αγωγού ακαθάρτων του οικισμού 111 ΟΕΚ με το Κεντρικό Δίκτυο Ακαθάρτων Ορεστιάδας (π.κ. 9931726)	252.338,58
Αντικατ. δικτ. ύδρευσης πόλης Ορεστιάδας (ύδρευση περιοχ. 2) π.κ. 2031636	805.864,54
Επιχ/ση της ΔΕΥΑ Αλεξ/πολης για τα έργα υποδομής στην Παλαγία Ν. Έβρου	365.832,90
Επιχ/ση της ΔΕΥΑ Σουφλίου για την ύδρευση Σουφλίου	619.294,40
ΣΥΝΟΛΟ 11	2.043.330,42
ΓΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ 2000-2006	
Αποχέτευση και Β/Κ Σουφλίου (τε 9332502) Π.Κ. 2031502	440.518,00
Αποχέτευση και Β/Κ Διδυμοτείχου (τε 9332566) Π.Κ. 2031508	1.066.000,00
ΣΥΝΟΛΟ	1.506.518,00
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	69.934.124,43

Πηγή: Δ/ση Τεχνικών Υπηρεσιών Ν.Δ. Έβρου

Πίνακας:7. Έργα εκτελούμενα στο νομό Έβρου (3^ο Κ.Π.Σ.)

A/A	Τίτλος Έργου:	Προϋπολογισμός μελέτης	Συμβατικό ποσό	Απορρόφηση έως σήμερα
1	ΚΤΙΡΙΑΚΑ			
1.α	Κατασκευή 4ου Νηπιαγωγείου Διδυμοτείχου	463.683,00	328.032,55	103.891,46
1.β	Προσθήκη 3ων Αιθουσών και Γυμναστηρίου στο 2ο Δημοτικό Σχολείο Αλεξανδρούπολης	660.000,00	458.217,51	152.217,42
1.γ	Προσθήκη Αιθουσών στο 8ο Δημοτικό Σχολείο Αλεξανδρούπολης	1.467.351,43	957.414,26	902.913,03
1.δ	Κατασκευή 9 ^{ης} θέσιου Δημοτικού Σχολείου Ανθειας	2.000.000,00	1.372.489,00	0,00
1.ε	Προσθήκη 6 Αιθουσών και Γυμναστηρίου στο 2 ^ο Δημοτικό Σχολείο Ορεστιάδας	2.600.000,00	1.912.959,28	0,00
1.στ	Κατασκευή Δημοτικού Σχολείου Διδυμοτείχου	2.060.000,00	1.051.464,47	0,00
	ΣΥΝΟΛΟ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ 1:	9.261.034,43	6.080.577,07	1.159.021,91
2.	ΕΓΓΕΙΟΒΕΛΤΙΩΤΙΚΑ			
2.α	Αποπεράτωση Φράγματος Αρδανίου - Καβήσου	880.411,00	607.483,60	0,00
2.β	Φράγμα Προβατόνα - Ν. Έβρου	2.347.762,00	1.314.746,86	130.000,00

Πηγή: Δ/ση Τεχνικών Υπηρεσιών Ν.Δ. Έβρου

Πίνακας: 8.Ανδριανούπολη: City and village population, area and density (1990)

Districts	Total	City center	Sub-districts and village	Area (km2)	Population density
Total	404.599	210.421	194.178	6.276	64
District center	124.361	102.345	22.016	1.142	109
Enez	12.700	3.509	9191	458	28
Havsa	27.900	9.237	18.663	545	51
Ipsala	36.122	9.212	26.910	753	48
Kean	71.133	40.656	30.477	1.087	65
Lalapasa	11.297	1.248	10.049	554	20
Merice	25.896	5.021	20.875	448	58
Suleoglu	11.634	4.452	7.182	63	185
Uzunkopru	83.556	34.741	48.815	1.226	68

Πηγή: www.die.gov.tr

Πίνακας: 9.Ανδριανούπολη:Population by economic activity, 1990 (1)

Population	Turkey	Marmara	Edirne
Total	23.381.893	5.292.645	218.788
Agriculture, hunting, forestry, and fishing	12.547.796	1.529.109	130.797
Mining and quarrying	130.823	21.096	2.066
Manufacturing	2.781.717	1.249.306	14.521
Electricity, gas and water	80.324	18.087	385
Construction	1.184.242	370.440	6.711
Wholesale and retail trade, restaurants and hotels	1.854.306	691.632	13.896
Transportation, communication and storage	775.427	250.594	5.720
Financing, insurance, real estate, and business services	541.742	228.476	3.365
Community, social, and personal services	3.344.033	873.695	40.491
Other activities	141.483	60.210	836

Πηγή: www.die.gov.tr

(1) Πληθυσμός 12 χρονών και άνω

Πίνακας: 10.Ανδριανούπολη:Gross domestic product by districts (εκατ. Τ.Λ.)

Districts	1994			1995		
	GDP at purchaser prices	Share in GDP of Turkey (%)	Share of districts in province (%)	GDP at purchaser prices	Share in GDP of Turkey (%)	Share of districts in province (%)
Total	25.935.650	0.67	100.00	51.064.917	0.66	100.00
District center	11.485.882	0.30	44.29	22.198.694	0.29	43.47
Enez	808.262	0.02	3.12	1.858.938	0.02	3.64
Havsa	1.368.461	0.04	5.28	2.994.159	0.04	5.86
Ipsala	1.959.732	0.05	7.56	3.016.264	0.04	5.91
Kesan	3.100.442	0.08	11.95	7.060.505	0.09	13.83

Lalapasa	782.918	0.02	3.02	1.286.508	0.02	2.52
Meric	1.572.866	0.04	6.06	1.849.924	0.02	3.62
Suleoglu	398.306	0.01	1.54	997.417	0.01	1.95
Uzunkopru	4.458.781	0.12	17.19	9.802.509	0.13	19.20

Πηγή: www.die.gov.tr

Πίνακας: 11. Ανδριανούπολη: Gross domestic product by kind of economic activity (1997)

A: Αξία(εκατ. Τ.Λ.), Β: Μερίδιο(%), Γ: Βαθμός ανάπτυξης (%)

Kind of economic activity		At current prices			At constant prices (1987)		
		Turkey	Marmara	Edirne	Turkey	Marmara	Edirne
1. Agriculture	A	4.170.001.098	565.707.407	55.015.929	14.927.152	2.024.549	169.417
	B	14.5	5.2	26.3	13.3	4.7	26.5
	C	67.5	33.8	96.0	-2.3	-15.2	1.3
2. Industry	A	7.293.185.637	3.696.988.560	32.926.743	32.835.383	17.013.047	123.155
	B	25.3	33.8	15.7	29.2	39.6	19.2
	C	96.2	101.4	169.6	10.4	12.8	45.5
3. Construction	A	1.743.240.438	607.483.160	11.235.624	6.511.043	2.387.070	45.788
	B	6.0	5.6	5.4	5.8	5.6	7.2
	C	103.2	94	68.7	5.0	12.9	-0.5
4. Wholesale and retail trade	A	5.985.402.274	2.597.844.227	31.119.711	25.024.396	9.334.117	122.450
	B	20.8	23.7	14.9	22.2	21.7	19.1
	C	98.0	109.5	91.4	11.7	13.7	8.5
5. Transportation and communication	A	4.018.612.581	1.448.607.979	27.284.417	14.485.052	5.144.363	101.118
	B	13.9	13.2	13.0	12.9	12	15.8
	C	107.0	103.2	110.9	7.6	5.4	8.9
6. Financial institutions	A	1.474.426.187	688.310.644	18.416.268	2.572.915	1.578.645	25.316
	B	5.1	6.3	8.8	2.3	3.7	4.0
	C	101.3	96.4	98.9	3.9	7	1.9
7. Ownership of dwellinas	A	850.331.600	337.915.569	2.807.217	5.474.616	1.854.185	28.742
	B	2.9	3.1	1.3	4.9	4.3	4.5
	C	92.0	97.8	97.0	2.3	1.2	1.9
8. Business and personal services	A	1.067.451.336	531.829.281	5.904.057	2.564.436	1.242.640	10.460
	B	3.7	4.9	2.8	2.3	2.9	1.6
	C	92.7	94	97.3	6.9	7.8	4.0
9. (Less) Imputed bank services	A	1.371.710.000	606.705.708	3.723.337	2.112.809	1.452.992	41.452
	B	4.8	5.5	1.8	1.9	3.4	6.5
	C	93.4	43.9	-66.3	1.9	4.3	-0.7
10. Sectoral total (1-9)	A	25.230.941.151	9.867.981.119	18.098.629	102.282	39.12.624	584.994

(Συνέχεια)

	B	87.5	90.2	86.4	90.8	91.1	91.4
	C	93.4	101.5	129.8	7.4	9.5	11.4
11. Government services	A	2.579.909.797	588.392.813	25.148.083	4.472.887	1.172.309	36.369
	B	8.9	5.4	12.0	4.0	2.7	5.7
	C	108.3	107.1	110.5	0.1	-1.3	-6.1
12. Private non profit institutions	A	53.020.894	21.837.059	78.534	390.055	45.244	616
	B	0.2	0.2	0.0	0.3	0.1	0.1
	C	96.9	68.8	106.1	1.0	3.8	7.9
13. Total (10-12)	A	27.863.871.842	10.478.210.991	206.213.246	107.145	40.343.177	621.979
	B	96.6	95.8	98.5	95.1	93.9	97.2
	C	94.7	101.7	127.2	7.0	9.1	10.2
14. Import duties	A	972.011.293	464.009.770	3.155.052	5.486.077	2.618.894	17.807
	B	3.4	4.2	1.5	4.9	6.1	2.8
	C	112.0	114.4	97.9	18.3	19.7	10.5
15. GDP in purchasers prices (13+14)	A	28.835.883.135	10.942.220.761	209.368.298	112.631	42.962.071	639.786
	B	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
	C	95.2	102.2	126.7	7.5	9.7	10.2

Πηγή: www.die.gov.tr

Πίνακας: 12. Τουρκία: GDP by sector (at current prices, %)

	1995	1996	1997	1998	1999
AGRICULTURE	16.4	18.0	15.8	16.1	14.3
INDUSTRY	24.2	22.2	25.5	21.8	21.8
SERVICES	59.4	59.8	58.7	62.1	63.9
GDP(factor cost)	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Πηγή: www.turkishembassy.org

Πίνακας: 13. Τουρκία: Main Economic Indicators(Βασικοί οικονομικοί δείκτες)

	1995	1996	1997	1998	1999
GNP (\$ million)	169.050	180.769	188.491	206.279	185.136
Real GNP Growth Rate	8.0	7.1	8.3	3.9	-6.4
Agriculture	1.4	4.7	-2.2	9.3	-5.2
Industry	10.2	6.2	10.4	2.1	-5.5
Services	5.3	7.6	6.7	2.8	-4.8
Per Capita Income (US\$)	2.759	2.900	3.080	3.255	2.878
DM Exchange Rate (Annual average)	32.106.42	54.207.02	87.862.39	149	228
US \$ Exchange Rate (Annual average)	45.923.13	81.717.69	152	262	422
			982.50	232.98	088.83

Πηγή: www.turkishembassy.org

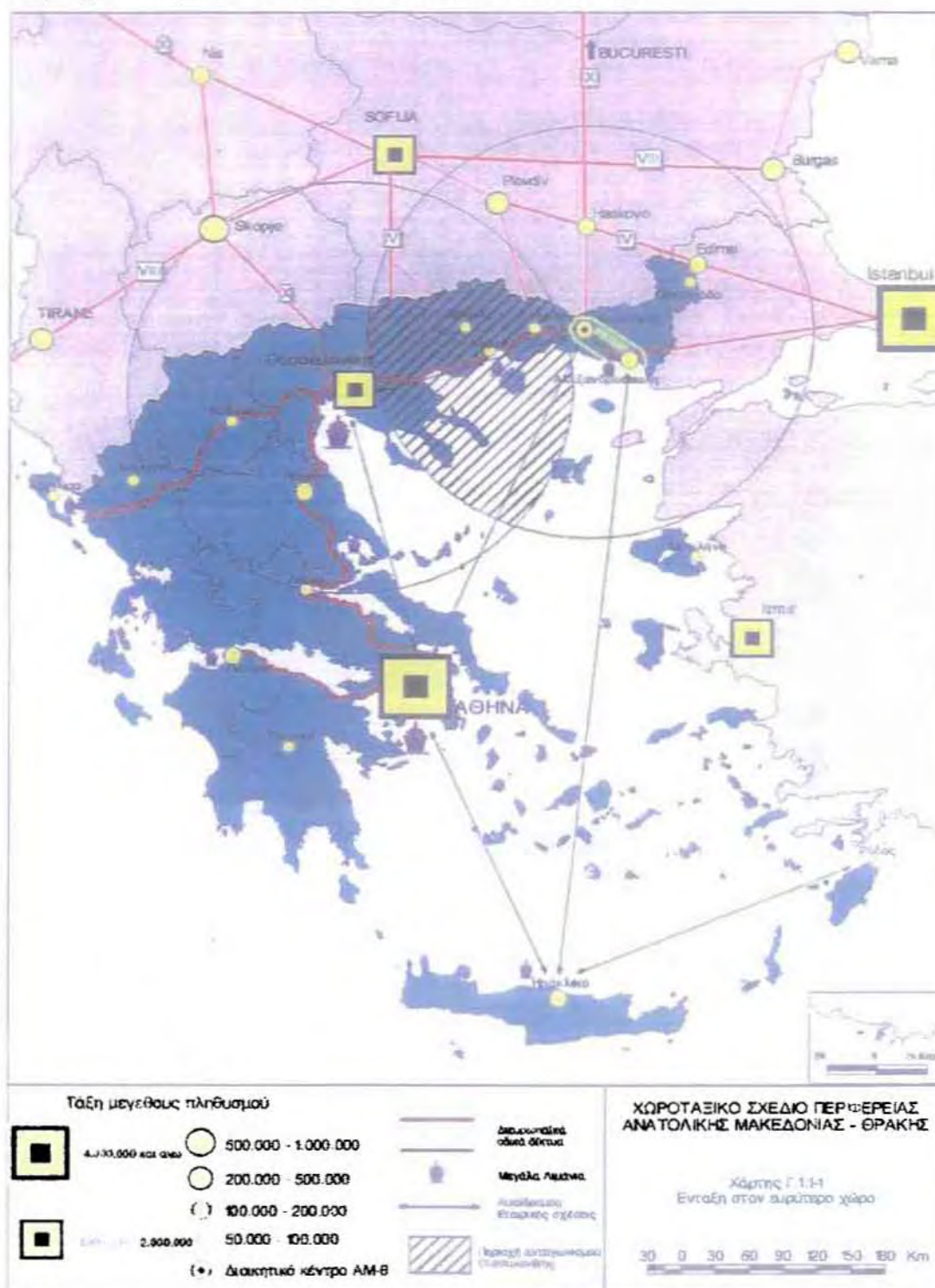
Τα 53 προγράμματα INTERREG III A για την εξαετία 2000-2006



- | | | |
|------------------------------------|------------------------------|----------------------------|
| 1. Φιλανδία-Ρωσία | 20. Βέλγιο-Γαλλία | 39. Γαλλία-Ιταλία (Άλπεις) |
| 2. Φιλανδία-ΕΕ | 21. Γαλλία-Μ.Βρετανία | 40. Γαλλία-Ελβετία |
| 3. Φιλανδία-Σουηδία | 22. Γερμανία-Γαλλία | 41. Γαλλία-Ιταλία |
| 4. Φιλανδία-Σουηδία | 23. Γερμανία-Γαλλία-Ελβετία | 42. Ισπανία-Γαλλία |
| 5. Φιλανδία-Ρωσία | 24. Γερμανία-Γαλλία | 43. Ισπανία-Πορτογαλία |
| 6. Σουηδία-Νορβηγία | 25. Γερμανία-Πολωνία | 44. Ισπανία-Μαρόκο |
| 7. Φιλανδία-Σουηδία-Νορβηγία-Ρωσία | 26. Γερμανία-Πολωνία | 45. Μ.Βρετανία-Μαρόκο |
| 8. Σουηδία- Δανία | 27. Γερμανία-Πολωνία | 46. Ιταλία-Βαλκάνια |
| 9. Γερμανία-Δανία | 28. Γερμανία-Τσεχία | 47. Ιταλία-Αλβανία |
| 10. Γερμανία-Δανία | 29. Γερμανία-Τσεχία | 48. Ελλάδα-Ιταλία |
| 11. Γερμανία-Δανία | 30. Γερμανία-Αυστρία | 49. Ελλάδα-Αλβανία |
| 12. Μ.Βρετανία-Ιρλανδία | 31. Γερμανία-Αυστρία-Ελβετία | 50. Ελλάδα-FYROM |
| 13. Μ.Βρετανία-Ιρλανδία | 32. Αυστρία-Τσεχία | 51. Ελλάδα-Βουλγαρία |
| 14. Γερμανία-Ολλανδία | 33. Αυστρία-Σλοβακία | 52. Ελλάδα-Κύπρος |
| 15. Γερμανία-Ολλανδία | 34. Αυστρία-Ουγγαρία | 53. Ελλάδα-Τουρκία |
| 16. Ολλανδία-Βέλγιο | 35. Αυστρία-Σλοβενία | |
| 17. Γερμανία-Ολλανδία-Βέλγιο | 36. Ιταλία-Αυστρία | |
| 18. Βέλγιο-Γαλλία-Λουξεμβούργο | 37. Ιταλία-Σλοβενία | |
| 19. Γερμανία-Βέλγιο-Λουξεμβούργο | 38. Ιταλία-Ελβετία | |

Πηγή: Ίδια επεξεργασία από Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2002)

Χάρτης 2: Διευρωπαϊκά οδικά δίκτυα στα νότια Βαλκάνια



Πηγή: Χωροταξικό σχέδιο Περιφέρειας Α.Μ.-Θ.(1998)

Χάρτης 3: Το οδικό δίκτυο του νομού Έβρου



Πηγή: www.aneta.gr

Χάρτης 4: Η θέση της διασυνοριακής περιοχής στην Ευρώπη



Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Χάρτης 5: Η περιοχή μελέτης



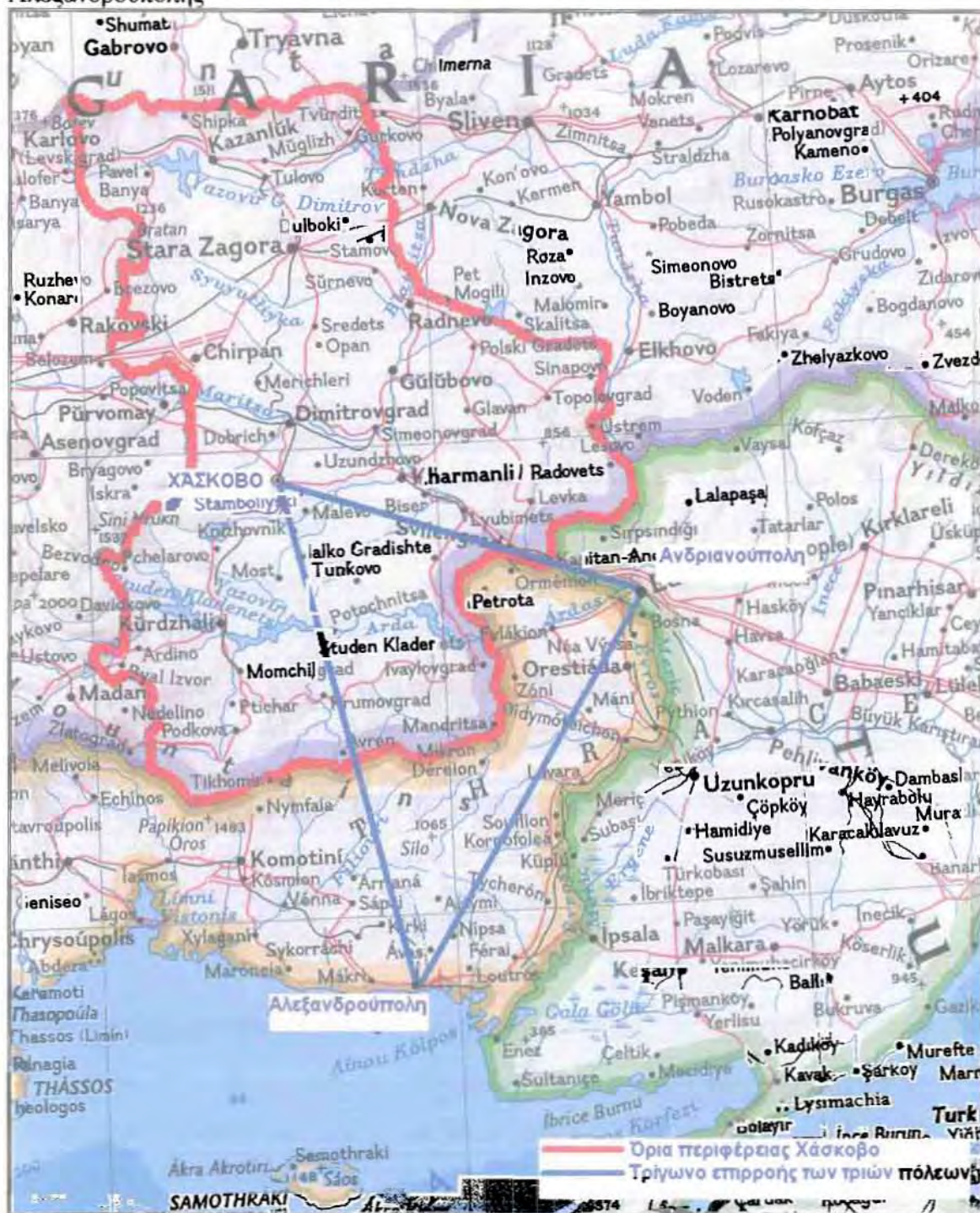
Πηγή: Ίδια επεξεργασία από www.encarta.msn.com

Χάρτης 6: Ο νομός Ανδριανούπολης



Πηγή: Ίδια επεξεργασία από www.encarta.msn.com

Χάρτης 7: Τρίγωνο επιρροής των πόλεων του Χάσκοβο, της Ανδριανούπολης και της Αλεξανδρούπολης



Πηγή: Ίδια επεξεργασία από περιοδικό National Geographic

BSEC ECONOMIC AGENDA**BSEC ECONOMIC AGENDA FOR THE FUTURE
TOWARDS A MORE CONSOLIDATED, EFFECTIVE AND VIABLE BSEC PARTNERSHIP****Contents****INTRODUCTION**

I. ACCELERATION OF EFFECTIVE MULTILATERAL ECONOMIC COOPERATION AND ATTAINMENT OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT

II. COOPERATION IN THE FIELD OF INSTITUTIONAL RENEWAL AND GOVERNANCE

III. SOFT SECURITY MEASURES IN THE FRAMEWORK OF MULTILATERAL ECONOMIC COOPERATION

IV. BSEC: TOWARDS THE MATURE PARTNERSHIP, COMMON ENDEAVOR AND SHARED VALUES

V. EXTERNAL RELATIONS OF THE BSEC ORGANIZATION

INTRODUCTION

The Black Sea Economic Cooperation (BSEC) enters the new millennium with considerable progress achieved in multilateral economic cooperation in the region. It has become a key instrument in the ongoing process of regionalization of the Black Sea area and plays an important role in its development and formation of common interests and values.

The BSEC has been able to define major goals, obtain international recognition as a dynamic regional initiative with well developed intergovernmental, interparliamentary, business, banking and academic dimensions. By launching collaborative spheres of common interest, the BSEC has proved to be a useful forum for a broad multi-cultural dialogue on various issues of economic cooperation.

With the entry into force of its Charter, ratified by the parliaments of all eleven Member States, the BSEC was transformed in 1999 into a regional economic organization with legal identity on the international scene.

At its fifty-fourth session in October 1999 the General Assembly of the United Nations adopted by consensus the resolution which the international community granted the Organization of the BSEC observer status. At its fifty-fifth session the General Assembly gave an impetus to the cooperation between the BSEC and the United Nations by passing a new resolution in which the Secretary General of the United Nations as well as the specialized agencies, other organizations and programs of the United Nations to hold consultations with BSEC and to initiate joint programs pertaining to the fields of common interest between both Organizations. Thus BSEC joined the family of international organizations as an equal partner engaging the region closely in the process of interdependence and globalization.

In the years to come, the significance of the BSEC region in world politics and in an increasingly global economy will grow considerably due to its geo-strategic location and size - 20 million square kilometers, population of 340 millions; rich in particularly hydrocarbon resources which represent a significant percentage of world deposits of natural gas, coal and oil and human capital potential is equally impressive with a well-educated and trained labor force. New geopolitical structures are being created in the region and will influence the regional community's life. New international players seek to strengthen their presence and influence in the region.

A majority of BSEC Member States are facing the difficult consequences of a protracted transition to a market economy democracy, as the whole region undergoes a painful and multiple process of transformation and restructuring. The area is characterized by great diversity in the levels of national economic development, pace of economic growth, in ethnic groups, cultures, religions. It is also facing international terrorism, extremism, aggressive separatism*, organized crime and drug trafficking. Unresolved local conflicts undermine the political, economic and social fabric of the region and complicate the process of multilateral economic cooperation.

The BSEC countries, while acting for the development of their multilateral cooperation and despite substantial progress achieved in many fields, are also fully aware of the difficulties with which they are confronted at the present time, i.e.:

- shortage of financial resources and failure to attract significant investments from abroad hamper the participation of the BSEC Member States in joint programs and projects of cooperation;
- a lack of coherent definition of aims, priorities and long-term issues;

- a discrepancy between the proclaimed objectives and the degree of implementation of projects adopted under the BSEC aegis;
- low efficiency in implementing adopted resolutions and decisions, and absence of a mechanism responsible for monitoring their compliance by the appropriate national authorities;
- insufficient coordination in important parts of the Organization;
- too much bureaucracy.

Therefore the future transformation of the BSEC into a dynamic regional economic organization requires a new sense of partnership, based on trust and confidence and a higher level of political and economic collaboration.

The challenges which BSEC Member States encounter, and the difficulties affecting the multilateral process cannot be successfully dealt with on a country-to-country basis. They urgently need concerted actions by all members of the BSEC community.

Recognizing this emerging situation, the Heads of State or Government of the BSEC Member States emphasized at their Summit in Yalta in June 1998 the need for a new BSEC economic agenda. This important decision was taken with a clear understanding that the task of the BSEC in the new millennium should be to give life to the ideals, which were formulated approved at the beginning of the 1990's, to turn the common interests into common achievements.

The Charter of the BSEC equips the Member States with a document of historic significance, containing basic goals, principles and agreed areas of multilateral collaboration, in addition to representing the legal and institutional basis of the Organization.

Those of its provisions related to the economic dimension of the BSEC, namely: enhancing mutually advantageous economic cooperation; sharing a common vision of their regional cooperation as a part of the integration process in Europe; encouraging a higher degree of integration of the Member States into the world economy; improving the business environment and promoting individual and collective initiatives by enterprises directly involved in the process of economic cooperation; taking into account the specific economic conditions and interests of the Member States involved, etc. - represent in their entirety a set of important guidelines for further consolidation of the BSEC process for its medium term development. They serve as a basis for a broad dialogue, development and realization of joint projects and programs.

To be viable and effective in supporting the Member States to grapple with central issues which the BSEC will face in the future, the new economic agenda is focusing the attention of the states on the need to adapt the BSEC to a world of rapid change, stimulating economic growth and innovation, creating employment, and building synergies among them.

The core of the new BSEC economic agenda is a collective result-focused strategy oriented towards attaining the proclaimed BSEC goals. It contains jointly elaborated and achievable priorities and measures, aimed at the dynamization of the BSEC process. The agenda equips the BSEC Member States with a clear and forward-looking approach and agreed policies and highlights the need for the adoption of a regional strategy for sustainable development, identifying regional, national and sectoral comparative advantages.

In charting the future road of the BSEC, its Member States reiterate their readiness to establish a close collaboration with the European Union and jointly forge the Black Sea dimension of the EU.

With due recognition of current trends, and expected challenges and opportunities in the region and around it the main objective of the new agenda is to strengthen, through a project based approach, collaboration in the existing fields and expanding it to new ones. Thus providing better economic integration of its members as an important prerequisite for the inclusion of the BSEC region in a broader European economic space.

The implementation of the new economic agenda through collective activities and efforts will contribute to a more dynamic and sustainable development of each member state, and of the region as a whole, to the promotion of democracy, human rights, the rule of law and civil society, and to the wider goals of European integration and stability.

I. Acceleration of Effective multilateral economic cooperation and attainment of sustainable development

Taking into consideration national plans and programs of transition to a market economy, which are the direct responsibility of the appropriate national authorities of Member States, the BSEC Organization and its multilateral components and mechanisms are well placed to assist them in dealing more effectively with such a range of issues and in applying useful experience of other regional and subregional organizations to the specificity of the region and countries.

A key objective of the BSEC is to develop a regional strategy. This strategy should highlight the comparative advantage of the region, priority sectors for investments, the cost and benefits of regional cooperation and the economic role of the region in the context of the wider European economy.

Comparing with the beginning of the nineties when the BSEC process was launched, economic recovery is gradually gaining momentum in the majority of BSEC Member States, investment conditions are becoming more favorable, inflation is dropping

Still, the acceleration of the process of transition to a socially oriented market economy, based on fair competition principles as a necessary precondition for the successful sustainable development in the Black Sea region, increased employment, the promotion of social cohesion, remains among the major BSEC priorities.

Concerted Actions for Economic Expansion of the BSEC Member States

The BSEC multilateral format, all its mechanisms and related bodies are instructed hereby to contribute by the most effective means to ensure the attainment of these priorities by the following:

- promoting the adoption of sound macroeconomic reforms, the establishment of strong and resilient financial systems and the adaptation of existing economic institutions towards the market economy;
- encouraging support for national stabilization and development programs;
- deregulating of product and service markets, and improving capital markets, which represent key elements in the process of economic reform and transition;
- promoting the widespread use of new technologies as a way of strengthening competitiveness and overall growth of the economy ;
- encouraging the exchange of economic experts among the Member States in the form of technical assistance.

One of the major shortcomings of the BSEC multilateral process is a lack of sufficient collaboration at the level of the national authorities directly responsible for the economies of their states.

In order to organize the framework and elaborate a long-range program of multilateral economic cooperation under the aegis which could effectively supplement cooperative activities on a bilateral basis the BSEC should organize meetings of ministers of national economies of the Member States to discuss the entire complex of economic and trade issues, and undertake concerted actions for enhancing the effectiveness of the BSEC.

A breakthrough in these and other relevant fields will enable the national economies to keep up with the fast development of other regions, and to meet the consequences of enhanced competition in the European and world markets.

Project Based Approach

Cooperation through development programs and projects of common interest between BSEC Participating States should be the engine driving the BSEC towards enhancing its role and influence in the region.

Priority should be given to joint projects in those sectors of economy, which will bring in tangible benefits and at the same time stimulate internal reforms and integration of national economies in the region within the overall international division of labor. The role of the BSTDB in financing such projects and attracting investments from outside the region will be particularly important.

The BSEC should facilitate economic development in the region by means of:

- a) implementation of regional or trans-regional projects that could greatly contribute to the success of economic reforms and democratic transformation;
- b) concentration primarily on actions, programs and joint projects, which could be accomplished in a predictable time frame;
- c) acceleration of the transition from the stage of feasibility studies to project implementation;
- d) development and improvement of the mechanism of country-coordinators, as well as other coordination mechanisms in relevant areas of regional cooperation;
- e) encouragement of trans-border cooperation, aiming at projects and programs of interest for local communities and agreed upon by the Member States concerned.

Project elaboration and promotion would be of crucial importance for the consolidation and future development of the Organization, especially of such projects, which would create new shared values and generate interaction among interested states.

Project Elaboration and Promotion

To face the above challenges and to facilitate the elaboration and promotion of projects with high development and

cooperation impact in the Black Sea region, a concrete mechanism is to be established.

Novel elements of this mechanism could be:

- 1-) The setting-up of a "Seed Money Fund" for the financing of pre-feasibility and feasibility studies and other relating activities. For the financing and management of such a Fund, new regulations will be developed.
- 2-) Clear definition of the roles and responsibilities of the various BSEC components in the process of project selection, elaboration and promotion, within their respective competences as defined by their statuses.

The main stages of the project elaboration and promotion mechanism could be:

- a) Submission of project proposals, preferably in the format of a pre-feasibility study through the PERMIS to the relevant Working Groups with the aim of evaluating the proposed projects taking into consideration the interest expressed by the majority of countries;
- b) Selection of the most promising projects;
- c) Decision to use "Seed Money Fund" in order to complete pre-feasibility and feasibility studies of the projects selected;
- d) Establishment of Project Steering Committee if required;
- e) Elaboration of feasibility studies according to international standards;
- f) Final approval of projects including legislative and administrative support, when required;
- g) Fund - raising;
- h) Transfer of project to competent entity.

Intra-Regional Trade and Investments

The BSEC market operating at a higher level of its productive capacity is of primary importance for ensuring competitive of BSEC's companies for growth and employment.

Being a key determinant of overall economic activity, trade will play a growing role in the Black Sea region and determine the future of the BSEC as a regional economic Organization.

The largest unused trade potential of the BSEC is in the region itself. But free circulation of goods in this market is hampered by numerous tariff and non-tariff barriers. These barriers should be removed by Member States purposefully, systematically and gradually. Development of significant supporting measures should be started without delay. These measures should contribute to the formation of favorable conditions by member states for mutual access of their goods and services to their internal markets.

A two-tier strategy could be developed within the BSEC framework: first, past trade relationships have to be thoroughly examined, and to the extent that they make sense, be encouraged and supported, and, second, serious efforts be taken to establish new trade relationships based on present and future comparative advantages of the states involved, taking into consideration recommendations of the WG on Trade and Economic Development. At the same time comparative studies should be conducted concerning non-tariff barriers in force in the region with a view to eradicate them as recommended in the Working Group.

Elaboration of an advanced economic and legal infrastructure as a reliable and durable basis for the growth of intra-regional and intra-industry trade and investments is a priority of the BSEC and a long-term goal of the effective multilateral cooperation.

Measures for creating more favorable conditions for intra-regional trade should be combined with those aimed at developing further trade in goods and services of BSEC Member States with the European Union. One of the goals in this direction should be facilitating favorable conditions for greater access by BSEC-made goods and services to the EU market.

The ambitious objective to set up a BSEC Free Trade Area (FTA) should be achieved gradually, and step by step, taking into account the Customs Union, the European Agreements as well as the Partnership and Cooperation Agreements of some Member States, and taking into account the obligations resulting from membership in EU and WTO, as well as other international organizations.

The BSEC should furthermore encourage adoption by Member States of steps towards trade liberalization in compliance with WTO regulations.

Trade facilitation: Tariffs and other barriers to trade, which adversely influence trade volumes between the countries,

the BSEC region, need first to be reduced with a view to their eventual elimination. BSEC's efforts to this end could involve

- the revision of Member States' legal provisions which currently constitute barriers to efficient trade;
- promoting the selective reduction of such barriers, while taking care to avoid undue damage to the private sector in individual countries;
- studying the possibilities of providing selective incentives to key sectors in each member state so as to enable them eventually become competitive in the absence of protective measures.

With these goals in mind, reflected in the plan of action for the establishment of the BSEC Free Trade Area, it is important to ensure implementation of the BSEC resolutions and PABSEC recommendations on harmonization of regulations regarding border crossing procedures, customs, investment, banking and finance. The process of harmonization of regulations in these and other fields should be carried out in a way not contravening the international obligations of the Member States.

To achieve the above, the BSEC could facilitate the necessary agreements between the governments of its member countries to materialize, and monitor their implementation.

Necessary steps should be taken with the aim of harmonizing existing standards and certification systems of the Member States, promoting, whenever possible broader application of the standards of the International Standards Organization (ISO). Lack of national standards constitutes one of the important impediments preventing the increase in trade among BSEC countries. In order to eradicate this obstacle, it is advisable for the BSEC countries to adopt international standards. To pursue a policy towards mutual recognition of existing certificates and their gradual harmonization it will be advisable to establish ad-hoc certification centers.

Border crossing and harmonization of customs procedures: The BSEC Member States should devote necessary attention to harmonizing the existing cross-border and customs regulations with the aim of facilitating the movement of goods and people across national boundaries.

Highly restrictive regulations and heavy bureaucratic formalities on the borders including the way visas are issued are major obstacles to the development of trade within the region. So, urgent actions are needed in this field, provided they do not interfere with the international obligations of the Member States.

Investment promotion: Although it depends to a high degree on the efforts of the Member States themselves to stabilize their key macroeconomic indicators, to eradicate bribery and corruption in administrative structures of various countries and to improve the business environment the BSEC should play a role in facilitating the investment implementation process by dismantling bureaucratic obstacles, and in encouraging legislative measures for foreign direct investment promotion.

Direct investments are of key importance both for the countries' development and for consolidating stability in the whole Black Sea area. There has to be comprehensive government support for private investors.

Taking into account the magnitude of the necessary concerted actions for sustainable development and enhancing peace, stability and prosperity in the BSEC, a second track system should be developed in order to bring together representatives of the eleven BSEC states (officials, public figures, academics, business leaders) for informal, off-the-record dialogue. In such a forum, to be held under the aegis of the BSEC PERMIS in cooperation with the relevant Related Bodies and affiliated centres, BSEC Member States will be able to address issues which may be too sensitive to be brought up at official meetings, and to make necessary recommendations to the relevant Working Groups and the regular decision making bodies.

The establishment in due course of a regional stock market and the setting up of its institutional framework would be a useful step towards encouraging investments as well as the elaboration of investment guarantee schemes, which can be developed under the BSEC umbrella. Most of BSEC countries are members of the Federation of Eurasian Stock Exchanges - FEAS. The eventual membership of the remaining BSEC countries to FEAS may be useful to harmonize the legislations concerning the stock market.

A breakthrough in this area will significantly depend on the ability of the BSEC Member States to promote jointly with the EU a package of effective joint measures for attracting productive investments from EU states in the BSEC Member States' economies. On the Member States' side they should include the adoption of favorable investment legislative and administrative measures and steps to ensure the security of foreign investments as well as harmonization of procedures ensuring a transparent business environment among the BSEC countries. On the part of the EU and its members - the development of relevant financial instruments and programs, covering the needs of the Black Sea countries will be most necessary. The BSEC requests the European Commission to expand the TACIS, PHARE and other EU relevant programs and to elaborate a series of feasibility studies on BSEC joint projects.

Banking and Finance

Banks and financial institutions are a vital lifeline in the transition process, which finance and accelerate privatization programs and structural reforms, thus creating a common economic space in the BSEC area and a higher level of economic collaboration.

The BSEC Member States individually as well as on collective basis should make good use of their own banking institutions and the BSTDB. The Agreement establishing the BSTDB defines its mission as assisting the Member States, in particular those

transition, to achieve economic progress.

By means of developing cooperation with IFIs and commercial financial sources, the BSTDB will serve as an efficient institution through which to channel funds into the BSEC region. In this regard the active involvement of the World Bank, EBRD, European Investment Bank (EIB) and other relevant banking institutions in the activities of the BSEC is of major importance for the economic progress of Member States.

Given its capabilities and funding capacity, the BSTDB is expected to inspire a positive movement, ensuring that its operations are economically sound and actively assist at the sectoral, institutional, and enterprise levels in the development of market-oriented policies. Generating resource inflows that are a multiple of the BSTDB's own contribution, will be a key indicator of success.

In collaboration with the BSTDB and the relevant authorities of the Member States, the BSEC should encourage the standardization of procedures in their money and capital markets.

The possibility of founding a BSEC union/association of banks and finance institutions of the Member States could be considered if it is deemed appropriate by the unions of banks in the Member States. The establishment and deepening of available cooperation between the National Associations of banks of the BSEC Member States with the associations of the EU Member States would have an instrumental role in attaining these goals.

Another issue, which should be considered by the BSEC, is the encouragement of increased inflows of EU investments and assistance for restructuring the banking systems of interested Member States. It should also consider possibilities for increasing the participation of EU countries' banking institutions in the capital of banks of BSEC Member States with a view to improving their functioning and effectiveness. The WG on banking and finance will study in cooperation with the BSTDB the possibility of developing a capital market in the BSEC region with the participation of interested national companies involved in the financial market, and submit recommendations to the Council of Ministers of Foreign Affairs.

Taking into account an expected broader use of the Euro in the internal and external trade and economic activities in the region, and a wider range of operations involving the new currency in the domestic financial markets of the Member States, appropriate studies should be carried out within the BSEC framework (WG on Banking and Finance, BSTDB, etc.) to assess the potential influence of the Euro on the financial markets of the BSEC Member States.

Defining Priorities for Cooperation in Specific Sectors of the Economy

The success of the BSEC process greatly depends on its ability to generate multiplier effects and to bring in a maximum cooperation and development impact.

Energy: Oil and Gas Projects, Interconnection of Electricity Networks

The growing role of the BSEC potential in the world energy market, particularly taking into account the promising oil and natural gas discoveries in the Caspian Sea basin and the development of prospective projects require the coordination of activities in the energy sector among the BSEC Member States and, whenever possible, the formulation of common strategies. Such a coordination should take into account the possibilities to achieve better utilization of energy resources.

Energy production and energy consumption are both crucial to the BSEC countries. Optimization and efficiency in the use of energy resources can be achieved through the full integration of both producers and consumers of the region to the international energy markets. In this respect, while coordinating the activities in the energy sector, it should be taken into account that environmental factors, among which the prevention of marine pollution, are of paramount importance.

The work already done by Member States to develop the projects on Interconnection of Electric Power Systems of the BSEC countries should be continued and pass as soon as possible to actual implementation.

The strengthening of regional collaboration and intensification of business contacts among energy organizations and companies of the BSEC Member States would facilitate integration to world markets and generate economic efficiency.

Bridging the imbalance between the production and consumption of energy, reduction of energy production costs, decrease of ecological impact by electric power entities is the foundation of a regional energy market.

Higher energy efficiency in the Member States, and wider introduction of energy saving technologies equipment must be an important part of the BSEC energy policy.

Transport

The strengthening of regional cooperation in the field of transport and the establishment of regional infrastructural networks aimed at facilitating intra-Black Sea region trade flows are strongly recommended in order to create an efficient regional transport system.

The Member States will aim to promote sustainable transport systems which meet the economic, social and environmental needs of the people of the Black Sea region, to reduce regional disparities and to link the BSEC region's transport

infrastructure to European and Asian Networks through Black Sea PETra, TRACECA and other projects and programs.

The main directions for cooperation of the Member States in the field of transportation are the following:

- elaboration of concrete measures for the implementation of priority projects aimed at the development of the international transport infrastructure in the BSEC region;
- creation of favorable investments conditions which would facilitate the participation of the private sector in the construction and operation of modern transport infrastructure;
- development and harmonization of the legislation in the field of transport and cross-border regime;
- coordination of measures for the operation and interaction of different modes of transportation;
- increase transportation security and cargo safety;
- introduction of new technologies promoting transportation of cargoes and acceleration of their delivery.

To work within the BSEC on transport problems according to the perspective Action Plan on Transport divided in one year periods.

Telecommunications

The BSEC should further promote modern telecommunications and postal systems which meet economic and social requirements of the people of the Black Sea region, help to reduce regional disparities and connect the BSEC region's telecommunication infrastructure to the Trans-European telecommunications networks through new projects linking BSE countries.

The countries of the region should join their efforts so that they all establish a telecommunications and postal legal frame in harmonization to the European telecommunications systems, in order to:

- facilitate the transition towards an information-oriented society;
- improve the competitiveness of enterprises and to modernize the BSEC countries' market;
- stimulate new activities leading to job creation;
- identify feasible projects, which will attract the participation of the private sector in their construction and operation;
- exploit the impact of deregulation of the telecommunication industry in the context of globalization.

The following criteria should be applied within the above BSEC framework:

- to stimulate applications matching the socio - economic needs of individual citizens and of SMEs, and in particular their effective networking with public authorities, customers and suppliers;
- to support "generic services", primarily Internet based, which are the common tools for the development and implementation of applications;
- to assess the strategic development and interaction of infrastructure networks, either fixed, mobile or satellite, in the context of emerging global telecommunications networks.

Environmental Protection

The problem of the environment continues to be an issue of major concern for the region and its peoples.

In order to deal more effectively with the problem of reducing pollutants, which are discharged into the environment, the BSEC will cooperate with the Commission on the Protection of the Black Sea Against Pollution on the implementation of Strategic Action Plan for the Rehabilitation and Protection of the Black Sea adopted in 1996 by the Ministers of Environment of the Black Sea coastal states - Bulgaria, Georgia, Romania, the Russian Federation, Turkey and Ukraine on behalf of the respective Governments, so that its work would be more effectively oriented towards introducing new technologies, building waste water treatment plants, promoting environmental education of the population and other relevant activities.

The efforts for efficient environmental protection should be consolidated and strengthened by policies, programs and actions that will follow specific time schedules.

In this framework, the establishment of mechanisms and monitoring networks, the exchange of scientific research and experience, as well as the promotion and extensive implementation of cleaner methods and technologies will constitute tools for the reduction/elimination of air pollutant emissions and solid waste and wastewater production, which will improve the quality of life of BSEC countries citizens in a cleaner and safer environment.

Science and Technology

In the new century the main goal of the BSEC in this field will be to put knowledge to the forefront of its activities by taking advantage of the latest achievements in science and technology. Special programs should be developed by the BSEC Working Group on Cooperation in Science and Technology with the aim of surveying on-going research, and identifying promising areas related to the real needs of the Member States. In this respect, the contribution of the ICBS and other Related B and Affiliated Centers will be substantial.

The introduction of advanced patents and technologies in production processes will enhance the international competitiveness of BSEC Member States.

Innovation activity should become another priority in the strategy of further development of the BSEC. Innovative technologies offer multiple opportunities for redesigning existing products and processes with reduced amounts of resources, creating products more attractive for the consumer and more competitive in the market. The existing costs of research and development coupled with the rapid pace and complexities of technological innovation are the realities faced by the BSEC Member States.

All this confirms a need to cooperate more closely in identifying new forms and directions of regional scientific and technological collaboration, in exchanging through the BSEC format information and experience, sharing best practices and undertaking joint projects of common interest to all Member States. The development of multilateral cooperation among academic communities should also be aimed at applying the achievements of world science and technology to the priority fields of economic collaboration. In this respect, necessary attention may be given to the establishment of a BSEC International Center on Innovation Technologies to play a leading role in promoting innovative research and development technology.

New measures are also needed for the support of basic research, such as the creation of a special Fund for financing the promising regional projects; strengthening coordination and cooperation in this field and launching collaboration between relevant BSEC and EU bodies.

In this respect, the attention should be concentrated on creation of conditions for effective interaction of the national innovation systems of the BSEC Member States, understanding national innovation systems as systems of interactive organizations for creating, keeping and passing knowledge; professional skills and experience, which define new technology.

Information and Communication Technology

The effective use of such technologies should be promoted by the BSEC without delay. Member states are called upon to take necessary measures in this direction.

A major task in this connection is to associate the private sector in developing the use of information and communication technologies in the BSEC region by attracting investments in new technologies, and to develop networking between various concerned communities.

New global business opportunities, growing introduction of e-commerce and information technology into business practice place additional tasks for the activities and functioning of the BSEC Business Council.

The following immediate priorities may be introduced:

- a) Creation of Register and database of information resources and technologies for joint usage;
- b) Elaboration of normative base and technologies for application of information protection measures and against non-authorized access to the information systems of various purposes, development of production and introduction of information protecting means;
- c) Creation of network of information and marketing centers and electronic trade centers for promoting goods and services to the BSEC Member States' markets.

BSEC regional network of information and marketing centers and electronic trade centers will be created.

Investment in Education and Training

The entry of the BSEC Member States into the era of the information society makes high demands on their educational and training system. Providing more and better jobs and promoting social cohesion also requires better education and training.

More attention should be attached by the BSEC to vocational training so that favorable conditions and opportunities be created for the younger generation, including scientists and scholars of the BSEC region, who will have to assume great responsibilities in relevant fields of science and technology.

It will be advisable to develop in the years to come special programs addressed to the most important aspects of education.

relevant to the transition of the BSEC region to a knowledge based society:

- defining future objectives and targets of advanced educational systems;
- training qualified staff for teaching courses on new information and communications technologies in schools and universities;
- establishing education and training centers for young people;
- training more students in mastering new digital technology;
- sensitization and training for living and working in the information society;

The successful implementation of these tasks will require stronger synergy between the appropriate authorities of the Member States and their business and academic communities, and enhanced contact with the EU and with technologically advanced countries. In this respect, programs of exchange of students as well as meetings of university rectors and organization of academic games may be encouraged.

Regional Strategy for Agricultural Development and Food Security

Agriculture plays an important role in the BSEC economy, with a share of 11% in total GDP and 20% of the total labor force. The share of the labor force employed in agriculture has been consistently higher than the share of agriculture in GDP, implying that agriculture has remained a low productivity and labor-intensive sector of the economy.

Although progress has been made in the transition from a planned to a market-oriented economy, the public sector continues to maintain a high profile in investment and trade, especially in the export sector. Governments' intervention in agriculture includes licensing of major crops, setting procurement prices for key agricultural commodities, distribution of production inputs and credit.

These forms of intervention have created divergences between the prices received by farmers and international market although such divergences have been gradually reduced in recent years.

It is necessary to expand cooperation in these areas and reconsider periodically the priorities of cooperation within the framework of the BSEC Working Group on agriculture.

BSEC countries have in general good potential to further develop their agriculture and aquaculture and enhance their food security. Close cooperation with the FAO, which has already taken an initial shape, should be regarded as a very productive step in this direction.

The growth of food trade will be a key strategic feature for the improvement of food supplies, in particular for the stimulation of productivity based on the complementarity and comparative advantages of the respective countries.

Tourism

Given the rich, cultural and historic heritage of the Black Sea region, the development of tourism is one of the most promising fields of cooperation among the BSEC countries. Urgent attention should be paid to the finalization of the Tourism Action Plan as a comprehensive general framework of fostering collaboration in this field. The development of intra and inter-region mass tourism, the organization of training programs for managers of hotels, tourist agencies and other relevant entities, the formulation of specific projects and initiatives aiming at developing regional tourism are particularly important in this regard. The widening of the practice of organizing periodic Tourism Trade and Tourism Investment Fairs open to other BSEC Member States as well as third countries will also be effective means of developing tourism in the Black Sea region. Cooperation in this area should be further encouraged and supported.

Strengthening of the BSEC Business Dimension - SMEs

A BSEC blueprint that will ensure a greater involvement of the private sector in the development and implementation of concrete projects, should be elaborated. In coordination with the BSTDB and other sound financial institutions, the BSEC Business Council should assume a leading role in "building bridges" between the business communities of the BSEC region.

One of the tasks will be to reinvigorate the BSEC Business Council so that it will act as a catalyst and facilitate involvement of the business communities in the BSEC process and provide consultative services to traders and investors.

New developments also demand the strengthening of the Business Council, including through participation in its Board of Directors of prominent businessmen.

Another major task of the BSEC should be the more active involvement of the business community in BSEC decision-making and the implementation of joint projects. Representatives of private companies could be invited to meetings of the relevant working bodies of the BSEC to present their proposals for joint projects when necessary. Appropriate business institutions

all the BSEC Member States are urged to contribute to the Budget of the BSEC Business Council.

As SMEs constitute the overwhelming majority of businesses, and as the pace of privatization increases in transition economies, such enterprises are destined to play a major role in those economies. The capabilities of the multitude of institutions which are already active in the sector of small and medium-sized business such as local and regional SME Associations, Central and Local Chambers of Commerce and Industry, SME Centers, etc. should also be strengthened, so they can function more effectively. The BSEC Business Council with the support of such institutions, when deemed appropriate, should continue developing activities aimed at assisting SMEs in BSEC countries and report to the Council of Ministers of Foreign Affairs on the course of their implementation.

To perform its functions the BSEC should draw on the experience and know-how of business and institution in the E.U. and should seek their close engagement in its activities.

The main focus of the business activities should continue being the creation of value for the small and medium-size enterprises. SMEs have a great need for assistance and guidance, as they lack the resources bigger companies have to capitalize on the opportunities and meet the challenges of the globalized New Economy.

BSEC programs aiming at the benefit of the business community shall focus on:

- Promoting reforms and the creation of a level playing field for both local businesses and for foreign investors.
- Acting as promoter of the region's business world to the international Investor communities, actively selling the region's business strengths and opportunities.
- Facilitating networking, cooperation, mutual help and exchange of experiences and know-how, thus contributing the increase of interdependence in the region. The Business Opportunity Exchange Network, which has already been established on the Internet to provide an efficient and effective cooperation forum, should be further strengthened and expanded.
- Providing, through Conferences, Exhibitions, Roadshows and special Internet sites, showcase for the region's products, services, know-how, accomplishments and human talent to the rest of the world.
- Training young entrepreneurs, as well as women entrepreneurs and helping them start up new businesses.

Exchange and Harmonization of Statistical Data and Economic Information and Adoption of Common Accounting Principles

Exchange of statistical data and economic information and adoption of "common accounting principles" should be among major measures of economic collaboration. An economic observatory functioning within the BSEC framework would entail harmonization and collection of appropriate information, promotion of fastest transition of enterprises and bank institutions to the common international accounting standards, development of relevant economic indicators. In subsequent stages the publication of periodic reports on the economic performance of each member state and the region as a whole, which the BSEC countries are encouraged to provide support for, will be useful.

In this respect, the contribution of the BSEC Coordination Center for the Exchange of Statistical Data and Economic Information will be substantial.

II. Cooperation in the field of Institutional Renewal and Governance

An economic agenda cannot be addressed in today's circumstances without the essential public institutions, as has been widely recognized by the major international organizations and many national governments. The international dimension of economic actions and growth of competing interests demand reliable and trusted governance.

The BSEC shares the view that governments play a vital role in promoting economic development, and, that the way by which that role is exercised, is of central importance today. Achieving effective governance in the face of the dynamic forces of the new century may well be the biggest challenge being faced by virtually all governments.

Member States will need to give priority attention to the quality of governance if these forces are to be met. This is all the more so because many of them are undergoing profound political or structural change, when established institutions and decision taking come under real strain. Moreover not only must good policy decisions be taken, but the capacity to implement them has to be maintained, and citizens must have confidence that institutions do indeed operate fairly. Increasingly governments are also faced by crises, which may be inescapable, frequently intractable and long term, and often inconceivable before they strike - conflict, terrorism, natural disasters, disease, demographic movements, etc. Effective management has taken on major importance today.

The distribution of powers and a sound legal framework to enforce government action constitute the basic infrastructure needed. At the next level down the central management systems require particular attention, that is the systems for policymaking, regulating, budgeting and expenditure management, audit and control, administrative procedures and organization, human resources management and application of information technology. As regards program implementation better use should be made of the many instruments available for delivering policies so that governments can tailor their interventions more precisely to the needs.

Given the conditions shared by many BSEC Members, cooperative activities should be built around a few key qualities of governance as set out below.

Legality and Legitimacy: Transition processes in any country often raise questions of legitimacy and confidence laws and institutions. It is particularly relevant when major political change is under way, and institutions, decision procedures and practices have yet to be consolidated. The results are uncertainty, inequitable treatment and scope for corruption. Lack of legitimacy may also result more fundamentally from inadequate legal and regulatory frameworks, or inability to implement. Such conditions deter potential investors, undermine external trade and inhibit the development of efficient markets. Because of the strong connection between these factors and successful economic development, BSEC Member States should pool recent experience in addressing these issues under conditions of opening markets and globalization, and develop a list of common institutional objectives to enable progress to be made by Member countries benefit of the existing experience of international organizations such as OECD in this area.

Privatization could also be taken into consideration in this regard in order to mobilize different resources of society including foreign partners.

Effective Partnerships: Governments are no longer able to produce all the services that in earlier decades were taken for granted, although expectations remain as high as ever, and citizens have become increasingly demanding. Other actors play also important roles in the economy and society, and relations with them are rapidly changing. In order to obtain maximum value for money, as well as to ensure stronger involvement by stakeholders, governments are making more use of partnerships with sub-national levels of government, the private sector and not-for-profit organizations. This development reflects the view that public action has a better chance of succeeding if it is undertaken through a network of organizations sharing a common interest, rather than through top-down traditional command and control approaches. In the particular economic context of the BSEC Member States there is a need to bring together information about what works best, where and why and how. Sectors of particular interests would include small business development; environment; scientific and technological research.

New Technology has brought about major changes in our societies over the past decades. New institutional arrangements between different areas of government are necessary to improve policy coherence and consistency in government capacity.

Policy Integration: Making good government policy for economic development has become infinitely more complex. Decision takers have to consider difficult scientific, technical and moral issues, deal with internationalization of virtually all fields of public policy, address the concerns of a multiplicity of stakeholders and interests, and, assess the economic and administrative impacts of their proposals. In particular, new policies should not undermine established programs. Recognizing that the issues of policy integration and coherence are crucial for the economy in an interconnected environment, and giving the wide attention that is already being paid to them, BSEC will develop an informal high-level dialogue and exchange of experience.

Responsible Budgeting: A key dimension in achieving economic development in Member States, and in providing a framework for needed investment is sound fiscal policies. Effective mobilization and allocation of resources to optimal projects, especially public infrastructure, and internationally linked facilities in transportation and energy in particular, are vital. Realizing these aims will depend strongly on the high quality and resilience of national budgeting systems, and the management and control of public expenditure. Countries should learn from each other in developing their capacity to ensure responsible budgeting often in a tight fiscal framework, and pool their solutions and innovations in a common forum.

Investing in Government Capacity: BSEC strongly endorses the importance of devoting enough attention to ensuring adequate government capacity to manage government action. Without that capacity, public policies, however well conceived, will go unimplemented. By capacity is meant not only financial resources, but also such elements as technical competence, public service motivation, good procedures, the judicious use of information and communications technologies to improve administration. The degree of trust in the integrity and ethical standards of BSEC government systems will depend on willingness to invest in these and other elements of the institutional infrastructure. BSEC Member States, and cooperating with them, will benefit from having strong capability at the center of government to monitor and renew public institutions as needed. Exchange of experience on these difficult but vital aspects of governance will be useful.

Black Sea Cities Exchange: In recognition of the continuing growth and demographic changes in the cities of the BSEC region, there is strong potential for productive interaction between them across the Black Sea. Cities can act at a local and in ways, which are impossible for national or regional governments. However to draw maximum benefit, exchanges should be structured and selective.

Anticipating Crisis Management: Undiminished turbulence and unpredictability both in domestic and international environments often bring new problems requiring immediate, well-organized responses. Globalization compounds the scope for complexity and uncertainty. The price for ineffective responses may be paid in stepped up media, political or popular pressure. The potential for crises, arising from a variety of sources in the Black Sea area is considerable. In order to be adequately prepared in the region, BSEC should reinforce procedures to face the challenge. From an international perspective there is a need for preparation in three areas: first, ensuring that a functioning system is in place to handle crisis management; second, installing efficient communications infrastructure and relevant networks of key institutions, and third, establishing the necessary working relationship between Member States.

Building Key Networks: Many examples in BSEC Member States and elsewhere demonstrate the utility of effective networks of public personalities and top officials in concretizing international cooperation, and ensuring implementation of actions agreed upon. Public officials have to work under intense, multiple pressures, they are sometimes inadequately supported and informed, and they have little opportunity to reflect on their responsibilities. An important dimension of

cooperation will consist in creating a few key networks (for example of officials responsible for central budgets, or, for institutional development) in order to reinforce understanding and concertation, and facilitate the communication of ideas, innovations and experience.

III. Soft Security Measures in the Framework of Multilateral Economic Cooperation

Cooperation in Combating Organized Crime, Illegal Trafficking of Drugs and Arms, Terrorism, Corruption and Money Laundering in the Wider European Context

The latest political, economic and security developments in Europe clearly indicate that peace on the continent depends on stability and prosperity of its regions. They also demonstrate that the Black Sea region is in need of further efforts towards security and stability.

As a regional economic organization, the BSEC is not directly involved in peace-keeping and conflict management, but its contribution to security through economic cooperation. However, this contribution of the BSEC to European security and stability may be an act of major political importance and an answer to the invitation extended to the BSEC by the international community to participate in the Stability Pact for Southeastern Europe.

Certain BSEC countries suffer from either international terrorism, extremism or aggressive separatism*, undermining social and political stability, economic cooperation and welfare in the region.

Whatever the motive, terrorism in all its forms and extremism in all its manifestations have to be condemned and eradicated. The BSEC Member States should enhance their efforts to prevent the financing and commission of such acts on their territories and deny perpetrators safe havens.

Illegal trafficking of drugs and its relationship with arms smuggling and international terrorism in the region should be given particular attention by BSEC countries and effective regional mechanisms to combat these growing social threats should be established.

Equally important for the establishment of an economic environment, attractive to international cooperation and to foreign private investment, is the problem of the organized crime, especially in the form of corruption, affecting, in some cases, good governance, the terms of fair trade and the social fabric.

Having embarked on "soft" security measures, the BSEC should intensify its cooperation in the fields covered by the Agreement among the Governments in Combating Crime, in particular in its organized forms as well as the Agreement among the Governments of the Participating States of the BSEC on collaboration in Emergency Assistance and Emergency Response to Natural and Man-made Disasters.

Taking into account all acts, methods and practices of international terrorism, in all their forms and manifestations, in particular those which could threaten international peace and security in the region, BSEC Member States should cooperate with each other to prevent and suppress all acts of terrorism, illicit trafficking of drugs, weapons and radioactive materials and illegal migration.

In this regard, collaboration among the respective national authorities in these fields should be continued and concrete steps be undertaken with a view to elaborating practical mechanisms for implementing the Agreement among the Governments of the Black Sea Economic Cooperation Participating States on Cooperation in Combating Crime as a framework for further activities against organized crime in the Black Sea region.

The proposal to set up a Police Liaison Center in order to combat crime, in particular in its organized forms should be studied at expert level.

BSEC Member States are firmly resolved to combat corruption in their societies and in public life. There are many circumstances in the current state of their democratic economies, which facilitate corrupt practices. Those countries going through rapid processes of transition are particularly vulnerable. The impact of corruption can be all-pervasive and is perceived to be on the increase in many countries. In particular it contributes to decline of trust in public institutions and the actions of governments. It has hindered the development of effective rule of law, respect for property rights and administrative processes and procedures. In particular it has seriously inhibited confidence among potential investors and traders, thereby undermining capacities to achieve economic growth.

Member states underline their determination to fight against corruption on a joint basis through pooling of information, resources and experience. To be effective, cooperation will be developed comprehensively across a wide front, whereby different policies and measures will, in the long run, support each other.

BSEC will develop its action at three levels, in particular:

- National anti-corruption programs: building on those programs which already exist, and creating new ones as needed, so as to develop over time the full range of legislation, institutions and practices needed to combat corruption, and to change the perception and mentalities, which nourish it. Increased openness and transparency in government activities, administrative procedures, stringent public procurement rules, codes of conduct, improving civil service

arrangement and remuneration are just a few examples of the many measures needed, all of which require to be actively implemented.

- Ethics infrastructure: Introducing an ethics infrastructure in national public services, including more explicit political commitment, stronger legal backing for standards of behavior, better accountability, workable codes of conduct developing the means, the institutions and the public interest in society to support such an infrastructure.
- International action: joining up with international action in this field, for example by drawing on the advice and assistance of Transparency International.

BSEC Member States consider the question of fighting corruption to be a matter of such vital urgency and relevance to their economies, that they have agreed to consult each other closely on the practical measures to be undertaken, and to concert their efforts wherever possible. To this end, they will meet regularly at expert level.

The promotion of the BSEC goals also requires an intensification of joint efforts to combat the laundering of money obtained through organized crime, drugs, weapons and radioactive materials illegal trafficking, corruption and other illicit operations such as smuggling of motor vehicles, illicit trafficking of human beings in the region.

Developing closer cooperation among the competent authorities of the BSEC countries is a main means of attaining this objective. It is also necessary for the BSEC states to consider implementing the Forty Recommendations of the Financial Action Task Force (FATF) on money laundering, and adhering to the Council of Europe Convention on Money Laundering OECD Convention on Combating Bribery of Foreign Public Officials in International Business Transactions, as well as other pertinent international instruments.

Cooperation in Emergency Situations

Effective prevention strategies may save lives and reduce material losses. Much can be done at the local and regional level with modest financial resources, but major risk reduction and disaster prevention programs may require international assistance.

Disaster prevention requires better early warning systems. It also requires more effective policy response to disasters.

To that end practical cooperation in enhancing action in emergency situations could be carried out through the joint action aimed at:

- networking of national organizations / rescue units / focal points;
- training and capacity building in preparing for combating the consequences of disasters;
- training courses and workshops;
- setting up a data bank for special programs and e-mail distribution/exchange of information.

A plan of action aimed at defining ways and means for promoting decisions and principles reflected in the Multilateral Agreement on Collaboration in Emergency Assistance and Emergency Response to Natural and Man-made Disasters in the BSEC Region should be worked out.

The idea of elaborating and adopting standard documents in order to ensure further progress in the implementation of the above Agreement should be supported.

IV. BSEC: towards the Mature Partnership, common Endeavor and Shared Values

The transformation of the BSEC into a more effective regional economic organization capable of dealing more successfully with current and future challenges requires more contribution and support on the part of the Member States. To be effective and purposeful, their efforts should be oriented within the framework of the BSEC to the following:

- broader and bolder use of their intellectual potential, and of scientific and technological developments from all sectors to concrete areas of economic cooperation;
- greater involvement of the private sector in the BSEC process;
- further development of the framework and legal basis of the BSEC;
- wider application of soft security measures to the areas of multilateral cooperation;
- broadening the basis for multilateral economic cooperation;

- launching cooperation in the field of institutional renewal and governance;
- raising public awareness about the BSEC, internally and externally;
- activating and invigorating the BSEC intergovernmental and related bodies.

Broadening the Basis for Multilateral Cooperation among Governmental and Parliamentary Structures, NGOs, Business and Academic Communities

The success of the BSEC will depend to a great extent on the involvement in the process of multilateral cooperation of its active networks from the Member States: business, political, academic and other groups.

Local authorities, private businesses and NGOs should be more actively engaged in the BSEC process. Coalitions of the private and non-governmental sectors may be created to deal jointly with some issues pertaining to BSEC cooperation. To that end, the PERMIS and BSEC related bodies should elaborate measures aimed at assisting regional and local administrations in establishing direct contacts and collaboration.

The establishment of Euro-regions, as conceived by the Council of Europe, along the border areas of BSEC neighboring countries could be considered as part of a strategy for encouraging regional cooperation at the local levels. Trans border cooperation whenever the interested Member States will agree to take necessary steps towards it, will help to ensure synergy among regions adjacent to boundaries, foster humanitarian and economic ties and sharing the experience of local authorities and business associations.

The Role of the PABSEC and National Parliaments of the BSEC Member States

Particular attention should be paid by the Member States to upgrading existing legal and regulatory systems with a view removing those provisions, which contravene the goals of broadening multilateral economic cooperation and adopting legislation favoring it.

While recognizing the need to preserve the independence of national legislation, PABSEC should assist the states and their national parliaments to develop stage-by-stage legislative acts facilitating multilateral economic cooperation, speeding up economic, political and social reforms and whenever possible to approximate and harmonize them with EU legislation and standards in the prospective areas of the BSEC-EU cooperation. National Parliaments should be urged to enact legislation for the implementation of BSEC projects, and to monitor the ratification process of the multilateral documents adopted by the Council of Ministers of Foreign Affairs, encourage and support actions on harmonization of economic legislation with a view speeding up economic integration in the region. The PABSEC System on the Exchange of Legal and Normative Documents shall be fully involved in this process.

The present stage of development of co-operation in the Black Sea region in the new century reveals the need for great involvement of National Parliaments and the PABSEC in the elaboration and implementation of multilateral co-operation projects.

The PABSEC should in addition focus its attention on the following:

Democracy, Human Rights and the Rule of Law

- to mobilize the National Parliaments towards elaboration of laws and regulations enhancing development of democratic institutions, rule of law and civil society building;
- to monitor the implementation of agreements among BSEC Member States on combating organized crime as well as the PABSEC's proposals on combating illegal trafficking of human beings.

Social and Cultural Development

- to focus on improving legislation on social policies aimed at coping with poverty, growing unemployment and other hardships of the transition period;
- to pursue the implementation of the PABSEC's Recommendations on social protection of pensioners, child protection and displaced people;
- to take care for the protection and respect of the social and cultural rights of the migrant workers in the member countries;
- to encourage and support contacts between academic communities, universities and students and NGOs;
- to involve the Mass Media in promoting the goals of cooperation in the Black Sea Region.

Further Development and Improvement of the BSEC Implementation and Coordination

Mechanisms

The existing institutional structure of the BSEC needs further strengthening in the light of the experience of other region organizations so that it will function more effectively, be better managed, better coordinated and respond more efficient new challenges. The goals of institutions, their functions and obligations should be more clearly defined.

The Council of the Foreign Ministers and the rotating Chairmanship, as well as the PERMIS and BSEC related bodies are requested to take necessary steps for the implementation of the new economic agenda. Accordingly, existing programs plans of actions will be revised and adjusted in order to accommodate provisions of the agenda, concrete projects and activities proposed in it.

One of the most important tasks for the BSEC should be the improvement of the implementation by Member States of resolutions and decisions. Activities should be designed to be action oriented. With these goals in mind the Council of Foreign Ministers should assume the function of monitoring the implementation of adopted resolutions and decisions, and Member States should be encouraged to institute effective central coordinating mechanisms. In view of the fact that Headquarters Agreement came into effect as of August 2000, respective countries are encouraged to establish permanent missions and accredit permanent representatives to the BSEC Secretariat.

It is recommended that a national work plan for the implementation of the new BSEC economic agenda be developed, and administrative national structures dealing with BSEC affairs be strengthened by each member state.

The objectives of the BSEC economic agenda will be achieved through more regular meetings of the leaders of the Member States and their ministers on the basis of a broad dialogue, consultations, joint programs of appropriate BSEC working groups as well as through regular diplomatic channels.

In the future other mechanisms for cooperation should be encouraged in order to expand the fields of cooperation and place greater emphasis on coordination between the various BSEC bodies.

To ensure effective monitoring and facilitate implementation of the new economic agenda, the PERMIS, using the information received from the Member States and BSEC related bodies, should submit annual progress reports to the Council of Foreign Ministers. For the monitoring and implementation of the projects approved by the BSEC statutory organs, Member States directly involved in the projects are encouraged, upon the request of the BSEC PERMIS, to provide the required personnel to the PERMIS, on project basis, the relevant expenses incurred thereof being covered by the sender state.

The Role of the BSEC PERMIS

In conformity with the BSEC Charter, the PERMIS should act as a dynamic and effective organ at the core of the BSEC activities. The growing need to transform the BSEC into a project-oriented endeavor requires further streamlining of its structures and enhancing its capacity in project elaboration, promotion and implementation.

To this end, the role of the BSEC PERMIS needs to be redefined, in order to be in line with the new phase of the BSEC development. The PERMIS should act as a center for communication, exchange of information and coordination of joint activities in all spheres of multilateral cooperation. PERMIS should also ensure the follow-up of resolutions and decisions adopted by the Council, develop and promote projects and programs of common interest and prepare documents for consideration by Member States.

On the basis of the consolidation process that is being carried out in the BSEC, consultations between the BSEC Related Bodies and the BSEC PERMIS should be intensified in order to allow the reciprocal flow of information concerning their activities. Furthermore, the Council of Ministers, through the Secretary General, should monitor the activities and follow the decision-making process of these bodies, in order to maintain practical interaction and coordination with them.

V. External Relations of the BSEC Organization

A strong, consolidated and viable BSEC Organization with fast developing national economies of its Member States will be able to play a prominent role in the world economy, and thus to contribute to international peace, security and stability.

The BSEC Role in the New European Architecture

The dynamics of the emerging new European Architecture open up the potential for effective partnerships with BSEC. The Europe of the future should be free of new dividing lines. BSEC can play a major role in providing the necessary links between the enlarged EU and Eastern Europe, the Caspian region and Eastern Mediterranean.

A strong and effective partnership between the BSEC and the EU based on coinciding interests and common economic values respect for human rights and fundamental freedoms must be developed and maintained. On the other hand, cooperation between the PABSEC and the European Parliament will contribute to the promotion of such a partnership.

Taking into account the geo-political importance and the large economic potential of the BSEC area, both the BSEC and the EU should have a major interest in promoting prosperity and political stability in the region. To this end BSEC Member States should maintain an intensive political dialogue with the EU with a view to accelerate the process of membership of these

countries in EU.

The time has also come for an efficient and broad interaction between the BSEC and the OSCE. They should elaborate a common platform for strengthening their interaction and examine the scope for joint projects.

The BSEC should continue developing mutually beneficial cooperation with other relevant organizations and fora, such as Central European Initiative, Southern European Cooperative Initiative, the European Bank for Reconstruction and Development (EBRD), the European Investment Bank (EIB), the Council of Baltic Sea States and the Nordic Council of Ministers.

The BSEC - EU Platform of Cooperation

Guided by the goal to contribute to the formation of the new European architecture, the BSEC drew up in 1999 a BSEC-EU Platform of cooperation.

This defines means of cooperation for implementing the strategic objectives of the BSEC for closer integration in the ecc area constituted by the BSEC and the EU. In the coming years priority must be given to the development of a balanced, mutually beneficial cooperation between the BSEC and the EU.

This cooperation should be built up in the following priority areas:

- development of network infrastructure (transport, energy and telecommunications);
- trade and creation of favorable conditions for foreign direct investments;
- sustainable development and protection of the environment, including nuclear safety;
- science and technology;
- combating terrorism and different forms of organized crime.

On the basis of the Platform relevant subsidiary bodies should elaborate concrete proposals for cooperation.

Joint meetings of relevant working bodies of the BSEC and the EU as well as conferences, workshops and seminars of ex in concrete fields of common interest would play a useful role in building up new opportunities of productive cooperation between the two organizations

The BSEC should furthermore be creative and systematic in identifying and developing promising projects of mutual int On its side, it is expected that the EU will work towards, having an integrated approach to the Black Sea region, as in th of the "Barcelona Process" and the "Northern Dimension".

Introduction of appropriate adjustments to existing EU assistance programs would be welcomed by the BSEC as a usefu

BSEC and the World – Cooperation with Other International Organizations

Being accorded an Observer Status in the UN General Assembly, the BSEC will further develop, on the basis of complementarity, comparative advantage and subsidiarity its already established cooperation with the UN and its specia Agencies.

Cooperation of a practical nature may be developed between the BSEC and the following organizations and regional groupings, such as:

- **World Bank**
- **OECD**
- **WTO**
- **CIS**
- **ECO**
- **MERCOSUR**
- **Energy Charter Conference**
- **IEA and IAEA**

The great importance attached by BSEC Member States to the new image of the Organization requires a renewed frame or mature partnership, based on a higher level of collaboration and effectiveness. Improvement of BSEC's links with the media, and the search for more modern means for informing both the international community and the general public in Member States on BSEC issues is imperative for an effective and fruitful BSEC policy in the future.

As less important are the transnational contacts between societies, through educational and cultural exchanges, training between towns, cooperation between political parties, media and active citizens. Through such contacts, core groups will sufficient intellectual affinities and commonality of interests and values will be formed, which in their turn will boost regional cooperation.

The BSEC multilateral process has construed «windows of opportunity» for broader economic cooperation, but these «windows» must be opened wide in order to bring the winds of change, peace, stability and prosperity into this region.

Annex I

Reservation of the Republic of Armenia

Armenia finds inappropriate the use of term "aggressive separatism" in the BSEC Economic Agenda and believes that the use of such a term is uncommon in international practice, politically charged and reflects subjective qualification for ongoing conflicts in the BSEC region.

* Armenia's reservation is attached as Annex I to the document.

* Armenia's reservation is attached as Annex I to the document.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνόγλωσση βιβλιογραφία

- ❖ **Ανδρικοπούλου,Ε. & Κουκαλάς,Γ.** (1999),«Ο νέος Ευρωπαϊκός Χώρος. Η διεύρυνση και η γεωγραφία της ευρωπαϊκής ανάπτυξης», Αθήνα: Θεμέλιο
- ❖ **Adapt** (1997), «Οργάνωση επιχειρήσεων νομού Έβρου». Κοινοτική Πρωτοβουλία
- ❖ **Βαλντέν,Σ.** (1994), «Βαλκανική Συνεργασία και Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση»,Αθήνα: εκδόσεις Παπαζήση
- ❖ **Βασενχόβεν,Λ.** (2001), «Εναρμόνιση των συστημάτων σχεδιασμού του χώρου με τις κατευθύνσεις πολιτικής της Ε.Ε. και του ΟΟΣΑ και διασυνοριακή συνεργασία: Η περίπτωση της Ελλάδας και της Βουλγαρίας». Διακρατικό Πρόγραμμα Αναπτυξιακής Συνεργασίας και Βοήθειας του Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. στον τομέα του Περιβάλλοντος. Αθήνα: Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε.
- ❖ **Επιλογή** (2000), «Οι νομοί της Ελλάδος». Εκδοση 2000. Αθήνα: περιοδικό Επιλογή
- ❖ **Ευθυμιάδης,Ν.** (1997), «Η επιχειρηματική συνεργασία στα Βαλκάνια». *Balkan review* Νο10. Θεσσαλονίκη: Βαλκανικό Κέντρο Τύπου
- ❖ **Ευρωπαϊκή Επιτροπή** (2002), «Συνεργασία χωρίς σύνορα: οι διαρθρωτικές πολιτικές και τα εδάφη της Ευρώπης»,Λουξεμβούργο:Υπηρεσία επίσημων εκδόσεων των ευρωπαϊκών κοινοτήτων
- ❖ **Ευρωπαϊκή Επιτροπή** (2002), «Χάρτες πορείας για τη Βουλγαρία και τη Ρουμανία». Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Βρυξέλλες: COM(2002) 624 τελικό
- ❖ **Ευρωπαϊκή Επιτροπή** (2000), «Στρατηγικές για τις θέσεις εργασίας στην κοινωνία της πληροφορίας». Ανακοίνωση της Επιτροπής. Βρυξέλλες: COM(2000) 48 τελικό
- ❖ **Ευρωπαϊκή Επιτροπή** (2001).Ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με τον αντίκτυπο της διεύρυνσης στις περιοχές που συνορεύουν με υποψήφιες χώρες. Βρυξέλλες: (2001)COM 437 τελικό
- ❖ **Ευρωπαϊκή Επιτροπή** (1998), «Η Τοπική Αυτοδιοίκηση και η Ευρώπη: Πρακτικός Οδηγός Αδελφοποιήσεων». Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Επίσημων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων
- ❖ **Ευρωπαϊκή Επιτροπή** (1996),«Σχετικά με την εφαρμογή της διασυνοριακής συνεργασίας μεταξύ της Κοινότητας και των χωρών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης κατά το 1994». Ανακοίνωση της Επιτροπής. Βρυξέλλες: Υπηρεσία Επίσημων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων
- ❖ **Καζάκος,Π.** (1994), «Οικονομικές μεταρρυθμίσεις και επιδόσεις στη νοτιανατολική Ευρώπη, απολογισμός και προοπτικές», Αθήνα: Ι. Σιδέρης
- ❖ **Καστανίδης,Χ.** (1997),«Η ανάπτυξη των δικτύων μεταφορών ως προϋπόθεση για οικονομική συνεργασία στα Βαλκάνια». *Balkan review* Νο10. Θεσσαλονίκη: Βαλκανικό Κέντρο Τύπου
- ❖ **Κορώνη Μ. & συνεργάτες** (1998), «Χωροταξικό σχέδιο Περιφέρειας Α.Μ.-Θ. - Α' Φάση», Γραφείο αναπτυξιακών χωροταξικών και πολεοδομικών μελετών
- ❖ **Κοτζαμάνης,Β.** (2001), «Δημογραφικές εξελίξεις και προοπτικές στην Ν.Α. Ευρώπη». Ερευνητικές Εργασίες. Βόλος: Τμήμα Μ.Χ.Π.Π.Α Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, Εργαστήριο Δημογραφικών και Κοινωνικών Αναλύσεων

- ❖ **Mentor consultants** (1998), «ΔΕΒΖΟΣ-Μελέτη σκοπιμότητας-βιωσιμότητας», Αλεξανδρούπολη: Δ/ση σχεδιασμού & προγρ/σμου Ν.Δ. Έβρου
- ❖ **Mentor consultants** (1999), «ΔΕΒΖΟΣ-Μελέτη σκοπιμότητας, ίδρυσης και λειτουργίας ελεύθερης ζώνης», Αλεξανδρούπολη: Δ/ση σχεδιασμού & προγρ/σμου Νομαρχίας Έβρου
- ❖ **Mentor consultants** (1998), «ΔΕΚΚΕΕ- Μελέτη σκοπιμότητας-βιωσιμότητας». Τόμοι Α-Β. Αλεξανδρούπολη: Δ/ση σχεδιασμού & προγρ/σμου Νομαρχίας Έβρου
- ❖ **Mentor consultants** (2000), «Στρατηγικό σχέδιο ανάπτυξης νομού Έβρου, Α' φάση», Αλεξανδρούπολη: Αναπτυξιακή εταιρία Έβρου Α.Ε.
- ❖ **National Geographic** (2003), τεύχος Αυγούστου 2003
- ❖ **Πετράκος,Γ.** (2000),«Η ανάπτυξη των Βαλκανίων», Βόλος: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας
- ❖ **Πετράκος,Γ.** (2002). Σημειώσεις μαθήματος «Περιφερειακή ανάπτυξη και πολιτική» στο Τμήμα Μ.Χ.Π.Π.Α του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας
- ❖ **Υπ.Εθ.Ο.** (2000), «Πρόγραμμα Interreg III-A / Phare-CBC Ελλάδας-Βουλγαρίας 2000-2006», Αθήνα: Υπ.Εθ.Ο. / Διεύθυνση ειδικών προγραμμάτων Ε.Ε.
- ❖ **Υπ.Περιβάλλοντος, Χωροταξίας & Δημοσίων Έργων** (2002), «Περιφερειακό πλαίσιο χωροταξικού σχεδιασμού και αιεφόρου ανάπτυξης Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης». Σχέδιο κειμένου. Αθήνα: Υπ.Περιβάλλοντος, Χωροταξίας & Δημοσίων Έργων/ Γενική διεύθυνση περιβάλλοντος-Διεύθυνση χωροταξίας

Ξενόγλωσση βιβλιογραφία

- ❖ **Boyadjieva,M.** (2001), “Greek-Bulgarian trade and cross border cooperation. Future perspectives”. International Conference on Restructuring, Stability and Development in Southeastern Europe. Volos: University of Thessaly, SEED Center
- ❖ **Cappellin,R.** (1992), “Theories of local endogenous development and international cooperation”. Development issues and strategies in the new Europe. Aldershot: Avebury
- ❖ **Dimitrov M.,Petrakos G.,Totev S.,Tsiapa M.** (2003), “Cross-border Co-operation in Southeastern Europe: The enterprises Point of View”. In “Regional Development and Cross-Border Cooperation in Southeastern Europe” by **Petrakos,G. & Liargovas,P.**, Βόλος: Τμήμα ΜΧΠΠΑ Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, SEED Center
- ❖ **European Commission** (1997), “The Phare Programme: The European Union's Pre-Accession Strategy for the Associated Countries of Central Europe”, Brussels: European Commission
- ❖ **European Commission** (2000), “Phare 2000 Review. Strengthening preparation for Membership” ,Brussels : Enlargement Directorate General
- ❖ **European Commission** (2001a), “Sapard Annual Report - Year 2000”. Report from the Commission to the Council, the European Parliament and the Economic and Social Committee of the Regions. Brussels: COM (2001) 341 τελικό, Enlargement Directorate General
- ❖ **European Commission** (2001b), “Regular report on Bulgarias progress towards accession”, Brussels: SEC, 1744
- ❖ **European Commission** (2001c), “Transport and energy infrastructure in Southeast Europe”, Brussels: Directorate General for energy and transport
- ❖ **European Commission** (2002a),“The Enlargement Process and the three pre-accession Instruments”, Brussels: Enlargement Directorate General

- ❖ **European Commission** (2002b), “Explaining Enlargement. A progress report on the communication strategy for enlargement”, Brussels: DG Enlargement Information Unit
- ❖ **Giannas,D. and Liargovas,P.** (2003), “Regional Inequalities and Balanced Development in Southeastern Europe”. In “Regional Development and Cross-Border Cooperation in Southeastern Europe” by **Petrakos,G. & Liargovas,P.**, Βόλος: Τμήμα ΜΧΠΠΑ Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, SEED Center
- ❖ **Kotios,A.** (2001), “Southeastern Europe and the Euro Area: The Euroization Debate”. International Conference on Restructuring. Stability and Development in Southeastern Europe. Volos: University of Thessaly, SEED Center
- ❖ **Kotios,A.** (2003), “European policies for regional and cross border economic cooperation in southeast Europe”. In “Regional Development and Cross-Border Cooperation in Southeastern Europe” by **Petrakos,G. & Liargovas,P.**, Βόλος: Τμήμα ΜΧΠΠΑ Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, SEED Center
- ❖ **Kotios,A. and Petrakos,G.** (2002), “Restructuring and Development in Southeastern Europe”. Βόλος: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας
- ❖ **Labrianidis,L.** (2003), “Delocalisation of Labour Intensive Industries. An Argument in Favour of «Triangular Manufacturing» between Developed Countries-Greece-Balkans”. In “Regional Development and Cross-Border Cooperation in Southeastern Europe” by **Petrakos,G. & Liargovas,P.**, Βόλος: Τμήμα ΜΧΠΠΑ Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, SEED Center
- ❖ **Lopandic,D.** (2001), “Regional initiatives in South Eastern Europe: An assessment”. International Conference on Restructuring. Stability and Development in Southeastern Europe. Volos: University of Thessaly, SEED Center
- ❖ **Marinov,V. and Malhassian,D.** (2003), “Measuring and Assessment of Regional Disparities and their Policy Implications: the Case of Bulgaria”. In “Regional Development and Cross-Border Cooperation in Southeastern Europe” by **Petrakos,G. & Liargovas,P.**, Βόλος: Τμήμα ΜΧΠΠΑ Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, SEED Center
- ❖ **Papachristou E.,Darakas E.,Bellou A.** (2003), “Experiences of the Cross-border Cooperation Between Greece and Bulgaria: The case of Nestos River”. In “Regional Development and Cross-Border Cooperation in Southeastern Europe” by **Petrakos,G. & Liargovas,P.**, Βόλος: Τμήμα ΜΧΠΠΑ Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, SEED Center
- ❖ **Petrakos,G. and Economou,D.** (2003), “The Spatial Aspects of Development in South-eastern Europe”. In “Regional Development and Cross-Border Cooperation in Southeastern Europe” by **Petrakos,G. & Liargovas,P.**, Βόλος: Τμήμα ΜΧΠΠΑ Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, SEED Center
- ❖ **Roukova,P.** (2003), “Conditions for Cross-border Co-operation in Southern Bulgaria: Kurdjali District Case Study”. In “Regional Development and Cross-Border Cooperation in Southeastern Europe” by **Petrakos,G. & Liargovas,P.**, Βόλος: Τμήμα ΜΧΠΠΑ Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, SEED Center

Ηλεκτρονικές πηγές (Internet)

- ❖ www.aneta.gr
- ❖ www.are-regions-europe.org
- ❖ www.bsec.gov.tr
- ❖ www.bulgarianeconomy.gr
- ❖ www.die.gov.tr

- ❖ www.encarta.msn.com
- ❖ www.europa.eu.int/comm/enlargement
- ❖ www.mfa.gr
- ❖ www.mnec.gr/outside-borders/gr/index
- ❖ www.turkishembassy.org

CD-ROM

Π.Ε.Τ.Α. Α.Ε. (2000), «Οδηγός εφαρμογής για την τοπική αυτοδιοίκηση των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων 2000-2006», Αθήνα: Υπουργείο Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης & Αποκέντρωσης